36. Keskiviikkona 8 päivänä huhtikuuta 1992

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia S.

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

esitellään valtioneuvoston energiapoliittinen selonteko 1171

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat E. Aho, R. Aho, Ala-Harja, Andersson, Astala, Aula, von Bell, Donner, Enestam, Gustafsson, Halonen, Helle, Hurskainen, Jouppila, Jurva, Järvilahti, Kemppainen, Korva, Koskinen, Laakkonen, Laakso, Liikkanen, Malm, Markkula, Mattila, Moilanen, Myller, Mäki-Hakola, Niinistö, Paloheimo, Pekkarinen, Puhakka, Pulliainen, Pykäläinen, Rask, Riihijärvi, Rinne, Rossi, Räty, Saario, Saastamoinen, Sasi, Toivonen, Urpilainen, Varpasuo, Vehkaoja, Vihriälä, Virrankoski, Vähänäkki ja Zyskowicz.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Sasi, Zyskowicz, Halonen, von Bell, Toivonen, Laakso, Räty, Virrankoski, Ala-Harja, Jouppila, Donner, Mäki-Hakola, Koskinen ja Gustafsson.

Ilmoitusasia:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä yksityisasioiden vuoksi edustajat Andersson, Jurva, Malm, Paloheimo ja Vihriälä, tästä ja huomisesta päivästä yksityisasioiden vuoksi ed. Puhakka, tämän kuun 10 päivään sairauden vuoksi ed. Rinne sekä 23 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. Pykäläinen.

Valtioneuvoston energiapoliittinen selonteko

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään viime perjantain istunnossa tähän istuntoon pöydälle pantu valtioneuvoston energiapoliittinen selonteko.

Sitten kun keskustelu asiasta on julistettu päättyneeksi, selonteko lähetetään valmistelevasti käsiteltäväksi valiokuntaan, jollei eduskunta päätä siirtyä päiväjärjestykseen asiaa valiokuntaan lähettämättä. Jos selonteko lähetetään valiokuntaan, sen on mietinnössään ehdotettava selonteon johdosta annettavan lausunnon sanamuoto, jonka lopullisesta sisällöstä eduskunta päättää ja siirtyy päiväjärjestykseen. Selonteon käsittelyssä ei voida tehdä ehdotusta eikä päätöstä valtioneuvoston tai sen jäsenen nauttimasta luottamuksesta.

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan, jolle valtiovarainvaliokunnan sekä ympäristövaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Kauppa- ja teollisuusministeri Juhantalo: Arvoisa puhemies! Kun Ahon hallituksen hallitusohjelmaa laadittiin, sen eräs keskeinen sisällön osa oli tulevaisuuden energiapoliittiset linjaukset ja tietenkin myös hallituksen työn tuleva sisältö energiapolitiikan suhteen. Tämä energiapoliittinen linjaus on lyhykäisyydessään todettavissa siten, että se perustuu säästämiseen, kotimaisten energiamuotojen lisäkäytön hyö-

dyntämiseen, maakaasun lisäkäyttämiseen ja tämän jälkeen, mikäli vielä tarvitaan, päätökseen mahdollisesta suurvoimalasta.

Hallituksen sisällä asiassa on edetty silloin käytyjen neuvottelujen mukaisesti, mistä myös on informoitu eduskuntaa, eli siten, että hallitus antaa ensin eduskunnalle energiapoliittisen selonteon ja tämän selonteon jälkeen hallituksessa ja ministeriössä jo pitkään valmisteltu energiansäästöohjelma otetaan käsittelyyn ja sen ohella esille tulleet energiahakemukset ja -hankkeet. Alkuperäisen aikataulun mukaisesti energiapoliittisen selonteon piti olla eduskunnassa keskustelun alaisena marras — joulukuun vaihteessa. Hallituksesta riippumattomasta eduskunnan tiukasta ajankäyttösyystä tämä on mennyt tähän saakka. Viimeksi siirsimme energiapoliittisen selonteon käsittelyä EY-keskustelun vuoksi. Selonteon, joka teille on hyvissä ajoin jaettu, tarkoituksena on se, että eduskunta keskustelun jälkeen kykenee luomaan energiapoliittisen linjauksen 10—20 vuoden päähän meillä Suomessa, ja minä uskon, että energiapoliittisen selonteon sisältö antaa siihen erinomaisen hyvät lähtökohdat.

Energian säästöohjelma on kauppa- ja teollisuusministeriössä huolella valmisteltu. Se alkaa olla sillä tavoin valmiina, että kun me saamme selontekokeskustelun ja eduskunnan linjaukset valmiiksi, hallitus tuo esiin energiansäästöohjelman, joka on laaja ja joka koskettaa meitä kaikkia kansalaisia ja yhteiskuntaamme sekä teollisuuttamme. Se on välttämätön. Jokaisessa sivistyneessä valtiossa pitää määräajoin löysät katsoa myös energian kulutuksesta pois.

Joko ennen kuin säästöohjelma on käsitelty tai sen jälkeen me joudumme joka tapauksessa ottamaan hallituksessa ja myöhemmin eduskunnassa kantaa yksittäisiin energiahankkeisiin, joita meille on jätetty teollisuuden osalta tai joita ministeriöiden taholta esiin tuodaan.

Energiapoliittisen selonteon lähtökohtana on se, että Suomi tarvitsee taloudellista kasvua. Se talouden kuoppa, jossa me tällä hetkellä olemme, ei täyty muuten kuin tavaratuotannolla ja tavaraviennillä, ja meidän teollinen rakenteemme on sellainen, että siihen tietysti mitä lähimmin kuuluu energiapolitiikka.

Kun selonteko hallituksesta eduskunnalle annettiin, se on, kuten sanottu, muodollisesti yksimielinen, mutta hallituksessa oli esillä myös hyvin paljon erilaisia käsityksiä painotuksista, erilaisista linjauksista ja myös oli esillä erilainen pohjaehdotus, jossa puhdas talouden kasvu ei ollut niin voimakkaasti esillä vaan joka painottui voimakkaammin säästötoimenpiteisiin.

Kun selontekoon olette ehtineet ja voineet tutustua, siinä aivan lähtökohdissa on vääjäämätön kolmio, jossa meidän talouspolitiikkamme, energiapolitiikkamme ja ympäristöpolitiikkamme ovat käsi kädessä. Kääntää tätä kolmiota mitenpäin hyvänsä, aina ne ovat toinen toisiinsa sidoksissa, ja tämä aiheuttaa meille niin kuin kaikille muillekin maille sen lähtökohdan, miten maan energiapoliittinen tuotanto, energiapaletti, rakennetaan. Erityisen voimakkaasti viime vuosina niin meille kuin muillekin maille tässä kolmiossa painotusta ovat tuoneet ympäristöpoliittiset seikat, ja selonteon laaja osa käsitteleekin ympäristöpolitiikkaa.

Jos me ajattelemme lähtökohdaksi hallituksen esittämän talouden kasvun vaatimuksen, siihen vääjäämättä, kuten sanoin, meillä teollisen rakenteemme vuoksi liittyy vaatimus energian lisätarpeesta, erityisesti sähköenergian tarpeesta. Maamme on energialtaan kohtuullisen haavoittuva. Energiastamme on tuontienergiaa 70 prosenttia. Teollinen rakenteemme on sellainen, että vientituotteidemme sisältöön sisältyy 40 prosenttia energiaosuutta. On siis erittäin tärkeätä, miten teemme energiamme. Äsken mainittuun kolmioon liittyy vielä hallituksen ehdoton kanta siitä, että meidän tulee tarjota teollisuudellemme energia kilpailukykyiseen hintaan.

Kun on talous-, ympäristö- ja energiapolitiikka ja kilpailukykyisen energian hinnan vaatimus ja voimakkaasti esille tuleva hiilidioksidikysymys kautta koko maailman, olemme hyvin tarkan pelin paikalla. Me tulevaisuudessakin tarvitsemme paljon energiaa johtuen ilmastostamme, liikenteemme ja teollisuutemme rakenteesta jne.

Kuten sanoin säästämisohjelma on se, mikä on ykkönen. Meidän tulee myös käydä läpi tehokas säästöohjelma. Säästöohjelmat eivät nykypäivänä ole pelkkiä kampanjoita, ilmoittelua ja vetoomusta, vaan raadollista työtä energian säästämiseksi. Kuitenkin jo nyt ennakoiden voidaan nähdä, että vaikka toteuttaisimme esimerkillisesti ja hyvin säästämisemme, emme silloinkaan pääse kuin energian kulutuksen kasvun pysäyttämiseen. Toivottavasti joskus voisimme päästä kokonaisenergiamme kasvun pysäyttämiseen.

Mutta vääjäämättä Suomessa sähkön tarve kasvaa. Sikäli kuin selonteossakin olemme tehneet arvioita 10—20 vuoden sihdillä, sähkön kulutusennusteet ovat niissä piireissä, joissa hyväksytään äsken mainitut edellytykset, melko

huomattavat. Kun meidän kokonaistuotantotehomme on nyt noin 14 300 megawattia, lisäsähkön tarvehaarukka on yllättävän pieni heitoiltaan asiantuntijoiden parissa, se on noin 2 500—3 000 megawattia, jonka ensi kymmenvuotiskauden aikana tarvitsemme. Sen lisäksi, kuten kaikki tiedämme, on vielä yksi 1 000 megawatin tuontierä Venäjältä. Saattaa olla, että meidän sekä moraalinen että asiallinen keskustelumme niin voimakkaasti tiivistyy tuontisähköä vastaan, että siitä joudumme luopumaan. Silloin olemme noin 1 000 megawatin lisätarpeen edessä äsken mainitun lisäksi.

Tuontienergiamme, erityisesti Venäjän tuonti, on sopimuspohjaista, se jatkuu tämän vuosikymmenen loppuun. Mutta on toki mahdollista, jos me omien turvallisuus- tai siihen viittaavien seikkojen johdosta katsomme tarpeelliseksi, tästä tuonnista luopua. Tällä hetkellä tällaisia neuvotteluja ei ole esillä.

Selonteossa on arvioitu energialähteemme, niiden hyvät ja huonot puolet, ja olemme myös keskustelun yhteydessä varmasti arvioimassa omaa tilannettamme naapureihin nähden. Suomen oma energiapaletti on hyvin monimuotoinen. Me tuotamme hyvin monella tavalla energiamme, siinä ei varsinaisesti ole yksi ylitse muiden, ja tämä antaa meille voimaa energiapohjassamme.

Jos vertaamme kilpailijamaahamme ja naapuriimme Ruotsiin, heillä sähköenergiasta tuotetaan noin 50 prosenttia vedellä. Heillä on runsaasti vesivoimaa jäljellä, heillä rakennetaan lisää vesivoimaa, ja heillä on rakentamismahdollisuutta tulevaisuudessa. Noin 45 prosenttia tämän jälkeen tulee ydinvoimasta. He ovat purkaneet ydinvoiman purkupäätökset, ja noin 4—5 prosenttia tuotetaan erilaisin bioenergiamuodoin, joissa naapurimaalla Ruotsilla on myös hyvin kunnianhimoiset ja pitkälle toteutuneet menettelytavat, mm. hyvin laaja puunpolttotavoite.

Norja tuottaa käytännössä 100 prosenttia sähköenergiastaan vedellä. Kun myöhemmin arvioin haittaverojärjestelmäämme, on aivan selvää, että lähtökohtamme verrattuna Ruotsiin ja Norjaan on aivan toinen: Niin sanotut haittaverottomat tuotantomuodot ovat korkealla tasolla ja kyetään tuottamaan energiaa tulevaisuudessakin hinnaltaan edullisesti kansainvälisten sopimustenkin mukaisesti.

Energiatuotantomme keskeinen kohta huipentuu ympäristötavoitteisiin, ja energiapoliittisessa selonteossa on ympäristötavoitteet pääsääntöisesti mainittu siten, että olemme sitoutuneet 90-luvun loppuun mennessä vähentämään 80 prosenttia rikkidioksidipäästöistä ja 30 prosenttia typen oksideista sekä jäädyttämään hiilidioksidipäästöt 90-luvun tasolle vuonna 2000.

Niin sanottuja puhtaita energiamuotoja jo tehtyjen kansainvälisten sopimusten ja tulossa olevien sopimusten mukaisesti, kun ajattelemme kaikkeen huipentuvaa hiilidioksiditasetta, ovat tuuli, aurinko, vesi, puu ja ydinvoima. Mitä enemmän siirrymme fossiilisiin polttoaineisiin, sitä enemmän sopimusten mukaisesti joudumme haittaverottamaan energialähteitämme. Siinä olemmekin sitten veitsenterällä, millä viisaudella kykenemme tuottamaan kilpailukykyisen energian maassamme. Jokaiselle maalle tulee määritelty hiilidioksiditase, ja joudumme, vaikka Suomi on esimerkillisesti ollut liikkeellä haittaverojärjestelmissä, sitoutumaan kansainvälisesti ympäristöperusteisiin energiaveroihin.

Kun tässä energiapoliittisessa selonteossa on annettu hyvin suuri paino kotimaisten energiamuotojen lisähyödyntämiselle: turpeelle, puulle ja kaikelle bioenergialle, me joudumme käyttämään muutoinkin ympäristöperusteisia energiaverotusmuotoja, jotta me kykenemme hoitamaan taloudellisesti kotimaisten energiamuotojen lisäämisen tässä maassa. Me tuotamme nyt energiastamme noin 4 prosenttia turpeella. Selonteon mukaisesti me tavoittelemme noin kaksinkertaista, turpeen käyttöä, jopa kaksinkertaista ensi vuosikymmenen aikana. Metsä 2000 -ohjelma havahdutti meidät huomaamaan, miten paljon puuta mätänee Suomen metsiin. Meidän on välttämättä voitava nostaa puun käyttöä energian tuotannossa, ja kuten sanottu, puu on ns. nollaveroluokan raaka-ainelähde ja täyttää hiilidioksiditaseessa erinomaisen hyvin vaatimukset.

Kun tämän selonteon loppuosassa on yhteenveto, niin tämän yhteenvedon ohessa tietenkin haluan muutamiin yksityiskohtiin puuttua. Tässä selonteossa mainitaan sana "Vuotos", siinä mainitaan "turvevoimalalaitos", siinä mainitaan lausutaan "maakaasu" ja siinä lausutaan myös "ydinvoima". Turpeen suhteen, kuten sanoin, tavoitteet ovat korkealla.

Vuotos on hanke, joka on kahdestikin käsitelty iltakoulussa, ja tämän selonteon jälkeen minulla on ilmeisesti mahdollisuus saada lopulliset selvitykset Vuotoksen osalta sekä ympäristövaikutuksista että kansantaloudellisista vaikutuksista. Ne ovat hyvin moninaisia, kuten tiedän, plus- ja miinusmerkkisiä ja ehkä keskeltäkin

olevia, mutta tarkoitus on, kuten selonteossa lausutaan, ratkaista Vuotos hallituksessa lähiaikoina.

Pudasjärven turvevoimalaitos on mainittu sillä tavoin selonteossa, että me kiirehdimme Pudasjärvellä tehtävää selvitystyötä. Minä olen pyytänyt meidän voimayhtiöiltämme Imatran Voimalta ja Vapolta selvää konkreettista esitystä siitä, minkälaisella menettelytavalla ja millaisella mahdollisella valtion investointituella Pudasjärven turvevoimalaitos voitaisiin toteuttaa.

Maakaasu on energiamuoto, jota oikeastaan kukaan ei vastusta. Me käytämme maakaasua hyvin paljon. Meidän energiastamme öljyn osuus on 10—20 vuoden kuluessa voimakkaasti supistunut, ja maakaasu on mitä mukavin energialähde erityisesti korvaamaan kivihiiltä, joka äsken mainitsemassani hiilidioksiditaseessa on kaikkein hankalin ja raskain.

Me olemme Suomessa puun ohella luokitelleet turpeen myös bioenergiaksi niin kuin Ruotsi, niin kuin Irlanti, mutta turpeesta ei ole kansainvälistä klassifiointia haittaveroluokituksessa. Meidän mielestämme se on bioenergiaa ja sille ei pitäisi hiilidioksidin vuoksi haittaveroja myöhemminkään määrätä.

Maakaasun osalta, kuten julkisuudesta tiedämme, me emme rohkene Pietarin kautta tulevan yhden putken varaan kovinkaan mittavasti tehdä tänä päivänä uusia investointeja perusvoiman tuottamiseksi. Me tarvitsemme vääjäämättä toisen putken varmistukseksi, ja meillä oli sellainen käsitys, että Barentsinmerta voitaisiin hyödyntää jo runsaan kymmenen vuoden sisällä siten, että sieltä varmuudella vedetään putki Euroopan markkinoille. Nyt näyttää siltä, että Barentsinmeren hyödyntäminen siirtyy aikaan 2005—2010. Tämän täsmällisempää aikahaarukkaa ei valitettavasti ole. Suomalaiset energiayhtiöt ovat mukana Barentsinmeren tutkinnassa, ja heidän aikataulunsa näyttää tältä.

Maakaasun toinen lisäputkivaihtoehto on tietenkin Norja, jossa Haltenbankenin kenttä on siinä kunnossa, että tulevan syksyn aikana siellä joudutaan ratkaisemaan sen putken dimensio, jolla kaasua tuodaan rantaan. He ovat itse tehneet päätöksen rakentaa ammoniakkitehdas rannikolle. Nyt pitäisi päättää, tuleeko tuon putken kautta kaasua siten, että se myös riittäisi Ruotsin ja Suomen markkinoille. Parin vuoden ajan meidän energiayhtiömme, myös valtio, ovat hyvin tiukasti neuvotelleet ja selvittäneet Norjan kanssa kyseistä hanketta. Me olemme olleet yhteydessä laajasti Ruotsin energiayhtiöihin, kaupunkeihin ja valtioon voidaksemme saada sellaisen kokonaisuuden aikaan, että Ruotsin ja Suomen yhteinen uusi käyttö kiinnostaisi maakaasun omistajia ja kiinnostaisi tuomaan maakaasua meille Suomeen.

Kuten alussa sanoin, Ruotsin energiapoliittinen tase on niin hyvä, että heillä on hyvä paikka tässä nyt ilmoittaa meille, että he eivät tule käyttämään lisää maakaasua, ja me emme valitettavasti ole saaneet heiltä muuta kuin kielteisen vastauksen mahdollisiin maakaasuputki-investointeihin. Heillä on hyvin myönteinen kanta maakaasuputken vetämiseen, lupien antamiseen jne., mutta äyriäkään ei vielä investointeihin.

Minä olen antanut tehtäväksi selvittää yhdessä energiayhtiöidemme, teollisuutemme ja kaupunkiemme kanssa, miten me voisimme saada kokoon reaalisen noin 4 miljardin vuotuisen uuden kaasun käyttömäärän, jotta pääsisimme varsinaisiin todellisiin neuvotteluihin kaasun myyjän kanssa, voisimme pyytää tarjouksen ja saisimme siihen vastauksen, jotta tämä asia voisi edetä myös konkreettisesti. Maakaasu sinänsä on, kuten sanoin, hyvä energialähde. Sen haittaveroaste kivihiileen nähden on puolet, ja meillähän on hyvin paljon kivihiilivoimaa.

Ydinvoiman osalta Suomen teollisuus jätti kauppa- ja teollisuusministeriölle viime vuoden kevään — kesän taitteessa hakemuksen viidennen ydinvoimalan rakentamisesta Suomeen. Ydinvoimalaitoksia ei rakenna valtio eikä ole rakentanutkaan, mutta valtio joutuu antamaan luvan siihen, voiko hakija sen tehdä.

Ydinvoiman rakentamisesta, jätteiden sijoittamisesta jne. meillä on kohtuullisen tuore ydinenergialaki. Tämän lain mukaisesti me myös käsittelemme ydinvoimahakemuksen. Tämän hakemuksen johdosta ministeriöni on hankkinut tarvittavat lausunnot. Niistä tehdään yhteenvetoa. Lausuntokierros on ollut hyvin laaja. Kuten arvoisat kollegat muistavat, ydinenergialaki on hyvin täsmällinen käsittelyjärjestyksessään. Hakemuksen joutuu käsittelemään ensin valtioneuvosto, ja valtioneuvosto ottaa kantaa ainoastaan siihen, onko aiottu hakemus yhteiskunnan kokonaisedun mukainen vai ei. Jos valtioneuvosto päätyy siihen, että se on yhteiskunnan kokonaisedun mukainen, tämä ratkaisu alistetaan suoraan virkatietä eduskunnan tarkistettavaksi. Silloin kansanedustajat itse ratkaisevat, millä tavoin käsittely eduskunnassa tapahtuu, mutta tapahtuu se miten hyvänsä, vääjäämättä ratkaisu tulee meidän jokaisen kansanedustajan pöydälle ja napinpainalluksella hallituksen tehtyä

myönteisen mahdollisen päätöksen tulee meidän itse kunkin ratkaistavaksi.

Energiapoliittisessa selonteossa aikataulun osalta on sanottu, että hallitus ottaa hakemuksen lähiaikoina käsiteltäväksi kuitenkin siten, että mikäli hallituksen kanta on myönteinen, asia käsitellään eduskunnassa viimeistään ensi syksyn aikana.

Arvoisa puhemies! Näillä saatesanoilla jätän energiapoliittisen selonteon eduskunnan käsiteltäväksi. On erinomaisen hyvä, kuten arvoisa puhemies sanoi, että se käsitellään monipuolisesti ja hyvin eduskunnan valiokunnissa ja aikanaan saamme vastauksen.

Ed. K o s k i : Arvoisa puhemies! Luonnontaloudellisesti kestävän kehityksen ajatukset on helppo hyväksyä periaatetasolla. Vaikeampaa on niiden toteuttaminen käytännössä. Silloin joudutaan puuttumaan teollistuneen maailman tuotannollisiin perusrakenteisiin ja elämäntapaan. Olemme 1990-luvulla tulleet totuuden eteen. Tulevaisuudesta välittämätöntä kerskaelämää ei voida enää jatkaa. Energiapoliittisilla ratkaisuilla luodaan perustaa kestävälle kehitykselle. Siksi hallituksen energiapoliittisella selonteollakin on paljon suurempi merkitys kuin pelkkä energian tuotantotavan valinta.

Fossiilisilla energialähteillä tuotetaan tällä hetkellä noin 80 prosenttia maailman energiatarpeesta. Polttamisessa syntyvät savukaasut aiheuttavat eniten ympäristöhaittoja: maaperän happamoitumista ja tuhoutumista sekä maapallon lämpötilaa nostavaa kasvihuoneilmiötä. Energian kulutuksen kasvusta aiheutuvat ongelmat ovat paikallisia, alueellisia ja maailman laajuisia. Nämä seikat on otettava huomioon ratkaistaessa Suomen kansallista energiapolitiikkaa. Energiapolitiikka on tänä päivänä tärkeä osa kansainvälistä yhteistyötä niin energian tuotannossa kuin energian tuotannosta aiheutuvien haittojen vähentämisessäkin.

Kasvihuoneilmiö pystytään torjumaan vain, jos teollistuneet maat kehittävät energiaa säästävää teknologiaa ja tuotantoprosesseja sekä saavat keskenään aikaan sopimuksia tiukemmista saastepäästöjen normeista ja haittaveroista. Saasteettomat ja uusiutuvat energialähteet tulevat yhä varteenotettavammiksi vaihtoehdoiksi fossiilisiin polttoaineisiin ja ydinvoimaan verrattuna.

Maailman laajuisesti on kiinnitettävä huomiota myös kehitysmaiden käyttöön soveltuvan energiateknologian kehittämiseen. Puu on edelleen useissa kehitysmaissa tärkein energian lähde. Kaiken puun hakkaaminen polttokäyttöön on johtanut monissa kehitysmaissa eroosioon, jonka seurauksena on ollut viljelyyn käytetyn peltomäärän väheneminen, nälkä ja muuttoliike slummiutuviin kaupunkeihin. Eroosion estävä ja hiilidioksidia sitova metsittäminen sekä metsänhoito onkin maapallolla ja erityisesti kehitysmaissa tärkeä osa tulevaisuuden energiaratkaisua.

Oman lukunsa energia-alan kansainvälisessä yhteistyössä muodostaa ydinenergia. Varotoimet mahdollisen ydinvoimalaonnettomuuden varalta edellyttävät valtiolliset rajat ylittävää pikaista ja joustavaa tiedon kulkua. Muutoin mahdollisen onnettomuuden seuraukset saastepäästöineen ja laskeumineen saattavat muodostua erittäin tuhoisiksi.

Euroopassa energian tuotannosta johtuvat ongelmat ovat viimeisen vuosikymmenen kuluessa kärjistyneet. Tähän ovat vaikuttaneet rajojen yli kulkeutuvat saasteet ja Itä-Euroopan vähitellen paljastuva ympäristökatastrofi. Kun luonnon tuhoutumisessa ylitetään määrätyt rajat, ovat vahingot korjaamattomia. Euroopassa on alueita, joilla näin on tapahtunut, sekä alueita, joilla näin on tapahtumassa.

Monesti lainatussa Brundtlandin komission raportissa kiinnitetään suurta huomiota energian käytön tehostamiseen ja kulutuksen laskemiseen. Onnistuminen siinä koetaan koko maapallon elinehtona.

Tulevaisuudessa Suomen energiaratkaisut on tehtävä kansan- ja luonnontaloudellisesti. Energiaratkaisumme ovat tärkeitä, sillä pohjoisena ja harvaanasuttuna maana tarvitsemme paljon energiaa lämmitykseen ja liikkumiseen. Myös teollisuutemme tarvitsee vakuuden siitä, että jatkossakin sille on turvattu edullisen energian saanti. Suomi on riippuvainen uusiutuvista luonnonvaroistaan ja niiden hyvinvoinnista sekä hyödyntämisestä. Energiaratkaisuissamme onkin tarkkaan harkittava, miten parhaiten hyödynnämme kansallisen vaurautemme perustaa: uusiutuvia luonnonvaroja. Energiavalinnoissa on huomioitava myös uusiutuvien luonnonvarojemme, erityisesti metsien, suojelu.

Hallituksen energiapoliittisessa selonteossa on otettu hyvin huomioon Suomen erityisolosuhteisiin liittyvät tekijät. Asioita on tarkasteltu moniulotteisesti. Tältä on perustalta on hyvä lähteä tekemään ratkaisuja, jotka ulottuvat kauemmaksi tulevaisuuteen kuin pelkästään tämän vuosikymmenen loppuun.

Selonteko tuo esille energiaratkaisun tärkeät lähtökohdat: energiapolitiikan vaikutukset koko yhteiskuntaan, energian säästäminen, tehokkaiden ohjauskeinojen tarve, bioenergian käytön edistäminen, tutkimuksen kehittäminen ja energiahuollon häiriötön toiminta.

Energiapolitiikkamme linjaukset on tehtävä kansan- ja luonnontaloudellisin laskelmiin perustuen. Vallitseva taloudellinen lama, työttömyys, niukkuus pääomista ja korkeat reaalikorot korostavat tarkkaa harkintaa investoinneissa ja valinnoissa. On varauduttava siihen, että reaalikorot todennäköisesti tulevat tämän vuosikymmenen ajan olemaan korkeat.

Tulevaisuuden energiavalinnoissa on kolme vahvaa reunaehtoa: luonto, kotimaisuus ja pääomien niukkuus. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että investoinnit energian säästämiseksi ovat kaikkein tehokkainta energiapolitiikkaa. Ongelmana vertailtaessa energian säästö- ja uuden energian tuottamisinvestointeja on, että säästöinvestointien pitäisi maksaa itsensä takaisin muutamassa vuodessa. Sen sijaan uuden energiatuotannon rakentamiselle lasketaan maksuaikaa vuosikymmen tai parikin. Tukea energiaa säästävän teknologian ja tuotantoprosessien kehittämiseksi pitää lisätä. Keinoja varmasti on alkaen arkielämän käytännön ratkaisuista päätyen teollisuusprosessien ja teknologian kehittämiseen. Ratkaisevinta tässä on ajattelutavan muutos.

Säästökeinoihin kuuluu myös energian tuotannon tehokkuuden lisääminen. Vesivoimaa voidaan laitteistoja uusimalla ja juoksutusta uudistamalla hyödyntää nykyistä enemmän. Sähkön ja lämmön yhteistuotannossa on paljon kehittämisen varaa. IVOn kantaverkkomonopoli purkamalla luodaan laajentuvia mahdollisuuksia energian myynnille ja ostolle, jolloin myös pienempien voimaloiden sähkö saadaan kuluttajien ostettavaksi.

Uusia polttotekniikoita kehittämällä saadaan esimerkiksi puusta enemmän energiaa. Uudet puun kaasutustekniikat mahdollistavat puun käytön mm. myös maakaasulle suunnitelluissa lämpövoimaloissa. Näin energian tuotantoon saataisiin synergiaetuja ja joustavuutta.

Kauppa- ja teollisuusministeriön arvioiden mukaan Suomen energiatarve on vuosituhannen vaihteessa noin 16 000 megawattia. Tästä varavoiman tarve on noin 2 000 megawattia. Lisäystä nykyiseen energian tuotantoon tarvittaisiin noin 4 000 megawattia. Tästä on laskettu pois tuontisähkö ja koneiston ikääntymisen myötä poistuva sähkön tuotanto. Vuoden 1991 alussa oli rakenteilla voimalaitoksia runsaan 1 000 megawatin edestä. Vuosikymmenen loppuun mennessä pitäisi siis turvata noin 3 000 megawatin lisärakentaminen, jotta saavutettaisiin ajateltu 16 000 megawatin Suomessa tuotettu taso. Näin siis kauppa- ja teollisuusministeriön arvioiden mukaan. Tarpeen määrästä ja kasvuvauhdista voidaan olla eri mieltä, ja hiukan kriittisesti on syytä suhtautua näihin laskelmiin. Laskelmiin liittyy olettamus, että lisätäksemme hyvinvointia meidän on lisättävä myös energian kulutustamme.

Vaikka kasvava energian tarve otettaisiinkin energiapolitiikkamme kritiikittömäksi lähtökohdaksi, niin meillä on aikaa harkita Suomelle parhaiten sopivia energiaratkaisuja.

Suomen energiakapasiteetti oli vuoden 1991 alussa noin 13 700 megawattia. Suurin kulutushuippu on ollut vuonna 1989 noin 10 700 megawattia. Talvikauden 1990—1991 kulutushuippu oli 10 300 megawattia. Jos otetaan lisäksi huomioon 15 prosentin laskennallinen varavoimantarve 1 500 megawattia, jää tämän hetken ylikapasiteetiksi noin 1 900 megawattia. Tuontisopimuksia sähköstä Suomella on 1990-luvulla noin 1 300 megawatin edestä. Olemassa olevasta kapasiteetista poistuu vuosikymmenen aikana koneiston ikääntyessä noin 300 megawattia.

Elämme nyt tilanteessa, jossa erilaisia energian säästämis- ja tuottamisvaihtoehtoja on laitettava paremmuusjärjestykseen. Paremmuusjärjestyksen määräytymiseen vaikuttavat yhteiskunnalliset ja taloudelliset seikat sekä entistä enemmän luonnontaloudellisesti kestävän kehityksen periaatteet.

Selontekoa lukiessa voi vain ihmetellä, mihin viime vuosikymmenen aikana hukattiin mahdollisuus tutkia ja kehittää kotimaisia energialähteitä. Nyt erityisesti taloudellinen lama ja ympäristösyyt korostavat joustavan kotimaisen energiatuotannon välttämättömyyttä. Uuden energian tuottamisessa keskustan eduskuntaryhmä pitää kaikkein tärkeimpinä mahdollisuuksina uusiutuvien energialähteiden — puun, turpeen ja energiakasvien — hyödyntämistä sekä maakaasun käytön lisäämistä.

Keskustan eduskuntaryhmä pitää välttämättömänä, että kotimaisten energialähteiden tutkimusta lisätään ja niitä hyödynnetään jatkossa entistä paremmin. Suomen energiatuotannon monipuolisuus on vahvuus, josta on pidettävä kiinni. Kotimaisten energialähteiden korostaminen on myös turvallisuuspoliittinen kysymys.

Uusiutuvien energialähteiden hyödyntämisellä on suuri kansallinen ja kansantaloudellinen merkitys. Tulevaisuuden kestävä energiatalous perustuu uudistuville energiavaroille. Tässä tavoitteessa puuvoimalla on suuri merkitys. Suomen energian kulutuksesta katetaan tällä hetkellä noin 14 prosenttia puulla. Puuenergiasta tulee enää vain viidennes perinteisellä tavalla haloista ja klapeista. Valtaosan metsästä peräisin olevasta energiasta tuottaa metsäteollisuus. Ostamastaan raakapuusta metsäteollisuus jalostaa selluksi, paperiksi ja sahaustuotteiksi noin kaksi kolmasosaa. Lopusta tehdään energiaa polttamalla esimerkiksi selluteollisuuden jäteliemiä.

Suomen metsissä kasvava puuvarasto on lisääntymässä. Vuonna 1991 ylittyi 1 900 miljoonan kuution raja. Puuston pääoma kasvaa korkoa noin 4,2 prosenttia elikkä 79 miljoonaa kuutiota vuodessa. Hakkuissa, lahoutumisena ja keloutumisena poistuu noin 60 miljoonaa kuutiota vuodessa normaaleina vuosina. Puustomme lisääntyy siten noin 20 miljoonaa kuutiota vuodessa. Kun lasketaan nykyhakkuissa metsään jäävä energiapuu ja osa elävän puuston lisääntymää, saadaan energiapuuston käyttömahdollisuudeksi noin 20 miljoonaa kuutiota vuodessa. Tällöin hyödynnettäisiin harvennushakkuut, korjuukelpoinen pienpuu ja hakkuutähteet.

Kehittyvä energiatekniikka nostaa 1990-luvulla puun ja muiden biomassapohjaisten polttoaineiden kilpailukykyä. Leijukerrospoltto on mahdollista yhä pienemmissä kattiloissa, joissa puuta voidaan polttaa sellaisenaan tai kaasutettuna. Suurissa laitoksissa siirrytään kombivoimatekniikkaan, jossa biomassasta tuotetaan ensisijaisesti sähköä, sivutuotteena lämpöä. Uuden tekniikan ansiosta energian saanto paranee ja sähkön tuotannon hyötysuhde paranee entisestään.

Erilaisten laskelmien mukaan 10 miljoonalla puukuutiometrillä voitaisiin tuottaa noin 1 000 megawattia energiaa. Se merkitsisi noin 5 000 työvuotta tuotannollisessa toiminnassa. Tämä työllisyysvaikutus kertautuisi luonnollisesti välillisinä vaikutuksina mm. energiataloudessa ja metalliteollisuudessa. 10 miljoonan puukuutiometrin käyttäminen energiatuotantoon korvaa tuontienergiaa, jonka arvo kivihiilen hinnalla mitattuna olisi noin 500—600 miljoonaa markkaa vuodessa. Voidaan puhua kokonaisuudessaan noin miljardista markasta, joka Suomen metsän tuotantokyky huomioon ottaen olisi mahdollista.

Mikäli saastuttamiselle asetetaan kohtuullinen hinta, tulee puu kilpailukykyiseksi fossiilisiin polttoaineisiin verrattuna. Tällä olisi merkitystä erityisesti kunnallisille pienvoimaloille, joiden yhteinen energiatuotanto nousisi noin 200—300 megawattiin. Itse asiassa energian haittaverojen asettamisessa tarvittaisiin erittäin nopeaa aikataulua, sillä tällä hetkellä tehdään ratkaisuja eri voimaloiden energialähteistä; ennen kaikkea puusta ollaan luopumassa. Saastuttamiselle on asetettava hinta ja todella kiinnitettävä huomiota puun edullisuuteen jatkossa. Esimerkiksi Ruotsissa maakaasun, polttoöljyn, bensiinin ja kivihiilen polttajat joutuvat maksamaan hiilidioksidin päästömaksun. Tällaista maksua ei ole uudistuvalla puuenergialla. Polttoaineiden hintakilpailussa ruotsalainen hakkeentuottaja saa lisäedun, joka vastaa noin 100:aa Suomen markkaa puun kiintokuutiolta.

Suuren puuvarannon omistavan Suomen pitää ajaa valtiota tiukasti sitovia hiilidioksidimaksuja. Sama koskee myös muita ns. kasvihuonekaasumaksuja eli rikin ja typen haittaveroja. Meillä pitää olla kykyä itsenäisesti tehdä päätöksiä kansallisista hiilidioksidimaksuista. Puu ja metsänhoito on kansantaloudellemme paljon merkittävämpi kuin Keski-Euroopan maille. Päätökset pitää suhteuttaa omintakeisiin olosuhteisiimme.

Puu on vapautettu hiilidioksidimaksuista siitä syystä, että puu kasvaessaan käyttää saman verran hiilidioksidia kuin palaessaan vapauttaa. Tutkimuksissa on myös todettu, että jos autioita metsiä viljellään energiametsiksi, hiiltä sitoutuu uuteen metsäalueeseen nopeammin kuin saman metsäalueen puuta polttava voimala päästää ilmaan. Metsien viljely ja hyödyntäminen on ainoa toteutettavissa oleva keino, millä kasvihuoneilmiötä voidaan vähentää. Esimerkiksi ydinvoimala voi ainoastaan hidastaa kasvihuoneilmiön etenemistä.

Puun lisäksi kotimaisen energian hyödyntämisessä on noussut esille myös pelloilla kasvatettava bioenergia. Esimerkiksi rypsin kasvattaminen ja jalostaminen biodieselkäyttöön on täysin mahdollista jo nykyisellä tiedolla. Alkuvaiheessa biodieselhankkeessa tarvittaisiin valtion tukea, mutta vastapainona nykyisille poltto- ja voiteluaineille ympäristöhaitat olisivat oleellisesti pienemmät. Biodieselin käyttö korostuisi erityisesti taajamien joukkoliikenteessä. Muita perinteisiä bioenergialähteitä ovat mm. energiapaju ja olki. Turve on hintakilpailukykyinen vaihtoehto, jos turvevoimaloissa voidaan hyödyntää lämmön ja

sähkön yhteistuotantoa. On hyvä, että hallituksen selonteossa kiirehditään Pudasjärven turvevoimalan selvitystyötä. Pudasjärven turvevoimala voisi olla puuta ja turvetta käyttävä uuden tyyppinen voimala.

Mielestäni olisi edelleen myös syytä kehittää tutkimusta puun ja turpeen polttotekniikoiden osalta ja myös rakentaa maahan kokeilulaitoksia, jotka uutta tekniikkaa kehittäisivät ja kokeilisivat. Tässä voisi tulla kysymykseen myös Vetelin voimala, jota ollaan suunnittelemassa. Siellä on tarkoitus nimenomaan kiinnittää huomiota uusiin polttotekniikoihin ja uusiin vaihtoehtoihin.

Muista kotimaisista energialähteistä vesivoimaa on mahdollista lisätä koneistoja uusimalla ja juoksutusten uudelleenjärjestelyillä. Hallituksen on tehtävä Vuotoksen altaan rakentamisesta nopea päätös. Soutamista ja huopaamista on ollut jo riittävästi.

Toistaiseksi tuuli- ja aurinkoenergia ovat olleet marginaalisia energialähteitä. Niiden merkitystä ei kuitenkaan pidä väheksyä, ja tutkimustyötä pitää jatkaa. Varsinkin aurinkoenergian hyödyntämisessä olisi tärkeää löytää keinoja, joilla kyettäisiin Suomeen kesäaikana tuleva energiamäärä ainakin osittain varastoimaan.

Myös maakaasu on noussut viimeaikaisessa keskustelussa uudelleen voimakkaasti esille. Asia on ajankohtaistunut Pohjanmeren uusien kaasukenttien löytymisen ja käyttöönoton myötä. Norjan Pohjanmeren kaasukenttien tuotanto on aiemmin ollut sidottu muun Euroopan kuin Pohjoismaiden markkinoille.

Norjan päätös rakentaa kaasuputki Trondheimin lähettyville Haltenbankenin alueelta on tehnyt Norjan maakaasun hyödyntämisestä ajankohtaisen hankkeen Suomessa. Hanke olisi toteuttamiskelpoinen, mikäli Ruotsin ja Suomen yhteiset kaasunostot nousevat 4,5 tai 5 miljardiin kuutiometriin vuodessa. Eräänä vaihtoehtona on noussut esille Norjassa tuotetun maakaasuvoimalan sähkön osto Suomeen.

Keskustelua on virittänyt myös Barentsinmeren kaasu, joka tulisi kaupalliseen käyttöön joskus vuoden 2000 jälkeen. Tällöin olisi mahdollista, että Barentsinmeren kaasukentiltä vedettäisiin putki Keski-Eurooppaan. Tämä putki kulkisi Suomen lävitse ja olisi jo kolmas suunta, mistä Suomi saisi maakaasua käyttöönsä.

Maakaasun nykyisellä jakelualueella ja Länsi-Suomessa on tiedossa pääasiassa yhdyskuntien kaukolämmön ja voiman tuotannossa 2,5 miljardin kuutiometrin tarve vuodessa vuosikymmenen loppuun mennessä. Norjan kaasun rakentaminen toiseksi hankintasuunnaksi Venäjältä tuotavan kaasuputken rinnalle edellyttäisi sitoutumista suurempaan kaasun käyttöön. Tämä saattaisi löytyä 1 000—1 500 megawatin perusvoiman tuotannosta maakaasua käyttäen. Esimerkiksi Turussa on suunnitteilla tämän kaltaisia hankkeita. Maakaasu on kilpailukykyinen vaihtoehto myös Suomen olosuhteissa. Lisäetuna sillä on yksikkökoko, joka tekee mahdolliseksi rakentaa sähköntuotantoa tarpeen mukaan joustavasti ja alueellisesti toimivasti.

Ratkaisuja on alettava vähitellen tehdä, sillä asutuskeskusten lämmityksessä ja yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa ollaan päätösten edessä. Energian lisätarve rakentuu jatkossakin pääosin hiilen varaan, mikäli ei saada varmuutta kaasun toisesta hankintasuunnasta. Kotimaisilla energialähteillä ja maakaasulla kyettäisiin tuottamaan paljon enemmän energiaa kuin kauppa- ja teollisuusministeriön laskelmissa on ennakoitu tarpeen vuonna 2000 olevan. Jos saadaan aikaan säästöjä ja energian käytön tehostumista, on tarvittava energiamäärä vielä huomattavasti pienempi.

Ydinvoimasta keskustan sisällä on erilaisia näkemyksiä. Puolue on kannanotoissaan vastustanut ydinvoiman lisärakentamista. Yhteistä mielipiteille on kuitenkin se, että ensin on säästettävä, yritettävä tulla toimeen kotimaisilla vaihtoehdoilla ja maakaasulla. Jos tämä ei riitä, vasta sen jälkeen otetaan harkittavaksi ydinvoiman lisärakentaminen. Tärkeimmät perustelut ydinvoiman puolesta ovat olleet taloudellisuus, tehokkuus ja ympäristöystävällisyys. Samoilla perusteilla on ydinvoiman jatkorakentamista vastustettu. Ydinvoimasta käytävän keskustelun taustalla ovat selvästi erilaiset arvolähtökohdat. Esille ovat nousseet ydinvoimaan liittyvät eettiset kysymykset. Tärkein näistä on tuleville sukupolville työnnettävä taakka ydinjätteiden varastoinnista. Myös ydinvoimaloiden turvallisuus on edelleen kiistanalainen kysymys. Jos ydinvoimakysymys tulee eduskunnan ratkaistavaksi, on keskustan eduskuntaryhmässä lähdetty siitä, että kansanedustajilla on vapaat kädet äänestää oman tahtonsa mukaisesti. (Ed. Aittoniemi: Niinhän teillä aina! — Ed. Dromberg: Vai niin!) Tämä periaate hyväksyttiin jo hallitusohjelmasta neuvoteltaessa.

Arvoisa puhemies! Suomalaisessa energiakeskustelussa pitäisi päästä ydinvoiman ympärillä käytävästä juupas — eipäs-väittelystä erilaisten vaihtoehtojen paremmuutta puntaroivaan kes-

kusteluun. Tämän keskustelun avaajana hallituksen selonteko toimii hyvin. Selonteko pitää lähettää valtiokuntakäsittelyyn, jotta eduskunta voisi perehtyä energiapolitiikan vaihtoehtoihin. Tavoitteena tulee olla yhteisen kansallisen linjan löytyminen samalla tavalla kuin EY-selonteon käsittelyn yhteydessä näytti tapahtuvan.

Edustajat Sasi, Zyskowicz ja Halonen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa puhemies! Hallitus on energiapoliittisessa selonteossaan pyrkinyt antamaan suunnan maamme energiastrategialle. Sitä ei kuitenkaan hakemallakaan löydä. Selonteon linjaukset eivät kelpaa päätöksenteon pohjaksi. Nyt olisi tärkeätä tehdä pitkälle kantavia rohkeita ratkaisuja. Hallituksen energialinjaus on kuin sadusta "Koivu ja Tähti", jossa koivu on kovalla kantohinnalla poltettavaa puuaineista ja tähti kuvaa utopiaa tulevasta, kaukaisesta energialähteestä. Mutta tämäkin tähti vain tuikkii, ei edes lämmitä.

Paljon puhuttu kestävä kehitys edellyttää meiltä suomalaisilta omakohtaista toimintaa energian kulutuksen hillitsemiseksi ja vähentämiseksi. Ei ole mahdollista, että vain pohjoisen pallonpuoliskon kehittyneet valtiot aikaansaavat kasvihuoneilmiön kasvun ja hurskastellen ilmoitamme alikehittyneille valtioille, että hiilidioksidikiintiöt ovat jo täynnä. Tällaista tunnustusta ja samalla nöyryyttä jää kaipaamaan esillä olevasta selonteosta.

Työntekijä ja työtön ei löydä selonteosta sitä olennaista sanomaa, saadaanko Suomessa jatkossakin energiaa riittävästi ympäristöä säästäen ja taloudellisesti niin, että työpaikkoja pystytään lisäämään tähän maahan. Emme suostu siihen, että suomalainen teollisuus pelattaisiin ulos maailmankartalta linjattomalla energiapolitiikalla.

Hallituksen energiapoliittiset luottamusta herättävät toimet ovat ympäripyöreät. Päätöksentekokyvystä ei ole tietoa tässäkään asiassa. Syntyvätkö energiaratkaisutkin vasta kriisiin ajautuneen energiahuollon tai muun kriisin tuloksena? Tätä ei todellakaan voi toivoa.

Suomalaisen energiapolitiikan peruslähtökohdat on sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän mielestä kirjattava seuraavasti:

Suomalaisen energiatuotannon on oltava monipuolista. Meillä on tapahtunut liiallista yksipuolistumista, niin teollisuuden perusvoimassa kuin esimerkiksi pientalojen lämmityksessäkin. Vaihtoehtoisuus antaa meille mahdollisuuden valita niin kansantaloudelle kuin omakotia kämmittävällekin ympäristöystävällisiä ja taloudellisia tuotantotapoja.

Toisena keskeisenä energiapolitiikan periaatteena on oltava ympäristöriskien ja -haittojen minimointi. Suuret maailman laajuiset ympäristötuhot: aavikoituminen, happosateet ja ilmastomuutokset, ovat suorassa yhteydessä energian tuotantoon ja käyttöön. Maailmalla ei todellakaan ole enää kovin paljon aikaa saattaa energian käyttöä ekologisesti kestävälle pohjalle.

Suomi on osaltaan sitoutunut mm. rikin, hiilidioksidin ja typen oksidien päästöjen vähentämiseen. Tämän näkökulman olisi pitänyt näkyä kirkkaammin hallituksen selonteossa. Ympäristöperustein on vähennettävä kivihiilen käyttöä, ja ensi vuosituhannella on korvattava ympäristötekniikaltaan vanhentuneita voimaloita. Olemme sitoutuneet kansainvälisesti pysäyttämään hiilidioksidipäästöjen kasvun 1990-luvun lopulla. Vaihtoehdot ovat vähissä.

Hallituksen ilmoituksen mukaan "hiilidioksiditavoite on ratkaisevasti kiinni enrgiasäästön onnistumisesta ja sähköntuotantokapasiteettia koskevista valinnoista". Uusina vaihtoehtoina hallitus näkee energian säästön ohella "metsityksen lisäämisen ja energiakasvien viljelyn". Tässäkin kohden olisi odottanut hallitukselta rehellisyyttä. Rooman klubi, huipputiedemiesten yhteisö, on todennut, että tähän hiilidioksidin vähentämistavoitteeseen voidaan päästä ainoastaan energian kulutuksen voimakkaalla vähentämisellä ja/tai ydinenergian käyttöä lisäämällä.

Kolmantena periaatteena tulee olla turvallisuuden lisääminen. Energiatuotannon on oltava sekä teknisesti että poliittisesti turvallista. Esimerkiksi ydinvoiman tuotannolle on asetettava nykyistä kovemmat vaatimukset niin varastoinnin, tuotantotekniikan kuin vastuurahastonkin osalta. Poliittiseen turvallisuuteen puolestaan liittyy se, että emme sitoudu energian saamisessa liiaksi yhteen ilmansuuntaan tai yhteen energiamuotoon.

Neljäntenä perusperiaatteena tulee olla energian tuotannon taloudellisuus. Taloudellisuus edellyttää sitä, että voimme tuoda polttoaineet monista eri lähteistä ja että emme sulje tietoisesti pois sellaisiakaan energiantuotantovaihtoehtoja, jotka itse asiassa toimivat hintamittareina muille raaka-aineille. Hyvänä esimerkkinä tästä on kivihiili. Esimerkiksi maakaasun hinnoittelu ta-

pahtuu käytännössä kivihiilen tuotantokustannusten pohjalta. Mikäli tätä vaihtoehtoa ei olisi vähintään teoriassa käytettävissä, niin etelän kaupunkien lähiöiden käyttämän maakaasun hinta saattaisi olla moninkertainen.

Selonteossa ei liioin riittävän tarkasti määritellä energian tulevaa tarvetta. Hallitus pyörittelee kaikkia mahdollisia tuotantovaihtoehtoja varsin kirjavin motiivein. Kaupataan puuta kovalla kantohinnalla, ajetaan ydinvoimaa ainoaksi pyhitetyksi ratkaisuksi tai valitaan maakaasu, jotta ei tarvitsisi ottaa kantaa muihin vaihtoehtoihin.

Hallituksen selonteko huomioi taloudellisen taantuman vaikutukset energian kulutukseen useimmissa kohdin vain maininnalla. Hallitus itse uskoo selonteossaan, että 90-luvun jälkipuoliskolla tarvittaisiin uutta sähköntuotantokapasiteettia 2 500 megawattia. Mikäli taloudellinen kasvu jatkuu nykyisellä vauhdilla, joka on noin puolet arvioidusta 30 prosentista, jäisi sähkön kysyntä myös noin puoleen ennakoidusta. Talouskasvu siis vaikuttaa sähkön tuotannon lisäkapasiteetin tarpeeseen.

Toinen keskeinen keino, jolla voidaan vaikuttaa erityisesti sähkön kysyntään, on haittaverotus. Sosialidemokraattinen puolue hyväksyi marraskuussa 91 energiapoliittisessa ohjelmassaan kannan, jonka mukaan myös energian haittaverotusta voidaan käyttää energian kulutuksen kasvun hidastamiseen ja pysäyttämiseen. Samaan aikaan julkisuuteen tullut Euroopan yhteisön energiaveroehdotus oli sisällöltään aivan saman suuntainen. Esityksen mukaan verosta puolet perustuisi polttoaineen hiilidioksidipäästöihin ja puolet olisi yleistä energiaveroa.

Sosialidemokraattien mielestä myös Suomessa on syytä valmistautua ottamaan käyttöön Euroopan yhteisössä valmistellun kaltainen portaittain kohoava energiavero, joka kohdentuu kaikkiin energiamuotoihin. Lisäksi energiavero on porrastettava energiamuodon ympäristöhaittojen perusteella. Kun päästökysymykset ovat tunnetusti maailman laajuisia, olisi vero otettava käyttöön yhtaikaa kehittyneissä maissa mahdollisimman laajasti. Vain näin voidaan ehkäistä energiavaltaisten teollisuudenalojen joutuminen kilpailullisesti eriarvoiseen asemaan. Näin voidaan turvata myös vientiteollisuutemme pysyminen omassa maassamme.

Sähkön säästämismahdollisuuksista on annettu kovinkin ristikkäisiä lausuntoja. Energian tuottajat ovat pääsääntöisesti vähätelleet säästön mahdollisuuksia. Sen sijaan tekniikan asiantuntijat ovat korostaneet säästömahdollisuuksien olemassaoloa. Esimerkiksi Valtion teknillinen tutkimuslaitos on selvityksessään todennut, että nykytekniikalla jäljellä oleva säästömahdollisuus on suurteollisuudessa 5 prosenttia ja kotitalouksissa 47 prosenttia. Keskimäärin säästömahdollisuudeksi on arvioitu 21 prosenttia. Näin suuren säästön toteuttaminen vähentäisi voimalaitostarvetta likimäärin 2 000 megawattia.

Kaiken kaikkiaan tuntuu jotensakin ihmeelliseltä, että hallitus esittää sähkötuotantotavoitteensa ennen säästöohjelmaa. Hallitus ei ole selonteossaan kyennyt esittämään sellaista yhtälöä, jossa muutaman vuosikymmenen tähtäimellä olisi edes pyritty ennakoimaan mm. haittaverotuksen ja säästötoimenpiteiden, talouskasvun tai voimaloiden sulkemisen vaikutuksia. Julkisuudessa esitetyt lisätuotantomallit ovat lähteneet 3 000 megawatin lisätuotantokapasiteetin tarpeesta ja edellyttävät 2 500 megawatin edestä uusia päätöksiä. Tällä hetkellä voidaan pitää mahdollisina jopa puolet pienempiä lukemia edellyttäen, että energiansäästöinvestoinnit pystytään rahoittaman.

Arvoisa puhemies! Julkisuudessa on kannettu huolta lähialueellamme olevien voimaloiden turvallisuudesta. Huoli on aiheellinen. Pohjoismaisten selvitysten mukaan Venäjän ja Baltian alueiden ydinvoimaloiden turvallisuutta voitaisiin selvästi parantaa. Hallitus ei selonteossaan ota selvästi kantaa sähkön tuontiin kyseisistä maista tahi näiden voimaloiden kunnostamiseen. Sosnovyi Borin voimalaonnettomuus tapahtui vain 100 kilometrin päässä asutuksestamme, välissä vain avoin meri. Poliittisen päätöksentekijän on tiedostettava asiaan sisältyvät kansalaispelot.

Kymen läänistä valittuna kansanedustajana niin kotkalaiseen kuin laajempaankin kansalaispalautteeseen perustuen olen sitä mieltä, että Suomen on oltava taloudellisesta tilanteestamme riippumatta valmis välittömästi sopimaan tarpeellisista korjaustoimista näissä ydinvoimaloissa sekä osallistumaan taloudellisesti laitosten turvallisuuden parantamiseen. Tämä olisi vähintä, mitä voisimme tehdä tässä ja nyt. Samanaikaisesti on toimittava kansainvälisissä järjestöissä siten, että voimaloiden korjaamiseen tarvittaviin investointeihin saadaan rahoitusta ulkomailta. Suomen on pyrittävä entisen Neuvostoliiton alueen valtioiden kanssa sellaiseen energiayhteistyöhön, että ne voisivat luopua tekniikaltaan vanhentuneiden grafiittihidasteisten voimaloiden käytöstä.

Viidennen, 1 000 megawatin ydinvoimalan periaatepäätöshakemuksessa uskotaan sähkön kulutuksen kasvavan tällä vuosikymmenellä edellä mainitut 3 000 megawattia. Suurimpana puutteena ydinvoimalaitoksen rakentamista koskevassa periaatepäätöshakemuksessa on se, että siihen ei sisälly käytetyn polttoaineen tahi korkea-aktiivisen ydinjätteen loppusijoitustiloja.

Toinen keskeinen keskustelunaihe nk. perusvoiman tuottamiseksi on ollut Neste Oy:n markkinoima maakaasuvaihtoehto. Neste on tarjoamassa vaihtoehtoa, jonka mukaan tällä vuosikymmenellä rakennettaisiin 2 500 megawatin voimalateho Norjasta putkea myöten tuotavan maakaasun varaan. Tämän ehdotuksen mukaan viidennen ydinvoimalan valmistuminen voitaisiin siirtää vuoteen 2005. (Ed. Räty: Ei ollenkaan!) Nesteen ilmoituksen mukaan verottomilla polttoaineen hinnoilla päädyttäisiin sähkön 10,7 pennin hintaan kilowattitunnilta. EY:n veroehdotus toteutuessaan korottaisi hinnan 15,5 penniin, joka on samaa hintatasoa kuin ydinvoimalla tuotettu sähkö. Maakaasuhankkeen toteuttamisen kannalta aivan olennainen Ruotsin valtion kanta on epäselvä. Vaihtoehtoon sisältyy lisäksi epävarmuus kaasun hinnan kehityksestä.

Hallituksen selonteossa korostetaan puun ja yleensä biomassan käytön voimakasta lisäämistä. Puu on ollut Suomessa merkittävä energialähde, ja nykyäänkin puuenergian osuus on 15 prosentin luokkaa energiataseestamme. Puun energiakäyttöä estävät kuitenkin ennen kaikkea tekniset ja taloudelliset tekijät. Puun käyttäminen energian tuotantoon onkin taloudellisesti ja teknisesti järkevää lähinnä vain silloin, kun se saadaan metsäteollisuudessa valmistumisprosessin sivutuotteena. Hakkeen ja turpeen käyttäminen lähinnä kaukolämmön tuottamiseen on ollut taloudellisesti mahdollisesti vain antamalla näille energialähteille kaksinkertainen liikevaihtoverohyöty.

Päätöksentekoon energian säästämisestä on kuitenkin päästävä välittömästi. Voimaloiden ja energiansiirtoverkkojen rakentaminen vie kaikissa vaihtoehdoissa 5—10 vuotta aikaa. Päätöksiä kiirehtii myös energiaratkaisujen kansainvälinen ulottuvuus. Esimerkiksi kaikissa esitetyissä maakaasuratkaisuissa Suomi on yksi osa laajempaa hanketta. Selvitystyö Norjasta tuotavasta maakaasuputkesta on tehtävä nopeasti.

Hallituksen on myös otettava kantaa viidennen ydinvoimalan rakentamista koskevaan hakemukseen ja saatettava kantansa eduskunnan käsiteltäväksi tämän vuoden aikana. Jos hallitus esittää ydinvoimalan rakentamista, tulee sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä arvioimaan esitystä hallituksen energiapolitiikan kokonaisuuden ja erityisesti vaatimamme energiansäästöohjelman pohjalta.

Ydinvoimaan päätyminen edellyttää myös tämän energiamuodon turvallisuudelle ja taloudellisuudelle asettamiemme ehtojen täyttämistä. Hallituksen on asetettava mahdollisen myönteisen viidettä ydinvoimalaa koskevan periaatepäätöksen ehdoksi käytetyn polttoaineen ja korkeaaktiivisen ydinjätteen loppusijoitusratkaisun tekeminen sekä niitä koskevien kustannusten huomioon ottaminen uuden ydinvoimalayksikön osalta. Ehdoksi on asetettava parhaimman tiedossa olevan tekniikan hyödyntäminen sekä jo toimivissa että suunnitteilla olevissa voimaloissa. Näin voimme minimoida suuronnettomuuksien riskin. Samalla on laitoksen haltijan korvausvastuu laitoksen purku-, säilömis- ja vahinkotilanteessa asetettava selvästi nykyistä 600:aa miljoonaa markkaa korkeammaksi.

Mikäli hallitus esittää eduskunnalle ydinvoimalan periaatepäätöksen hyväksymistä, sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän jäsenet menettelevät asiassa henkilökohtaisen vakaumuksensa mukaisesti. (Ed. Aittoniemi: Niin kuin aina!)

Arvoisa puhemies! Emme ole tekemässä energiapoliittisia ratkaisuja vain tätä hetkeä tai vuosikymmentä varten. Ratkaisujemme tuloksia arvioivat meidän jälkeemme syntyvät sukupolvet. Valintojamme on ohjattava huoli jälkeemme jättämästämme ympäristöstä, energiavaihtoehtojen turvallisuudesta ja niiden antamista työmahdollisuuksista. Paljon puhuttu kestävä kehitys edellyttää energian säästämistä ja edellä mainituin perustein tuotettua energiaa.

Sosialidemokraatit edellyttävät, että hallitus pikaisesti esittää konkreettiset toimet energian säästön toteuttamiseksi. Samalla on otettava kantaa myös energian haittaverotukseen ja sen vaikutuksiin energian hintaan ja kulutukseen. Hallituksen tulee käydä kevätkauden aikana Ruotsin ja Norjan kanssa neuvottelut maakaasuvaihtoehdon toteuttamismahdollisuuden ja hinnan selvittämiseksi.

Arvoisa puhemies! Energiapolitiikan linjoista päätetään tulevina kuukausina pitkälle tulevaisuuteen. Maamme tarvitsee ympäristöystävällistä, taloudellista ja turvallisesti tuotettua energiaa. Tuomareinamme, arvoisa puhemies, toimivat tulevat sukupolvet.

Edustajat von Bell, Toivonen, Laakso, Räty, Virrankoski, Ala-Harja ja Jouppila merkitään läsnä oleviksi.

Ed. D r o m b e r g : Arvoisa puhemies! Viime viikonvaihteen erittäin vaikeassa tilanteessa hallitus osoitti kykynsä tehdä tarvittaessa konkreettisia päätöksiä. Kokoomuksen eduskuntaryhmä on tyytyväinen siitä, että hallituksen ripeästi laatiman talouspaketin ansiosta kyettiin rahamarkkinat rauhoittamaan ja välttämään vakavan talouskriisin syntyminen. (Ed. Jaakonsaari: Itse aiheutettu päänsärky!) Hallituksen on kyettävä nostamaan kansantaloutemme kasvu-uralle. Tähän pääsemiseksi tarvitaan talouspolitiikkaan uskottavuutta ja pitkäjänteisyyttä sekä niitä välttämättömiä edellytyksiä, joita teollisuus tarvitsee investointien käynnistämiseksi.

Hallituksen päätös hakea EY-jäsenyyttä oli yksi huomattava päätös talouslaman voittamiseksi, mutta se ei sellaisenaan riitä. Tarvitaan EY-jäsenanomuksen ja hallituksen talouspaketin lisäksi myös perusvoimaratkaisu mahdollisimman nopealla aikataululla. Hallituksen onkin siirrettävä talouspolitiikassa osoittamansa päättäväisyys myös energiapolitiikkaan. (Ed. Laine: Nyt puhuja pääsi asiaan!) Nyt ei ole enää loputtomien selvitysten aika, vaan on siirryttävä päätöksentekovaiheeseen. Maakaasun ympärillä käydyn sinänsä tarpeellisen keskustelun tarkoituksena ei pidä olla perusvoimaratkaisun viivyttäminen.

Haluan muistuttaa vasemmisto-opposition talouspolitiikan suunnan kääntämistä koskevista vaatimuksista, joita olemme kuulleet koko viime syksyn ja tämän kevään: Valtion menoja on vielä voimakkaammin kasvatettava. Tämä linja olisi johtanut hallitsemattomaan kansantalouden ylivelkaantumiseen, jonka seurauksena koko hyvinvointivaltiomme perusteet olisivat pahoin järkkyneet. On suomalaisten onni, että tätä kansantalouden kannalta uhkarohkeaa linjaa ei ole kokeiltu. (Ed. Laine: Puhujan konseptit ovat sekaisin!) Rahamarkkinoitten usko opposition lääkkeellä toteutettuun politiikkaan olisi varmuudella mennyt jo aikoja sitten. Niillä ei olisi myöskään viime perjantaina syntynyttä tilannetta kyetty estämään. Nyt tilanne pystyttiin saamaan hallintaan. Uskon, että kansalaiset ovat huomanneet, kuinka välttämätöntä on katkaista valtion velkaantuminen ja tinkiä joistakin saavutetuista eduista. Vain katkaisemalla valtion velkaantuminen voidaan korkeata korkotasoamme alentaa ja ylläpitää maamme kansainvälistä luottokelpoisuutta. Korkotason alentuminen on myös välittömin lääke yritysten ja erityisesti pkt-yritysten tämänhetkisiin ongelmiin.

Suomessa käytetään paljon energiaa asukasta kohti verrattuna useimpiin muihin läntisiin teollisuusmaihin. Tämä johtuu siitä, että Suomen ilmasto on kylmä ja maa harvaanasuttu. (Ed. Laaksonen: Hyvä havainto!) Suurin piirtein samalla pinta-alalla kuin yhdistynyt Saksa meitä on 5 miljoonaa, kun Saksan asukasluku on 78 miljoonaa. Meillä kuluu enemmän energiaa kuljetuksiin ja liikkumiseen.

Tärkein syy suureen energian kulutukseen on kuitenkin teollisuutemme energiavaltainen rakenne. Suomen teollisuuden rungon muodostavat metsäteollisuus, raskas metalliteollisuus ja kemian perusteollisuus, jotka kaikki ovat hyvin energiaintensiivisiä. Energiaintensiivinen teollisuus vastaa noin 80 prosentista vientituloistamme. Suomi elää pääosin siitä, että teemme uusiutuvista metsävaroistamme tuotteita, joita muut meiltä ostavat. Laman aikana on käynyt selväksi, että yhteiskunnallisten palvelujen taso: sosiaaliturva, terveydenhuolto, koulutus ja kulttuuripalvelut, ovat suoraan riippuvaisia vientiteollisuutemme elinvoimasta. Tämän vuoksi energiaratkaisulla on teollisuudelle ja koko yhteiskunnalle keskeinen merkitys.

Energian tuotanto ja käyttö on eräs suurimpia ympäristön kuormittajia. Maailman laajuiset ympäristöongelmat: ilmastonmuutoksen uhka, happamoituminen ja voimaloiden sekä liikenteen hiukkaspäästöt — hiukkaspäästöthän aiheuttavat vakavia syöpäriskejä — aiheutuvat erityisesti fossiilisten polttoaineiden käytöstä. Kestävän kehityksen periaatteiden mukaan ympäristön kuormitus on saatava niin vähäiseksi, että luonnon omat mekanismit riittävät aina kompensoimaan sen. Tämä tarkoittaa, että hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi on maailman laajuisesti tehtävä kaikki voitava ja happamoittavia rikki- ja typpipäästöjä on vähennettävä niin paljon, että happamat laskeumat alittavat kriittisen kuormituksen.

Energiapoliittisessa selonteossa on oivallettu, että avainkysymyksenä on hoitaa energiatalous niin, että samanaikaisesti saavutetaan välttämättömät talous- ja ympäristöpoliittiset tavoitteet. Tämä yhteensovittaminen ei ole onnistunut useimpien puolueiden energiapoliittisissa kannanotoissa.

Selonteossa on asetettu energian tuotannolle

ja käytölle kestävän kehityksen mukaiset ympäristönsuojelutavoitteet. Selonteon mukaan Suomi sitoutuu vähentämään vuoteen 2000 mennessä rikkidioksidipäästöjä 80 prosenttia vuoden 1980 tasosta sekä typen oksidien päästöjä 30 prosenttia vuoden 1990 tasosta ja jäädyttämään hiilidioksidipäästönsä. Nämä tavoitteet ovat happamien laskeumien osalta kestävän kehityksen mukaisia, jos lisäksi ammoniakkikaasupäästöjä vähennetään vastaavasti. Tavoitteiden saavuttamisen jälkeen on mahdollista, että koko Suomessa alitetaan kriittisten kuormitusten taso, tämä sillä edellytyksellä, että muuallakin Euroopassa vähennetään päästöjä, joista merkittävä osa tulee kaukokulkeutumalla Suomeen.

Nämä selonteossa asetetut ympäristönsuojelutavoitteet vastaavat täysin ryhmämme näkemyksiä.

Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä on tärkeää, että Kuolassa, Karjalassa, Virossa ja itäisessä Keski-Euroopassa käynnistetään pikaisesti happamoittavien päästöjen vähennystoimet, sillä niistä paljolti riippuu metsiemme hyvinvointi. Tässä suhteessa ympäristöministeriö onkin toiminut aktiivisesti ja ansiokkaasti.

Hiilidioksidipäästöjen osalta jäädytys vuoteen 2000 mennessä on vasta alkua, sillä maailman laajuisesti olisi kasvihuonekaasujen päästöjä vähennettävä jopa yli 60 prosenttia nykytasosta, jotta maapallon pintalämpötilan kohoaminen pysyisi siedettävänä. Ottaessaan tavoitteekseen hiilidioksidipäästöjen jäädytyksen hallitus on ennakoinut hyvin ensi kesänä pidettävää Ympäristön ja kehityksen maailmankokousta Rio de Janeirossa. Tässä kokouksessa on tarkoitus solmia maailman laajuinen ilmastosopimus, jolla hiilidioksidipäästöjä pyritään rajoittamaan. Tämä velvollisuus kohdistuu erityisesti teollisuusmaihin, jotka käyttävät 75 prosenttia maailman fossiilisista polttoaineista.

Selonteossa asetettu tavoite, Suomen vuotuisten hiilidioksidipäästöjen jäädyttäminen vuoteen 2000 mennessä nykyiselle tasolle, edellyttää päästöjen alentamista 1990-luvun loppuun mennessä noin 15 miljoonalla tonnilla, jos uusi perusvoima tuotetaan hiilellä. Jos perusvoima tuotetaan ydinvoimalla, on alennustavoite 9 miljoonaa tonnia. Se olisi saatava aikaan lähinnä energian säästämisellä, jolloin vastaavasti lopetettaisiin vanhoja hiilivoimaloita. Säästötavoite on ydinvoimankin lisärakentamisen tapauksessa erittäin vaikea toteuttaa.

Energiapoliittisessa selonteossa painotetaan ansiokkaasti energian säästön merkitystä. Energian säästö eli energian taloudellinen ja tehokas käyttö on Suomen kansantalouden kannalta aina ollut erittäin tärkeää, koska noin 70 prosenttia primäärienergiastamme on tuontitavaraa. Meillä ei ole ollut varaa tuhlata energiaa, ei kotitalouksissa, lämmityslasku on pitänyt siitä huolen, eikä teollisuudessa, jossa energiakustannusten optimointi on kilpailukyvyn edellytys.

Energian ominaiskulutukset ovat laskeneet 1970-luvun alun tasolta merkittävästi tiukennettujen rakennusmääräysten, tehokkaampien koneiden ja laitteiden sekä autojen polttoaineen kulutuksen alentumisen myötä. Helpoimmat säästökohteet on jo otettu käyttöön, ja uusien säästöjen aikaansaaminen on entistä vaikeampaa. Jotta energian säästön tehokkuus voitaisiin varmistaa myös tulevaisuudessa, on energiansäästöohjelman laatiminen välttämätöntä. Hallituksen onkin lupauksensa mukaisesti valmisteltava energiansäästöohjelma vielä tämän kevään aikana ennen perusvoimaratkaisua.

Energian säästön edistämiseksi julkisella vallalla on käytettävissään useita keinoja. Voidaan edistää tavaroiden ja jätteiden kierrätystä, säätää koneille ja laitteille energiankulutusnormeja, kehittää rakennusten lämmön talteenottoa, tukea energiansäästötekniikoiden tutkimus- ja kehitystyötä sekä poistaa energian turhaa kulutusta tiedotuksella ja valistuksella.

Kaikki nämä toimet on erotettava energian käytön rajoittamisesta, joka on samaa kuin säännöstely. Kokoomuksen eduskuntaryhmä ei hyväksy säännöstelyä. Säännöstely kuuluu poikkeuksellisiin keinoihin, joihin voidaan turvautua vain kriisiaikoina.

Energian säästämiseen on pyrittävä vaikuttamaan myös ympäristökasvatuksella ja -koulutuksella. Tärkeätä on huolehtia myös lasten ja nuorten asenteiden ja tapojen muuttamisesta myönteisiksi tässä suhteessa. On kuitenkin hyvin pitkälti meistä itsestämme kiinni, kuinka tehokkaasti voimme energiaa säästää. Energian säästämisessä on kuitenkin käytettävä tervettä maalaisjärkeä ja vältettävä äärimmäisyyksiin menemistä. Jos esimerkiksi talot rakennetaan aivan umpioiksi niin, että ilman vaihtuminen estetään, voidaan energian säästön nimissä aiheuttaa terveydelle vakavia haittoja.

Kohtuuhintaista energiaa on tuotettava kotitalouksille ja teollisuudelle näiden kysyntää vastaavasti. Tämä on mainittu jo hallitusohjelmassa. Erityisesti vaikeassa taloudellisessa tilanteessa on Suomen kansantalouden kannalta elintärkeää, että usko kannattaviin investointeihin ko-

timaassa palautetaan. Energiapolitiikkaa on hoidettava niin, että teollisuudelle annetaan selvä signaali kohtuuhintaisen energian riittävyydestä. Kokoomuksen eduskuntaryhmä pitää tätä energiapolitiikan lähtökohtana yhdessä ympäristötavoitteiden kanssa.

Euroopan yhdentyessä myös energiamarkkinat vapautuvat. Tämä merkitsee kilpailun ulottamista energia-alalle, joka Suomessa on toistaiseksi toiminut varsin tarkasti säänneltynä ja suojattuna.

Kokoomuksen mielestä energian hinnoittelussa on noudatettava kustannusvastaavuutta ja aiheuttamisperiaatetta. Toisin sanoen energian hintaan on sisällytettävä kaikki sen tuotannosta ja jakelusta aiheutuneet kustannukset, ympäristönsuojelukustannukset mukaan lukien. Energiahuoltoa ei saa rakentaa tukiaisten varaan, eikä energian hintaa tule subventoida.

Selonteko korostaakin aivan oikein, että mahdollisia energia- ja ympäristöveroja voidaan ottaa käyttöön Suomessa vain kansainvälisessä yhteistyössä ja sitovin sopimuksin. Energiaverotuksella voidaan pyrkiä kulutuksen hillitsemiseen, mutta energiaveroja käyttöön otettaessa kokonaisverorasitus ei saa kasvaa. Kokoomuksen eduskuntaryhmä edellyttää haittaveroja käyttöön otettaessa henkilöverouudistuksen jatkamista niin, että tulojen verottamisesta siirrytään kulutuksen, erityisesti ympäristölle haitallisen kulutuksen, verottamiseen. Kun yritysten toimintaa ohjataan haittaveroin, on samalla liiketuloverotusta ja yritysten maksamia sosiaaliturvamaksuja voitava keventää, jottei kokonaisverorasitus kasva.

Energian säästön nimissä on ehdotettu energian hinnan tuntuvaa nostamista verotuksella. Tässä tilanteessa se ei ole kuitenkaan mahdollista. Suomen vientiteollisuus kamppailee niin syvässä tappiokierteessä, että kaikin keinoin on saatava investoinnit käyntiin lamasta selviämiseksi. Juuri tähän tähtäävää konsensushenkeä haettiin äskettäin laajapohjaisessa Hanasaaren seminaarissa. Energiaa todellakin säästyy, kun tehtaiden pyörät ovat pysähdyksissä ja maassa on 350 000 työtöntä. Energian säästöä tällä hinnalla kokoomus ei ole tukemassa.

Energia-alan kansainvälinen yhteistyö ja Suomen mahdollinen EY-jäsenyys on selonteossa otettu hyvin huomioon ja suositeltu energia-alan kilpailun esteiden poistamista. Tämä koskee erityisesti jakeluverkkoihin sidottujen sähkön ja maakaasun siirtoa ja jakelua. Käytännössä edellytetään, että hallitsevassa markkina-asemassa olevat energiayhtiöt eriyttävät tuotanto-, siirto- ja jakeluliiketoimintansa, jolloin yhtiöiden sisäiset subventiot liiketoimintasektorilta toiselle estyvät. Kokoomus kannattaa lämpimästi kilpailun esteiden poistamista ja markkinoiden vapauttamista.

Hallitus on liittänyt selontekoon lähiajan energiapoliittiset toimenpiteet, joista tärkeimmät liittyvät sähköntuotantokapasiteetin rakentamiseen. Sähkön käytön kasvu jatkuu Suomessa vielä pitkään, vaikka energian kokonaiskulutuksen kasvu saadaankin määrätietoisin energiansäästöponnistuksin taittumaan parissa vuosikymmenessä. Suuri osa energian käytön tehostamisesta perustuu siihen, että polttoaineiden suoraa loppukäyttöä korvataan sähköllä.

Tähän kehitykseen on muutamia yksinkertaisia syitä. Uudet teollisuusprosessit perustuvat usein sähkön käyttöön. Koska sähköiset prosessit ovat helposti kytkettävissä automaattisiin prosessinohjausjärjestelmiin, suuria tehoja voidaan säätää tarkasti ja häviöt jäävät pieniksi. Lisäksi metsäteollisuudessa mekaanisten massojen valmistuksessa tarvitaan paljon sähköä. Mekaanisia massoja valmistettaessa saadaan puusta kaksinkertainen määrä massaa verrattuna sellunkeittoon, jossa puolet puusta poltetaan jäteliemien seassa. On parempi viedä Suomen puu paperina ulkomaille kuin polttaa täällä energiaksi. Täten siitä saadaan parempi hinta.

Kriittisin energiapoliittinen ongelma liittyy teollisuuden tarvitseman perusvoiman tuotantoon, jota tarvitaan vuosituhannen loppuun mennessä runsaat 1 000 megawattia. Perusvoiman tuottamiseksi on vain kaksi vaihtoehtoa: kivihiili tai ydinvoima.

Maakaasu on liian arvokas polttoaine pelkästään sähkön tuotantoon. Maakaasuvoiman kokonaiskustannuksista suurimman osan muodostaa kaasun hinta, ja näin ollen hinnan mahdollinen nouseminen tekee siitä nopeasti kannattamattoman. Maakaasu sopii erityisesti kaupunkien ja teollisuuden yhdistettyyn sähkön ja lämmön tuotantoon. Huoltovarmuuden turvaamiseksi Suomen etujen mukaista olisi mahdollisimman pian saada aikaan putkiyhteys nykyisen Venäjän putken lisäksi useampiin hankintalähteisiin. Mahdollisia lähteitä ovat Ruotsin kautta joko eteläisen putken jatkaminen Göteborgista tai pohjoinen yhteys Norjan Haltenbankenista. Lisäksi Barentsinmeren valtavan kaasukentän avaaminen tarjoaisi Suomelle mahdollisuuden lisääntyvään kaasun käyttöön. Kaikki nämä hankkeet ovat vielä epävarmoja tai kaukana tulevaisuudessa.

Maakaasuvoimala tuottaa kuitenkin typpipäästöjä yhtä paljon kuin uudenaikainen hiilivoimala ja hiilidioksipäästöjä 50—60 prosenttia hiilivoimalan päästöistä. Se siis auttaa ympäristöä vain korvatessaan hiilivoimalan. Maakaasun tuleekin olla vaihtoehto hiilivoimalle ja korvata sitä. Nesteen voimakkaasti julkisuudessa ajama maakaasuhanke on sinänsä erittäin tervetullut. Näköpiirissä ei kuitenkaan ole sellaista arviolta noin 4 miljardin kuutiometrin maakaasun lisätarvetta, joka olisi edellytys kaasun käytön saamiseksi taloudellisesti kannattavaksi. Lisäksi maakaasuputken rakentaminen valtion tuella ei ole mahdollista nykyisen valtiontalouden tilan eikä Euroopan yhdentymiskehityksen vuoksi.

Turve sopii parhaiten Keski- ja Pohjois-Suomen kaupunkien yhdistettyyn sähkön ja lämmön tuotantoon. Jos turvetta käytettäisiin pelkkään sähkön tuotantoon, sitä jouduttaisiin subventoimaan merkittävästi. Tämä ei ole kokoomuksen mielestä hyväksyttävää. Turvevoimala tuottaa hiilidioksidipäästöjä vielä enemmän kuin hiilivoimala, joten se ei ole ympäristöystävällinen.

Hakkeen laajamittainen käyttö on turpeeseen verrattuna vielä huomattavasti kalliimpaa ja vaatisi paljon suurempia valtion tukiaisia. Kokoomuksen mielestä ei ole mitään järkeä siirtyä kannattamattoman maataloustuotannon tukemisesta energiahakkeen, ohrametanolin tai rypsiöljyn massiiviseen tukemiseen. Puun polttamiseen liittyy ympäristöriskejä, joita ei vielä tarkasti tunneta. Vaikka puun kasvu imeekin hiilidioksidin, syntyy puun poltossa mm. ilokaasua (typpioksiduulia), joka on hiilidioksidia paljon tehokkaampi ja pitkäikäisempi kasvihuonekaasu.

Selontekoon on kirjattu laitosinvestointien tuki bioenergian kohdalle, mitä kokoomus pitää arveluttavana. Niukat resurssit on suunnattava energia-alan tutkimus- ja kehitystyöhön, kuten uusiutuvien energialähteiden, passiivisesti turvallisen ydinenergian ja uusien ympäristöystävällisten polttotekniikoiden tutkimukseen ja demonstrointiin.

Nykytilanteessa perusvoiman tuotannossa hiilivoima ja ydinvoima ovat taloudellisessa vertailussa likimain tasoissa. Epävarmuus kivihiilen hinnasta pitkällä aikavälillä ja mahdollinen hiilidioksidivero asettavat kuitenkin ydinvoiman etusijalle, koska uraanin hintavaihtelut eivät juuri vaikuta ydinsähkön hintaan. Hiilivoimala aiheuttaa happamoittavia päästöjä, vaikka siihen asennettaisiinkin tehokkaat rikin- ja typenpoistolaitteet. Kasvihuoneilmiötä voimistavaa hiilidioksidia ei saa käytännössä millään pois savukaasuista. 1 000 megawatin hiilivoimalan osuus vuoteen 2000 mennessä vähennettävistä hiilidioksidipäästöistä on 40 prosenttia eli ratkaisevan suuri.

Myöskään maakaasu ei tule perusvoimana kysymykseen, koska se lisää hiilidioksidipäästöjä puolet siitä, mitä hiilivoima ja tuottaa typpipäästöjä.

Selonteossa todetaan, että ydinvoiman vaihtoehtona on nykytilanteessa hiilivoima, mikä merkitsisi asetetuista ympäristötavoitteista luopumista. Asia on kokoomuksen mielestä juuri näin, ja sen vuoksi hiilivoima on suljettava pois.

Jäljelle jää vain ydinvoima, jonka riskit ovat hallinnassa länsimaisin turvallisuusjärjestelmin varustetuissa voimalaitoksissa. Ydinjätteiden loppusijoitukseen ja käytöstä poistettujen laitosten purkamiseen on esitetty turvalliset ratkaisut, joita varten lisäksi kerätään varoja jo nyt ydinsähkön hinnassa. (Ed. Laaksonen: Ei tarpeeksi!)

Toisin ovat asiat maamme lähialueilla, joilla sosialismin aikakautena rakennetut Tshernobyl-tyyppiset vaaralliset voimalaitokset jauhavat sähköä myös meidän tarpeisiimme. Me tuomme sähköä 600 megawatin kiinteällä teholla Venäjältä, koska emme itse ole pystyneet tekemään päätöksiä omien ydinvoimalaitosten rakentamisesta. Sosnovyi Borin voimalaitoksen suurta julkisuutta saanut onnettomuus on meille muistutus, että Venäjällä tarvitaan nopeasti apua ydinvoimalaitosten turvallisuuden parantamiseen.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä korostaa, että on moraalisesti väärin, jopa tuomittavaa, tuoda niin huomattava osa energian tarpeestamme Venäjän ydinvoimaloista. Hallituksen on pikaisesti selvitettävä mahdollisuutta vähentää sähkön tuontia Venäjältä. On myös aikaansaatava kansainvälistä yhteistyötä ja rahoitusta, jolla voidaan parantaa Venäjän laitosten turvallisuutta.

Perusvoimapäätöksellä on kiire, koska ydinvoimalaitoksen rakentamiseen kuluu aikaa 6—8 vuotta. Ottaen huomioon kasvavan tehon tarpeen voimalaitoksen pitäisi olla jo hyvää vauhtia rakenteilla. Selonteossa asia on kirjattu niin, että ydinvoimapäätös on tehtävä lähiaikoina. Kokoomus edellyttää aikataulun ymmärtämistä niin, että päätös ydinvoimasta tehdään mahdollisimman pian tämän selonteon hyväksymisen jälkeen jo ennen kesää 1992. Ydinvoimapäätös on tärkeä kansallinen ratkaisu, joka ei voi jäädä odottamaan keskustan puoluekokousta.

Ydinvoimapäätöksellä on myös merkittäviä työllisyysvaikutuksia. Se loisi eräiden arvioiden

mukaan sekä välittömästi että välillisesti työtä noin 15 000 henkilötyövuotta.

Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä erityisen tärkeä kansallinen energiapolitiikan reunaehto ydinvoiman suhteen on kansallisen päätösvallan säilyttäminen ydinturvallisuudessa, ydinmateriaalissa ja ydinjätehuollossa. Suomeen ei vastoin kansallisia päätöksiä saa tuoda ydinjätteitä tai muitakaan radioaktiivisia aineita.

Hyväksyessään tämän selonteon eduskunta antaa hallitukselle kaikki evät nopealle ydinvoimapäätöksen valmistelulle. Marssijärjestyksen tulee olla se, että ensin tehdään päätös perusvoimasta ja vasta tämän jälkeen voidaan ryhtyä käsittelemään sitä täydentäviä hankkeita kuten mahdollista Vuotoksen allasta.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä hallituksen energiapoliittinen selonteko tarjoaa erinomaisen pohjan pitkäjänteiselle energian tuotannon ja käytön ohjaukselle. Selonteko ottaa ansiokkaasti ja voimakkaasti kantaa energian säästön puolesta. Samoin siinä pidetään kestävän kehityksen mukaisia ympäristötavoitteita koko energiataloutemme reunaehtoina. Lisäksi selonteossa on hyvin otettu huomioon Euroopan yhdentyminen ja sen mukanaan tuomat haasteet energia-alalle. Erityisen kannatettavaa on pyrkimys sääntelyn purkamiseen, kilpailun edistämiseen ja energiamarkkinoiden vapauttamiseen. Kokoomuksen eduskuntaryhmä ei voi kuitenkaan hyväksyä selonteossa kotimaisten polttoaineiden kohdalla mainittua laitosinvestointien tukemista. Tärkeämpää olisi suunnata niukat resurssit energia-alan tutkimus- ja kehitystyöhön.

Ed. K o r h o n e n : Arvoisa puhemies! Selonteko on hyvä. Oivallisella tavalla se lähtee kestävästä energiastrategiasta ja päätyy käytännön kysymyksissä kannatettaviin johtopäätöksiin. Mikäli valtioneuvoston asianomainen jäsen on kirjoitetun takana, olen valmis suosittelemaan häntä sellaiseen hallitukseen, johon vasemmistoliitto osallistuu, ja myös sellaiseen, johon emme osallistu. Nämä kiitoksen sanat haluan osoittaa siitä uusiopaperille painetusta luonnoksesta, jonka otsikkona on "Suomen kestävä energiastrategia" ja joka on laadittu ympäristöministeriössä. Kiitos ei koske sitä kauppa- ja teollisuusministeriössä laadittua ja nyt kiiltävälle paperille painettua valtioneuvoston virallista selontekoa, joka on tämän keskustelun pohja. Virallisen selonteon nimi on "Suomen energiastrategia". Se ei ole kestävä energiastrategia, valitettavasti.

Arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyn pohjana siis väärä paperi, väärä selonteko, mutta tarkastelkaamme nyt sitä. Keskeinen tavoite sekä Ahon hallituksen ohjelmassa että virallisessa selonteossa on energian saatavuuden turvaaminen eikä vain se, vaan nimenomaan halvan energian takaaminen teollisuudelle. Toissijaista Ahon hallitukselle on kaikki muu, toissijaista on ympäristö, toissijaista on energian säästäminen, vaikka selonteossa uhrataan niille sivuja.

Markkinatalouden keskeisin ja väkevin väline on hinta. Siihen valtio voi haluttaessa vaikuttaa verotuksella. Ahon hallitus haluaa taata halvan energian, se ei siis verota, se valmistautuu antamaan luvan uudelle ydinvoimalalle. Selontekoon on tosin kirjoitettu virke: "Kansantaloutemme energiaintensiivisyyttä on edelleen alennettava, toisin sanoen on saatava sama tuotanto aikaan yhä pienemmällä energiapanoksella." Tämän toteamuksen kanssa on ristiriidassa koko hallituksen politiikka, halvan energian politiikka.

Halpa energia houkuttelee tuhlaukseen tai virkamieskielellä sanottuna johtaa kansantalouden korkeaan energiaintensiivisyyteen. Hallituksen ongelma on se, että hallitus haluaa taata runsaasti halpaa energiaa teollisuudelle, mutta joutuu selonteossa vastoin tahtoaan ajan hengen mukaan sentään puhumaan kauniisti ympäristöstä ja energian säästämisestä.

Halvan energian linja, siis tuhlauksen linja, on umpikujan linja. Se vääristää Suomen teollisuuden rakenteen suosiessaan runsasta energiakulutusta. Jokainen teollisuuden halvan energian varassa tekemä investointipäätös sitoo tuotantoprosessin kymmeneksi vuodeksi, jopa ylikin, vaikka yksittäisen koneen käyttöikä onkin lyhyempi. Siksi ei ole yhdentekevää, miten energian hintaa nyt käytetään ohjausvälineenä. Tarkastellessaan taloudellisen ohjauksen lisäämistä selonteko tietoisesti rajoittuu vain siihen, että ohjausta käytetään ensisijaisenergialähteen valintaan, mutta ei energian kokonaiskysyntään. Kuitenkin juuri tässä kohdassa selontekoa olisi pitänyt arvioida sitä, miten johdonmukaisella veropolitiikalla voidaan vaikuttaa kulutuksen määrään eikä vain sen jakaumaan.

Hallituksen keskeisin tavoite runsaan halvan energian takaamiseksi teollisuudelle on väärä ja kestämätön. Sen päätavoitteeksi olisi tullut asettaa tuotannon ja kulutuksen sopeuttaminen luonnon sietokykyyn. Kestävän kehityksen tavoite edellyttää tuntuvaa luonnonvarojen ja energian säästöä, ympäristövaikutusten arviointia ja luonnollisesti myös sitovia kansainvälisiä

päätöksiä. Tällainen tavoite edellyttää mm. sitovaa suunnitelmaa energiaveron nostamisesta asteittain niin, että teollisuus voi ajoissa varautua kehittämään tuotantoprosessejaan säästöpolitiikan mukaisiksi.

Teollisuuden energian hinta Suomessa on kansainvälisesti vertaillen hyvin alhainen. Saksassa teollisuuden sähkö on kaksi kertaa kalliimpaa kuin Suomessa. Hinnan nostaminen ei siis ole kohtalonkysymys teollisuudelle, kunhan nousu ei tapahdu äkisti, vaan määrätietoisesti riittävällä sopeutumisajalla. Ei Suomen teollisuus sähkön hintaan kaadu. Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen sähkö- ja automaatiolaboratorion selvityksen mukaan paperin valmistuksessa hallitsemattomista paperiradan katkoista, hylkytuotannosta ja lajivaihdosta aiheutuva kustannus on kaksi kertaa kalliimpi kuin sähkön hinta.

Tuotantotapahtumassa on siis monia seikkoja, joilla oleellisesti vaikutetaan yrityksen kilpailukykyyn. Energian hinta ei siis ole kohtalonkysymys, joten hintaa voidaan määrätietoisesti ryhtyä tulevina vuosina nostamaan tuotantoprosessien ohjaamiseksi vähemmän energiavaltaisiksi. Energian tuhlauksessa on kyse vääristä laitevalinnoista ja prosessivalinnoista, joihin halpa energia houkuttelee. Esimerkkinä väärästä prosessivalinnasta voisi mainita paperiteollisuuden siirtymisen käyttämään energiavaltaista kuumahierremenetelmää.

Hallituksen runsaan ja halvan energian linja näkyy hyvin esimerkiksi jaksossa Energiaa on säästettävä. Jakson nimestä huolimatta siinä otetaan itsestäänselvyytenä se, että talouden kasvu perustuu jatkossa energiaintensiiviseen vientiteollisuuteen. Teollisuus säästömahdollisuuksia käsiteltäessä tyydytään asennetasoiseen vaikuttamiseen sen sijaan, että käytettäisiin edellä mainitsemaani markkinatalouden tehokkainta välinettä, veron avulla nostettavaa hintaa.

Tässä yhteydessä on syytä huomauttaa, että ydinvoimaloilta on poistettava piilotuki, joka suosii niiden rakentamista. Ensinnäkin ydinvoimayhtiön on kannettava täysi vastuu kaikista aiheuttamistaan vahingoista. Nykyinen kansainväliseen sopimukseen nojaava vastuurajoituslaki merkitsee melkoista subventiota, kun ajatellaan, että pahimmillaan vahingot, joiden varalta voimalan itse pitäisi hankkia vakuutus, voivat nousta useita kertoja suuremmiksi kuin Suomen valtion vuotuinen talousarvio. Esimerkiksi Saksan liittotasavallan Biblisin voimalaitoksen mahdollisen massiivisen säteilyvuodon seurauskustannuksiksi on arvioitu 4 000 miljardia. Tällöin laskelma koskisi tiheämmin asuttuja seutuja kuin Suomi, eikä näitä lukemia voi käyttää suoraan vertailtaessa Suomeen. On selvää, että jo sillä olisi vaikutusta ydinsähkön hintaan, että ydinvoimaloilta edellytettäisiin kaikki vahingot kattavaa vakuutusta. Tämän lisäksi ydinvoiman kustannuksiin tulee sisällyttää merkittävä osa väestönsuojelukustannuksia ei vain voimalaitospaikkakunnilla vaan laajemminkin.

Arvoisat edustajatoverit! Halvan energian hallitus joutuu hankkimaan paljon energiaa. Siihen hallitus myös sitoutuu. Kysyntäpaine näkyy ennen kaikkea sähkön kysyntänä, mitä suosii sähkön reaalihinnan lasku. Energian tarpeesta keskusteltaessa on ensisijaisena oltava sen, mitä säästöillä saadaan aikaan. Tämän jälkeen mahdollisesti tarvittavaa energiaa on hankittava mahdollisimman turvallisella tavalla.

Selonteko suhtautuu näennäisen pidättyvästi ydinvoimaan. Todetaan perusvoimavaihtoehdot, mutta niiden erittely jätetään mahdollisimman vähiin. Tässä vaiheessa hallitus tarvitsee aikaa pääministerin puolueen taivuttelemiseen ydinvoiman taakse, mikä tosiasiallisesti on jo hallituksen tai ainakin sen enemmistön kanta. Vaikka ydinvoimalat yleisesti ottaen ovat sangen turvallisia, niihin sisältyy kuitenkin pahimmassa, vaikkakin harvinaisessa tapauksessa mittavan vahingon vaara. Se, että lähiympäristössä on vielä vaarallisempiakin reaktoreita, ei tee omistamme täysin turvallisia. Vielä turvattomampia ovat Venäjän grafiittihidasteiset rbmk-ydinvoimalat, joista on päästävä eroon. Me pidämme niitä turvattomina ja katsomme, että hallituksen on tehtävä enemmän tämän uhkan poistamiseksi.

Selonteko pitää ydinjätehuoltoa ongelmattomana. Todetaan eräitä vuosilukuja ja ajankohtia, milloin eri aktiivisuusasteisia ydinjätteitä sijoitetaan. Niinpä korkea-aktiivisen jätteen sijoituspaikan valinta tehdään vuoden 2000 loppuun mennessä ja loppusijoituslaitos olisi valmiina vuonna 2020. Se, miten tämä on kirjoitettu, antaa kuvan siitä, että loppusijoitus olisi ratkaistu. Se ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Missään maassa ei ole vielä kyetty tekemään tyydyttävää ratkaisua. Niinpä eri maiden hallitukset ovatkin tyytyneet määrittelemään vuoden 2000 tuolle puolen olevia vuosilukuja ja antamaan kuvaa siitä, että ongelmaa ei olisi ja kaikki on ratkaistu.

Korkea-aktiivisen ydinjätteen sijoittamiseen kallioperään ei ole varmaa ratkaisua eikä geologian kannalta voi ollakaan. Loviisan voimalan

osalta tuudittauduttiin ostovaiheessa siihen, että Neuvostoliitto ottaisi vastaan käytetyn polttoaineen. Geologista ajanjaksoa lyhyempänä aikana Neuvostoliitto kuitenkin lakkasi olemassa, eikä tällä hetkellä ole takeita, että loppusijoitus Venäjälle voisi tapahtua turvallisella tavalla.

Vaikka Suomen kallioperän voi arvella kestävän vähän pidempään kuin Neuvostoliiton, ei senkään järkkymättömyyteen voi luottaa. Loppusijoituksen osalta meillä on se ongelma, että neljä reaktoria tuottaa tauotta korkea-aktiivista ydinjätettä. Niiden osalta on pakko keksiä sijoituspaikka ja sijoitustapa. Ongelmatonta ja turvallista se ei ole, mutta enää ei tarvita uusia reaktoreita vaikeuttamaan asiaa.

Mitä Euroopan yhdentymiseen tulee, voi olla, että Suomesta ja Ruotsista tulee koko Euroopan ydinjätteen loppusijoituspaikkoja. EY-maissa näyttää ihmisten vastarinta olevan sen verran voimakasta, että päätöksiä sijoituspaikoista ei ole kyetty tekemään. Toistaiseksi jätteen tuonnin estäminen on mahdollista, mutta mitä varmemmiksi me väitämme omia loppusijoituspaikkojamme, sitä varmemmin me saamme tänne myös Eta- tai EY-maiden jätteet. Voi olla, että siinä vaiheessa jää suomalaisille vain Lallin keino, jolla yritetään estää korkea-aktiivisen jätteen tuontia.

Ydinvoiman lisärakentaminen ei ole ratkaisu siihen mahdolliseen energiatarpeeseen, joka jäisi säästämisen jälkeen. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä pitää parempana turvautua maakaasun tuontiin Norjasta tai vaihtoehtoisesti kaasukäyttöisen sähkövoimalan rakentamiseen Norjaan. Perusvoimavaihtoehtomme siis säästämisen jälkeen on maakaasu. Ydinvoiman innokkaimmat puolustajat muistavat tässä vaiheessa, että maakaasun polttaminen ei kasvihuonevaikutuksen takia käy päinsä. He eivät kuitenkaan ole tosissaan sikäli, että halvin ja järkevin tapa kasvihuonevaikutuksen lieventämiseen ja torjumiseen on energian säästö teollistuneissa maissa. Jotta ydinvoimalla olisi vaikutusta kasvihuoneilmiöön, jouduttaisiin nykyinen ydinvoimalakanta moninkertaistamaan, mikä lisäisi riskejä ydinvoiman käytössä entisestään.

Kotimaisen energian käyttöä voidaan lisätä. Turpeen kohdalla ei ole kyse varsinaisesti uusiutuvasta luonnonvarasta, mutta sen käyttöä voidaan nykyisestä vielä lisätä, kunhan ympäristönäkökulmat otetaan huomioon. Sen sijaan harvennuspuuta jää metsiin merkittäviä määriä. Ylipäänsä metsien vajaakäyttö ja puun hinnan aleneminen lisäävät kiinnostusta puun käyttöön. Tällöin kyseeseen tulevat laitokset olisivat pienehköjä paikallisia laitoksia yksin puun kuljetuskustannusten takia. Valtion tulisi panostaa entistä voimakkaammin polttotekniikan kehittämiseen ja tukea alue- ja työllisyysperustein puuta käyttävien laitosten perustamista.

Vesivoiman mahdollisen lisähyödyntämisen tulee tapahtua koskiensuojelulailla suojattujen vesistöjen ulkopuolella ottaen huomioon ympäristöhaitat siten, etteivät ne ole isommat kuin saavutettu hyöty.

Tarvitaan myös lainsäädäntöä, joka oikeuttaa pientuottajat sijoittamaan verkkoon tuottamaansa virtaa ja saamaan siitä oikeudenmukaisen hinnan. Helpoin, nopein ja edullisin keino saada tällä hetkellä oleva sähköenergia tehokkaaseen käyttöön on purkaa määräävät markkina-asemat ja vapauttaa jakelu- sekä siirtoverkot.

Pidemmällä ajanjaksolla luonnollisesti avautuu muitakin mahdollisuuksia. Aurinkopaneelien käyttö tai tuulivoima jäänevät Suomessa merkitykseltään vähäisiksi. Myöhemmin tärkeäksi muodostuvana voidaan pitää esimerkiksi vedyn tuottamista auringon avulla siellä, missä aurinkoa runsaasti on ja missä on käytettävissä maa-alaa tähän tarkoitukseen. Vedyn kuljetusta ja käyttöä tutkitaankin tällä hetkellä, sillä sen palamistuote olisi harmitonta vettä.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä hylkää hallituksen virallisen selonteon. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää, että hallitus asettaa energiapolitiikan keskeiseksi tavoitteeksi kestävän energiapolitiikan ja energian säästämisen sekä määrittelee siihen liittyvät konkreettiset toimet, joita koskevat hallituksen esitykset tulee saattaa eduskunnan käsittelyyn mahdollisimman nopeasti. Säästäminen on otettava tosissaan, mikä edellyttää teollisuuden prosessien ohjaamista energiaverolla vähemmän energiavaltaisiksi. Ryhmä esittää myös, että säästötoimien ja uusiutuvan energian lisäksi mahdollisen lisäenergian hankinnassa hyödynnetään Norjan maakaasua, jota käytetään myös sähkön tuotantoon. Päätös maakaasun hankinnasta on tehtävä tänä vuonna. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei hyväksy ydinvoimaa. Edelleen bioenergian ja muun kotimaisen energian käyttöä on lisättävä. Samalla ryhmämme katsoo, että ydinvoimaloiden subventiota merkitsevä vastuurajoituslaki olisi kumottava ja asetettava suomalaisille voimaloille kotimaan osalta täysi ja kattava vahingonvastuu.

Edustajat Donner ja Mäki-Hakola merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Biaudet: Ärade talman! Att fatta energipolitiska beslut är utan tvivel en av de mest ansvarsfyllda uppgifter vi politiker har fått. Samtidigt som fackkunskap fordras i högre grad än på många andra problemområden, krävs en sällsynt bra bild av de olika samhällssektorernas situation och av hela samhällets materiella behov. Men inte ens detta är tillräckligt. Om inte synpunkterna ställs i relation till hela jordens behov, blir de energipolitiska besluten utan realistisk grund på längre sikt och därmed en form av självbedrägeri.

De energipolitiska överväganden borde alltså äntligen få oss att fundera över vad som är mänsklighetens grundläggande behov. Svenska riksdagsgruppen anser att Brundtland-andan inte får vara beroende av konjunkturerna i de olika länderna.

Det måste emellertid redan här konstateras att författarna till redogörelsen ännu en gång kretsat kring den uttryckliga frågan om vår materiella levnadsstandard som katten kring het gröt. Detta är mycket svårt att förstå, då vår ekonomiska situation är sådan att kraftiga nedskärningar i den offentliga servicen var regeringens följande åtgärd efter att den avgett energiredogörelsen. Att den djupa ekonomiska krisen och de stora energipolitiska besluten tidsmässigt sammanfaller, är en ypperlig möjlighet till en ny utgångspunkt. Vi måste våga säga att det inte finns någon återvändo till det slag av tillväxtekonomi där material- och energiresurser slösas ohämmat. Nu måste tjuren tas vid hornen och väljarrädslan övervinnas en gång för alla.

Om man med genomsnittlig materiell levnadsstandard avser den som byggts upp av en medelinkomsttagarfamilj i Finland som ännu inte drabbats av följderna av t.ex. långvarig arbetslöshet, finns det ingen som kan bestrida att den ur ett globalt perspektiv är för hög. Jorden kan inte erbjuda alla de resurser som skulle krävas, ekvationen har inte en chans att gå ihop. Det finns inget alternativ till lägre krav och stor sparsamhet i den industrialiserade delen av världen, om det hela skall gå ihop.

Arvoisa puhemies! Tämän ymmärtäminen ja selkeästi lausuttu halu työskennellä tällaisten tavoitteiden puolesta helpottaisi energiapoliittista päätöksentekoamme huomattavasti. Tässä mielessä selonteolle ei voida antaa korkeaa arvosanaa. Selonteolla on ilmeisiä ongelmia siinä, että talouspolitiikka, ympäristöpolitiikka ja energiapolitiikka näyttävät vetävän eri suuntiin. Lähtökohdaksi onkin otettu aineellisen hyvinvoinnin kasvun jatkuminen yhtä voimakkaana kuin 80-luvulla ja energiapolitiikan sopeuttaminen tähän. Samalla kuitenkin korostetaan ympäristönäkökohtia ja säästämisen merkitystä sekä todetaan, että kehitysmaiden energiatuotannosta on otettava suurempi vastuu.

Yhtälön toteuttamisen ongelmat eivät tietenkään ole nimenomaisesti suomalaisia. Kansainvälinen energiajärjestö Iea, johon Suomi on kuulunut tämän vuoden alusta, kuvaa äskettäin ilmestyneessä raportissaan eri tavoitteiden koordinointia energiapolitiikan suurimmaksi haasteeksi kaikissa maissa. Tämä ei kuitenkaan muuta sitä tosiasiaa, että eri mailla on hyvin erilainen aineellinen elintaso lähtökohtana.

Selonteon tulokset ovat tämän vuoksi hyvin hajanaisia päätöksenteon pohjaksi. Selontekoon sisältyy ansiokas ja aina hyödyllinen katsaus ongelma-alueeseen, mutta selonteon on vaikea yltää otsikkoonsa strategiasta. Strategiassa eri vaihtoehtojen tulee olla selkeästi ilmaistuina jo alussa eikä ilmetä epäsuorasti loppuvaiheessa Sähköhuolto turvattava -otsikon alla, kuten nyt on laita.

Strategiassa on lisäksi tavallisesti selkeä kannanotto parhaimpana pidettyyn vaihtoehtoon, mutta kuten tunnettua, tämä ei ole ollut mahdollista poliittisesti vielä tässä vaiheessa. Ruotsalainen eduskuntaryhmä pahoittelee tätä mm. sen vuoksi, että keskustelua on käyty jo pitkään ja siinä on ilmeisesti tultu pisteeseen, jossa menetelmistä toisten vakuuttamiseksi voitaisiin vähitellen luopua.

Ärade talman! Energin har redan länge varit en sådan fråga som de flesta partier haft interna problem med. Partimötena har fattat mångordiga beslut, vilka varit utsatta för kontinuerligt förändringstryck. Svenska folkpartiet har partidagsbeslut om att energianvändningen skall minskas, kärnkraften inte skall byggas ut, att utsläppsnormerna skall skärpas, att energiprisen skall höjas och miljöskatter införas, att ett sparprogram skall genomföras, att naturgastillförseln skall tryggas från flera håll, att förnyelsebara energikällor och biomassa skall prioriteras och slutligen om att energitillgångens säkerhet måste tryggas inte minst med tanke på industrin.

Nu skall beslut snart fattas i fråga om basenergin och en eventuell storinvestering. Kan alla önskemål beaktas?

Energi- och elbehovet och möjligheten och viljan att spara måste vara utgångspunkten, förankrad i vad som ovan sades om den materiella levnadsstandarden. Om man anser att redogörelsen kunde ha tagit mera fasta på dessa frågor, är det inte otänkbart att SFP:s partidagsekvation går ihop.

Regeringens förslag till nationell energistrategi försöker ge läsaren en bild av att beräkningarna av ökad energi och framförallt elförbrukning är säkra och oföränderliga. Helt riktigt anser regeringen att den säkra tillgången på energi kombinerad med energins fördelaktiga pris har minskat finländarnas spariver. Man kan alltså fråga sig om det överhuvudtaget är möjligt att spara energi i sådana förhållanden som vi haft.

Under de allra senaste åren har energiförbrukningen sjunkit nästan av sig själv på grund av milda vintrar och stagnerad ekonomisk tillväxt. Föregående år hade vi ett överskottslager av energi på cirka 4 000 megawatt över konsumtionstoppen. I allmänhet anses de nödvändiga reserverna inte behöva utgöra mer än 14 procent över förbrukningstoppen, det betyder att vi utöver det har ungefär 2 000 megawatt. Med kunskaper om den svåra ekonomiska kris vi befinner oss i måste man nog vara tillväxtoptimist av stora mått för att tro på regeringens prognoser som förutspår att vi utöver detta lager kommer att ha behov av tilläggskapacitet på 2 500 megawatt redan i medlet eller slutet av detta decennium.

Endast om sparandet uppfattas som lönsamt och nödvändigt för den personliga ekonomin eller för företagets ekonomi, kan vi bryta trenden av ständigt ökande elförbrukning. En målsättning som vi väl alla är överens om att i sig är eftersträvansvärd och riktig.

Och om vi skall hålla fast vid denna målsättning är det viktigt att inte satsningarna på någon enskild energiform är av sådan karaktär att den gör sparandet ekonomiskt oattraktivt.

Hallitus puhuu periaatteellisella tasolla myönteisesti taloudellisista ohjauskeinoista energian säästön edistämiseksi mutta ei oikeastaan usko mahdollisuuksiin toimivien verotus- ja maksujärjestelmien käyttöön ottamisesta, ennen kuin tällaiset järjestelmät on toteutettu useimmissa kilpailijamaissamme. Tämän vuoksi on äärimmäisen tärkeää, että tuemme aktiivisesti kansainvälisellä tasolla ja erityisesti EY:ssä saman suuntaisesti toimivia voimia. Ei kuitenkaan pidä aliarvioida kilpailuetuja, joita myönteisempi ympäristöimago voisi antaa meille markkinoiden ollessa yhä ympäristötietoisempia.

Hallitus ei myöskään näytä olevan vakavasti kiinnostunut ottamaan käyttöön verojärjestelmää, joka asteittain nousevien energiahintojen avulla pitemmällä aikavälillä johtaisi rakennemuutokseen kohti vähemmän energiavaltaisia tuotantomenetelmiä, vaikka ei voi ollakaan mahdotonta löytää malleja vientiteollisuuden kompensoimiseen verotusjärjestelmissä. Ajatuksena voisi olla vähiten toivotun käyttäytymisen verottaminen ja yhteiskunnan kannalta toivottavan ja ympäristön kannalta vastuullisimman käyttäytymisen kannustaminen. On myös merkittävää, että ympäristöverotus ottaisi huomioon tuotteen ympäristövaikutukset koko sen eliniän aikana energian osalta aina polttoaineen hankinnasta jätteen varastointiin.

Tavoitteenahan tulee olla ympäristön kannalta turvallisen ja taloudellisesti kilpailukykyisen paperiteollisuuden tulevaisuuden turvaaminen. Paperiteollisuus on maan suurin energian käyttäjä. Jollei uutta energiaa säästävää tekniikkaa pystytä kehittämään, energian kulutus jatkaa kasvamistaan. Koska Suomella ei ole merkittäviä energiavarantoja, primäärienergian tarpeen kasvu merkitsee aina polttoaineiden tai sähköenergian tuontia. Mekaaninen prosessi vaatii paljon sähköenergiaa kun taas kemiallisen massan valmistuksessa syntyy sekä sähkön että lämmön ylijäämää. Keräyspaperin uudelleenjalostus paperin raaka-aineeksi vaatii enemmän energiaa kuin uuden kemiallisen massan valmistus, mutta huomattavasti vähemmän energiaa kuin mekaanisen massan valmistus. Samalla on myös syytä pitää mielessä, että kemiallinen prosessi kuluttaa huomattavasti suurempia puumääriä, mistä mahdollisesti seuraa kantohintojen aleneminen.

För hushållen gäller samma regler som för industrin. Det måste kännas att det lönar sig att spara el. Flertariffsystem gynnar en jämnare förbrukning. Införande av effektivare teknologi är det enklaste sättet att spara energi. Specialforskare Arto Lepistö har för Statens tekniska forskningscentral utrett att man kunde effektivera hushållens elförbrukning med 47 procent bara genom att använda bästa tillgängliga teknik. Denna siffra har uppnåtts utan att ändra på produktstrukturer och utan förändringar i beteendemönster. Ifall den teknik som finns på

prototypstadiet kan väntas vara i allmänt bruk om kanske 20 år, kunde detta medföra t.o.m. 65 procents effektivering på elkonsumtionen.

Ärade talman! Svenska riksdagsgruppen betonar, att en grundläggande beståndsdel i energistrategin för Finlands del borde vara en effektivering av energiförbrukningen och en allvarlig insats för att gynna energisparandet och forskningen i energisnål teknik. På sikt ger större resurser för dessa ändamål dessutom en vara som kan bli betydande för vår ensidiga exportindustri. Ifall vi inte inser detta, slår vi in på en ohållbar väg som tar slut förr eller senare, samtidigt som vi frånsäger oss en framtida marknadsfördel. Även om vi nu väljer att fortsätta slösa med energi, hur den än skall produceras, uppskjuter vi endast sparåtgärderna. Så länge vi står långt ifrån en användning av enbart förnyelsebara energikällor gäller fullständigt samma logik som vi för tillfället använder i nationalekonomin; lika litet som vi kan fortsätta att låna pengar av framtida generationer kan vi fortsätta att låna energi.

Regeringen verkar dock ta för givet att vår exportindustri även i framtiden bör få forsätta producera på ett lika energiintensivt sätt som hittills. Medborgarna och beslutsfattarna har rätt att kräva en förändring i produktionsstrukturerna, om deras effekter på det övriga samhället eller konsekvenserna för miljön talar i en sådan riktning.

Regeringen försöker övertyga läsaren om att Finlands energival nu endast är ett val mellan pest och kolera, dvs ett kärnkraftverk eller ett kolkraftverk. Det finns dock många som anser att valet av pesten även innehåller valet av koleran.

Ärade talman! Det finns redan nu planer på att bygga åtminstone nio kraftverk i olika bosättningscentra i södra Finland, bl.a. för att ersätta föråldrade kolkraftverk. Tillsammans utgör planerna 1556 megawatt. Ifall riksdagen godkänner byggandet av ett femte kärnkraftverk omöjliggörs samtidigt planerna på att bygga ut ett samnordiskt naturgasverk, samtidigt som dessa städers möjligheter att ersätta kol med gas försämras. Sannolikheten för att de ersätter gamla kolkraftverk med nya är nämligen stor, eftersom de inte i så hög grad vågar lämna sig beroende av endast en gasleverantör.

Detta exempel innebär att regeringen har fel då den erbjuder kärnkraft som ett alternativ till kol. En utbyggnad av kärnkraften innebär även en utbyggnad av kolkraften, tyvärr. Detta faktum kullkastar argumentet att det femte kärnkraftverket skulle leda till minskade utsläpp och motarbeta det globala växthusfenomenet.

Svenska riksdagsgruppen vill betona, att globala problem kan åtgärdas effektivt endast genom globala åtgärder. Finlands andel av världens koldioxidutsläpp utgör 2—3 promille. En möjlighet som Finland kunde driva på vid FN:s miljö- och utvecklingsmöte i Brasilien i juni är att internationellt fördela ansvaret för minskning av de globala utsläppen så, att varje industrialiserat land efter att för egen del ha uppnått överenskomna gränser, förpliktigas att i något problemland ta sig an en internationellt fördelad kvot.

Detta skulle vara speciellt viktigt för att minska drivhusgaserna men kunde behövas även regionalt vad beträffar andra utsläpp.

Ur global synpunkt skulle det leda till ett miljömässigt bättre resultat ifall de rikaste länderna med bästa möjligheter till rening av utsläpp, inte skulle köpa upp de renaste kolkvaliteterna, utan lämnade dem för de länder som har de minsta resurserna för utsläppsrening eller avancerad förbränningsteknik. Det kunde därför vara ändamålsenligt att överväga att avskaffa normvärden för bränslet och i stället endast normera utsläppen.

För att lösa de globala miljöhoten kommer det att krävas allt större insatser från de rikare länderna. Detta ansvar kan på lång sikt axlas bättre ifall Finland och Europa klarar av att upprätthålla en sund och hållbar ekonomi.

Arvoisa puhemies! Maakaasun valitseminen perusvoiman tuotannon energiamuodoksi on todellinen vaihtoehto ympäristöpoliittisesti kestävän yhteiskunnan luomiseksi terveelle taloudelliselle perustalle. Eduskunnan selkeä signaali siitä, että maakaasu on ydinvoimaa ja hiilivoimaa parempi vaihtoehto primäärienergiatarpeen turvaamisessa, antaisi todennäköisesti tarvittavan pohjan realistisille neuvotteluille yhteispohjoismaisesta kaasuverkosta, siis maakaasuputken rakentamisesta Norjasta.

Maakaasu antaa meille mahdollisuuden sopeuttaa energian tuotantomme energiatarpeeseen ilman, että meidän tarvitsee rakentaa liiaksi ylikapasiteettia. Suuri etu on myös, että maakaasua voidaan käyttää noin 100 megawatin pienissä yksiköissä siten, että se säilyttää korkean hyötysuhteensa. Maakaasu voisi yhdessä muiden ympäristöystävällisempien ja uusiutuvien energiamuotojen ja vakavasti toteutetun säästämisen kanssa luoda pohjan energiastrategiallemme.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä pitää myös itsestäänselvänä, että pyrimme monipuolisempaan ja ympäristöystävällisempään energiahuoltoon, joka käyttää huomattavasti suuremmassa määrin kotimaisia uusiutuvia energialähteitä. Metsissä olevan suuren käyttämättömän puuvarannon lisäksi myös muiden biopolttoaineiden käyttö saattaa helpottaa maaseutuelinkeinojen väistämätöntä rakennemuutosta. Myös lisääntyvät jätemäärät voivat tulevaisuudessa lajittelun tapahduttua tarjota huomattavia mahdollisuuksia energian hyödyntämiseen.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä pitää tervetulleena hallituksen ehdotusta ohjelman laatimisesta tuulivoiman hyväksikäytölle. Jopa 11 prosenttia energian tarpeesta on reaalisesti mahdollista kattaa tuulivoimalla. (Ed. Dromberg: Suomessa?) Tuulivoiman kilpailukykyä voidaan lisätä ottamalla käyttöön ympäristöperusteinen energiaverotus, mutta ainakin aluksi tuulivoima vaatii investointitukea. Edistääkseen tuulen käyttöä energian lähteenä hallituksen tulisi alkaen ensi vuoden budjetista budjetin sisäisin järjestelyin osoittaa varoja 100 megawatin viisivuotisohjelmaan. Tämä mahdollistaisi noin 500 yksikön rakentamisen ja merkitsisi piristysruisketta yrittämiselle ja teollisuudelle alueilla, joiden tilanne on muuten tukala.

Yhä selvempää on, että Suomen tulee mahdollisimman pian vapautua riippuvuudestaan erityisen vaarallisista Venäjän ydinvoimaloista. Tämä ei kuitenkaan riitä. Hallituksen on varmistauduttava siitä, että näiden laitosten turvallisuutta parannetaan joko korjaamalla niitä tai lopettamalla niiden toiminta, mikä ei kuitenkaan vaikuta kovin realistiselta.

Arvoisa puhemies! Kustannusten osalta selonteko ei kohtele kovinkaan yhdenvertaisesti eri energialähteitä. Ydinvoiman osalta hallitus yksinkertaisesti katsoo, että se on taloudellisesti edullista. Myös metsäteollisuus näyttää tuudittautuneen muuttumattomiin kustannuksiin, joihin ei vaikuta niin toimintaan kuin jätteen varastointiinkaan kohdistuvien turvallisuusvaatimusten lisääntyminen tai vakuutusmäärien kohoaminen mahdollisten onnettomuuksien varalta.

Olisi mitä tärkeintä muuttaa atomivastuulakia hallituksen selonteossa ehdottamaan tapaan siten, että laitoksen omistajan korvausvastuu ydinvahingoista nousee vastaamaan paremmin todellisia kustannuksia. (Ed. Tiuri: Kuka korvaa happosateet?) Kansainvälinen tutkijaryhmä on tullut siihen tulokseen, että jätteen varastointikustannukset on todennäköisesti alimitoitettu pahoin. Vaille huomiota on jätetty se, että kemiallinen jäte sisältää suuria määriä hajoamattomia raskasmetalleja ja tämän vuoksi myös matala- ja keskiaktiivinen jäte pitäisi säilyttää kalliosuojassa samoin kuin korkea-aktiivinen jäte.

Keskustelun yksipuolisuus näkyy ehkä parhaiten viidennen reaktorin investointikustannusten laskemisessa, jossa käytetään korkoa jota ei muissa maissa pidetä realistisena. Täysin vakavissaan ydinvoiman puolestapuhujat väittävät, että voimme rakentaa ydinvoimaa ehkä puolet halvemmalla kuin kukaan muu. Huomiota vaille jää se tosiasia, että Englannin ydinvoimaloiden yksityistäminen epäonnistui niiden kannattamattomuuden vuoksi.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä edellyttää, että siinä vaiheessa kun hallitus ottaa kantaa viidennen ydinvoimalan rakentamishakemukseen ja esittelee eduskunnalle päätösehdotuksen, eduskunnalle on voitava esittää selvitykset eri vaihtoehtojen yhteiskuntataloudellisista vaikutuksista ja ympäristövaikutuksista. Hallituksen ei tule missään vaiheessa tehdä tästä päätöksestä luottamuskysymystä, koska suhtautuminen ydinvoimaan jakaa kaikkia puolueita ja eduskuntaryhmiä.

Ruotsalaisessa eduskuntaryhmässä on selkeä enemmistö, joka ei tule äänestämään viidennen ydinvoimalan puolesta, ja vähemmistö, joka ehkä voisi ajatella äänestävänsä useampienkin ydinvoimaloiden puolesta.

Arvoisa puhemies! Ruotsalainen eduskuntaryhmä katsoo lopuksi, että energiapolitiikan ensisijaisena tavoitteena tulee olla mahdollisuuksien löytäminen voimakkaaseen energian säästöön. Tämä voidaan toteuttaa mm. ottamalla käyttöön tehokkaampaa tekniikkaa ja muuttamalla kulutustottumuksia. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi hallituksen tulee tulevassa energiansäästöohjelmassaan käyttää suuremmassa määrin taloudellisia ohjauskeinoja. Paremmin sopusoinnussa ympäristö- ja työllisyyspoliittisten tavoitteiden kanssa olevaan energian tuotantoon pääsemiseksi on myös lisättävä voimakkaasti kotimaisten uusiutuvien energialähteiden kilpailukykyisen käytön tutkimusta.

Vanhentuneiden hiilivoimaloiden korvaamiseksi ja mahdollisen lisäenergian tarpeen tyydyttämiseksi ruotsalainen eduskuntaryhmä asettaa maakaasuputken rakentamisen Norjasta ensimmäiselle sijalle. Maakaasu täyttää olennaisesti hallituksen keskeisinä pitämät tavoitteet. Se on fossiilisista polttoaineista ympäristöystävällisin. Se on turvallinen. Sen saatavuus on turvattu,

mikäli meillä on useampia toimittajia ja uskomme sen olevan kilpailukykyinen jos sitoudumme kaasun lisääntyvään käyttöön.

Ärade talman! Svenska riksdagsgruppen anser till sist att den primära målsättningen i energipolitiken bör vara att finna möjligheter för att kraftigt spara energi. Detta kan förverkligas bl.a. genom att vi tar ibruk effektivare teknik och genom att ändra på våra konsumtionsvanor. För att uppnå dessa mål bör regeringen i sitt kommande energisparprogram i högre grad utnyttja ekonomiska styrmedel.

För att uppnå en energiproduktion som bättre är förenlig med våra miljö och sysselsättningspolitiska mål bör även forskningen för konkurrenskraftig användning av inhemska förnyelsebara energikällor kraftigt ökas.

För att kunna ersätta föråldrade kolkraftverk och för att tillfredsställa eventuellt behov av tilläggsenergi sätter svenska riksdagsgruppen byggandet av ett naturgasrör från Norge i främsta rummet. Naturgasen uppfyller i allt väsentligt de målsättningar som regeringen anser vara centrala , den är miljövänligast av de fossila bränslena, den är säker, försörjningen är tryggad ifall vi har flera leverantörer och vi tror att den är konkurrenskraftig ifall vi binder oss för en ökad användning av gas.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. Koskinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Hallitus pyrkii selonteossaan luomaan Suomelle energiapoliittisen linjan. Selonteossa energiapolitiikan tavoitteeksi luetellaan energian saannin varmuus, taloudellisuus, hyväksyttävyys ympäristön kannalta sekä turvallisuus. Hallitus ei määrittele tarkemmin näiden tavoitteiden keskinäisiä suhteita. Selonteosta on valitettavasti mahdotonta saada otetta ja sen pohjalta voidaan harjoittaa millaista energiapolitiikkaa hyvänsä.

Viime vuosina kauppa- ja teollisuusministeriön energiaosasto on laatinut lukuisia skenaarioita primaarienergian ja sähkön kulutuksesta. Niissä on arvioitu erityisesti Suomen sähkön kulutuksen kasvavan jyrkästi tulevina vuosikymmeninä. Ajatus on myös energiapoliittisen selonteon taustalla. Valitettavasti selonteossa ei kuitenkaan eritellä lainkaan perusteluja kasvuskenaarioille.

Selonteossa julki tuotu lähtökohta energiapolitiikalle on energian riittävyys ja edullinen hinta. Linjaus on sama kuin hallitusohjelmassa, jossa luvattiin turvata teollisuuden energian saanti kilpailukykyiseen hintaan. Tämän vuoksi vihreiden neuvottelut osallistumisesta hallitusyhteistyöhön kariutuivat viime keväänä.

Hallitus ei esitä tuotantorakennetta koskevia perusteluja kulutusskenaarioilleen. Se on jäänyt paperiteollisuuden viime vuosikymmenen kasvuennusteiden lumoihin. Energiaintensiivisen puunjalostusteollisuuden tuotannon kasvu ei näytä todennäköiseltä. Keskieurooppalaisten kuluttajien vaatimus kierrätyskuidun pakollisesta sisällyttämisestä paperiin on osoittautumassa "kuumahiertyneelle" suomalaiselle puunjalostusteollisuudelle painajaiseksi. Sen on pakko sopeutua näihin vaatimuksiin muuttamalla tuotantoaan energiaomavaraisemmaksi kemiallisen sellun tuotannoksi.

Selonteossa olisi pitänyt arvioida energiapolitiikan erityyppisiä vaihtoehtoja ja niiden edellytyksiä ja seurauksia kokonaisuutena. Vaihtoehdoista olisi tullut laatia yhteiskuntataloudelliset laskelmat, joihin olisi pitänyt sisällyttää arviot kunkin energiavaihtoehdon vaikutuksista mm. työllisyyteen, vaihtotaseeseen ja ympäristöön.

Selonteon pääongelmana on se, ettei siinä viime kädessä luoda energiapoliittista linjaa, vaan se jätetään alisteiseksi maamme teollisuuden asettamille tavoitteille. Selonteon perusteella voidaan siis viime kädessä toteuttaa lyhytnäköistä hallitsemattoman energian kulutuksen kasvun politiikkaa. Vihreiden mielestä energiapolitiikan tavoitteiden tärkeysjärjestys olisikin tullut kirjata selontekoon. Ei riitä, että todetaan energiapolitiikan sisältävän ristiriitatilanteita ja ympäristönsuojelunkin olevan tarpeellista. Hallituksen olisi pitänyt kertoa, miten erilaisia energiapoliittisia tavoitteita arvotetaan talous- ja ympäristöpolitiikkaan nähden.

Arvoisa puhemies! Energian kulutuksen kasvu ei vääjäämättä merkitse hyvinvoinnin kasvua. Energiavarojen kasvavan käytön aiheuttamat ympäristöongelmat ovat osoitus siitä, että kulutuksen kasvu voi myös laskea hyvinvointia. Suomalaisen energiapolitiikan on otettava huomioon energiavarojen rajallisuus ja energiahuollon aiheuttamat ympäristöhaitat ja siten pyrittävä tekemään kaikkensa energian kulutuksen vähentämiseksi.

On välttämätöntä arvioida, miten energiapolitiikka suuntaa hyvinvoinnin jakautumista eri puolilla maapalloa. Energian tuotannon ja kulutuksen kasvu Suomessa ei merkitse kestävää kehitystä, vaan kärjistää rikkaiden ja köyhien maiden eriarvoisuutta energiavarojen jakaantumisessa. Kasvavalla energian kulutuksella lisättäisiin näennäisesti nykysuomalaisten hyvinvointia, mutta kulutuksen kasvun aiheuttamat haitat koituisivat kuitenkin nykyisten ja tulevien sukupolvien ongelmaksi eri puolin maapalloa. Lisäksi energian kulutuksen kasvu Suomessa antaisi huonoa esimerkkiä kehitysmaille.

Selonteossa todetaan, että Suomen sitoumukset ilmansuojelutavoitteisiin asettavat ehtoja maamme energiapolitiikalle. Suomen päästötavoitteet selonteon mukaan ovat tämän vuosikymmenen loppuun mennessä seuraavat: Rikkidioksidipäästöjä vähennetään 80 prosentilla vuoden 1980 määrästä. Typen oksidien päästöjä vähennetään 30 prosentilla vuoden 1980 määrästä ja hiilidioksidipäästöjen kasvu pysäytetään tämän vuosikymmenen lopulla. Nämä tavoitteet eivät vihreiden mielestä ole riittäviä. Esimerkiksi hiilidioksidipäästöjen osalta tulee tavoitella vuoden 1990 päästötason alittamista vuoteen 2000 mennessä. Valitettavasti selonteko ei täsmennä kunnollista strategiaa edes siinä esitettyjen päästötavoitteiden saavuttamiseksi. Kulutuksen hillitseminen jää selonteossa talouselämän oletettujen tavoitteiden varjoon arvioitaessa sen merkitystä päästöjen vähentämisessä.

Selonteko luo mielikuvan, että energiapolitiikan tärkein kysymys olisi suurvoimalatyypin valitseminen. Tärkeämpää olisi kuitenkin kysyä, tarvitaanko uutta suurvoimalaa vai ei. Olennaista on myös, korvattaisiinko uudella voimalalla vanhoja laitoksia vai täydentäisikö se niitä.

Arvoisa puhemies! Vihreiden mielestä energiapolitiikan lähtökohtana tulee olla kestävä talous. Vihreän liiton energiapoliittisessa ohjelmassa energiapolitiikan päämääriä ovat ekologinen kestävyys, sosiaalinen ja taloudellinen hyvinvointi sekä tasa-arvo, tulevien sukupolvien huomioon ottaminen, demokraattisuus ja globaalinen solidaarisuus.

Ekologisen kestävyyden vaatimus energiapolitiikassa merkitsee sitä, että myös energiavarojen niukkuus otetaan huomioon. Halvan energiaparatiisin ajan pitäisi siksi olla ohi Suomessa. Suomen energian kulutus arvioitiin vuonna 1990 noin 30 öljyekvivalentiksi megatonniksi. KTM:n energiaosaston erään skenaarion mukaan kulutus on nousemassa 38 megatonniksi vuoteen 2030 mennessä. Vihreän liiton energiapoliittisessa ohjelmassa asetettiin tavoitteeksi, että energian kokonaiskulutus Suomessa tulisi puolittaa eli laskea 15 megatonniin vuoteen 2030 mennessä.

Vihreiden energiapoliittisten tavoitteiden toteuttaminen merkitsee ratkaisevaa suunnan muutosta Suomen energianhuollossa. Energiapolitiikan keinoiksi tulevat energian käytön tehostaminen ja energian säästö; vähemmän riskialttiiden ja ympäristöhaittoja aiheuttavien polttoaineiden käyttö; ympäristöverotus; uusiutuvien energiavarojen kasvava hyödyntäminen; sekä kansainvälisen ympäristö- ja energiatutkimusyhteistyön lisääminen. Tämän keinovalikoiman toteuttaminen merkitsee energiapolitiikan uudelleenarvioimista ja ulottamista muille yhteiskunnan sektoreille.

Arvoisa puhemies! Energiapoliittisessa selonteossa arvioidaan eri energialähteitä silmälläpitäen sitä, mitä polttoainetta hyödyntävää voimalaitoskapasiteettia Suomen tulisi rakentaa. Selonteossa arvioidaan suurvoimalaratkaisua lähinnä siltä pohjalta, että voimala voisi olla joko ydinvoimala tai kivihiilivoimalaitos. Maakaasua pidetään selonteossa selvittämisen arvoisena energiavaihtoehtona, mutta hallitus ei kuitenkaan ole tehnyt yhtään päätöstä tämän vaihtoehdon vauhdittamiseksi. Uusiutuvat energialähteet nähdään selonteossa vain täydentäviksi vaihtoehdoiksi.

Selonteko korostaa fossiilisten polttoaineiden aiheuttamia ympäristöhaittoja, erityisesti kasvihuoneilmiötä. Ydinenergia nähdään selonteossa jokseenkin ongelmattomaksi ratkaisuksi hiilidioksidipäästöjen rajoittamisessa. Ydinenergian hyväksikäyttö ei ole niin ongelmatonta kuin selonteko antaa ymmärtää. Tästä on tuoreena muistutuksena muutaman viikon takainen onnettomuus Sosnovyi Borin ydinvoimalassa Suomenlahden rannalla. Vaikka ydinvoiman käytön aiheuttaman vakavan onnettomuuden todennäköisyys on pieni, ei tule kuitenkaan unohtaa, että vakava onnettomuus on seurauksiltaan katastrofi. Suomalaisten ydinvoimaloiden alivakuuttaminen on ydinvoimateollisuuden merkittävää subventoimista.

Suomalaiset ydinvoimalobbaajat pyrkivät luomaan mielikuvan suomalaisen ydinenergian hyvyydestä pahaan venäläiseen ydinenergiaan nähden. Missään oloissa he eivät kuitenkaan voi taata Suomessa toimiville reaktoreille, ydinjätteen käsittelylle ja loppusijoitukselle suomalaiseen kallioperään sataprosenttista turvallisuutta. Ydinvoiman ongelmat liittyvät radioaktiivisen

säteilyn riskeihin uraanin louhinnan, kuljetuksen ja käsittelyn, ydinvoimalaitoksen toiminnan sekä ydinjätteen käsittelyn ja loppusijoituksen eri vaiheissa. Ydinenergian ja fossiilisten polttoaineiden aiheuttamat haitat eroavat toisistaan niin paljon, että niitä on mahdotonta yhteismitallistaa.

Vihreiden mielestä sekä kiviihiilen käyttäminen polttoaineena että ydinvoiman hyödyntäminen aiheuttavat niin suuria ongelmia, että Suomen tulisi pidättäytyä sekä kivihiili- että ydinvoimaloiden lisärakentamisesta. Myös turpeen energiakäytön ympäristöhaitat ovat merkittäviä.

Mikäli Suomessa päädytään lähitulevaisuudessa johonkin suurvoimalaratkaisuun, tulee sen polttoaineena olla maakaasu. Sitä ei kuitenkaan tule käyttää kasvuskenaarioiden toteuttamiseen, vaan sillä tulisi korvata kivihiilen käyttöä voimalaitosten polttoaineena. Maakaasun käytön lisääminen edellyttää sen tuomista muualtakin kuin Venäjältä.

Käytännössä läntinen maakaasuputki ja uusi ydinvoimala ovat vaihtoehtoja toisilleen. Uusi ydinvoimala estäisi maakaasuputken rakentamisen, koska sen kannattavuuden edellyttämää kaasumäärää ei ydinvoiman kapasiteetin kasvun vuoksi tarvittaisi Suomeen. Tästä olisi seurauksena pienehköjen paikallisten voimaloiden säilyminen ja uusienkin rakentaminen kivihiilikäyttöisinä, minkä vuoksi ydinvoimalaratkaisua on turha mainostaa kasvihuoneilmiön jarruttamisena.

Maakaasua voidaan hyödyntää pienissä yksiköissä yhden suurvoimalan sijasta. Suhteellisen pienten voimalaitosinvestointien ja polttoaineen korkeamman hinnan vuoksi maakaasuvoimalaa ei ole myöskään pakko käyttää täydellä teholla. Maakaasun hyödyntäminen jättää reilusti enemmän vapautta tulevaisuuden energianhuollon järjestämiseksi kuin uuden ydinvoimalan rakentaminen. Vihreiden mielestä on järkevää hyödyntää maakaasua siirtymävaiheen energiavaihtoehtona. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että neuvottelut läntisen, Norjasta johdettavan maakaasuputken rakentamiseksi Suomeen on aloitettava heti.

Tavoitteena tulisi olla uusiutuvien energiavarojen osuuden ratkaiseva kasvattaminen, mikä ei kuitenkaan tapahdu käden käänteessä. Mikäli päädytään yli 200 megawatin voimalaitoksen tai voimalaitosten rakentamiseen, tulee kyseinen yhtiö velvoittaa rakentamaan 5—10 prosenttia voimalakapasiteetista vastaavaa määrä tuuli- ja aurinkoenergian tuotantokapasiteettia. Täten saataisiin alkuun pitkällä aikavälillä välttämätön uusiutuvien energialähteiden osuutta lisäävä kehityssuunta.

Arvoisa puhemies! Uusiutuvilla energiamuodoilla tarkoitetaan Suomen oloissa lähinnä seuraavia energiavaroja: vesivoima, biopolttoaine mukaan lukien puu, aurinkoenergia, tuulienergia ja maalämpö. Puunpoltolla ja vesivoimalla on Suomessa pitkät perinteet. Puunkäytön mielekäs lisäyspotentiaali on Suomessa arvioitu tuhansiksi megawateiksi. Puun korjuutapoja on muutettava sellaisiksi, että myös jätepuuta korjataan talteen ja hyödynnetään energian tuotannossa mm. puuhakkeena. Maaseudulle saadaan työpaikkoja olennaisesti halvemmalla tukemalla puun energiakäyttöä kuin viljan viljelyä.

Vesivoiman hyödyntäminen on toteutettava siten, että nykyiset voimalaitokset uusitaan. Entisajan myllyjen kokoisia ja tehoisia pieniä vesivoimaloita voidaan rakentaa, joskin niiden rakentamiselta tulee edellyttää ympäristövaikutusten arviointia. Vuotoksen allashankkeesta tulee luopua sen aiheuttamien ympäristöhaittojen vuoksi.

Uusiutuvien energiavarojen tutkimusta on tehty Suomessa melko niukasti. Tästä huolimatta Suomella on huomionarvoinen osuus tuuli- ja aurinkoenergian tuotantoteknologian maailmanmarkkinoista. Teknologian jatkokehittämisellä ja onnistuneella markkinoinnilla voitaisiin edistää kotimaista tuotantoa ja vientiteollisuutta.

Aurinko- ja tuulienergian hyödyntämismahdollisuudet ovat parantuneet tutkimuksen myötä 80-luvun aikana ja sen jälkeen ratkaisevasti. Innovaatioiden vieminen käytäntöön on kuitenkin ollut vähäistä. Aurinko- ja tuulienergian käyttöä tulisi Suomessa lisätä tasaisen varmasti. Myös maalämmön hyödyntämisessä Suomen tulisi edetä nykyistä nopeammin.

Kohtalonkysymys Suomen kannalta on, pidetäänkö kansantalouden energiaintensiivisyyttä annettuna vai tavoitellaanko energian kulutuksen kasvun kääntämistä laskuksi. Energiapihi tulevaisuus ei toteudu itsestään, vaan edellyttää tavoitteellista energiapolitiikkaa ja ohjauskeinojen käyttöä.

Keskeinen syy Suomen energiaskenaarioiden ja erityisesti sähkönkulutusskenaarioiden kasvusuunnalle on maamme nykyinen tuotantorakenne. Skenaarioiden pohjaksi on hyväksytty puunjalostusteollisuuden julki lausumat tarpeet ja se, että puunjalostusteollisuuden valta-asema talouselämässä pysyy ainakin jokseenkin entisenä

kuten myös puunjalostusteollisuuden nykyinen tuotantorakenne. Puunjalostusteollisuuden rinnalle on nostettava vähemmän energiaintensiivisiä tuotannon aloja kuten uusien energiatekniikoiden ja ympäristötekniikan tuotanto.

Arvoisa puhemies! Vihreät pitävät nykyistä energian, erityisesti sähkön, hintaa aivan liian halpana. Halpuus ei kannusta säästöön. Ympäristöverojen avulla voidaan muuttaa tuotannon eri tekijöiden hintasuhteita ja nostaa ympäristön kannalta haitallisen kulutuksen hintaa. Energiapolitiikassa ympäristöveroilla voidaan saada fossiilisten polttoaineiden käyttö suhteellisesti kalliimmaksi sekä vastaavasti energian säästö ja uusiutuvien energiavarojen hyödyntäminen edullisemmaksi. Esimerkiksi 10 pennin vero energian tuotannon aiheuttamaa nettomääräistä hiilidioksidikilon lisäystä kohden tekee puun energiakäytön taloudellisesti kannattavaksi Suomessa. Ympäristöverotuksen kehittämisessä Suomen tulisi edetä mieluummin EY-maiden edellä kuin jälkijunassa.

Hallituksen toimet energian säästön edistämisessä ovat olleet vaatimattomia. Vihreiden mielestä energiataloutta tulee suunnata energian säästöön ja tehokkaampaan käyttöön. Energian käytön tehokkuuden pitäisi olla kaiken yhteiskunnallisen päätöksenteon lähtökohtana. Energian säästö on tulevaisuudessa otettava paremmin huomioon suomalaisessa yhdyskuntasuunnittelussa, esimerkiksi erilaisten palveluiden järjestämisessä.

Energian käytön tehostamisen ja säästön perustana on tutkimustieto tehostamiskeinoista. Pelkkä tutkimustieto ei kuitenkaan riitä. Tietoa on myös sovellettava käytäntöön. Porkkanana tehostamisessa toimii energiaverotuksen lisäksi myös investointituki tai halpakorkoinen lainoitus.

Yksittäiset sähkölaitokset Yhdysvalloissa ovat pyrkineet rajoittamaan sähkön kulutuksen kasvua tuotannon ja käytön kokonaiskustannuksia minimoivalla suunnittelulla, ns. least cost planning -periaatteella. Tämä tarkoittaa sitä, että sähkölaitos vertailee uuden voimalaitoskapasiteetin rakentamisen ja vastaavan suuruisen sähkön säästön kustannuksia ja edistää edullisemman vaihtoehdon toteutumista. Säästämiseen investoiminen on usein edullisempaa kuin uuden voimalaitoskapasiteetin rakentaminen. Siksi laitoksen kannattaisi, ainakin yhteiskunnan kokonaisetua ajatellen, palvella asiakkaitaan siten, että sähkön kulutus ei kasvaisi.

Vihreiden mielestä least cost planning -periaate ja sen mukainen arviointi ja energiatehokkuuden ja energian säästön vaatimus tulee ehdottomasti sisällyttää tuleviin ympäristövaikutusten arviointia koskeviin säädöksiin. KTM:n energiaosaston ja ympäristöministeriön tulisi yhteistyössä ohjata voimayhtiöiden ja sähkölaitosten toimintaa säästötavoitteiden toteuttamiseksi.

Yva:n energiansäästösäädökset merkitsisivät melkoista muutosta sähkölaitosten toiminnassa. Uudessa tilanteessa ne joutuisivat miettimään keinoja, joilla alueen sähkön kulutus pysyisi aisoissa. Tämä merkitsisi esimerkiksi energianeuvonnan tehostamista ja säästöinvestointien taloudellista tukemista. Sähkölaitokset tulisi saada luopumaan mm. sähkölämmityksen lisäämisestä.

Hallituksen on toteutettava lupaamansa energiansäästöohjelma uskottavasti. Toistaiseksi esimerkiksi kansalaisille jaettua energiansäästöinformaatiota on vaivannut uskottavuuden puute, jota kuvastaa hyvin IVOn tuore "sähkönsäästökampanja". Kampanjan tärkein viesti on säästämisen sijasta se, että uusia voimalaitoksia tarvitaan.

Arvoisa puhemies! Energiapoliittiset kysymykset ovat tunnetusti luonteeltaan paitsi kansallisia myös globaaleja. Koska ilmansaasteet ja kasvihuoneilmiö eivät tunne rajoja, kansainvälinen yhteistyö on välttämätöntä. Ilmansuojelusta neuvoteltaessa Suomen on vastaisuudessa oltava aloitteellinen ja toimittava siten, että myös kehitysmaat saataisiin entistä paremmin mukaan sopimusjärjestelyihin ja niille taattaisiin realistiset mahdollisuudet myös toteuttaa sopimusten ehdot.

Energiatalouden vaikutukset olisi muistettava myös Suomen kehitysyhteistyöpolitiikassa. Esimerkiksi puiden istutus eri puolille maapalloa on tehokas keino fossiilisten polttoaineiden palamisessa muodostuvan hiilidioksidin sitomiseksi.

Sosnovyi Borin ydinvoimalaonnettomuus opetti suomalaisille, että maamme edun mukaista on Suomen lähettyvillä entisen Neuvostoliiton alueella sijaitsevien ydinvoimaloiden pikainen poistaminen käytöstä. Tämän vuoksi Suomen olisi lopetettava sähkön tuonti Venäjältä. Suomen tulisi myös auttaa entisen Neuvostoliiton alueella sijaitsevia lähialueita energiahuollon järjestämisessä. Näillä alueilla olisi parannettava energian tuotannon hyötysuhdetta ja edistettävä energian säästöä esimerkiksi lämmityksessä tiivistämällä rakennuksia.

Vaikka Suomi pidättäytyisi ydinvoimaloiden lisärakentamisesta, meidän on silti työskenneltä-

vä ydinenergian riskeihin liittyvien kysymysten kanssa. Nykyisten voimalaitosten ydinjätekysymykset on ratkaistava turvallisimmalla mahdollisella tavalla maamme rajojen sisäpuolella. Ydinjätteen säilytykseen tarkoitettujen varastojen sijoitusluvat tulee myöntää vain väliaikaisina eikä lopullisina. Siten taataan ydinjätehuollon tarkka seuranta.

Suomen ei tule enää syyllistyä ydinjätteiden viemiseen Venäjälle. Hallituksen on annettava eduskunnalle selvitys, millaiset seuraukset ovat olleet Suomesta Venäjälle tapahtuneella ydinjäteviennillä. Mikäli Venäjä ei pysty käsittelemään asianmukaisesti Suomesta vietyä ydinjätettä, tulee suomalaisen viejäosapuolen varustautua jätteen palauttamiseen ja asianmukaiseen käsittelyyn Suomessa. Vastaavasti Suomen tulee kieltäytyä ydinjätteiden tuomisesta maahamme ja vaikuttaa Euroopan yhteisöön siten, että se kieltäisi ydinjäteviennin.

Arvoisa puhemies! Edellä olevan perusteella vihreät ehdottavat seuraavia käytännön toimia energiapolitiikassa:

1) Energian tuotannon päästötavoitteita tiukennetaan hallituksen esittämistä. Niiden saavuttamiseksi laaditaan selkeä ohjelma fossiilisia polttoaineita koskevan ympäristöverotuksen tiukentamisesta. Siirtymävaiheessa osa verotuksesta voidaan toteuttaa liikevaihtoveropohjaisesti, mikä helpottaa vientiteollisuuden sopeutumista tilanteeseen. Ydinvoimayhtiöille säädetään täysi korvausvastuu onnettomuuksista ja ne velvoitetaan ottamaan vastaavan suuruiset vakuutukset. Näin saadaan selkeät ehdot energiatalouden ja kansantalouden sopeuttamiseksi globaalisti kestävään suuntaan.

2) Edellisen johdosta puun energiakäyttö tulee kilpailukykyiseksi. Puun energiakäyttöä edistetään ekologisesti mielekkäin keinoin.

3) Neuvottelut Norjasta johdettavan maakaasuputken rakentamisesta aloitetaan heti.

4) Selonteossa esitetty energiansäästöohjelma toteutetaan uskottavasti. Säästöohjelman osana jatketaan yva-lainsäädännön kehittämistä kaikkia energiaratkaisuja koskevaksi niin, että siihen sisällytetään energiansäästötavoitteet ja least cost planning -periaate.

5) Laaditaan ohjelma tuulivoiman vähintään 100 megawatin lisäkapasiteetin rakentamiseksi viidessä vuodessa. Uusiutuvien energiavarojen tutkimusmäärärahat nostetaan vähintään kaksinkertaisiksi.

6) Edellisten toimien johdosta uuden ydinvoimalan rakentaminen menettää ajankohtaisuutensa ja vanhojenkin käytöstä poiston suunnittelu voi alkaa. Mikäli hallitus edellä luetelluista toimenpiteistä huolimatta aikoo esittää päätöstä uudesta ydinvoimalasta, sen tulee antaa ennen ydinvoimalaitoksen periaatepäätöskäsittelyä talouspoliittinen selonteko, jossa tuodaan avoimeen keskusteluun eri energiavaihtoehtoihin liittyvät yhteiskuntataloudelliset laskelmat. Niihin tulee sisällyttää mm. arviot eri vaihtoehtojen työllistävyydestä, taustalla olevista talouskasvuarvioista sekä keinoista, joilla tavoitteisiin uskotaan päästävän.

Edellä olevat toimet luovat suomalaiselle energiapolitiikalle kestävämmän talouden ehdot. Niistä ei tule tinkiä, vaikka maamme taloudellinen tilanne houkuttaisikin lyhytnäköisemmän energiapolitiikan harjoittamiseen.

Ed. Jääskeläinen: Arvoisa puhemies! Eduskunta on varsin pitkän valmistelun jälkeen saanut hallitukselta energiapoliittisen selonteon. Selonteko on eräänlainen luonnostelma lähitulevaisuuden toimenpideohjelmaksi, ja siihen eduskunnassa annettava vastaus linjaa hallituksen toimenpiteitä jatkossa.

On selvää, että keskustelun tässä vaiheessa ei ole syytä ehdottomiin ja lopullisiin mielipiteisiin asioista, jotka ovat hyvin moni-ilmeisiä. Kristillisen liiton eduskuntaryhmä haluaa kuitenkin tehdä seuraavanlaisia reunamerkintöjä selontekoon ja päätyy eräisiin keskeisiin johtopäätöksiin, joita se keskustelun tässä vaiheessa pitää relevantteina.

Selonteossa esitetään paikoin lähes runollisin sanakääntein energian käytön etuja ja haittoja. Eteemme maalaillaan niitä uhkia, joita yhteiskunta ilman energiaa kokisi, ja niitä kauhukuvia, joita väärät energian tuotannon ja käytön muodot saisivat aikaan. On selvää, että molempiin näköaloihin on aihetta ja eräissä suhteissa turvallinen tulevaisuus on vain toive. On selvää, että energiaparatiisiin emme voi päästä, vaikka paratiisin jäänteitä energiataloudessamme käytämmekin. Lohdulliset ratkaisut ovat kadonneet, ja edessä on ylitettäviä ongelmia.

Esi-isämme ja -äitimme olisivat varmaan silmät hämmästyksestä ymmyrkäisinä kuunnelleet keskustelua eduskunnassa. Pestyämme hampaamme sähköhammasharjalla ja kuivattuamme hiuksemme sähköisin välinein jne. olemme matkustaneet tänne lentokonein, autoin ja junin keskustelemaan miellyttävissä olosuhteissa siitä, miten energiaa tulisi tuottaa tai miten sitä kenties pitäisi säästää. Esivanhempamme kokivat luon-

non aiheellisesti pahana vastustajana, joka tuli voittaa, tai tuli itse voitetuksi. Punaisen viivan ensimmäiset vetäjätkään eivät olleet ensisijaisesti ihmisten vaan luonnon uhkaamina, niin kuin tuon kertomuksen loppu karhuineen kertoo.

Isovanhempamme rakensivat perustan Suomen nykyiselle taloudelliselle hyvinvoinnille. Kun esi-isämme olivat raivaajasukupolvea, olivat isämme rakentajasukupolvea. Suurinkin henkilökohtaisin uhrauksin he hoitivat kansalliset velvoitteemme ja olivat mukana kehittämässä teknologiaa, tietämystä ja välineitä, jotka nyt varmistavat meille moninaiset tekniset laitteet ja vempaimet mutta samalla myös saasteet ja ongelmat. Nyt me olemme kuluttaja- ja jopa tuhlaajasukupolvea.

Arvoisa puhemies! Keskustelua ympäristöstä ja energiasta on usein käyty kuvitellen, että kaikki ongelmat olisivat hoidettavissa. Korkean teknologian puoltajat ovat olleet vakuuttuneita, että kehityksen mennessä eteenpäin myös ongelmat poistuvat emmekä joudu pahaan välikäteen tuotannon ja sen tuomien ongelmien välillä.

Jotkut taas ovat pyrkineet vakuuttelemaan, että ongelmat olisivat hoidettavissa, jos vain jonkin verran säästäisimme. Rohkenen arvella, etteivät hekään tunnusta kaikkia tosiasioita. Ainakaan eivät kehittymättömyydestä ja köyhyydestä kärsivät kansat olisi kovin tyytyväisiä, jos kehottaisimme heitä säästämään energian käyttöään ja toiveitaan siksi, ettei maailman ekologia joutuisi lopullisesti kestämättömiin vaikeuksiin.

Kehityksen edetessä olemme joutuneet perimmäisten kysymysten ääreen. Meidän tehtäväksemme on annettu maan viljeleminen ja varjeleminen. Viljelemään olemme oppineet jopa yli kohtuuden, varjelun sen sijaan olemme unohtaneet. Joudumme toteamaan, että kehittyneellä tekniikalla olemme repineet irti luomakunnasta enemmän kuin on ollut oikein ja mahdollista. Nyt tuon repimisen vaikutukset ovat kertyneet takapihoillemme saasteongelmiksi, osin jopa piileviksi aikapommeiksi.

Toteen on käynyt Pyhän Kirjan näköala siitä, että ihmisten on syötävä leipänsä otsansa hiessä. Ihmisen ja luonnon kokonaisrakenteet ovat viritetyt niin, ettei yltäkylläisyyteen ole mahdollisuutta. Vain kovalla työllä ja vaatimattomalla elämäntavalla voidaan ja pystytäänkin hyvän tuottamiseen kaikille. Myös energiapolitiikassa tarvitaan solidaarisuutta, läheisten ja kaukaisten lähimmäisten huomioimista. Muulla toiminnalla aiheutetaan kurjuutta toisille ja ennen pitkää myös itselle.

Viime vuosikymmeninä olemme päässeet liian helpolla. Olemme voineet elää yltäkylläisyydessä, vaikkakaan tosiasioiden ankara kehä ei ole jättänyt meitä rauhaan. Joudumme hoitamaan ne ongelmat, joihin ahkera pyrkimisemme aineellisen hyvän lisäämiseen on meidät johtanut. On aika katsoa totuutta silmiin, on nostettava ihanteet ja tavoitteet korkealle ja pyrittävä niihin.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä haluaa energiaratkaisuja tehtäessä painottaa kestävien ratkaisujen etsimistä. Tarvitsemme energiaa, mutta samalla meidän on oltava kaukaa viisaita ja ajateltava vakavasti tulevien sukupolvien ja luonnon tulevaisuutta.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä on syytä kiinnittää erityistä huomiota viiteen asiakokonaisuuteen: energian säästöön, sen kotimaisuusasteeseen, suurvoimalaratkaisuihin, energian tuottamisen ja käyttämisen ohjaustapoihin sekä lähialuekysymyksiin.

Selonteossa todetaan, että pääasialliset energiansäästötoimenpiteet ovat tehokkaamman tekniikan käyttöönotto, kulutustottumusten muuttaminen sekä tarpeettoman energian käytön vähentäminen. Paljon energiaa käyttävänä maana energian säästö on myös Suomen kansantalouden kilpailukyvyn kannalta perusteltua. Energian tuottajien ja käyttäjien toteuttamat säästötoimet ovat tiettyyn rajaan saakka tehokkain keino torjua energian käytön aiheuttamia ympäristöhaittoja ja korvata energiantuotantokapasiteetin lisärakentamista.

Käytännössä säästäminen ei ole helppoa. Esimerkiksi sähkön suorakäyttö lämmitykseen on Suomessa yksityistalouksissa kasvanut, vaikka samaan tarkoitukseen voitaisiin käyttää muitakin energialähteitä. Metsäteollisuudessa ovat vahvistuneet mekaaniset menetelmät ja ulkopuolisella sähköllä tuotetut paperilaadut. Sellun valmistuksessa saatavaa ylijäämäenergiaa voitaisiin lisätä jopa 1 000 megawattia. Klorittomilla ja suljettuun vedenkiertoon perustuvilla menetelmillä päästäisiin varsin ympäristöystävälliseen sellun valmistukseen.

Kansantalouden kannalta tarpeelliset säästötoimet eivät ole aina yksityistaloudellisesti kannattavia. Säästöpotentiaalista jää aina osa hyödyntämättä, koska energian käyttäjät eivät eri syistä pysty tai ole kiinnostuneita optimoimaan energiatalouttaan. Siksi on syytä lämpimästi kannattaa sitä, että hallitus lupauksensa mukaisesti lähiaikoina päättää laajasta energiansäästöohjelmasta. Siinä luvataan asettaa tavoitteet kai-

kille kulutussektoreille ja yksilöidään konkreettiset toimenpiteet tavoitteisiin pääsemiseksi.

Hallitus yksilöi jo tässä vaiheessa käytännön keinoja lähes puolitoista sivua. Ne kaikki ovat tukemisen ja vähintäänkin kehittämisen arvoisia. On tärkeää edellyttää energian käytön vähentämistä, kuitenkin jo kokonaiskäytön säilyminen nykyisellä tasolla olisi hyvä tulos. Säästöillä pitäisi siis kattaa mahdolliset uudet energian tarpeet.

Selonteossa nostetaan kotimaisen ja uusiutuvan energian osalta esille erityisesti puu, turve ja muut osin vielä tutkimusvaiheessa olevat uudet bioenergian muodot. Laajasti määritellyn bioenergian parhaita puolia ovat kotimaisuuden ja uusiutuvuuden lisäksi vähäisempi päästötaso sekä myönteiset vaikutukset tutkimukseen, maa- ja metsätalouteen sekä työllisyys- ja aluepolitiikkaan.

Puun energiakäyttö on Suomessa teollisuusmaiden korkein, 12 prosenttia. Erimuotoisen puuaineksen käyttö energian tuotannossa vaatisi tutkimus- ja kehitystyötä sekä taloudellisia helpotuksia. Puuenergian käytölle on kuitenkin vahvoja perusteita paikkakuntakohtaisina ratkaisuina.

Turpeen käytön lisääminen on suhteellisen ongelmallista ilman ja vesistöjen laatua koskevien normien vuoksi. Polttotekniikan kehittymisen myötä näköalat ovat kuitenkin myönteisiä varsinkin yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa.

Tutkimuksen ja kehittämisen kohteina ovat jätteenä saatava bioenergia, erikseen viljeltävät biomassat, eräät uudet polttoaineiden kaasutukseen ja paineistukseen liittyvät tekniikat sekä biopohjaiset moottoripolttonesteet kuten biodiesel ja polttoaine-etanoli. Arvio tulevista polttoprosesseista kertoo, että tältä sektorilta löytyisi 1 000—2 000 megawattia uutta tuotantoa.

On ilahduttavaa lukea hallituksen selonteosta, että kauppa- ja teollisuusministeriön energiatutkimusrahoituksesta vuonna 1991 kohdistui energian säästöön 28 prosenttia, bio- ja turve-energian tuotantoon 7 prosenttia, ympäristö- ja polttotekniikkaan, pääosin kotimaisten polttoaineiden käyttöön, 30 prosenttia ja uusiin energialähteisiin ja -teknologioihin 9 prosenttia sekä muuhun 10 prosenttia. Ydinenergian tutkimukseen KTM:n varoista käytettiin vain 16 prosenttia.

Koska yritysten energiatutkimusresurssit on kuitenkin varsin laajasti suunnattu ydinenergian tutkimukseen, tulee valtiovallan kristillisen liiton eduskuntaryhmän mielestä panostaa vaihtoehtoisten energiamuotojen tutkimukseen. Vaikkei tätä tutkimustietoa esimerkiksi aurinko- ja tuulivoiman osalta voitaisikaan laajasti käyttää Suomen olosuhteissa, voitaisiin alan tietoa hyödyntää erimerkiksi kehitysyhteistyön saralla. Näin Suomi olisi osaltaan vaikuttamassa kestävän kehityksen luomiseen maailmassa.

Selonteko kertoo, että sähköntuotantokapasiteettia oli vuoden 1992 alussa rakenteilla noin 1 200 megawattia. Se riittäisi kattamaan sähkön kasvavan kulutuksen hieman yli 1990-luvun puolivälin riippuen talouden elpymisestä ja energian säästöstä. Selonteon mukaan uutta ja korvaavaa kapasiteettia tarvitaan 1990-luvun jälkipuoliskolle noin 2 500 megawattia ja 2000—2010 saman verran lisää. Samalla on muistettava, todetaan selonteossa, että vanhimmat laitokset ovat päästöjen osalta huomion tarpeessa.

Hallitus selvittelee laajasti sähköhuollon turvaamista lähivuosina ja -vuosikymmeninä. Vaihtoehtoja ja niiden ongelmakohtia selvitetään laajasti, ja osin arvoitukseksi jää, mihin nimenomaan perusvoimatuotannossa pyritään. Johtopäätös on epäilemättä oikea: Perusvoimatuotannon laajentamisessa joudutaan tekemään valinta harvalukuisten ja eri tavoin hankalien vaihtoehtojen välillä.

Hallitus arvioi, että kapasiteetin rakentamistarpeesta vajaa puolet saadaan kokoon vesivoimasta, teollisuuden vastapainevoimasta, kaupunkien lämmitysvoimasta ja tuulivoimasta. Pitemmällä aikavälillä uudet tuotantoteknologiat ja uusiutuvat energialähteet voivat saada merkittävän jalansijan.

Jäljelle jäävä kapasiteettitarve joudutaan kattamaan lauhdutusvoimaloilla. Hallitus arvioi, että maakaasun varmuuskysymys on toistaiseksi ratkaisematta. Hiilivoimaan liittyy hiilidioksidiym. päästöongelmia. Ydinvoiman onnistuneessa käytössä ei ole juuri päästövaikutuksia, mutta muut tunnetut riskit on tiedostettu vakavasti.

Herra puhemies! Olemme saaneet kansantaloudellisesti hyvän harkinta-ajan suurten energiaratkaisujen osalta. Tunnetussa kahden ministerin varjomietinnössä todetaan sattuvasti mm., että "arviot metsäteollisuuden sähkön tarpeen huomattavasta lisääntymisestä perustuvat suurelta osin 1980-luvun lopun talouspoliittisesti ylikuumenneessa tilanteessa syntyneisiin laajennussuunnitelmiin".

Paperiteollisuuden tuotantomenetelmiä voidaan kehittää myös vähemmän sähköä käyttävään suuntaan. Myös paperin ostajien kuten

Saksan valmisteilla olevat tiukat ympäristönormit jätepaperin käyttöineen tuovat uusia elementtejä energian käytön tulevaisuuteen.

Sattuvasti on todettu myös se, että Suomen energiapolitiikassa on huolehdittava kansantaloutemme energiaintensiivisyyden alentamisesta, toisin sanoen saatava sama tuotanto aikaan yhä pienemmällä energiapanoksella. Kansantalouden energiaintensiteetti sisältää energian käytön ja tuotannon tehostumisen lisäksi muita tekijöitä, kuten kansantalouden rakenteen muuttumisen ja kulutustason muutoksen. Tavoitteeseen ei päästä rakentamalla lisää ydinvoimakapasiteettia, joka pikemminkin lisää energiaintensiteettiä ja sen mukaisia kulutusrakenteita. Energian ja materian kulutuksen jatkuva kasvattaminen ei ole luonnon sietokyvyn mukaista toimintaa.

Hallitus lupaa, vaikkakaan ei kovin toiveikkaana, selvittää maakaasuvaihtoehdon suurvoimalaratkaisuna. Kristillisen liiton mielestä tämä selvitystyö on tehtävä pikaisesti, mieluummin perusteellisesti kuin hätäisesti. Ratkaisevaa tietenkin on, millä ehdoilla ja hinnoilla voidaan järjestää vaihtoehtoiset putkisuunnat itäisen suunnan lisäksi Barentsinmereltä pohjoisesta ja/tai Haltenbankenilta Norjan länsirannikolta. Yhtä toimiva tai jopa parempi ratkaisu voisi olla energian tuominen näiltä alueilta suoraan sähkönä.

Kristillinen liitto on perinteisesti suhtautunut kriittisesti ydinvoiman lisärakentamiseen turvallisuus- ja jätekysymysten vuoksi. Itse asiassa nämä näkökulmat eivät ole ainoat kriittiset näköalat ydinvoiman lisärakentamiseen. Se on rakenteellinen ratkaisu, joka lisää myös energian käyttöä ja siitä seuraavia mahdollisia ympäristötaloudellisia ongelmia. Ydinvoimaan liittyy lisäksi ympäristövaikutuksia jo louhintavaiheessa ja korkean korkotason aikana myös taloudellisia ongelmia. Kuten ulkomainenkin asiantuntemus on osoittanut, on ydinvoiman lisärakentamisen kannalta olennaista, mikä korkotaso pääomalle merkitään. Toisaalta on syytä myös vakavasti vaatia, että riskien takuussa otetaan käyttöön huomattavasti nykyistä korkeammat vastuut.

Yhtäältä on syytä asettaa kriittisiä kysymysmerkkejä niiden lausuntojen yhteyteen, jotka liittävät ydinvoiman taloutemme elpymiseen. Kun ydinvoiman rakentaminen kuitenkin on hyvin pääomavaltaista, olisivat sen työllistämis- ja talousvaikutukset luultavasti varsin kielteisiä verrattuna hajautetun energian tuotannon vaikutuksiin. Emme myöskään pidä oikeana, että päätöksen Vuotoksen altaasta millään tavalla liitetään ydinvoimakysymykseen sen enempää poliittisena ehtona kuin säätövoimakysymyksenäkään.

Hallitus toteaa Toimenpiteitä-osassa, että hallitus tehostaa energiayhteistyötä Venäjän kanssa itärajan tuntumassa olevien ydinvoimaloiden turvallisuustason parantamiseksi, korvaavan energian tuotannon luomiseksi ja energian säästön edistämiseksi. Samalla selvitetään, miten voitaisiin vähentää Venäjältä sellaista sähkön tuontia, joka on peräisin ympäristön ja turvallisuuden kannalta ongelmallisista laitoksista.

Hallitus on kannanotossaan suhteellisen varovainen. Tapahtumat ovat kuitenkin osoittaneet, että mitkään turvallisuutta lisäävät toimenpiteet eivät nyt saisi jäädä käyttämättä. Suomen olisi syytä yhteistyössä kansainvälisten tahojen kanssa antaa lähinaapurimme käytettäväksi parasta mahdollista asiantuntemusta heidän energian käyttönsä tehostamiseksi. On puhuttu moninkertaisesta kulutuksesta eräillä käytön aloilla Venäjällä.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä katsoo, että uhkaavat laitokset tulee sulkea tai pikaisesti korjata. On esitetty arvioita, että uuden voimalan maksaessa luokkaa 12 miljardia voisi naapurin laitosten korjaaminen maksaa noin 3 miljardia laitosta kohden. Liekö asia markkamääräisesti näin tai toisin, voisi Suomella olla paljonkin tehtävää näiden lähialueiden ydinvoimaloiden kanssa. Korjaustoiminnasta aiheutuvat laskut voitaisiin hyvin korvata tuontisähköllä.

Energian tuotantoa ja kulutusta voidaan ohjata periaatteessa kepillä tai porkkanalla ja toisaalta joko taloudellisesti tai hallinnollisin määräyksin. Nämä kaikki keinot ovat varmaan tarpeen. Entistä tärkeämmäksi tekijäksi ovat muodostuneet ympäristönäkökohdat. Suomi on kuitenkin varsin pieni tekijä maailman energian tuotannon kokonaisuudessa, joten tarpeellisia ovat sekä kansainväliset sopimukset että taloudellinen realismi omissa toimenpiteissä.

Hallitus toteaa, että taloudellisiin tukitoimiin ei budjetin puitteissa ole juurikaan varaa. Kilpailua luvataan lisätä ja verotuksen käyttöä ohjauskeinona tehostaa. Näitä kaikkia toimenpiteitä tulee tarkoituksenmukaisella tavalla edistää. Kohtuullisen varakkaana ja osaavana maana Suomella on sittenkin sellaista kapasiteettia ja osaamista, jota monissa sekä energian puutteesta että tiedon vähyydestä kärsivissä maissa ei ole.

Arvoisa puhemies! Esitän seuraavassa kristillisen liiton eduskuntaryhmän keskeiset peri-

aatteet energiapoliittisen keskustelun tässä vaiheessa:

1) Hallituksen tulee kiirehtiä lupaamaansa energiansäästöohjelmaa, jolla pysäytetään energian käytön kasvu ja tehostetaan energian käyttöä niin, että uudet tarpeet voidaan pääsääntöisesti sijoittaa nykyisen energian tuotannon tasoon.

2) Hallituksen tulee antaa taloudelliset mahdollisuudet kotimaisten, hajautettujen ja uusiutuvien energiamuotojen nykyistä selvästi tehokkaammalle kehitykselle ja käytölle.

3) Hallituksen on arvioitava uudelleen sähkön ja energian todellinen tarve tulevina vuosikymmeninä. Hallituksen tulee selvittää perusteellisesti maakaasu suurvoimalavaihtoehtona sekä pidättyä viidennen ydinvoimalan rakentamisesta. Samalla on jatkettava ydinvoimaan liittyvien turvallisuus- ja jätekysymysten selvittämistä.

4) Kristillisen liiton eduskuntaryhmä edellyttää, että hallitus ryhtyy tehokkaisiin, kansainvälisesti koordinoituihin toimenpiteisiin lähialueiden, erityisesti entisen Neuvostoliiton alueen, ydinvoimaloiden turvallisuuden tehostamiseksi ja tarvittaessa myös sulkemiseksi, antaa apua lähinaapureittemme energian käytön tehostamiseen sekä sopii näihin toimenpiteisiin liittyvistä maksu- ja takuujärjestelyistä.

5) Hallituksen tulee käyttää niitä monimuotoisia hallinnollisia ja taloudellisia ohjauskeinoja, jotka parhaiten tehostavat ja vähentävät energian käyttöä, vähentävät energian tuotannosta ja käytöstä johtuvia ympäristöriskejä sekä ohjaavat yritysten ja yksityistalouksien tehokasta energian hyödyntämistä.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Hallitus on pitkällisen ja kivuliaan sisäisen kädenväännön jälkeen saanut hyväksytyksi ja eduskunnan ruodittavaksi selontekonsa Suomen energiastrategiasta. Selontekoa on eduskunnassa jo pitkään odotettu ja sen viipymistä on kummeksuttu. Viimeisten kuukausien aikana viipymisen syy on varmistunut hallituksen sisäisistä ristiriidoista johtuvaksi. Nämä ristiriidat tuntuvat kärjistyvän eniten päähallituspuolueen sisällä, jossa ydinenergiasta ollaan selkeästi kahta eri mieltä.

On varsin harvinaislaatuista, että hallitus antaa muodollisesti yksimielisen, mutta käytännössä erimielisen selonteon näinkin tärkeästä kysymyksestä. Käytännössähän ministerit Kuuskoski ja Pietikäinen ovat tehneet oman kilpailevan versionsa energiapoliittiseksi selonteoksi. Tässä rinnakkaisselonteossa on otettu selkeän kielteinen kanta ydinvoimalakapasiteetin lisäämiseen, kun taas hallituksen virallisessa selonteossa on jätetty kaikki portit ja ovet auki viidennestä ydinvoimalasta tehtävälle pikaiselle päätökselle.

Ahon hallitus on energiapoliittisissa linjauksissaan ollut todella ailahtelevainen ja tempoileva. Sen lisäksi, että ministerit Kuuskoski ja Pietikäinen harjoittivat omaa energiapolitiikkaansa, on ristiriitoja esiintynyt myös pääministerin ja kauppa- ja teollisuusministerin välillä. Myös pääministeri on tehnyt oman irtiottonsa vielä muutama viikko ennen selonteon hyväksymistä rummuttamalla lähinnä maakaasun käytön lisäämisen puolesta vaihtoehtona viidennen ydinvoimalan rakentamiselle.

Näin ollen ainekset selonteon tekemiseen ovat olleet sekaisin ja usean kokin käsissä. Todennäköisesti tämän takia selonteossa on varottu yksityiskohtaisia kannanottoja ja jätetty koko ydinvoimala-asia luettavaksi rivien välistä. Periaatejulistuksena nyt käsiteltävänä oleva selonteko on kuitenkin lähinnä ympäristönsuojelun ja energian säästön kannalta kohtuullisen onnistunut. Eri asia on tietysti se, voivatko kaikki yhtyä hallituksen esittämiin näkemyksiin kyseisistä asioista.

Hallitus korostaa selonteossaan monipuolisen energiatuotannon merkitystä. Tähän näkemykseen on varsin helppo yhtyä ja todeta, että verrattuna useaan Euroopan maahan Suomi on tämän suhteen varsin hyvässä asemassa. Emme ole liian riippuvaisia yhdestä ainoasta energialähteestä, vaan olemme pystyneet hajauttamaan energiatuotannon riittävän laaja-alaiseksi ja monipuolisilla raaka-aineilla tapahtuvaksi. Tulevaisuudessa tämä useiden energiavaihtojen käyttäminen korostuu entisestään, kun eri raaka-aineiden saatavuus mahdollisesti heikkenee, niiden tuotantoalueilla tapahtuu yhteiskunta- tai kauppapoliittisia muutoksia ja ympäristönsuojelullisista syistä joudutaan painotuksia energian tuotannossa muuttamaan.

Tästä huolimatta energian tuotannossa on myös omat ongelmansa Suomen osalta. Tämä ongelma on tuontienergian suuri osuus koko energian tuotannosta. 70 prosenttia mielestäni on liian suuri luku verrattuna Suomen kansantalouden sietokykyyn. Kotimaisten energialähteiden käyttöä tulisi pystyä nostamaan nykyisestään niin, että päästäisiin lähemmäs 50:tä prosenttia energiatuotannon kotimaisuusasteessa. Tällöin energian saatavuuden kriisiherkkyys alenisi ja toisaalta kotimaisen työn osuus kasvaisi sekä valuuttamenoja säästyisi. Jäljelle jäävän ulko-

maisen energian tuonnin tulisi tapahtua mahdollisimman useasta eri maasta, jolloin tilapäiset markkina- tai poliittiset häiriöt eivät pääsisi merkittävästi vaikuttamaan energian saannin varmuuteen maassamme.

Kotimaista energian tuotantoa tulisi siis merkittävästi lisätä nykyisestään. Tämä on mahdollista useiden energialähteiden osalta. Ongelmana on lähinnä se, että kotimainen energiatuotannon kehittämis- ja tutkimustoiminta on ollut liian vähäistä ja käytännössä ulkomaiseen tuontiin perustuvan ydinenergian tutkimus nielee siitä liian suuren osuuden eli 17 prosenttia. Sen sijaan uusien energian lähteiden ja uusien energiateknologioiden kuten esimerkiksi biokaasu- ja turve-energiatuotannon tutkimukseen ei sijoiteta riittävästi määrärahoja, vaikka kyseiset energialähteet olisivat puhtaasti kotimaisia ja myös varsin saasteettomia energiamuotoja.

Hallituksen selonteossa mainitaan lisäksi, että kyseiset määrärahat tulevat entisestään pienenemään. Tämä merkitsisi käytännössä sitä, että kotimaisten uusiutuvien ja vaihtoehtoisten energiamuotojen osuus ei voi kohota nykyisestään. Tämän kaltainen kehityssuunta on todella tuomittava, sillä maallamme ei luulisi olevan varaa lisätä ulkomaisen energian osuutta enää nykyisestään, vaan päinvastoin tulisi nostaa energian tuotannon kotimaisuusastetta. Tämä vaatii luonnollisesti omia investointeja niin tutkimukseen, tuotekehittelyyn kuin rakentamiseenkin. Hallituksen kaavailema kyseisten määrärahojen supistaminen on Suomen energiahuollon omavaraisuuden ja riittävyyden kannalta erittäin kyseenalainen toimenpide.

Hallituksen selonteosta on, kuten edellä jo sanoin, rivien välistä luettavissa selkeän positiivinen asenne viidennen ydinvoimalan rakentamiseen. Tämä käy parhaiten selville siitä, että selonteossa liioitellaan tulevaa sähkön tarvetta ja sen tuotantokapasiteetin vajausta. On täysin selvää, että suomalaisen teollisuuden energian tarve on turvattava niin, ettei energian saanti tule olemaan esteenä tuotannon lisäämiselle tai tehostamiselle. Tulevina vuosina ja vuosikymmeninä Suomi tulee seisomaan tai kaatumaan pitkälti vientiteollisuutensa kilpailukyvyn ja kapasiteetin riittävyyteen. Tämä edellyttää luonnollisesti riittävää ja riittävän edullista energian saantia teollisuudelle. Hallitus on kuitenkin pyrkinyt selvästi yliarvioimaan tulevan energian tarpeen lisääntymisen tarkoituksenaan perustella sillä ydinvoimaloiden lisärakentamista. Todellisuudessa lisäenergiaa pystytään merkittävästi tuottamaan huomattavasti turvallisemmin ja edullisemmin muilla energialähteillä kuin ydinenergian avulla. Lisäksi hallituksen korostamalla energian säästöllä niin valistuksen ja verotuksen kuin ennen kaikkea tuotanto- ja käyttöteknologian kehittämisen avulla pystytään olennaisesti rajoittamaan energian käytön kasvua.

Lisäksi suomalaiselle teollisuudelle ja tuotekehittelylle tulee muodostumaan hyvät markkinat energian säästötarpeen kasvaessa myös muualla Euroopassa ja ennen kaikkea mahdollisimman nopeasti jaloilleen pääsevässä Itä-Euroopassa. Energian tuotantoon liittyvät puhdistus- ja tehostamissuunnitelmat ja näihin tarvittavat laitteet ovat tällä hetkellä Suomessa maailman huipputasoa, ja tämän tason ylläpitämisellä ja edelleenkehittämisellä voi Suomi saada merkittävää lisäystä ulkomaankauppaansa ja tätä kautta lisätä suomalaisen työn ja osaamisen myyntiä.

Herra puhemies! Hallitus on jo käytännössä valinnut tien suomalaisen energiahuollon turvaamiseksi ja energian tuotannon lisäämiseksi. Tämä keino on lähes yksiselitteinen ydinenergian suosiminen. Tämä päätös on tehty tietoisena muutama viikko sitten sattuneesta onnettomuudesta ydinvoimalalaitoksessa itäisessä naapurimaassamme kuin myös muutamia vuosia sitten sattuneesta Tshernobylin voimalaturmasta. Päätös on tehty tietoisena siitä, että olemassa olevat laskelmat ydinvoiman edullisuudesta perustuvat virheellisiin olettamuksiin. Eräs tällainen olettamus on se, että ydinvoimalainvestointi, jonka hinta on 8—10 miljardin markan välillä, pystyttäisiin rahoittamaan 5 prosentin korkoisella pääomalla. Tämä olettamus on täysin väärä, ja oikeampi korkoprosentti olisi 10. Tämä olennainen virhe rahoituslaskelmissa kumoaa täysin väitteet ydinenergian edullisuudesta verrattuna muihin energiamuotoihin.

Tämän lisäksi hallituksen päätös on tehty tietoisena siitä, että suomalaisten ydinvoimalaitosten vastuukysymykset ovat tällä hetkellä varsin heikosti hoidetut. Maksimissaan suomalaiset ydinvoimalat pystyvät vastaamaan mahdollisen onnettomuuden sattuessa ainoastaan 1—2 miljardin suuruisista korvauksista. Tämän yli menevät korvaukset jäävät täysin vaille takuita ja tulisivat tässä tapauksessa valtion maksettaviksi. Ulkomaisissa ydinvoimaloissa vastaavat ydinvoimalayhtiöiden vastuut ovat moninkertaiset suomalaisiin verrattuna. Asiassa jouduttaneen tulevina vuosina Etan tai EY:n takia tekemään muutoksia, jotka omalta osaltaan nostavat ydinvoimaloiden kustannuksia.

Hallituksen yksisilmäinen ydinvoimaloiden suosimispäätös on tehty lisäksi tietoisena siitä, että ydinvoimaloiden jäteongelmaa ei ole lopullisesti edelleenkään ratkaistu. Suomalaisten ydinvoimaloiden tuottama ydinjäte joudutaan mitä todennäköisimmin sijoittamaan jatkossa Suomen maaperälle ja maaperään. Tätä varten on tehty monenlaisia tutkimuksia ja kokeita, joiden avulla on pyritty todistamaan jätteiden maaperäämme sijoittamisen vaarattomuus. Ongelmana on vain se, ettei juuri mikään paikkakunta halua ydinjätteitä alueelleen vaarantamaan sen asukkaiden turvallisuutta ja terveyttä.

Lopuksi ydinvoiman suosiminen on tehty tietoisena siitä, että ydinvoimalat ovat toimittuaan kestoaikansa lähes ikuisia muistomerkkejä nyt harjoitetusta energiapolitiikasta. Niiden bunkkeroiminen ja vartioiminen tulee maksamaan valtavia summia pitkälle tulevaisuuteen. Näitä kustannuksia ei ydinvoimaa kannattavien tutkijoiden toimesta ole riittävässä määrin otettu huomioon. Näin ollen ydinvoimalla tuotetun energian edullisuus on asetettavissa varsin vankoin perustein kyseenalaiseksi.

Olemme SMP:ssä sitä mieltä, että tämänhetkiset ydinvoimalat riittävät Suomessa ja energian lisätarve on pystyttävä tyydyttämään muilla energiamuodoilla ja energian säästämisellä. (Ed. Laine: Ed. Aittoniemi on toista mieltä!) Ydinenergiaa ei tähän saakka ole pystytty tuottamaan turvallisesti eikä turvallista ydinreaktoria ole vieläkään voitu todistetusti kehittää. Ydinvoima on näennäisesti puhdas energiamuoto, (Ed. Tiuri: Entä happosateet?) mutta vähäinenkin onnettomuusriski on kuitenkin todellinen kuten olemme jo voineet viime vuosina havaita.

Onnettomuuden sattuessa seuraukset ovat aivan eri luokkaa kuin muiden energiamuotojen aiheuttamat saasteet. Pahimmassa tapauksessa ydinvoimalaturma jommassakummassa suomalaisessa ydinvoimalalaitoksessa tai läheisyydessämme naapurimaissa sijaitsevissa ydinvoimaloissa saattaisi aiheuttaa useiden satojentuhansien kansalaisten (Ed. Dromberg: "Saattaisi"!) evakuoinnin kymmeniksi vuosiksi tai pysyvästi pois kotiseudultaan. Tämän kaltaisen onnettomuuden riski ei ole olematon, ja sen seuraukset kustannuksineen olisivat mittaamattomat. On turha ottaa näin mittavaa riskiä, kun mahdollisuus on saada tuotetuksi energiaa muilla keinoilla ja teknologian kehittyessä myös entistä saasteettomammin.

Arvoisa puhemies! Mainitsin jo aikaisemmin kotimaiset energialähteet ja vaihtoehtoiset energiamuodot. Niiden kehitystoimintaa on maassamme harjoitettu vuosia ja päästy osittain jopa erinomaisiin tuloksiin. Valitettavasti tähän tutkimus- ja tuotekehittelytoimintaan valtion taholta sijoitetut varat ovat olleet todella vähäiset. Verrattuna esimerkiksi ydinvoiman kehittämiseen ja ennen kaikkea sen markkinoimiseen käytettyihin määrärahoihin puhutaan häviävän pienistä summista. Tästä huolimatta suomalainen vaihtoehtoinen energiatuotanto on eräs maailman pisimmälle kehittyneistä. Samoin kotimaisten polttoaineiden käyttöön suunniteltu teknologia on huippuunsa kehitettyä.

Puun, turpeen ja biomassan hyväksikäytön lisäämistä ollaan tosin jatkuvasti suunnittelemassa, mutta tämänhetkinen vauhti on aivan liian hidas verrattuna olemassa oleviin mahdollisuuksiin ja tarpeisiin.

Parhaassa asemassa lienee perinteinen suomalainen energian lähde eli puuraaka-aineen hyväksikäyttö. Tämänhetkisestä energian tuotannosta tapahtuu 12 prosenttia puuraaka-aineen avulla, mutta tätä prosenttiosuutta olisi mahdollisuus merkittävästi nostaa. Metsiimme jää tällä hetkellä 5 miljardin markan arvosta hakkuujätettä tai muutoin käyttämätöntä puuraaka-ainetta, ja se olisi usein mahdollista korjata sieltä kannattavasti ja käyttää energian tuotantoon. Tässä olisi puun korjaus- ja kuljetustekniikan kehittäjille työsarkaa.

Lisäksi osa tällä hetkellä selluloosateollisuuden käyttämästä huonolaatuisimmasta puuraaka-aineesta soveltuisi paremmin energian tuotantoon kuin puunjalostusteollisuuden käyttöön. Teollisuudessa se olisi mahdollista korvata lisäämällä puun korjuuta lähemmäs vuosittaista puunkasvumäärää sekä tulevaisuudessa EY-normien velvoittamalla jätekuidulla. Puu on raaka-aineena mitä luonnollisin ja myöskin suhteellisen saasteeton energian lähde. Lisäksi sen käytön lisääminen toisi työpaikkoja niille alueille, missä vallitsee kaikkein suurin työttömyys, ja toisaalta se tarjoaisi kotimaiselle teollisuudelle lisätyötä puun energiankäyttöön perustuvan teknologian tuotannossa. On laskettu, että mikäli nyt käyttämättä jäävästä 30 miljoonasta kuutiometristä puuta käytettäisiin 10 miljoonaa kuutiometriä energian tuotantoon, se tuottaisi 1 000 megawattia energiaa ja työllistäisi suoraan 5 000 ihmistä ja välillisesti saman määrän.

Toisena kotimaisena ja merkittävästi lisäämismahdollisuuksia omaavana energian lähteenä on turve. Turpeen osuus energian tuotannosta on tällä hetkellä noin 4—5 prosenttia, mutta

määrää olisi mahdollista nostaa merkittävästi. Turvevoimalaitoksen hyötysuhde on lisäksi olennaisesti parempi kuin esimerkiksi ydinvoimalaitoksen. Ydinlauhdevoimalaitoksen hyötysuhde on Suomessa hieman yli 30 prosenttia, kun taas parhaiden turvelauhdevoimalaitosten hyötysuhde on 50 prosenttia. Mikäli turvevoimalaitos pystytään rakentamaan vastapainevoimaan perustuvana, hyötysuhde nousee 60—70 prosenttiin. (Ed. Dromberg: Mutta entä ympäristö?)

Ydinvoimalaitoshan ei koskaan voikaan olla vastapainevoimalaitos, ja siksi ydinvoimalaitokset eivät pysty pääsemään näin korkeaan hyötysuhteeseen. Lisäksi turpeen poltto ei ole niin saastuttavaa kuin lähinnä ydinvoimaa puolustavat piirit uskottelevat suurelle yleisölle. Turve on energian raaka-aineena olennaisesti esimerkiksi kivihiiltä saasteettomampi ja myöskin täysin kotimainen energian lähde. (Ed. Dromberg: Mutta ei saasteeton!)

Suomen turvevarat ovat lisäksi maailman suurimpia, ja tällä hetkellä niistä hyödynnetään ainoastaan murto-osa. Vaikka polttoturpeen käyttöä nostettaisiin nykyisestään kaksin- tai kolminkertaisesti, käytettäisiin vasta suunnilleen se turvemäärä, jonka polttoturvetuotantoon soveltuvat suot vuosittain kasvavat. Muistettakoon soiden suojelusta huolestuneille, että näitä soita on kaikista Suomen soista ainoastaan muutama prosentti. Näin ollen turve on mitä parhain uusiutuva energian lähde, ja lisäksi käytettyjen turvesoiden uudelleenkäyttö maa- ja metsätaloudessa tai muussa hyötykäytössä on erittäin helppoa ja edullista. Olisi mahdollista kannattavasti rakentaa vähintäänkin kolme Haapajärven turvevoimalaitoksen kokoista turvevoimalaa yhteistuotantomäärältään noin 500 megawattia sekä lisäksi lukuisa määrä pienempiä turvevoimalaitoksia, joilla samalla hoidettaisiin sijaintikunnan lämpöhuolto.

Kaiken kaikkiaan turvevoiman lisäämisellä voitaisiin nopealla aikataululla ja suhteellisen edullisesti lisätä energian tuotantoa lähes 1 000 megawattia. Tämä olisi käytännössä sama määrä, mitä tällä hetkellä sähköenergiaa tuotetaan Neuvostoliitosta vuoteen 2000 saakka.

Merkittävä osa Suomen sähkön tuotannosta tapahtuu edelleenkin vesivoiman avulla, ja energian tuotantoon on valjastettu jo suurin osa siihen soveltuvista vesistöistä. Näin ollen vesivoiman avulla ei enää voida ajatella saatavan huomattavaa lisäystä energian tuotantoon, mutta jossain määrin lisäysmahdollisuuksia silläkin sektorilla on. Lähinnä tämä voisi tapahtua jo nyt valjastettujen vesistöjen vielä käyttöön ottamattomien osien rakentamisella sekä vanhempien voimalaitosturbiinien uusimisella ja hyötysuhteen parantamisella. On arvioitu, että valjastettujen vesistöjen valjastamattomista osista saataisiin lisäenergiaa vielä noin 300—400 megawattia ja lisäksi satoja megawatteja laitteistojen uusimisella. Tämä määrä olisi noin puolet suunnitellun ydinvoimalan kapasiteetista.

Maakaasu on kaikissa tutkimuksissa todettu saasteettomimmaksi energian lähteeksi. Tällä hetkellä maakaasun käyttöä ja sen lisäämistä rajoittaa sen epävarma saatavuus ainakin pitkällä aikavälillä. Tämä johtuu siitä, että maakaasua tulee pelkästään entisen Neuvostoliiton alueilta, missä tuotanto-olosuhteet ja poliittinen tilanne ovat epävarmat ja muuttumassa. Näin ollen ehdotonta varmuutta maakaasun saatavuudesta jatkossa ei voi näillä näkymillä olla.

Tämän takia tarvittaisiinkin varmistavia toimenpiteitä, jotta yhä laajempi osa teollisuudestamme sekä uusia alueita Suomesta voitaisiin muuttaa käyttämään maakaasua ja lisäksi rakentaa maakaasulla toimivia voimalaitoksia. Tämä olisi mahdollista rakentamalla Suomeen rinnakkainen maakaasuverkko Norjan Haltenbankenin maakaasuesiintymiltä. Tämän hankkeen kustannukset ovat kuitenkin useita miljardeja markkoja, joista Suomi joutuisi maksamaan putken vetämisen Ruotsista meren yli Uuteenkaupunkiin. Hankkeen kannattavuus edellyttäisi noin 4 miljardin kuutiometrin vuosittaista ostamista. Näin siksi, ettei Ruotsi ole jostain syystä halunnut lähteä mukaan projektiin. 4 miljardin maakaasukuutiometrin käyttö ei ole lainkaan mahdotonta, sillä kaasuverkon piiriin tulisivat useat länsirannikon suuret kaupungit ja teollisuuslaitokset.

Tällä hetkellä Suomen energiatuotannosta maakaasun osuus on noin 8 prosenttia, mikä on merkittävästi alle eurooppalaisen keskiarvon 16 prosenttia. Tällä tavoin saataisiin lisäenergiaa noin 1 500 megawattia. Maakaasun puhtautta eivät mitkään piirit aseta kyseenalaiseksi, (Ed. Tiuri: Kyllä!) mutta edellä todettu epävarmuus sen saatavuudesta rajoittaa toistaiseksi sen laajempaa käyttöä. Jos suunniteltu Norjasta tuleva maakaasulinja rakennettaisiin, tulisi saatavuus varmaksi kaikissa olosuhteissa. Päätös tulee uudesta linjasta tehdä nopeasti vielä tänä vuonna, mikäli aiomme kaasua Norjasta tuoda, sillä muutoin he myyvät kaasun Englantiin ja muualle Eurooppaan. Tämän jälkeen on hyvin epäto-

dennäköistä, että lähivuosina olisi mahdollista saada Norjasta kaasua.

Suomessa on tällä hetkellä useita kivihiilellä toimivia voimalaitoksia. Niiden yhteinen tuotantokapasiteetti on enemmän kuin yhden ydinvoimalan tuottama määrä. Tähän mennessä rakennetut hiilivoimalat tulisi saada tehokkaaseen käyttöön niin, että niiden investoinnit eivät menisi hukkaan. Uusien hiilivoimaloiden rakentamisesta tulisi kuitenkin jatkossa pidättäytyä, koska niiden ympäristökuormitus on merkittävästi muita voimalavaihtoehtoja suurempi.

Arvoisa puhemies! Biokaasu on eräs pienimuotoisen energiatuotannon tulevaisuuden vaihtoehdoista. Parhaiten biokaasuun perustuva energiatuotanto soveltuu joko maatilojen yhteyteen tai pieniin asutustaajamiin. Tämä energiamuoto käyttää hyväksi eloperäistä luontoa ja on näin ollen täysin luonnonmukainen. Tätä monesti tuotantokyvyltään väheksyttyä vaihtoehtoa tulisi kuitenkin merkittävästi nykyistä laajemmin tutkia ja kehittää siihen tarvittavia laitteistoja, jolloin bioenergiasta saataisiin varsinkin maaseudulle varteenotettava energiatuotannon muoto. Biokaasun lähteitä ovat mm. suot, kaatopaikat sekä maatalouden ja jätevedenpuhdistamojen liete.

Tämän lisäksi biomassan käyttö, jota Ruotsissa tutkitaan ja jopa merkittävän laajassa mittakaavassa kokeillaan, on eräs varteenotettava vaihtoehto, näin varsinkin siksi, että maassamme on jo nyt runsaasti maanviljelyskäytöstä poistettua peltopinta-alaa ja sitä oletetaan tulevan myös jatkossa lisää. Osa tästä peltopinta-alasta voitaisiin ottaa hyötykäyttöön biomassan viljelyyn ja tätä kautta energian tuotantoon. Ruotsissa tehtyjen tutkimusten mukaan biomassa on varsin kilpailukykyinen vaihtoehto energian tuotannossa, kunhan viljely tapahtuu riittävän laajassa mittakaavassa ja riittävän nopeasti kasvaviksi jalostetuilla lajikkeilla.

Tuuli- ja aurinkoenergia ovat myös olleet energian vaihtoehdoista keskusteltaessa usein esillä. Niiden on väitetty soveltuvan erittäin huonosti Suomen olosuhteisiin, sillä täällä ei ole paljon runsastuulisia alueita ja aurinkoaikaa on kansainvälisesti verrattuna vähän. Yhtenä esimerkkinä voisin mainita, että tuulivoimalaa edistetään tänään kauppa- ja teollisuusministeriön ja hallituksen mielestä ilmeisesti parhaiten ostamalla Tanskasta Suomen valtion rahoilla kymmenillä miljoonilla markoilla valmiita tuulivoimalapaketteja ja sijoittamalla ne rannikkokaupunkien liepeille tuottamaan sähköä kaupunkien sähköverkkoon. Nämä hankkeet eivät ole mielestäni tutkimusta eivätkä koerakentamista. Niillä on vain tarkoituksena osoittaa, että tuulivoimalla sähkön tuotantokustannukset ovat korkeammat kuin hiilen, öljyn, ydinvoiman tai maakaasun avulla. Tämän tosiasian tietävät kaikki ilman moista valtion rahojen haaskausta.

Myös aurinkopaneelien koerakentamiseen on upotettu miljoonia markkoja valtion varoja Nesteen ja Imatran Voiman Kopparnäsin aurinkopaneelivoimalaan. Kokeilussa oli tavoitteena tutkia, kuinka kallista aurinkopaneeleilla tuotettu sähkö on, kun sitä tuotetaan sähköverkkoon 30 megawatin laitoksena. Laitokseen meni luonnollisesti runsaasti Nesteen akkuja, ja siitä on nyt tehty Imatran Voimalle turistikohde. Tuloksena tämä laitos ei ole kuitenkaan kuuleman mukaan koskaan toiminut siihen upotetusta runsaasta sähkö- ja öljyinsinöörityöstä huolimatta. Tuntuuko tutulta?

Aurinkopaneelikokeilulla yritettiin siis lämmittää asuntoja ympäri vuoden ja tuulivoimalat tuodaan Tanskasta valmiina voimalapaketteina. Johan maalaisjärkikin sanoo, ettei siitä sillä tavoin tule mitään. Järkevää sen sijaan olisi käyttää aurinkoenergiaa tukilämpömuotona ja tuulivoimaloita haja-asutusalueiden paikallisena energialähteenä. Laajamittaista energian tuotannon vaihtoehtoa niistä tuskin voitaisiin saada aikaan, mutta täydentävä energiavaihtoehto niillä voitaisiin kannattavasti rakentaa. Parhaimmillaan tuuli- ja aurinkoenergialla voitaisiin ajatella tuotettavan muutama sata megawattia energiaa.

Neste Oy antoi oman panoksensa parhaillaan käytävään energiakeskusteluun muutama viikko sitten esittämällä öljyjätteellä toimivan kaasutusvoimalan rakentamista. Tämä voimala toimisi vastapainetekniikalla käyttäen hyväkseen öljyjätettä ja mahdollisesti muuta öljynjalostusteollisuuden prosessissa syntyvää jäteainetta. Tämän voimalan sähköntuotantokapasiteetiksi valtakunnan verkkoon voitaisiin ajatella jopa noin 400 megawattia, mikä merkitsisi käytännössä Inkoon voimalan kokoista yksikköä. Tämä vaihtoehto on herättänyt suurta vastustusta ydinvoimalaa kuin käärmettä putkeen ajaneissa Imatran Voimassa ja Teollisuuden Voimassa. Mitään voimalavaihtoehtoa ei tulisi kuitenkaan pelkkien ennakkoluulojen ja vastahyötynäkökohtien perusteella hylätä, vaan se tulisi tarkasti tutkia ja laskea sen edullisuus varsinkin, kun tämä voimala käyttäisi hyväkseen muutoin saasteeksi tulevaa jätefraktiota.

Herra puhemies! Olen edellä käsitellyt useita energialähteitä, joista kustakin on saatavissa tämänhetkiseen verrattuna satoja, jopa yli 1 000 megawattia lisäenergiaa tämänhetkiseen verrattuna. Yhteenlaskettuna näiden vaihtoehtoisten kotimaisten uusiutuvien tai muiden ydinvoimasta poikkeavien energiatuotantovaihtoehtojen mahdollinen lisäenergian tuottamiskyky kohoaisi arviolta 2 000—2 500 megawattiin ottaen jo huomioon loppuvan sähkön tuonnin Venäjältä ja säästämistavoitteet.

Tämä merkitsisi käytännössä lähes kahden ydinvoimalayksikön verran lisäenergiaa. Tämä tarkoittaa sitä, ettei Suomessa olisi tarpeen tehdä päätöstä uuden ydinvoimalayksikön rakentamisesta ainakaan tämän vuosituhannen aikana, tuskin koskaan. Tähän tarvittavat pääomat voitaisiin käyttää edellä lueteltujen muiden energiantuontantovaihtoehtojen rakentamiseen ja uusien ja uusiutuvien energialähteiden kehitystyöhön ja hyötykäytön tehostamiseen.

Energiatuotannon yhteydessä mainitaan usein saasteet sekä maapallon kasvihuoneilmiö. On kiistatta selvää ja luonnollistakin, että energian tuottaminen saa aikaan saaste- ja hiilidioksidipäästöjä, jotka puolestaan aiheuttavat kasvihuoneilmiön kehittymisen. Maapallo ei kuitenkaan tule toimeen ilman energiaa. Sitä tullaan tarvitsemaan lähitulevaisuudessa yhä enemmän siksi, että myös kehitysmaissa energian tarve kasvaa voimakkaasti ja esimerkiksi Kaukoidän alueella nopeasti lisääntyvä teollisuustuotanto tarvitsee runsaasti energiaa. Mikäli tarvittavan valtavan energiamäärän tuottamiseen ei löydetä nykyistä saasteettomampia ja vaarattomampia vaihtoehtoja, tulee maapallon tila edelleen voimakkaasti huononemaan.

Tätä varten on tarkoitus tulevana kesänä järjestää Brasiliassa kokous, jossa maailman laajuisesti keskustellaan tästä ongelmasta. Valitettavasti eräs merkittävimmistä maapallon ilmastoa kuormittavista valtioista eli USA on jättäytymässä kokouksesta. Syy on ymmärrettävissä, joskaan ei hyväksyttävissä, sillä USA:n kaltaisessa jättivaltiossa tarvittaisiin teollisuustuotannon oleellisesti saasteettomammaksi tekemiseen valtavat investoinnit. Tämän ei kuitenkaan tulisi antaa oikeutta jättäytyä ulkopuolelle maailman laajuisesta, koko maapallomme tulevaisuutta käsittelevästä kokouksesta.

Kustannusongelma ei ole kuitenkaan ainoastaan USA:ta koskettelevа, vaan myös Suomen osalta on ongelmana ilmansaasteiden vähentämisen kalleus. Vielä enemmän Suomen ilmastoon vaikuttavana ongelmana voidaan pitää Itä-Euroopan, Baltian ja ennen kaikkea Venäjän ilmansaasteita aiheuttavaa teollisuutta ja energian tuotantoa. Suomen kokoisella valtiolla varsinkaan nykyisessä taloudellisessa tilanteessa ei ole mahdollisuutta korjata yksin lähialueidensa saastuttavaa teollisuutta, vaan siihen tarvitaan yleismaailmallista tukea. On hieman epäiltävissä, tuleeko sekään riittämään vai joudutaanko saasteita sietämään vielä vuosikausia tai painostamaan kyseisiä valtioita sulkemaan kyseiset tehtaat tai voimalat. Suomen on pystyttävä turvaamaan teollisuutensa ja elinkeinoelämänsä energian tarve siten, että emme aiheuta omilla toimillamme kilpailukykymme heikkenemistä ja suomalaisen teollisuuden itsenä kansainvälisiltä markkinoilta uloshinnoittelua. Jos kaikki valtiot sitoutuvat päästöjensä vähentämiseen, tulevat kustannuslisäykset myös kaikille ja kilpailuasetelmat eivät muutu.

Arvoisa puhemies! Hallituksemme ja tiedotusvälineiden energiapoliittista keskustelua ovat viime vuodet johdatelleet kaksi suurta valtion energiayhtiötä tai niiden värväämät puhemiehet. Tuloksena on nykyinen tila, jossa Suomelta puuttuu energiapoliittinen linjaus, strategia tuleville vuosikymmenille. Se on johtanut myös siihen, että kotimaisista polttoaineista on yksittäisen energian käyttäjän toimesta luovuttu ja siirrytty sähköön ja öljyyn. Todellinen kilpailu eri energiamuotojen välillä niin käytön kuin tutkimuksenkin osalta on estetty ydinsähkön ja toisaalta öljyn yksipuolisella miljoonien mainos- ja tukipolitiikalla. Tästä yksisilmäisyydestä olisi lopultakin luovuttava ja ryhdyttävä ennakkoluulottomaan, rehelliseen ja kansallisen edun etusijalle asettavaan energiavaihtoehtojen tutkintaan, kehittelyyn ja edistämiseen.

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Hallituksen energiapoliittinen selonteko on tosiaan selonteko. Se selostaa monisanaisesti ja laveasti eri energiavaihtoehtoja, mutta ei ota kantaa lähiajan suuriin ratkaisuihin. Hallitus kyllä sanoo, että sähköntuotantokapasiteettia tarvitaan lisää tällä vuosikymmenellä 2 500 megawattia ynnä korvattavan tuonnin määrä. Ensi vuosikymmenellä hallituksen mukaan tarvitaan lisää sähköä toiset 2 500 megawattia. Tämähän voisi, ministeri Juhantalo, merkitä sitä, että Suomeen on rakennettava viisi 1 000 megawatin ydinvoimamyllyä.

Ydinvoima on hallinnut energiapoliittista keskustelua ainakin pari vuosikymmentä. Ennen

Tshernobylin onnettomuutta ydinvoimamiehet vaativat päätöstä viidennestä voimalasta, muuten teollisuuden kävisi kalpaten. Sitten tuli lama ja teollisuuden kävi kalpaten. Samalla laskelmat sähkön kulutuksesta menivät pieleen. Nyt ei kuulemma lamasta päästä eroon, ellei tule viidettä ydinvoimalaa. Ilman Sosnovyi Borin tapausta hallituksen selonteko olisikin ilmeisesti ollut aivan toisenlainen.

Hallitus puhuu kauniisti kestävästä kehityksestä, energian säästämisestä, teknisten ratkaisujen tehostamisesta, hajautetusta energiatuotannosta, maakaasun käytön lisäämisestä sekä bioenergian ja kotimaisen energian, kuten puun käytön edistämisestä. Sen sijaan hallitus ei kerro, kuinka monta ydinmyllyä näillä toimilla voidaan jättää hankkimatta. Jos perusvoimaa kerran tarvitaan teollisuuden tarpeisiin, samalla on sanottava heti, millä tavalla hallitus aikoo tuon tarpeen tyydyttää: ydinvoimalla, hiilellä vai maakaasulla. Hajautetulla energian tuotannolla, turpeella, puulla, biomassalla ja säästämisellä ei perusvoiman tarvetta voida tyydyttää. Niitä tarvitaan sen ohella.

Pahinta politiikassa, kuten elämässä yleensä, on epävarmuus ja epätietoisuus. Kansalaisilla ja teollisuudella on oikeus tietää, mikä on hallituksen energiapoliittinen linja. Talouspolitiikassa tehtiin tarvittavia säästöpäätöksiä veitsenterällä, viime tingassa ja katastrofin varjossa. Tarvitaanko energiapolitiikkaankin katastrofi, jotta hallitus saisi ruotunsa suoriksi?

Tarvitsemme siis päätöksiä ja tiedon siitä, mikä on hallituksen linja, ja tiedon siitä, että koko hallitus myös tähän linjaan sitoutuu. Sitoutumista, herra puhemies, ei ole se, että pari ministeriä miettii omassa budoaarissaan omaa energiavaihtoehtoaan ja lyö pöytään viime metreillä omat madonlukunsa neuvottelematta ja keskustelematta muiden kanssa. Tätä kutsutaan välistävedoksi ja poliittisten irtopisteiden keruuksi laskevien gallupien imagomaailmassa. Sitoutumista on se, että toisinajattelevat naisministerit taistelevat naarastiikereiden tavoin oman vaihtoehtonsa puolesta alusta lähtien, änkeävät itsensä vaikka sähkösaunaan miesten jatkoksi, jos energiapolitiikasta saunan lauteilla päätetään. Jos taistossa hävitään, niin sehän on demokratiaa.

Toki ministerien Pietikäinen ja Kuuskoski taistelusta oli jotain tuloksiakin. Ajatukset kestävästä kehityksestä, hajautetusta energian tuotannosta, maakaasusta, bioenergian ja kotimaisen energian eli puun käytön edistämisestä sekä säästämisestä ovat nyt aikaisempaa luonnosta selkeämmin esillä. Mutta samalla hallituksen ohjelma pyöristyi niin, ettei se tyydytä sen enempää teollisuutta kuin luonnonsuojelijoitakaan. Pahin puute molempien ideologioiden kannalta on se, ettei hallituksen energiapolitiikassa ole nyt minkäänlaista ideologiaa. Teollisuuden vaatima perusvoimaratkaisu on auki. Toisaalta selonteossa ei sitouduta luonnonsuojelijoiden vaihtoehtoon eli energian hintaa ei aiota hinata niin ylös kuin sielu sietää.

Osittain avonaisuuden ja päättämättömyyden ymmärtää ja hyväksyy. On todella syytä selvittää ennen päätöksentekoa perusvoiman tuottaminen maakaasulla ja käynnistää neuvottelut maakaasun tuonnista Norjasta Ruotsin kautta. Sen sijaan sitä ministeri Juhantalon julkisuudessa esittämää kantaa ei oikein voi ymmärtää, että maakaasuvaihtoehdosta perusvoiman lähteenä päätettäisiin vasta sitten, kun on nähty, minkä kannan eduskunta ottaa ydinvoimaan. Jos maakaasuun päädytään, niin tarvitseeko ydinvoimaratkaisua tuoda eduskuntaan lainkaan? Ja jos ydinvoimaratkaisu tuodaan, niin merkitseekö se sitä, että maakaasuvaihtoehto on pois laskuista? Ministeri Juhantalon mukaan eduskunta päättää vain siitä, rakennetaanko viides ydinvoimala vai ei. Arvoisa puhemies! Eikö eduskuntaan pitäisi tuoda kaikki perusvoimavaihtoehdot joista eduskunta valitsisi parhaimman?

Energiaa on säästettävä. On sanottu ja väitetty, ettei tavallisen kuluttajan säästämisellä ole merkitystä. Tämä ei pidä paikkaansa. Se vain tulee kalliiksi ja vie aikaa, kun kaikki sähkölaitteet pitää uusia. Toisin sanoen todellisia ydinvoimalan mittaisia säästöjä tulee vasta vuosien, vuosikymmenien päästä.

On totta, että energia Suomessa on halpaa moneen muuhun maahan verrattuna. Ne ajatukset, ettei teollisuus säästä, kun energia ei maksa täällä paljon, ovat kohtuullisen oikeita. Halpa energia ei innosta kehittämään uusia tuotantotekniikoita eikä edistä siirtymistä vaihtoehtoisiin energiantuotantomuotoihin kuten puuhakeenergiaan. Mutta Suomen teollisuutta rasittaa monta sellaista kustannustekijää, joista muut maat selviävät vähemmällä. Jos Suomi nostaa energian hinnan pilviin esimerkiksi verotuksen avulla, jotta teollisuus ryhtyisi toden teolla säästämään, meiltä katoaa muille maille loppukin teollisuus. Tätäkö halutaan?

Hallitus sanoo selonteossa varautuvansa ympäristöperusteisten energiaverojen käyttöönottoon. Tähän meidän on sopeuduttava jo Euroo-

pan integraationkin takia. Eikä tässä sinänsä ole mitään moitittavaa, jos samalla pidetään huoli siitä, että veromme ovat samalla tasolla kuin muissa maissa.

Selonteossa ei määritellä energian kulutuksen tavoiteltavaa tasoa. Sähkön kulutuksen arvioidaan kasvavan seuraavat 10—20 vuotta. Vaikka tällä hetkellä sähkön tuotannossa on ylikapasiteettia useiden tuhansien megawattien verran, syynä on tietenkin taloudellinen lama. Mutta onko ehdottoman varmaa, että tarvitsemme jatkossa niin paljon lisää sähköä kuin nyt yleisesti uskotaan? Jos lama ja parhaillaan käytävä raju poliittinen ja työmarkkinapoliittinen valtapeli romuttavat Suomen ja samalla koko Suomen teollisuuden, niin meidän tarpeisiimme riittävät kynttilät ja pärevoimalat. Samalla päästään päättämisen sietämättömästä vaikeudesta ja talouskasvun viheliäisyydestä.

Koska laman edessä ei tietenkään saisi vaipua toivottomuuteen, on yritettävä ainakin uskoa, että teollisuus saa aikanaan pyörät pyörimään. Jos tästä kriisistä nyt selvitään, niin jatkossa teollisuus, jos sitä siis Suomeen jää, tarvitsee lisää sähköä lisääntyvään tuotantoon. Yksittäisenä kansanedustajana en halua olla mukana tekemässä sellaisia ratkaisuja, jotka romuttavat teollisuudelta mahdollisuuden saada energiaa kohtuuhintaan. Siksi tarvitaan ratkaisuja sähköntuotantokapasiteetin lisäämiseksi.

Niiden tietojen valossa, joita viime päivinä on satanut yksittäiselle kansanedustajalle oven täydeltä, uutta ydinvoimalaa ei tarvita. Me voimme saada lisää perusvoimaa teollisuuden tarpeisiin maakaasusta. Tämän pitää olla eduskunnan ilmaisema selkeä tahto hallitukselle. Maakaasun kannattavuus tietenkin riippuu jatkossa sen hinnasta, joka pitää saada vakaaksi vuosikymmeniksi eteenpäin, ja toisaalta siitä, että Länsi-Suomi siirtyy käyttämään maakaasua. Mutta onko maakaasua varten välttämättä rakennettava putki Norjasta Suomen länsirannikolle? Mikseivät norjalaiset rakentaa suurta maakaasumyllyä itse ja myydä sähköä piuhoja pitkin niin Ruotsiin kuin Suomeenkin.

Vaikka maakaasu ei suinkaan ole saasteeton energiamuoto, sen rikkipäästöt ovat paljon vähäisemmät kuin esimerkiksi hiilivoimalan, jota ydinvoimalan vaihtoehtona on esitetty. Tähän maahan ei saa rakentaa enää yhtään ainoaa hiilivoimalaa ja entisistäkin tulee päästä eroon. Jos maakaasu ei päättäjille kelpaa ja perusvoiman vaihtoehdoksi jäävät vain ydinvoima ja hiili, niin muuta vaihtoehtoa ei ole kuin ydinvoima. Silläkin on toki hirvittävät riskinsä. Jätteet jäävät miljooniksi vuosiksi jälkipolvien vastukseksi. Sen sijaan en pelkää omien ydinvoimaloidemme lasahtamista. Pelkään naapurien voimaloita.

Ymmärtäisin intomielisen ydinvoiman vastustuksen, jos Suomi olisi tässä suhteessa neitseellinen. Mutta emmehän me ole puhtaita impyeitä, koskemattomia, eivätkä ole muutkaan maat. Vuonna 1990 Suomen sähkön tuotannosta tuotettiin ydinvoimalla 34,8 prosenttia eli täsmälleen saman verran kuin EY-maissa keskimäärin. Ruotsissa ydinvoimasähkön osuus oli samana vuonna 46,5, Sveitsissä 42, Belgiassa 61 ja Ranskassa peräti 75 prosenttia. Tässä syy, miksi näissä maissa ei enää suunnitella uusia ydinvoimaloita. Ne ovat jo kyllästetyt ydinvoimalla.

Omia ydinvoimaloitamme paljon suurempi riski Suomelle ja suomalaisille ovat idän rämät voimalat. Olen aina ihmetellyt niitä ydinvoiman vastustajia, jotka samaan vastustavaan puheenvuoroon sisällyttävät sähkön tuonnin jatkamisen Neuvostoliitosta. Ydinsähkö on ydinsähköä, tuotettiinpa sitä Suomessa tai Venäjällä. Nyt ihmettelen niitä puheenvuoroja, jotka vaativat idän ydinvoimaloiden sulkemista. Ei Venäjä voi niitä voi sulkea. Se on sula mahdottomuus.

Mutta entäpä jos Suomi panisi kuntoon idän voimalat ja tekisi ne turvallisiksi länsimaisen mittapuun mukaan. Venäjä voisi maksaa ydinvoimaloiden kunnostuksen pumppaamalla meille sähköä. Pulmana tietenkin on, että tässä vaihtoehdossa jäisimme liian riippuvaisiksi idän energiasta. Tämähän on vastoin sitä hallituksen ihan hyvää linjaa ja tavoitetta, että tuontisähköstä on päästävä eroon, ja toisaalta koskaan ei tiedä, mitä naapurimaassa ensi viikolla tapahtuu. (Ed. Wahlström: Ei Suomessakaan!)

Jos tehokkaallakaan säästämisellä ei ennätetä korvata uutta perusvoimalaa, mihin en oikein usko, ja koska hajautetusta energiantuotannosta ja vaihtoehtoenergioista ei ole perusvoiman vaihtoehdoksi, maakaasu on siis ensisijainen ratkaisu. Mutta ellei se kelpaa, ei ole muuta vaihtoehtoa kuin ydinvoima.

Arvoisa puhemies! Olipa perusvoimaratkaisu mikä tahansa, selvää on, että Suomen on päästävä eroon keskitetystä energian tuotannosta. On tosissaan ryhdyttävä edistämään bioenergian ja kotimaisen energian kuten puun ja turpeen käyttöä. Nämä energiantuotantomuodot eivät ole perusvoiman vaihtoehto, vaan tulevat sen lisäksi.

Suomi elää puusta. Mutta samalla Suomi sallii sen, että rahanarvoista tavaraa mätänee metsiin. Eräiden tietojen mukaan runkopuun ja hakkuutähteiden muodostamaa biomassaa voitaisiin käyttää 50 miljoonaa kuutiometriä vuodessa energiatuotantoon. En tiedä, kuinka monta ydinvoimalaa tämä vastaisi, mutta varmasti ministeri Juhantalo tietää.

Kun puuenergian käytön lisäämisestä puhuu, aina saa vastaväitteeksi sen, ettei se kannata ilman tukiaisia. Ei kai se kannata, kun energiapolitiikan aivot on pistetty ajattelemaan pelkästään ydinvoimaa. Puun korjaaminen metsästä on kallista. Miksi ei kehitellä uusia tekniikoita? Toiseksi keskustelussa on unohdettu tyystin puuenergian käytön työllisyys- ja tulovaikutukset. Jossakin on laskettu, että energian liikevaihtoveroa pitäisi korottaa 3 prosenttiyksikköä, jotta puuenergia tulisi kannattavaksi. Rahaa tästä tulisi valtiolle 700 miljoonaa markkaa vuodessa. Kansalainen puolestaan maksaisi tästä lystistä 140 markkaa vuodessa. On myös laskettu, että puuenergian käytön lisääminen voisi tuoda 10 000 uutta työpaikkaa, pääosin maaseudulle. Tämä lisäisi verotuloja 250 miljoonaa markkaa vuodessa ja pienentäisi työttömyyskorvauksia 560 miljoonalla markalla.

Arvoisa puhemies! Olisin lopuksi puuttunut kahteen kiista-asiaan, joihin ei selonteossa oteta kunnolla kantaa.

Kannatan Vuotoksen tekoaltaan rakentamista Lappiin ja nimenomaan työllisyyssyistä. Koillis-Lapissa on niin suuri työttömyys, että ihmettelen, miksi päätöstä tästä asiasta ei ole saatu aikaan. Kuinka kauan tutkittua asiaa vielä on tutkittava?

Toiseksi: Pudasjärven turvevoimala on rakennettava. Päätös siitä on tehtävä heti. Ihmettelen ministeri Pietikäistä, kun hän Kalevan haastattelussa vaatii, että ennen turvevoimalan tekoa on kokeiltava uutta polttotekniikkaa. Jos ministeri Pietikäisen mukaan energiapolitiikkaa tässä maassa hoidettaisiin, niin sehän olisi pelkkää tutkimusta ja kokeiluja. Pudasjärven on saatava turvevoimala. Sitä edellyttää jo poliittinen moraali. Eduskunta päätti asiasta vuoden 1987 vaalien alla, kun se sitoi alajuoksulta valjastetun Iijoen koskiensuojelulakiin ja romutti samalla valmiiksi neuvotellun sopimuksen turvevoimalan ja Kollajan altaan rakentamisesta. Vaikka vaalipaineissa tehty päätös oli selkeä virhe, sitä on turha enää itkeä. Sen sijaan poliittinen moraali edellyttää, että Pudasjärvelle annettu lupaus myös pidetään.

Pudasjärven turvevoimala ei ole kannattamaton, kuten usein esitetään. Valtion tukea toki tarvitaan 150 miljoonaa markkaa. Mutta se tulee kuitatuksi kolmessa vuodessa supistuvina työttömyyskorvauksina. Jos turvevoimalan yhteyteen rakennettaisiin vielä ns. miniallas, valtion tukiaisia ei ehkä tarvittaisi lainkaan. Ministeri Juhantalon on tehtävä päätös, vaikka ympäristöministeri miten valittaisi ja IVO vastustaisi. Imatran Voima on valtionyhtiö, jossa kauppa- ja teollisuusministeri käyttää valtaa. Nyt sopii näyttää, kuka valtionyhtiössä valtaa käyttää.

Kauppa- ja teollisuusministeri J u h a n t a l o : Herra puhemies! En suinkaan halua vastata pelkästään ed. Ukkolan puheenvuoroon, jonka ajatuksiin voin sanoa pääsääntöisesti yhtyväni ja kunnon kannanottoihin, joita puheessa oli. Ed. Ukkolan puheenvuorossa oli kuitenkin yksi kysymys minulle: Miten monta ydinvoimalaa vastaisi erilaiset puumäärät? Olemme käyttäneet sellaista määrää, että noin 10—15 miljoonaa kuutiometriä puuta vastaisi suunnilleen yhtä ydinvoimalaa, siis teoreettisesti laskettuna. Verrattuna kivihiilen raaka-ainehintoihin se vastaisi ehkä 700—800 miljoonaa markkaa vuosittain vähennystä tuonnissamme.

Varsinaisen vastauksen halusin käyttää ryhmäpuheenvuoroihin siksi, että kuuntelin ne suurella mielenkiinnolla. Niissä yleinen linja oli valtaosaltaan se, että hallituksen selonteko on pyöreä ja siinä on vähän kaikkia asioita eikä siinä oikein tarkasti oteta mihinkään kantaa. Mielestäni Vuotokseen otetaan aika hyvin kantaa. Kun puheenvuorot kuunteli ja niistä tekisi yhteenvedon, niin hallituksen selonteko olisi upean kirkas linjanveto siitä, miten energiapolitiikka Suomessa pitäisi tulevaisuudessa toteuttaa. Keskustelu vain osoittaa, että aihepiiri on monipuolinen ja meillä on sekä poliittisten että henkilökohtaisten painotusten jälkeen paljon linjaeroja ja painotuseroja siitä, miten Suomi kehittyy, miten me haluamme Suomen kehittyvän ja minkä laatuinen energiaratkaisu olisi Suomen kehitystä tukemassa.

Esillä on kuitenkin ollut muutamia aiheita, jotka ovat läpäisseet kautta linjan keskustelun. Ensimmäinen on kotimaisten energiamuotojen lisähyödyntäminen, toinen kaasu ja kolmas hyvin paljolti ydinvoima. Minua kummastuttaa, kun useimmat kysyvät, miksi keskustelu pyörii ydinvoiman ympärillä, ja melkein jokainen aloittaa sillä, niin kuin ed. Ukkolakin.

Kotimaisten energiamuotojen lisähyödyntämisessä hallitus on ollut hyvin aktiivinen. Asia on päinvastoin kuin ed. Mäkipää lausui väittäen, että olemme vähentäneet määrärahoja. Ed. Mäkipää ei ilmeisesti ole lukenut täälläkin olevaa lisäbudjettia, jossa on kymmeniä miljoonia markkoja juuri esitetty kotimaisten energiamuotojen tutkimukseen ja lisähyödyntämiseen. Me haluamme, että kotimaista energiaa kuten turvetta, puuta, bioenergiaa jne. hyödynnettäisiin siten, että niistä saataisiin lämpöä ja sähköä. Meillä on rakenteilla juuri muutamia tällaisia laitoksia ja jonotuslistalla on myös lukuisia. Ne ovat osoittautuneet tehokkaiksi. Niissä käytetään uutta tekniikkaa, ja tulevaisuudessa uusi tekniikka, erilaiset paineistetut järjestelmät, varmuudella siirtyvät myös isompiin kotimaista polttoainetta käyttäviin järjestelmiin. Minusta ne toiveet, joita kotimaisen energian lisähyödyntämiseksi on esitetty, ovat kaikki perusteltuja, ja myös selonteossa painotus tässä kohdin on hyvin suuri.

Toinen asia on kaasu, jota niin sanotusti kukaan ei vastusta. Kaasu on ihana, näkymätön energiamuoto. Sitä ei oikeastaan kukaan näe. Se ei haise ja jätteitäkään ei huomaa. Kuten on monissa puheenvuoroissa ja minunkin alustuksessani selvitetty, kaasu on toki fossiilinen polttoaine. Sillä on omat jätteensä, mutta ne ovat ainoastaan puolet kivihiilen haitoista, ja siksi se on mitä parhain polttoaine korvaamaan erityisesti kivihiiltä ja kivihiilivoimaloita. Kivihiilen osalta voin yhtyä niihin, jotka haluavat ehdottomasti välttää uusien kivihiilivoimaloiden rakentamisen. Toivottavasti voisimme korvata kaasulla nytkin käytössä olevan kivihiilen.

Mutta sitten kun sanotaan monessa puheenvuorossa, että on nopeasti selvitettävä Norjan vaihtoehto, on nopeasti käynnistettävä Norjan kanssa neuvottelut, niin kyllä on tosiasia se, että Norjan kanssa meidän energiayhtiömme, me valtiona, virkamiehet niin kuin poliitikotkin, olemme tätä selvitystyötä tehneet runsaat kaksi vuotta. IVO ja Neste ovat olleet hyvin aktiivisia neuvotteluissa sekä Norjan valtionyhtiön että Norjassa yksinvaltaa käyttävän energiavaliokunnan kanssa, joka suorittaa kaiken myynnin. Mutta tässä ei ole päästy puusta pitkään sen vuoksi, että meillä ostajana ei ole riittävää varmuutta siitä, minkä verran me kykenemme ostamaan kaasua, ja myyjällä on into ollut vähän vähäinen, kun ei tiedä, kuka järjestäisi sen putken, jota myöten tavara tulisi.

Yleisen tavan mukaan, kun kauppaa käydään, minä olen myös yrittänyt sanoa, että ostajan ei kannattaisi olla kovin paljon innokkaampi kuin myyjän. Kansainvälisillä markkinoilla seurataan hyvin tarkoin hintakehitystä, ja kunkin maan ostoenergian hinta on aina sidottu siihen järjestelmään, mikä ostajamaassa on. Se ei suinkaan aina ole kivihiili, vaan myyjä pyrkii katsomaan, miten korkealle pystyy tarjoamansa raaka-aineen hinnoittelemaan ja mihin se sidotaan. Kivihiili on toki useimmiten käytetty. Hyvin paljon näissä indekseissä käytetään öljylaatuja, osin kivihiiltä jne.

Me olemme tehneet kaikkemme, jotta saisimme selville tämän kevään aikana, löydämmekö Suomesta sen teoreettisesti arvioidun noin 4 miljardin kuution lisävuosikäytön määrän niin, että se todella on meillä sopimuksin valmiina, jolla me lähdemme liikkeelle ostojamielessä norjalaisten kanssa. Norjalaiset joutuvat, niin uskon, ensi syksyyn mennessä tekemään ratkaisun siitä, minkä kokoisen putken he vetävät kaasukentältä rannikolle, jonne ovat jo päättäneet perustaa ammoniakkitehtaan.

Tässä on se vaikea tilanne, että välissä on kolmas valtio Ruotsi, jolla ei ole kiinnostusta maakaasun lisäkäyttöön, kun heillä energiavarat ovat todella hyvät pitkälläkin tähtäimellä. Toisaalta, onhan heillä myös upea pelipaikka, kun kaksi kilvoittelevaa on ympärillä, ottaa asia rauhallisesti.

Minusta tämä kaasuasia on vakavasti sanoen sellainen, että siinä meidän kenenkään ei tulisi epäillä toinen toistamme. Minä olen varma, että Suomessa tullaan tulevaisuudessa tekemään yhteispohjoismais-venäläinen kaasuverkko. Aikajännettä kukaan ei tiedä. Olisi mahdollisimman epätarkoituksenmukaista olla käyttämättä kaasua tulevaisuudessa Suomessa entistä enemmän, koska sitä meidän lähipiirissämme on. Riippuu vain siitä, missä vaiheessa nämä putket ovat lähellä.

Kun pääoppositiopuolueen sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuoron käytti ed. Antero Kekkonen puheenvuorossa, joka oli erittäin muotokaunis ja hieno kuin suoraan lähetyksessä, minä odotin, että nyt siitä tulee ne selkeät vaihtoehdot, kun pääoppositiopuolue on koko ajan sanonut, että hallitus ei tee päätöksiä. Minun mielestäni siinä oli juuri ne samat asiat ja toivottiin samoja asioita kuin hallituksessa. Ed. Kekkosen puheenvuorossa toivottiin monipuolista energiaa, toivottiin energiaratkaisua, josta ei tule ympäristöhaittoja, ympäristöhaittojen minimointia, toi-

vottiin, että vähentäisimme kivihiilen käyttöä jne. Kaiken huippuna siinä oli pääoppositiopuolueen yhteenveto kiistellystä ydinvoimasta siten, että ydinvoimapäätös pitäisi tehdä tämän vuoden aikana, kun selonteossa hallitus lähtee nopeammasta aikataulusta. Hallitus toteaa, että hallituksessa käsitellään lähiaikoina, ja jos hallitus on enemmistöllään myötämielinen, viimeistään ensi syksyn kuluessa täällä eduskunnassa.

Ei tässä vaikeassa kokonaisuudessa oppositiokaan kykene esittämään täsmällisyyttä ja sellaista ehdottomuutta, josta olisi heti oppia hallitukselle. Minä olen varma, että tämän ehkä pitkänkin keskustelun aikana, joka tässä käydään, niitä myös tulee.

Kun on kyse Venäjän voimaloista, lausuin puheenvuorossani, että me tiedämme kasvaneen sekä asiallisen että moraalisen paineen kohdistuvan sopimukseen, jonka mukaisesti me ostamme tämän vuosikymmenen loppuun saakka sähköä Venäjän laitoksista. Venäjän laitokset ovat meidän turvajärjestelmiemme mukaan todella huonoja. Ne ovat heikkoja, osa niistä enemmän heikkoja ja osa vähemmän heikkoja. Minusta tämä suomalainen ja hyvin yleinen kansainvälinen mielipide on oikea, että osa niistä pitäisi sulkea ja osa korjata meidän suomalaisten ja muiden maiden, pääasiassa teollisuusmaiden, yhteisin varoin. Meillä ei ole sellaisia mittavia määrärahoja, joilla me kykenisimme tämän urakan suorittamaan, se täytyy heti sanoa. Emme me kykene keräämään sellaisia rahoja muutoinkaan tähän lähiyhteistyöhön kuin olisi toivottavaa.

Kun vihreätkin toivovat, että nämä pitäisi välittömästi sulkea, niin osin varmasti kansalaismielipide on se, että osa pitäisi sulkea. Mutta vihreidenkin puheenvuorossa on monia monia ajatuksia suomalaisten veronmaksajien rahojen lähettämisestä energia-asioissa, kuriositeettina Pietarin talojen ikkunoiden tiivistäminen. Meillä ei ole missään pääluokassa nyt tällaista momenttia, mutta minä voin vain kertoa esimerkin. Ei Pietarin voimaloiden problematiikka klasien tiivistämisellä yksin tule ratkaistuksi. Minä katselin juuri vertailua mm. Pietarin lämmityskustannuksiin per neliömetri. Niin hurjalta kuin tuntuukin verrattuna Helsinkiin Pietarissa neliömetrin lämmityskulut ovat viisinkertaiset. Se johtuu tietysti järjestelmän vanhanaikaisuudesta: avoputkista, täydellisestä mittaamattomuudesta, ei ole mittausjärjestelmiä, varmasti klasienkin falskaamisesta ja yleisestä holtittomuudesta asumisessa.

Jos jossain säästöillä saataisiin paljon aikaan, niin juuri tällaisessa energiataloudessa, joka on lähialueilla ja Pietarissa. Jos me kykenisimme löytämään sellaisen kansainvälisen rahoituksen, että voisimme tehdä säästöjärjestelmiä Venäjän energiapolitiikassa, niin nopealla aikataululla voisimme edetä silloin myös voimaloiden sulkemisjärjestelmässä. Muutenhan on tietysti tosiasia, että on vaikea korvata sitä sähkön menetystä, joka sulkemisesta koituisi.

Kaksi asiaa vielä, joita haluan tässä korostaa.

Energiapoliittinen selonteko lähtee siitä taloudellisesta ajattelusta, että Suomi tarvitsee taloudellista kasvua. Jos me lähdemme muusta, me voimme myös rakentaa selonteon mallin säästöjen ja laskevan kulutuksen ja kaiken muun sellaisen varaan, mutta Suomessa me tarvitsemme tavaratuotantoa, me tarvitsemme tavaroiden onnistunutta myyntiä ulkomaille. Me emme muuten kansantalouden kuoppaa saa täyteen. Tämä on lähtökohta. Sen vuoksi tällä suomalaisella teollisella rakenteella, kun tämä lähtökohta on valittu, me tarvitsemme lisää energiaa tulevaisuudessa, erityisesti sähköenergiaa, jossa kasvuennusteet ovat vuosikymmenen aikana noin 2 500—3 000 megawattia.

Selonteossa on tuotu esiin yhteys: talouspolitiikka, energiapolitiikka ja ympäristöpolitiikka, ja ne kulkevat käsi kädessä. Silloin me tulemme tähän vääjäämättömään hiilidioksiditaseeseen, joka tuntuu vihreillekin olevan vähän sellainen, jota vältellään. Hiilidioksidiprobleema kulkee nyt ylitse muiden ongelmien vääjäämättä niin Suomessa, Euroopassa kuin kansainvälisestikin. Sitä osoittavat kansainvälisten kokousten merkittävät päätökset. Me suomalaiset olemme etunenässä Euroopassa olleet sopimassa haittaverojärjestelmistä energiaverotuksessa ja aiomme pysyä kansainvälisissä sopimuksissa. Mutta huolimatta tästä yhteydestä talouspolitiikka — energiapolitiikka — ympäristöpolitiikka plus hiilidioksiditase meidän täytyy tehdä energiaratkaisumme siten, että viidentenä meillä on kilpailukykyinen energian hinta teollisuudelle.

Tämä on se meidän monimutkainen palettimme, ja kuten sanoin jo aikaisemmin, mitä enemmän me taivumme tässä käyttämään fossiilisia polttoaineita, sitä enemmän me joudumme kansainvälisten sopimusten mukaisesti verottamaan energiamuotojamme ja sitä tyyriimmäksi se tulee. Tästä yhtälön lopusta ei pääse mihinkään. Meidän tulisi löytää sellaisia energiamuotoja, jos puhumme teoriassa, jotka ovat "verottomia", kuten täällä on sanottukin: tuuli, vesi, aurinko,

puu, ydin, jotta me saisimme kilpailukykyisen energian. Me olemme sitoutuneet vähentämään 80 prosenttia rikkidioksidipäästöjämme, 30 prosenttia typen oksideja, ja me olemme sitoutuneet hiilidioksidikysymykseen ja varmasti niin tulemme tekemäänkin.

Aivan lyhyeksi lopuksi, en ydinvoimasta varsinaisesti, mutta tässä on aika monessa puheenvuorossa puhuttu meidän ydinvoimavastuitamme ja niiden moninkertaistamisesta. Tämä moninkertaistaminen ei sinänsä ole kovin kallis järjestelmä. Meidän ydinvahinkovastuummehan on järjestetty vakuutusten kautta. Me olemme vakuutettuja kansainvälisessä ydinvahinkovakuutuspoolissa. Esimerkiksi Loviisan osalta vakuutusmaksu on noin 2 miljoonaa vuodessa. Se on siis koko energiajärjestelmään nähden suhteellisen pieni. Vaikka se nostettaisiin useammankertaiseksi — muistaakseni nyt ulkopuolisille aiheutetun vahingon yläraja on runsaat 2 miljardia markkaa — ei tämä poolin kautta ole kovin kallis ratkaisu. Äärettömään ei tietenkään voida mennä.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Juhantalon viime puhe oli huomattavasti parempi kuin hallituksen selonteko. Sen tässä voi vilpittömästi todeta.

Mutta puhuessaan sosialidemokraattien kannasta suhteessa viidenteen ydinvoimalaan ministeri Juhantalo antoi ehkä epähuomiossa hiukan väärän todistuksen siitä, mitä ryhmäpuheenvuorossamme sanoin. Nimittäin me sosialidemokraatit korostamme ja korostin puheenvuorossani sitä, että hallitus on se, joka hallitsee. Hallituksen on tehtävä omat päätöksensä, jotta me muut voimme ottaa kantaa siihen, mitä hallitus on päättänyt. Sanatarkasti sanoin, että "hallituksen on myös otettava kantaa viidennen ydinvoimalan rakentamista koskevaan hakemukseen ja saatettava kantansa" — siis hallituksen kanta — "eduskunnan käsiteltäväksi tämän vuoden aikana. Jos hallitus esittää ydinvoiman rakentamista, tulee sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä arvioimaan esitystä hallituksen energiapolitiikan kokonaisuuden ja erityisesti vaatimamme energiansäästöohjelman pohjalta". — Tämä on nyt jotensakin erilainen muotoilu ja ilmaisu kuin se, mitä ministeri Juhantalo väitti minun sanoneen aiemmin päivällä tässä keskustelussa.

Hallituksen on asetettava mahdollisen myönteisen viidettä ydinvoimalaa koskevan periaatepäätöksen ehdoksi tietysti käytetyn polttoaineen ja korkea-aktiivisen ydinjätteen loppusijoitusratkaisun tekeminen, ja näitä ehtoja oli paljon muitakin. Eli kantamme ei ollut niin yksiniitinen, kuin ministeri Juhantalo sinänsä ihan erinomaisessa puheenvuorossaan muuten antoi ymmärtää.

Ed. U. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmeisesti ministeri Juhantalo kuunteli puheenvuorostani noin joka toisen lauseen, koska hän otti tyypillisen poliittisen vähättelyn tapaan esiin joitakin kuriositeetteja ja antoi ymmärtää, etteivät vihreät olisi huolissaan hiilidioksiditaseesta, vaikka nimenomaan esitin, että maakaasulla tulisi väliaikaisratkaisuna korvata nimenomaan kivihiileen pohjautuvaa sähkön tuotantoa.

Mitä tulee hintapolitiikkaan ja verotukseen, esitin, että ympäristöverotusta tulisi kehittää, mieluiten tietysti sillä tavoin, että Suomen vientiteollisuus pystyisi tähän tilanteeseen sopeutumaan ja kehittämään omia järjestelmiään sen mukaisesti. Yhtä lailla nostin esiin uusiutuvien energiavarojen hyödyntämisen ja uudenlaiset suunnittelukäytännöt.

Tiedustelisinkin ministeri Juhantalolta ja ministeri Pietikäiseltä: Mihin toimiin he aikovat ryhtyä tämän least cost planning -periaatteen ja energian säästön sisällyttämiseksi ympäristövaikutusten arviointimenetelmiin?

Ed. Jääskeläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Juhantalon hyvin ansiokkaassa vastauspuheenvuorossa annettiin ymmärtää, että naapurissa pitäisi tiivistää muitakin kuin ikkunanpieliä, ilmeisesti myös seiniä. Vahinko, ettei työvoimaministeri ole paikalla, vaikka hänkin tietysti toteaisi, että maailmasta ei lopu tekemätön työ vaan palkkarahat.

Sen sijaan ministeri Juhantalolta haluaisin tiedustella näköalaa maakaasun tuontiputkikysymykseen siltä osin, että on mainittu myös hallituksen selonteossa se mahdollisuus, että tämä asia toteutettaisiin jossakin muodossa myös sähköverkon kautta. On tietysti aina keskeneräisiä neuvottelukysymyksiä, ja ne voivat olla monimuotoisia, mutta haluaisin tiedustella: Onko tämä asia kuitenkin hallituksella myös mietintämyssyn alla ja teon alla ja mitkä kenties ovat tällä hetkellä näköalat tässä asiassa?

Puhemies: Pyydän edustajia ottamaan huomioon, että vastauspuheenvuorot ovat vas-

tauspuheenvuoroja, eivät pääsääntöisesti kysymysten tekoa varten.

Ed. Wahlström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitin huomiota siihen, että ministeri Juhantalo puhuessaan maakaasun tuonnista sanoi, että kukaan sitä ei vastusta, ja toisaalta ihmetteli sitä, miksi se pitäisi nopeasti selvittää. Hän sanoi, että asiaa on se selvitetty. Toki näin on varmaan tehty, mutta minusta suurin ongelma tässä on se, että kun hallitus aivan selvästi määrätietoisesti suuntautuu viidennen ydinvoimalan rakentamiseen ja vastaavasti tätä päätöstä myös teollisuus odottaa, ei löydy maakaasun ostajia. Kysymys on siis valinnasta. Jompikumpi pitää valita perusvoimaksi, ja jos valittaisiin maakaasu, uskon, että silloin lähtisivät toisenlaiset neuvottelut liikkeelle ja päästäisiin asia nopeasti selvittämään. On jo moneen kertaan sanottu, mikä on Norjan kanta sen suhteen, voiko se ryhtyä rakentamaan tarpeeksi suurta putkea Suomea kohti. Vakavat neuvottelut syntyvät silloin, jos on kysyntää, mutta ei niin kauan, kuin ydinvoimalla spekuloidaan.

Toinen asia, johon halusin kiinnittää huomiota, oli se, mitä puhuttiin kasvusta ja energian hinnasta. Siinä suhteessa selonteko on aika ristiriitainen, kun toisaalta sen eräs selvä tavoite on tuottaa suhteellisen halvalla tai kohtuullisesti energiaa nimenomaan teollisuuden tarpeiden kannalta. Kuitenkin samassa selonteossa todetaan myöhemmin, että energian turvattu saatavuus ja edullinen hinta ovat vähentäneet suomalaisten säästöinnostusta. Kysymys on todella siitä, että ihan markkinalakien mukaan ydinvoimallakin pitäisi olla sellainen hinta, että se vastaisi sen todellisia kustannuksia ja vasta se hintamekanismi voisi johtaa todellisiin säästötoimiin.

Ed. Mäkipää (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ministeri mainitsi, että Suomi tarvitsee taloudellista kasvua ja on usein julkisuudessa esittänyt, että kasvu ja kilpailukyky parantuvat vain nopeilla energiapäätöksillä ja vain sillä, että rakennetaan viides ydinvoimala, niin minä ainakin toivon, että nyt, kun eri ryhmät ovat käyttäneet ryhmäpuheenvuoroja ja ovat esittäneet kotimaisia erilaisia vaihtoehtoenergiamuotoja, yksipuoliset ydinvoimalapuheet lakkautettaisiin ja todella keskusteltaisiin ja tutkittaisiin asiaa. Havaittaneen, että meillä ei ole tarvettakaan esimerkiksi viidenteen ydinvoimalaan. Meillä on niin paljon käyttämättömiä luonnonvaroja, mutta niin kuin tähänkin saakka ne on monta kertaa vain sivuutettu pienellä naurulla tai olankohautuksella. Toivoisin, että erilaisia vaihtoehtoja kerta kaikkiaan tutkittaisiin, ettei ydinvoimatutkimukseen käytetä suurinta osaa, kuten kuluneiden vuosien varrella on valitettavasti tehty.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri totesi, että Suomi tarvitsee taloudellista kasvua. Näin asia varmasti on. Minusta on viime viikkoina konkreettisesti nähty, että kun viime vuonna meidän bkt:mme ei todella kasvanut vaan oli hyvin monta prosenttia miinusmerkkinen, minkälaisiin ongelmiin sitä kautta on ajauduttu.

Viime viikonloppu myös osoitti selvästi sen, minkälainen on se uusi markkinavoimien ympäröimä maailma, jossa nimenomaan tarvitaan uskottavia päätöksiä. Tässä mielessä todella toivoisin, että hallitus tekisi mahdollisimman nopeasti siltä osin energiaan liittyviä päätöksiä, jotka minusta ovat mahdollisia: Pudasjärvi ja Vuotoksen allasasia pitäisi saattaa päätökseen eikä enää valmistelua jatkaa.

Selonteossa todetaan, että valmistellaan ohjelma edistämään biodieselin ja polttoaine-etanolin käyttöönottoa. Todella toivoisin, että tässäkin unohdettaisiin sana "ohjelma" ja lähdettäisiin käytännön päätöksentekoon käynnistämään kokeilu, käytännön toiminta, siitä se ohjelma sitten syntyy. Minusta nyt ennen kaikkea tarvitaan käytännön päätöksiä. Hallituksen selonteko menee valiokuntaan, ja sitä kautta tulee tietysti jatkossa hyviä toimenpide-ehdotuksia, mutta hallituksen ei pidä lähteä niitä odottamaan vaan tulee tehdä käytännön päätöksiä.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minullekin jäi ministerin monipuolisen puheenvuoron jälkeen kuitenkin vielä epäilys kuulijana. Ministeri sanoi sanatarkasti, että "maakaasua kukaan ei vastusta". Mutta kun me tiedämme, että maassa on hyvin voimakas ydinvoimalobbi, joka on jo vuosikausia oikeastaan antanut ymmärtää ja pitänyt ikään kuin sovittuna ydinvoiman lisärakentamista Suomessa, tasapainon saavuttamiseksi jonkun pitäisi ajaa myös maakaasuvaihtoehtoa. Sitä pitäisi ajaa sen vuoksi, että meillä olisi vertailukelpoiset neuvottelutulokset ja selvitykset.

Kun ministeri kaipasi varmuutta neuvotteluihin siitä, minkä verran Suomi pystyy maa-

kaasua käyttämään, sitä varmuutta eivät edustajat voi saada. Sen pystyvät saamaan vain hallitus ja neuvottelijat määrätietoisesti keskustelemalla ja selvittämällä mahdolliset käyttökohteet.

Sen vuoksi minusta tämä on nyt kiireellinen ratkaisu, jotta yleensä perusvoimasta voidaan tehdä asiallisesti ja vaihtoehtoja esille tuoden ratkaisu. Minusta maailma ei ole niin vaihtoehdoton kuin perusvoimakysymyksessä on aiemmin annettu ymmärtää.

Siinä olen ministeri Juhantalon kanssa samaa mieltä, että ei meidän tietysti ostajana pidä myöskään ikään kuin täältä käsin jo myyjää ylipuhua ja rakentaa kalliimpaan hintaan, kun hän varoitti meitä liiaksi innostumasta. Mutta ministeri voisi omasta puolestaan ja hallitus vakuuttaa meitä toiminnallaan niin, että kaikki vaihtoehdot tulevat selvitetyiksi niin, että meille tulee vakuuttava tieto erilaisista vaihtoehdoista päätöksentekoa varten.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Juhantalo sanoi, ettei pidä epäillä kenenkään intoa toimia maakaasun puolesta. Minun täytyy sanoa, että aina siitä alkaen, kun esimerkiksi nykyinen puhemies oli kauppa- ja teollisuusministerinä ja hänen jälkeensä sitten olen ministeri Salolaisen lausunnot kuullut ja nyt ministeri Juhantalon, olen ollut siinä käsityksessä, että kaikki mainitut ministerinä ollessaan ovat toimineet maakaasun puolesta. Olen jopa väittänyt eräille turkulaisille sanomalehdille, että ne vääristelevät ministeri Juhantalon mielipiteitä, kun ovat antaneet toisenlaisen kuvan. Mutta nyt täytyy sanoa, että alan pikkuisen kuitenkin epäillä, onko ministeri Juhantalo niin aktiivinen maakaasun puolesta.

Minä kerron vain nyt yhden esimerkin. Kun Te, ministeri Juhantalo, sanoitte äsken, että Suomesta pitää saada 4 miljardin kuution lisäkulutus, ennen kuin Norjan Haltenbankenin putkea voidaan ajatella Suomessa käytettäväksi, sitä kaasua, joka sieltä tulisi. Ellen kovin pahasti ole erehtynyt, niin suomalaiset firmat ovat laskeneet, että Suomessa saataisiin 2,5 miljardin kulutus, ja tiedossa on, että Ruotsissa putken varrella olisi 1—1,5 miljardin verran kulutusta. Eikö se jo antaisi mahdollisuuden ryhtyä tositoimiin? Sitä paitsi, jos tällä toimenpiteellä voitaisiin siirtää ydinvoimalan rakentamishanketta tai luopua siitä kokonaan, säästyisihän siitä. Olisihan se taloudellisesti erittäin merkittävä asia.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Juhantalo mainitsi, että Suomella ei ole kovin paljon varaa korjata Pietarin voimaloita. Onko ajateltu sitä, että suurin ongelma siellä on käyttöhenkilökunta? Eilen Tutkijoiden ja kansanedustajien seuran kokouksessa kuulimme, että siellä ei tunneta rautakankea pienempää työkalua ja siitä syystä eivät tahdo laitteet kestää. Jos sinne saataisiin suomalainen henkilökunta, turvallisuus olisi aivan toisella tasolla. Voimalat kävisivät 80—90 prosenttia ajasta, ja pari niistä voitaisiin sulkea, kun muista jo tulee riittävästi sähköä. Minusta valtiovalta voisi tarjota sinne käyttöhenkilökuntaa ja niin paljon, kuin he pystyvät tekemään sähköä lisää, saataisiin sieltä palkaksi.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Juhantaloa voi kiittää siitä, että hän ainakin vastasi muutamaan varsinaisessa puheenvuorossa esittämääni kysymykseen. Sen sijaan ihan selkeää vastausta ei tullut siihen kysymykseen tai tuli kierron kautta epäsuorasti, onko maakaasusta ydinvoiman vaihtoehdoksi vai ei. Ministeri puuttui siihen, että tarvitaan 4 miljardia kuutiota lisää kulutusta, ennen kuin voidaan vakavasti ryhtyä neuvottelemaan siitä.

Olen ed. Wahlströmin kanssa samaa mieltä, että jos selkeästi päätettäisiin, että maakaasu olisi perusvoimavaihtoehto, silloin lisäkulutusta tulisi ja ydinvoimaa ei sitten tarvittaisi.

Sen sijaan ministeri Juhantalo ei vastannut Pudasjärven turvevoimalakysymykseen, ja minä vakuutan, herra ministeri, että kaikki Oulun läänin kansanedustajat ovat teidän kimpussanne niin kauan, kunnes päätös tulee tästä asiasta. Me emme luovuta.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Laine oli oikeassa, kun hän totesi, että ministeri Juhantalo ei ehkä niin kauhean suurella innolla maakaasuhanketta aja. Hän vaatii ensin suuria ostajia, mutta eikö juuri ole hallituksen tehtävä selvittää valmiudet hankkia maakaasua? Kun luen Nesteen vasemmistoliiton eduskuntaryhmälle ja varmasti muillekin ryhmille jakamaa paperia, tässä sanotaan selvästi, että taloudellisesti terve projekti, siis maakaasuprojekti, vaatii riittävän suuret markkinat, joka nyt on saatavissa, jos Suomi haluaa. Tässä tarvitaan nimenomaan hallituksen halua ja hallituksen toimenpiteitä, jotta asia lähtee eteenpäin. Tämän vuoden aikana nämä ratkaisut tulee tehdä, ja hallituksen pitää olla se

moottori, joka nimenomaan maakaasupolttoaineella vie eteenpäin tätä hanketta. Mutta selvästi on ollut nähtävissä koko ajan, että hallituksella ja erityisesti ministeri Juhantalolla ei ole ollut kovin suurta valmiutta ajaa maakaasuasiaa.

Nyt ryhmäpuheenvuoroja kuunnellessa on jo voinut tehdä selvät johtopäätökset, että eduskunnalla tätä valmiutta on, ja me toivomme, että hallitus eduskunnan tahdon mukaisesti, joka toivottavasti vielä selvemmin saadaan valiokuntakäsittelyssä esitetyksi, ryhtyy todella tarmokkaisiin toimiin, jotta maakaasuasia etenee.

Kauppa- ja teollisuusministeri Juhantalo: Herra puhemies! Haluan vastata eräisiin puheenvuoroihin — kuten herra puhemieskin sanoi — en varsinaisiin kysymyksiin, koska tämä ei ole kyselytunti.

Ed. Jääskeläisen puheenvuoro oli sellainen, johon en huomannut äsken vastata: Miksi emme ostaisi sähköä Norjasta, jos kaasuputken veto on näin hankalaa. Tätä vaihtoehtoa on IVOn toimesta hyvin paljon selvitetty, mutta tässä on jälleen yksi aika suuri kummallisuus: Norja ei suostu polttamaan maakaasua alueellaan, koska Norja kokee, että maakaasu ei ole ympäristöystävällinen energiamuoto. Meillä taas ne, jotka pitävät pehmeistä arvioista, pitävät maakaasua ympäristöystävällisenä.

Näin tämä maailma on arvostuksiltaan erilainen. Jokaisella maalla on oma hiilidioksiditaseensa. Jos Norja suostuisi siihen, että sinne tehdään maakaasun polttolaitos, me suomalaiset joutuisimme teoreettisesti ottamaan hiilidioksidipäästön omaan taseeseemme, siis meidän pitäisi kuitenkin maksaa kuluttajahinnoissa polttaminen kyseisessä maassa. Norjassa ei siis polteta maakaasua. Tämä on tämän laatuinen yksi ongelma tässä teknisesti mielenkiintoisessa asiassa.

Ed. Wahlström sanoi, että ydinvoimakeskustelu estää tosiasiassa maakaasukeskustelun ja kaasusta vakavasti puhumisen. Minusta niin ei ole asianlaita. Ydinvoima-asia on tullut teollisuuden hakemuksesta hallitukselle. Ei hallitus aio rakentaa ydinvoimalaitosta, emmekä ole milloinkaan rakentaneetkaan. Ne on rakennettu suomalaisten yritysten toimesta. Kyse on vain siitä, annammeko me yhteiskuntana heille luvan rakentaa. Siihen ei tarvita budjettirahoitusta eikä budjettitukea niin kuin kaikissa muissa vaihtoehdoissa eri tavoin tarvitaan.

Minä en tiedä, siinä ed. Wahlström saattaa olla oikeassa, kun hän sanoo, että säästöinto Suomessa on laimentunut liian halvan energian vuoksi. Minä pitkälti yhdyn siihen. Ei ole päätä eikä häntää perunapenkkejä ja kesämökkejä talvella lämmitellä. Tämän laatuista hullutusta aina maassa syntyy silloin, kun tulee liian löysiä paljon. Varmasti onkin paikallaan säästöohjelma, joka hallituksen toimesta tulee julkisuuteen lähiaikoina.

Ed. S-L. Anttila sanoi, että käytännön päätöksiä nyt vaadittaisiin eikä ohjelmia. Minusta päättäminen näistä asioista on teoreettisesti hyvin helppoa. Mutta silloin täytyy olla hallituksen ja eduskunnan yksimielisiä siitä, mistä löytyvät ne varat, jotka näihin päätöksiin tarvitaan. Tämän selonteon yksi heikko kohta, jos puhutaan rahoista, on se, että samalla kun eduskunta toivottavasti hyväksyy tämän selonteon strategiseksi linjaukseksi, tekstissä ei ole eduskunta sitoutunut siihen, että tämä myös toteutetaan. Niihin useisiin hyviin asioihin liittyy aina satojen miljoonien budjettisidonnaisuus, ja sitten kun ne rahaesitykset tuodaan tänne, on vaikea olla varma, että ne löytyisivät. (Ed. Jaakonsaari: Löytyihän pankeille 8 miljardia! — Ed. Laakso: 16 miljardia löytyi SKOPille!)

Ed. Laine epäili intoani kaasuasiassa. Tietysti oppositiossa on aina syytä epäillä hallituksen herroja, mutta minusta tämä into on olemassa kaikilla mainituillakin tirehtööreillä. Minä olen kovin valmis tätä asiaa tukemaan. Minä olen ihan varma, että jokainen kaasukuutio Norjasta käytettäisiin mielellään Suomessa, mutta on todellinen reaalieste se, kuka hoitaa investointivaiheen. Kuluttajahan maksaa aina lopussa, se on se, joka maksaa viulut. Mutta kuka on se, joka riskeeraa rakentamiseen, että on riittävästi niitä riskejä ottavia kuluttajia myöhemmin? (Ed. Skinnari: Se on hallitus!) — Ei ole hallitus. Suomen hallitus ei rakenna yhtäkään maakaasujohtoa eikä myöskään kaasuvoimalaa. (Ed. Skinnari: Selvittää!) Suomen talousjärjestelmän mukaan nämä tehdään yritysten toimin. Minä tiedän, että maakaasu-vaihtoehdossa, niin kuin aikaisemmin, eduskunta ja hallitus varmasti pitkälle tulevat tukemaan investointeja, mutta Suomen hallitus ei ole tilaajana eikä Suomen hallitus ole pääneuvottelija, se on tuen antaja ja mukana niin paljon kuin mahdollista. (Ed. Stenius-Kaukonen: Siitähän tässä puhutaan!) — Siitä te puhutte. Tämä ei ole enää sellainen maa, jossa valtio tekee nämä asiat. Me korostamme markkinataloutta. Tämä on yhtiöiden asia, joita me tuemme voimakkaasti. (Ed. Stenius-Kaukonen: Siitä tuesta me juuri puhumme!)

Ed. Tiuri toi esiin henkilöstöongelman Venäjän laitoksissa. Se on aivan oikeata puhetta. Se on vakava ongelma, joka meidänkin tietoomme on tullut. Henkilöstöpako on kovin suuri ja aiheuttaa lisäriskin näissä tehtävissä.

Ed. Ukkolalla ja ed. Stenius-Kaukosella oli suunnilleen samanlaiset puheenvuorot, joissa kysyttiin, miksi valtio ei lähde kaasuasiassa liikkeelle. Kyllä me olemme kaasuasiassa liikkeellä. Ed. Ukkola kysyi myös, miksei ole tehty päätöstä turvevoimalaitoksesta. Te kuulemma roikutte kaikki minussa kiinni niin kauan, kunnes se laitos on rakennettu. Minusta roikkuminen jo tähän saakka on ollut hyvin tehokasta, ja voi sanoa, että paljolti tämän roikkumisen ansiosta laitos yleensä mainitaan selonteossa. Roikkumisesta on siis hyötyä. Toivotaan, että laitos aikanaan tulisi, mutta senkin rakentavat voimayhtiömme. Nyt juuri olen pyytänyt heiltä selvitystä, mikä on se hinta, jolla he suostuvat toteuttamaan turvevoimalaitoksen, mikä on se osa, jonka verran he vaativat yhteiskunnalta investointitukea. Jos se on oikea, meidän mielestämme kohtuullisen kokoinen, silloin me toivomme tietysti, että eduskunta lähtee leikkiin mukaan ja ohjaa siihen ne rahat, jotka suurelta osin jo nyt ovat perusteltavissa.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kerrankin olen ed. S-L. Anttilan kanssa samaa mieltä, kun hän vaati hallitukselta uskottavia päätöksiä. Minusta näyttää kuitenkin siltä, kun kuuntelin kokoomuksen ja keskustan ryhmäpuheenvuorot, että hallituksen sisälle on taas rakentumassa aikapommi. Kokoomuksen edustaja vaati ryhmäpuheenvuorossaan perusvoimapäätöstä, ennen kuin Vuotoksen rakentamisesta päätetään, (Ed. Tennilä: Se on ihan oikea asetelma!) ja keskusta puolestaan korosti kotimaisen energian rakentamista, ilmoitti puheenvuorossaan, että mahdollisesta ydinvoimalasta päätettäessä keskustan kansanedustajilla on vapaat kädet.

Minä toivon totisesti, että hallitus pääsee yksimielisyyteen siitä, mikä sen perusvoimavaihtoehto on. Asia on sillä tavalla, että tämä Suomen kansa ei kestä enää kolmatta sellaista paukkua, millaisia kaksi on jo tullut, tarkoitan nyt devalvaationäytelmää ja viime viikonlopun näytelmää. Kolmatta ei kestetä. Sen vuoksi energiaratkaisun olisi syytä olla aikanaan ja hallitukselta yksimielinen.

Ed. Ukkola puuttui poliittiseen moraaliin. Hän sanoi, että poliittinen moraali edellyttää Pudasjärven turvevoimalan rakentamista, koska se on luvattu. Hän vaati myös Vuotoksen altaan rakentamista. Valtioneuvosto teki muutamia vuosia sitten päätöksen siitä, ettei Vuotosta rakenneta. Eikö poliittinen moraali vaadi myös tässä asiassa, että valtioneuvoston antama lupaus pitää?

Ed. Korkeaoja (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluaisin kiinnittää huomiota ed. Kekkosen puheenvuorossa jälleen kerran esille tulleeseen sosialidemokraattien traumaan, joka koskee kaikkea sitä, mikä vähänkin sivuaa maaseutua. Kun hänen sinänsä hyvin analyyttisessa ja hyvässä puheenvuorossaan tultiin siihen kohtaan, jossa käsiteltiin kotimaisia energialähteitä, hän kategorisesti totesi, että sellaista tukiaisten varassa tapahtuvaa toimintaa, mitä kotimaisten energialähteitten hyödyntäminen edellyttäisi, ei voida kannattaa. Minusta tässä suhteessa olisi nyt syytä harkita kansantalouden näkökulmasta viileästi tätäkin asiaa, analysoida siltä pohjalta ja havaita se, että hakkeen hintahan on lähinnä kotimaisia palkkoja ja veroja ja tällä tavalla kansantaloudellisesti hyvin kannatettava vaihtoehto.

Kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa todettiin samasta asiasta, että puun polttaminen aiheuttaa ympäristöongelmia. On kuitenkin niin, että myös se, että metsään mätänevää puuta ei polteta, merkitsee käytännössä sitä, että se hiilidioksidi, mikä puuhun on sitoutunut, ainakin osittain karkaa muutaman vuoden sisällä ilmaan, mutta lämpö, mikä siitä tulee, menee harakoille, joten kyllä kai se sentään kannattaisi polttaa eikä päästää hiilidioksidia mätänemällä metsään.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on useissa puheenvuoroissa, myös ministeri Juhantalon puheenvuorossa, tullut esille Venäjän ydinvoimaloiden turvattomuus, ja siitä olemme varmaan kaikki aivan yhtä mieltä. Kuitenkin ydinvoiman kannattajat ja sen lisärakentamisen puolustajat haluavat antaa sen vaikutelman, että suomalainen ydinenergia olisi täysin turvallista. Tässä haluan viitata siihen, että esimerkiksi USA:lainen ydinvoiman asiantuntijaryhmä on tehnyt selvityksen ja todennut, että esimerkiksi vaikutuksiltaan Tshernobylin luokkaa oleva ydinonnettomuus on mahdollinen missä tahansa USA:n voimalassa, ja aivan vastaavanlaisia selvityksiä ovat tehneet myös ranskalaiset, joten tältä osin käsitys siitä, että suoma-

lainen ydinvoima olisi täysin turvallista, ei ole saanut ainakaan kansainvälistä vahvistusta.

Olisin halunnut kysyä ministeriltä, koska nyt on ainutlaatuinen tilaisuus, ennen kuin seuraavan kerran hallitus tuo meille ydinvoimapäätöksen, niin kuin oletan: Aikooko hallitus suorittaa tämmöisen puolueettoman turvallisuustarkastuksen esimerkiksi tämän Nureg-ryhmän tai vastaavan toimesta näistä turvallisuusnäkökohdista, ennen kuin se tekee oman päätöksensä mahdollisesta viidennestä ydinvoimalasta?

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pyysin puheenvuoron vähän ajattelemattomast,i ehkä siitä syystä, että saisin esiintyä televisioruudussa. Minun on nimittäin hyvin vaikea keksiä mitään kriittistä ministeri Juhantalon kumpaankaan puheenvuoroon. Tässä koko ajan täytyy antaa mielikuvituksensa laukata, jotta puheenvuoroni täyttäisi vastauspuheenvuoron tunnusmerkit. Hän nimittäin puheenvuorossaan käsitteli asioita hyvin samalla tavalla kuin itse näen ympäristöongelmien suhteen, jotka ovat meidän kaikkien nähtävissä olleet jo monen vuoden ajan, toisaalta myös sen osalta, että maakaasu ja ydinenergia ovat ainoat vaihtoehdot perusvoiman lähteinä ja myös maakaasu aivan oikein on tällä hetkellä yhtä hyvin mukana kuin ydinvoimakin.

Eräs asia, mitä olisin kaivannut ministeri Juhantalolta ja minkä voi tietysti esittää kuka hyvänsä: Täällä on peloteltu itärajan takana olevilla ydinvoimaloilla, jotka ovat kokonaan toisenlaisia kuin Suomessa olevat voimalat, ainakin Suomeen mahdollisesti hankittavat reaktorit. (Ed. Laine: Osa niistä!) Ei se, teemmekö me päätöksen viidennestä reaktorista tai emme, muuta miksikään sitä vaaraa, joka on ja pysyy rajan takana olevissa kelvottomissa laitoksissa. Jos me luovumme omista suunnitelmistamme, se ei poista vaaraa sieltä. Päinvastoin jos me ostamme Venäjältä ydinenergiaa, me todella psykologisesti silloin ajaudumme siihen, että me tietyllä tavalla kannustamme ja vaadimme sitä, että näiden ydinvoimaloiden vaarallisuus edelleen pidetään voimassa. Tällä ei ole mitään tekemistä meidän ydinvoimahankkeidemme kanssa.

Oikeusministeri Pokka: Herra puhemies! Sain aiheen käyttää hyvin lyhyen puheenvuoron ed. Törnqvistin puheenvuoron johdosta, kun hän perää hallitukselta yksimielisyyttä energiapolitiikassa. Haluaisin esittää teille kansanedustajille saman kysymyksen: Onko eduskunta yksimielinen energiapolitiikasta. Onko yksikään puolue yksimielinen energiapolitiikasta? Käsittääkseni ehkä liberaalien eduskuntaryhmä voi olla yksimielinen tässä salissa (Ed. Tiuri: Ei sekään ole!) Kuitenkin tälläkin kertaa peräänkuulutan demokratiaa, niin että näistäkin vaikeista aineksista enemmistö päättää, mille linjalle energiapolitiikassa lähdetään.

Olen miettinyt monta kertaa, mitä tarkoittaa kestävän kehityksen periaate, johon hallituskin selonteossaan viittaa. Käsittääkseni kestävän kehityksen periaate maailman laajuisesti tarkoittaa sitä, että rikkaat teollisuusmaat antavat kasvustaan sellaisen rahamäärän, että myös köyhät kehitysmaat voivat ympäristöään hoitaa ja energiapolitiikkansa järkevästi suunnitella.

Säästäminen on tärkeä asia, ja toivon, että eduskunnan kanssa, niin kuin ministeri Juhantalo on puhunut, päästään myös järkevästi keskustelemaan energiansäästöohjelmasta, jonka hallitus on aika pitkälle jo valmistellut. Säästäminen kuitenkin on sellainen asia, joka toteutuu pitkällä aikavälillä. Se ei ole tässä ja nyt kovinkaan monessa asiassa, vaan se vaatii tiettyjä päätöksiä, joilla energian säästöön kestävästi päästään.

Ilmoitan ihan lyhyesti kuuluvani niiden suomalaisten joukkoon, jotka katsovat, että energian kohtuullisen edullinen hinta on sellainen kilpailuvaltti, jota meidän ei kannata antaa teollisuudeltamme pois. Millä me oikein aiomme tätä valtavaa miinusmerkkistä kansantaloutta parantaa, jos emme saa kasvua ja jollemme saa teollisuudelle sellaista kilpailukykyä, että pystymme pärjäämään? Minusta se on tietty realiteetti, joka on pakko tunnustaa. Mutta on myös kotitalouksien asia, millä hinnalla me sähköä saamme, koska hinta, jonka sähköstä maksamme, näkyy asumiskustannuksista. Luulen, että siitä teillä jokaisella on yhtä ja toista sanottavaa.

Maakaasuvaihtoehdon selvittäminen tuntuu kaikkia täällä miellyttävän. Nähtävästi meille kaikille on realistista tietää, millä hinnalla sitä saadaan ja millä aikataululla. Mikä on Norjan hallituksen tahto tässä asiassa? Toivon, että asia selviää tämän kevään aikana.

Kannatan kaikkia kotimaisia vaihtoehtoja, niin puun käytön edistämistä, Vuotoksen altaan rakentamista kuin Pudasjärven turvevoimalaa. Mielestäni näissä kaikissa asioissa on kovin paljon lupauksia annettu, ja maakunnat ovat vaatineet, että asioissa on edettävä. (Ed. Tennilä: Vuotoksesta on toinen päätös!) Mutta niillä ei hoideta perusvoima-asiaa. Maakaasu voi olla perusvoiman vaihtoehto, mutta minusta ne, jot-

ka hyväksyvät Neuvostoliitosta tai nykyiseltä Venäjältä sähkön tuonnin, syyllistyvät valtavaan itsepetokseen vastustamalla samanaikaisesti viidettä ydinvoimalaa. Minä hyväksyn mieluummin viidennen kotimaisen ydinvoimalan kuin sähkön tuonnin Venäjältä. Tämä on henkilökohtainen kantani, koska henkilökohtaisten kantojemme osalta jokainen meistä tällä kertaa puhuu. Jos maakaasu on realistinen, se voi korvata viidennen ydinvoimalan. Mutta tänään me emme todellakaan tiedä, onko se sitä. Vasta selvitykset osoittavat, päästäänkö siihen ja missä aikavälissä.

Mielestäni hallituksen energiapoliittinen selonteko tällä kertaa antaa harvinaisen paljon aineksia käydä monipuolista ja laajaa keskustelua myös eduskunnassa. Jäänkin mielenkiinnolla odottamaan, miten kannat tässä talossa selkiintyvät ja minkälaisia vaihtoehtoja täältä hallituksen evääksi on tulossa.

Ed. Seivästö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Juhantalo suhtautui ensimmäisessä vastauspuheenvuorossaan hyvin myönteisesti tuulen, auringon, veden ja puun käyttöön energialähteinä. Kun ministeri Kankaanniemi nyt istuu tilapäisesti vieressäni, toivoisin tässä yhteydessä, että hallitus pitäisi mielessään kehitysyhteistyönäköalat, kun näitä energiavaihtoehtoja Suomessa tutkitaan, johtuen siitä, että maailmammehan on jakaantunut hyvin voimakkaasti taloudellis-sosiaalisesti kahtia. Eurooppammekin on tällä hetkellä hyvin voimakkaasti näin kahtia jakautuneena. Kun tiedämme monet kysymykset ja ongelmat, joita kehitysmaissa energian tuotanto puulla ja eri tavoilla aiheuttaa ympäristölle, tekisimme sekä Suomelle että maailman laajuisesti hyvin suuren palvelun ihmiskunnalle satsaamalla varsinkin tuuleen ja aurinkoon, niiden tutkimukseen, käyttöön kotimaassa ja erityisesti niiden käyttöön kehitysmaissa.

Ed. Hassi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministereille Juhantalo ja Pokka haluaisin kertoa, että Pietarin ydinvoimaloiden tai Sosnovyi Borin ydinviomaloiden sulkeminen edellyttää ennen kaikkea sitä, että järjestetään Pietarin kaukolämpöolot uudenlaisiksi, koska Sosnovyi Borin voimalat tuottavat ennen muuta kaukolämpöä Pietarin alueelle. Siinä mielessä Pietarin rakennusten tiivistäminen on todella Suomen turvallisuuden kannalta oleellista. Mutta olisin olettanut kauppa- ja teollisuusministerin ymmärtävän, että tämän tyyppiseen yhteistyöhön on muitakin keinoja kuin se, että kaikki kulut maksetaan Suomen veronmaksajien pussista.

Mitä tulee kotimaisen energian käytön edistämiseen, Metsäalan Toimihenkilöliiton laskelmien mukaan 10 pennin hiilidioksidivero hiilidioksidikilolle, joka merkitsisi esimerkiksi öljylle 30 pennin veroa litraa kohti, tekisi puusta taloudellisesti kannattavan. Nykyisin hukkaan jäävään puuhun sisältyy jopa 5 000 megawatin energiapotentiaali. Minä en käsitä, miksei hallitus tee tällaisia yksinkertaisia päätöksiä, jotka tekisivät mahdolliseksi ottaa käyttöön kaikkein suurimman uusiutuvan kotimaisen energiapotentiaalin, mikä meillä on.

Mitä tulee kaasuun, ministeri Juhantalo vakavalla naamalla väittää, ettei kukaan vastusta kaasua. Kuitenkin hän väittää, että kaasun kulutuksesta puuttuu 4 miljardia kuutiometriä. Joko hän ei ole tutustunut Nesteen esittämiin laskelmiin siitä, että 2 miljardia kuutiometriä saadaan uusimalla vanhoja kaukolämpölaitoksia kaasulle ja toiset kaksi tekemällä päätös 1 500 megawatin perusvoimalasta, tai sitten hän pelaa tietoisesti härskiä peliä ydinvoiman puolesta.

Ed. Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Juhantalolle, joka näyttää jo poistuneen salista:

Ensinnäkin on myönteistä, että hän on ottanut ympäristöverot nyt näin vakavasti tässä yhteydessä, kun puhutaan fossiilisista polttoaineista. Toivottavasti hän jatkaa tällä ympäristötietoisella linjalla jatkossakin. Hän on ensimmäinen kauppa- ja teollisuusministeri, joka näistä näin vakavasti puhuu.

Toiseksi, ministeri Juhantalo kytkee talouskasvun ja energian kulutuksen kasvun yhteen nimenomaan Suomen olosuhteissa. Monissa kehittyneissä teollisuusmaissa on saatu päinvastaisia kokemuksia eli talouskasvunkaan jatkaminen ei ole nostanut energian kulutusta. On tullut säästäviä tekniikoita, talouselämän rakenteen monipuolistumista jnp. Suomelle on tietysti kohtalonkysymys, investoimmeko me vain metsäteollisuuteen ja sen energian kulutuksen kasvuun vai monipuolistetaanko täällä elinkeinorakennetta pitkällä aikavälillä myös sellaisiin suuntiin, jotka eivät ole niin energiaa kuluttavia kuin metsäteollisuus.

Kolmanneksi, ja siihen on jo puututtu, ministeri Juhantalo sanoi kirkkaalla otsalla, että kaikki suosivat maakaasua, mutta minä olen kyllä

aistivinani kettu ja pihlajanmarja -efektiä näissä hänen puheissaan. Hän on hyvin voimakkaasti, vastoin puolueensa kantaa ymmärtääkseni, sitoutunut ydinvoiman lisärakentamiseen omissa haastatteluissaan ja kommenteissaan. Olen samaa mieltä, että venäläis-pohjoismainen maakaasuverkko tulevaisuudessa on realismia, ja nyt on kyse siitä, ajaako Suomen hallitus sellaista verkkoa vai eikö se aja kansainvälisillä kentillä.

Neljänneksi, kun puhutaan lähialueiden säästöistä, niin ei pidä puhua pelkästään rakennuksista ja lämmityksestä, vaan myös teollisuudesta. On sellaisia tietoja, että esimerkiksi 1 paperitonnin tai 1 metallitonnin valmistamiseen menee noin nelinkertainen energia Venäjällä tämänhetkisissä oloissa. Sieltä olisi valtavia säästöjä saatavissa.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Yhdyn niihin, joiden mielestä hallitus selonteossaan ja myös ministeri Juhantalo täällä esiintyessään vähättelee maakaasun merkitystä.

Hallitus selonteossaan esimerkiksi ei kerro koko totuutta Ruotsin osuudesta. Tämä selonteko antaa sellaisen käsityksen kansanedustajille, että nämä uskoessaan ilman lisäselvityksiä hallituksen selontekoon kuvittelevat, että Ruotsissa ei ole tahoja, jotka olisivat valmiit osoittamaan rahoitusta maakaasuputki-investointeihin. Kuitenkin meidän saamamme selvityksen mukaan mm. Tukholman energialaitos ja Tukholman ympäristökuntien energialaitokset ovat kiinnostuneita ja valmiit osallistumaan maakaasuputki-investointeihin ja maakaasun käyttöön. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että kun hallitus selonteossaan sanoo, että kun Ruotsin valtio ei ole mukana, hankkeen toteutumisesta ei siten ole toistaiseksi varmuutta, tämä on puolitotuus ja jättää sen tosiasian huomioimatta, että Ruotsissa on muita tahoja, jotka ovat tähän valmiita.

Samanlainen puolitotuus on myös väite siitä, että Suomessa pitäisi valtiovallan osallistua läntisen maakaasuputken rakentamiseen huomattavin tukitoimin. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän saaman informaation mukaan tällaisia tukitoimia ei tarvita. Tässä on todellakin kaksi erilaista informaatiota. Kumpaa uskoa? Me olemme sellaisessa tilanteessa, jossa asia pitäisi selvittää eikä ottaa totuutena vain hallituksen kantaa.

Ed. H a u t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen energiastrategia voidaan ehkä kiteyttää yhteen lauseeseen: Tarvitsemme sähköä lisää, jotta kehitys voisi kehittyä. Kuitenkin on aika selvää, että vain mekaaninen paperiteollisuus on niin sähköä kuluttavaa, että tarvittaisiin todella runsaasti uutta sähkön tuotantoa. Tulee mieleen, että hallitus on tavallaan ottanut sähkön tuotannon lisäämisen edistyksen symboliksi samaan aikaan, kun maailma ympärillä muuttuu ja murenee.

Tämän päivän lehdistä on luettavissa, että Suomen Metsäteollisuuden Keskusliiton apulaisjohtaja sanoo, että on täysin mahdollista, että mekaaniseen massaan perustuva sähköä nielevä paperituotanto ei lisäännykään Suomessa sillä tavalla kuin on kuviteltu. Näyttää siltä, että paperiteollisuus on menossa Keski-Eurooppaan, missä sillä on kierrätyspaperi raaka-aineena, ja kierrätyspaperia hyödyntävä paperiteollisuus ei suinkaan tarvitse siinä määrin energiaa kuin tämä Suomessa runsaalla sähköllä tuotettu paperi.

Miten käy, jos tällainen teollisuuspolitiikka nyt on yleistymässä? Käykö niin, että meillä vain myllyt jauhavat sähköä, rakennetaan uusia ydinvoimaloita, yritetään lähettää Keski-Eurooppaan paperia, jossa on vaikka leima, jossa lukee, että "tuotettu puhtaalla atomisähköllä". Uskokoon ken tahtoo, minä väitän, että Keski-Euroopassa markkinat ja asiakkaat tulevat kiinnittämään lähiaikoina huomiota siihen, että Suomessa aiotaan lisätä energian kulutusta ja tuotantoa ja sillä tavalla lisätä metsäteollisuuden vientiä. En usko, että nämä paperituotannon lisäämissuunnitelmat ovat niin yksinkertaisia kuin on annettu ymmärtää.

Ed. H ä k ä m i e s (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä käytetyille ryhmäpuheenvuoroille ehkä kokoomusta lukuunottamatta on ollut ominaista se, että perusvoimakysymykseen vastaamista on vältelty.

Suomen keskustankin puheenvuorosta ensimmäiset seitsemän sivua suunnilleen puhuivat puun käytöstä.

SDP taas puheenvuorossaan totesi, että ydinvoimaan se ei voi ottaa kantaa ennen kuin hallituksella on asiasta esitys. Eikö siis pääoppositiopuolueella todellakaan tähän asiaan ole kantaa ennen kuin hallitus on oman kantansa määritellyt? Ainakin muissa asioissa SDP:llä viime aikoina on ollut hyvin voimakkaastikin neuvojan rooli, ja ainakin niitä kansalaisia kohtaan, jotka tätä keskustelua nyt seuraavat, on väärin että kantaa ei ilmaista. Sosialidemokraattisen puolueen puheenjohtaja, pankinjohtaja Ulf

Sundqvist tunnetaan, ja ainakin minä olen ymmärtänyt ja näin hän on julkisuudessakin todennut, ydinvoiman kannattajaksi. Toivoisin, että SDP:n ryhmäpuheenvuoron käyttäjä ed. Kekkonen hieman laveammin selittäisi, minkä takia SDP:n ryhmä ei kykene tähän asiaan kantaa määrittelemään ennen hallituksen esitystä, mutta puolueen puheenjohtaja kykenee.

Ed. Vähäkangas (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Juhantalo sanoi hallituksen olleen erityisen aktiivinen kotimaisen energian tutkimisessa ja käyttöön ottamisessa. Tässä suhteessa on vaikea yhtyä ministerin näkemykseen. Muun muassa Pudasjärven turvevoimalasta, josta täällä on ehkä liiankin paljon puhuttu, mutta se on meille pohjoissuomalaisille tärkeä asia, on erilaisia tutkimuksia tehty vuodesta 86, kuten nykyinen puhemieskin varmasti hyvin tietää. Kyllä uskottavuuden ylläpitämiseksi olisi jo edellyttänyt, että jokin rakentamisvuosi tai -vuodet olisi tuotu tässä hallituksen esityksessä esille. Tässä suhteessa uskottavuus on enemmän kuin kyseenalainen. Olisi kyllä ministeri Juhantalolta kuullut mielellään kommentin siitä, helpottaisiko rakentamisajankohdan löytämisessä, jos vesistörakentaminen tässä yhteydessä olisi myös voitu ottaa esille.

Ed. Dromberg (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. S-L. Anttila otti asian esille siinä mielessä, että hallituksen pitäisi tehdä nopeita ratkaisuja, olen valmis yhtymään häneen. Kokoomuksen puheenvuorossa jo toin esille, että ydinvoimaratkaisu täytyisi tuoda jo tämän kevään aikana hallituksen käsittelyyn ja myöskin eduskuntaan. Kun hän vielä toi esille, että merkittävät energiaratkaisut tulee tehdä mahdollisimman nopeasti ja ratkaisuna olisivat esimerkiksi Vuotos ja Pudasjärvi, katsoisin kuitenkin, että perusvoimaratkaisuna nämä eivät ole kuitenkaan ne tärkeimmät, vaan se, että ydinvoimasta ratkaisu tehtäisiin mahdollisimman nopeasti. Se olisi todellinen ratkaisu tämän hetken tilanteeseen. Koska siitä on jo selvitykset olemassa, ei tarvita mitään selvityksiä, niin kuin maakaasusta tarvitaan.

Minun mielestäni erittäin hyvin ministeri Juhantalo toikin esille, että maakaasu on korvaava järjestelmä hiilivoimalle, ja pidän sitä erittäin perusteltuna. Elikkä varsinainen ratkaisu Suomen tulevaisuuden ja teollisuuden ja myöskin hyvinvoinnin kannalta on ydinvoiman mahdollisimman nopea ratkaiseminen.

Ed. Westerlund (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On valitettavaa, että kauppa- ja teollisuusministeri on poistunut salista, (Ed. Skinnari: Lähti raveihin!) koska nimenomaan hänen puheenvuoronsahan johdosta nämä vastauspuheenvuorot pyydettiin.

Minun täytyy myöntää, että minäkin kuulun kyllä siihen ryhmään, joka epäilee hänen intoaan maakaasututkimuksessa hyvinkin pitkälti, hänen haluaan saada se aikaan. Voin kertoa, että noin kolmisen viikkoa sitten Nesteen johdon taholta oli RKP:n ryhmässä informaatiotilaisuus. Nesteen maakaasusektorin vastaavat johtohenkilöt ja tutkijat olivat paikalla, mutta melkein yhtä paljon kuin he puhuivat maakaasun puolesta he esittivät mielipiteitä — ehkä hieman karrikoituna: melkein joka toisessa lauseessa — että meidän ei missään tapauksessa pidä uskoa, että maakaasu voi olla ydinvoiman korvike tai jollain tavalla poistaa ydinvoiman tarvetta. Sävy oli eduskunnassa seminaarissa melkein samanlainen. Minä totesinkin samassa yhteydessä, että parempia ydinvoiman puolestapuhujia ydinvoimateollisuus ei voi saada. Olisinkin kysynyt kauppa- ja teollisuusministeriltä: Luuleeko tai uskooko hän, että joku ulkopuolinen keskeinen instanssi mahdollisesti on saanut Nesteen tutkijat ja johdon ruotuun, miten heidän pitäisi menetellä.

Mitä ministeri Pokkaan tulee, hän puhui hyvin innokkaasti ydinvoiman puolesta, että se on niin halpa energiamuoto. Se on kaikkea muuta kuin halpaa, jos otamme huomioon myöskin sen, mitä ei ole tehty; väestönsuojelun puutteellisuus ja ydinjätejärjestelyt.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Korkeaoja puheenvuorossaan oli tulkinnut aivan oikein sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuoroa. Kyllä me todella suhtaudumme epäluuloisesti hyvin voimakkaisiin subventiojärjestelmiin, sellaisiin järjestelmiin, jotka jättävät entistä enemmän rahaa sinne kannon päälle. Me olemme nyt taistelleet muutaman kymmenen vuotta maataloustukiaisten kanssa, ja kyllä tässä on omat epäilyt, että kun nyt

jossain määrin ulkoisten syiden takia maataloustukiaisista ollaan pääsemässä eroon, niin tilalle on tulossa energiametsätukiaiset. Kyllä me olemme puolueena hyvin epäluuloisia sen kaltaisiin suunnitelmiin nähden, joita saattaa olla vireillä tässä suhteessa.

Mitä tulee ed. Häkämiehen puheenvuoroon — hän ei ole enää paikalla — niin on tietysti aivan selvää, että energiakysymykset ovat myös arvokysymyksiä, arvopohjaisia kysymyksiä, ja ymmärtääkseni hyvin selkeästi sanoin, että meidän puolueessamme tämmöisiin asioihin voidaan suhtautua oman vakaumuksen mukaan, mikä se sitten kullakin meistä on.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kansanedustaja O. Ojala toisti väitteen, että jotkin amerikkalaiset tutkijat ovat sanoneet, että amerikkalaisissa voimaloissa voi sattua ihan samanlainen onnettomuus kuin Tshernobylissä. Minä kyllä haluaisin viimein nähdä tuon tutkimuksen. Eikä se missään tapauksessa voi pitää paikkaansa, koska Tshernobyl on rakenteeltaan epästabiili ja siellä on grafiittia, joka syttyy palamaan ja palaa pitkän aikaa, niin kuin hiili palaa ja siitä tulee soihtu. Ei semmoista missään voimalassa, missä on vain vettä ja metallia, saada aikaan.

Sittemmin täällä ministeri Pokka ja monet muut ovat puhuneet maakaasusta. Kyllä nyt viimeinkin pitäisi teille tulla selväksi, että maakaasua tarvitaan ydinvoiman lisäksi, koska ydinvoima on perusvoimaa ja maakaasu on hyvin sopivaa juuri säätövoimaksi. Vesi ei riitä siihen, vaan tarvitaan myös huippukuormaan maakaasua, mutta maakaasua ei voi käyttää perusvoimana, koska se tuottaa hiilidioksidia ja typpioksideja, joita ei ilmakehään enää saa päästää, jos haluamme pitää kiinni näistä sitoumuksistamme. Siis maakaasua varmasti kaikki kannattavat nimenomaan ydinvoiman kannattajat, koska sitäkin tarvitaan. Ei se millään lailla ydinvoimaa häiritse.

Kun ed. Hassi täällä mainostaa puun käyttöä, niin kaikki ympäristöselvitykset ainakin, mitä minä tähän mennessä olen nähnyt, osoittavat, että puu on kaikkein vaarallisin polttoaine. Vaikka se ei aiheutakaan hiilidioksidia, niin se aiheuttaa kuitenkin kaikenlaisia vaarallisia hiilivetyjä ja ennen kaikkea mahdottomasti erilaisia hiukkasia, jotka ovat ihmiselle vaarallisia. Jos se pannaan paineistettuun polttoon, tulee typpioksiduulia, joka on taas kasvihuonekaasu ja noin 210 kertaa niin tehokas kuin hiilidioksidi, niin ettei puusta mitään ratkaisua ympäristöasioille tule. Kyllä se puu on paras muuttaa paperiksi!

Ed. Rönnholm (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä on kysytty sosialidemokraattien perusteita sille, miksi me toivomme ja edellytämme hallitukselta esitystä perusvoimasta. Meillä on siihen selkeä oikeastaan kahden kohdan perustelu: Sekä talous että demokratia sitä edellyttävät.

Ensinnäkään eduskunta ei voi asiasta päättää ilman hallituksen esitystä. Koska ydinvoimasta myös vallitsee merkittävääkin mielipide-eroa edustajien keskuudessa, on ainut keino selvittää tämän energiamuodon kannatus eduskunnassa tuomalla tänne hallituksen esitys tästä aiheesta.

Talous on se toinen tärkeä kysymys. Meidän onnettomuutenamme on ollut, että me olemme kierrelleet vastausta ydinvoimaan ja tehneet sen varjolla monta onnetonta päätöstä, mm. hiilivoiman lisäystä, turve- ja lauhdelisäystä jne. Jottei taas ajauduttaisi siihen tilanteeseen, jossa olemme vaihtoehdottomassa ratkaisutilanteessa ja joudumme valitsemaan näitä huonoja vaihtoehtoja, olisi hyväksi, että hallitus ryhdikkäästi ja nopeasti tämän asian tänne edustajien päätettäväksi toisi.

Hankilökohtaisesti uskon, että ydinvoima on nimenomaan kestävän kehityksen vaihtoehto ja että erityisesti Suomen velvollisuus vakaana, turvallisena, teknologisesti hyvässä kunnossa olevana maana on huolehtia tässä maailman laajuisessa kyltymättömässä energian tarpeessa omasta energiahuollostaan käyttämällä ydinvoimaa siihen tarkoitukseen. Tästä syystä toivon hallitukselta esitystä.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pyysin tämän vastauspuheenvuoron silloin, kun ministeri Pokka puhui korokkeelta. Hän peräsi sitä, onko eduskunta yksimielinen energiapolitiikasta ja nimenomaan perusvoimavaihtoehdosta. Ei luonnollisestikaan ole, mutta aivan niin kuin edellinen edustaja sanoi, niin joku esitys hallituksen on annettava perusvoimavaihtoehdoksi, ja se on hallituksen asia. Ei eduskunta voi sitä muuten käsitellä.

Ei käy sellainen menetelmä kuin erään yhdistyksen johtokunnan kokouksessa: Sairaalassa olevalle rahastonhoitajalle lähetettiin sähke, jossa toivotettiin pikaista paranemista äänin 5—4. Ei Suomi kestä, jos hallituksesta tällainen esitys tulee. Nyt on kysymys hallituksen uskottavuudesta. Uskottavuutta on vaikea mitata, mutta se

mitattiin viime viikonloppuna, ja Suomi ei kestä tämmöistä hallituksen uskottavuuskriisiä enää kolmatta kertaa. Uskokaa se!

Ed. Muttilainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pyysin tämän vastauspuheenvuoron ministeri Pokan puheenvuoron johdosta. Hän mainitsi puheenvuorossaan, että sähkön hinnan nousu tuntuu välittömästi asumiskustannuksissa, ja tämä on luonnollisesti aivan totta. Samoin sähkön hinnan nousu tuntuu myös kotitalouksien kokonaismenoissa.

Tämän päivän keskustelua katsoessaan monet kansalaiset ovat esittäneet huolestuneisuutensa siitä, että täällä on puhuttu paljon sähkön hinnan nostamisesta, ja useat ovat peloissaan nyt siitä, että mahdollisesti lisätään maksukuormaa pienituloisille ihmisille, jotka eivät enää kulutuksessaan voi säästää. Monet perheet, ennen kaikkea iäkkäämmät ihmiset, käyttävät jo tänä päivänä sähköä niin säästeliäästi, että säästäminen ei enää onnistu; jos vielä enemmän säästetään, niin sen jälkeen jo normaali elämä siitä hankaloituu.

Ed. Mäkipää (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on ääneen oikein ihmeteltävä ja mietittävä, uskooko ed. Tiuri omiin puheisiin, kun hän niin julmetusti vuodesta toiseen on puhunut ydinvoimalan puolesta, että se on autuus ja mitään muuta ei ole olemassa. (Ed. Tiuri: En usko vaan tiedän!)

Ed. Westerlund epäili, mikä on Nesteen toimintakuva. Yhdyn kyllä ed. Westerholmin näkemyksiin eli olen sitä mieltä, että Neste on todella voimakkaammin ajamassa ydinvoimalaa kuin maakaasua tällä hetkellä. Varmaan kun tässä muutama kuukausi mennään, niin Nesteen toimesta sanotaan, että maakaasuputken veto on aivan järjetöntä Gävleen ja sieltä edelleen Suomeen ja ei ole muuta mahdollisuutta kuin se viides ydinvoimala. Näin tulee käymään.

Kun ministeri Pokka puhui, että pitäisi suosia energiaa, joka on kilpailukykyinen, ollaan siitä yhtä mieltä. Mutta kun on väitetty, että nyt maksaa uusi ydinvoimala 8—10 miljardia ja se pystyttäisiin rahoittamaan 5 prosentin korkoisella pääomalla, kysyn, onko se mahdollista, mikä tietää sitä, että ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Korkeaoja (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kekkonen vahvisti käsityksäni siitä, että sosialidemokraateilla on trauma kaikesta siitä, mikä koskee maataloutta ja maaseutua, metsätaloutta, kun hän sanoi, että heillä on epäilykset, he epäilevät. Minä esittäisin, että tutkisitte ja tutkisimme yhdessä kotimaisen energian käyttöä. Katselisimme sitä ympäristönäkökulmasta, kansantalouden näkökulmasta ja tekisimme päätöksen siltä pohjalta emmekä epäilyjen pohjalta.

Toiseksi täällä on myös epäilty ministeri Juhantalon kaasukäsitystä. Hän on useampaan kertaan todennut hallituksen energiapoliittisesta linjasta, että marssijärjestys on seuraava: ensin säästöt, sitten kaasu, sitten kotimaiset ja sitten ydinvoima tai hiili, jos tarvitaan. Minusta tämä on selkeä linja ja ei siinä paljon sen selvemmin tätä asiaa ole tarpeen sanoa. Päätöksiä tulee, niin kuin hallitus on esittänyt, tämän ohjelman mukaisesti.

Vielä haluaisin kiinnittää huomiota siihen, mitä täällä on puhuttu kestävästä kehityksestä ja siitä, tarvitaanko talouden kasvua. Kun Suomen kansantalous on 200 miljardia markkaa velkaa ulkomaille, niin minusta me olemme sen päätöksen jo aikoja sitten tehneet, tarvitaanko kasvua. Kasvua tarvitaan välttämättä, että me selviydymme tästä kansantalouden ongelmasta.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Kestävän kehityksen periaate on osa ihmiskunnan ja maapallon eliökunnan säilymisstrategiaa. Ympäristöetiikka liittyy energiapolitiikkaan yhtä kiinteästi kuin rauhan ihanteet suurvaltapolitiikkaan. Ihmiskunnan tietotason ja sivistyksen lisääntyessä voimistuu myös elämäntapaan ja elintasoon liittyvä arvokeskustelu. Energiaratkaisuja ei enää voida tehdä pelkästään yksipuolisilla kriteereillä ja teollisuuspoliittisilla tarpeilla. Energia-alan kestävä kehitys edellyttää mm. tarkkaa ja tuhlailematonta tehokasta energiataloutta, siirtymistä kohti pitkäkestoisia ja uusiutuvia energialähteitä, ympäristövaikutuksien ennakointia ja hallintaa, kulutustottumuksien ohjausta energiaa ja muita luonnonvaroja säästäviin tuotteisiin.

Selonteon alussa todetaan, ettei Suomella ole energiaa ja siksi olisi aikanaan ajauduttu energian tuontiin. Tämä ei pidä paikkaansa. Sen sijaan Suomen energiapolitiikassa on vallinnut syvä pysähtyneisyyden aika liki 20 vuotta. Kotimaisten energialähdevaihtoehtojen tutkimista, tuotekehittelyä ja teknistä soveltuvuutta ei ole riittävästi arvostettu. Tutkimus ja tuotekehittely on laiminlyöty ja näin on ajauduttu

vähitellen yhden tai kahden energiavaihtoehdon kehittelyyn.

1970-luvun energiainvestoinnit täyttivät Suomen tarpeet pitkäksi aikaa. Öljykriisit taittoivat energian kulutuksen kasvukäyrät. Tuloksena oli ylikapasiteettitila, jota edelleen halutaan kasvattaa.

Energiaratkaisut ovat osa yhteiskuntapolitiikkaa. Suomessa ei vallitse yksimielisyyttä siitä, missä määrin meillä perusvoimaa tarvitaan lisää. Paineet perusvoiman lisätarpeen perustelujen tarkastamiseksi lisääntyvät. On uudelleen arvioitava, mitä muutoksia Suomen energiapolitiikassa tulee tehdä kierrätysnormien, ympäristönormien, energiaveron jne. kiristyessä.

Näyttääkin siltä, että 1980-luvun energiapolitiikan keskeisin tavoite uuden ydinvoimalan saamiseksi on menettämässä asiallisia kilpailuetuuksiaan muihin energialähteisiin nähden. Käyttökustannuksia vertailtaessa on huomioitava mm. raaka-aineen saanti, pääoma- ja käyttökustannukset, jätehuoltokustannukset, työllisyysvaikutukset, ympäristön terveydentilaa edistävät vaikutukset, yleinen mielipide ja kansainvälinen kehitysstrendi.

Ydinvoiman kustannuksista yli 70 prosenttia on pääomakustannuksia ja alle 30 prosenttia polttoaine- ja käyttökustannuksia. Polttoaineeseen tarvittavan uraanin osuus on vain 5 prosenttia kustannuksista. Mutta maapallon uraanivarat ovat vain prosentti uusiutumattomista energiavaroista. Näin ollen suuretkaan uraanin hintavaihtelut eivät vaikuta tuotetun ydinsähkön hintaan niin paljon kuin pääomakustannuksiin sidotun rahan reaalikoron nousu. Tänä päivänä tämä on varsin varteenotettava tekijä.

Ydinjätehuollon kustannuksien tarkka arviointi on erittäin vaikeaa. Teollisuuden Voima Oy:n tuottaman ydinjätteen huollon tulevat kustannukset voimalaitoksen käytöstäpoisto mukaanlukien on arvioitu vuoden 90 hintatason mukaan 3 832 miljoonaksi markaksi. Ydinjätehuollon osuuden on sähkön hinnassa arvioitu olevan 10 prosentin luokkaa.

Imatran Voima Oy palauttaa ydinjätteensä Venäjälle toistaiseksi. Tämä toimitus ei kuitenkaan ole pitkällä jännevälillä mitenkään varmaa, joten kustannuksia on odotettavissa noin miljardi markkaa lisää tältä osin. Imatran Voiman tämänhetkiset jätekustannukset ovat pienemmät kuin Teollisuuden Voimalla johtuen Venäjänviennistä eli noin 1 103 miljoonaa markkaa.

Kestävän kehityksen periaatteen mukaan jokaisen valtion tulee itse huolehtia omista jätteistään, olivatpa ne sitten ydin- tai muita jätteitä, joten kustannusnousua tulee myös ydinjätekäsittelyn takia. Ydinjätehuollon kustannukset sisällytetään sähkön hintaan. Voimayhtiöt ovat jo nyt rahastoimassa tulevia jätehuoltokustannuksia. Vuoden 91 maaliskuussa Teollisuuden Voima Oy:llä oli ydinjätevarauksia 1 903 miljoonan markan edestä ja Imatran Voima Oy:llä 588 miljoonan markan edestä.

Lisäkustannuksia ydinsähkön hintaan tulee aiheuttamaan myös voimayhtiöiden vastuuosuuden kasvaminen ydinkatastrofien varalta. Tällä hetkellä lakisääteinen vastuuvelvoite on täysin alimitoitettu Suomessa eli vain 0,6 miljardia markkaa. Esimerkiksi Tshernobylin kaltaiset onnettomuudet ovat aiheuttaneet noin 100 miljardin kustannuserän korjauksineen. USA:ssa ydinvoimaloilla on itsellään noin 30 miljardin vastuuosuus. Saksassa ja Ranskassa vastuuosuus on täyskatteinen. Ydinvoimaloiden vastuuvelvoitetta tuleekin Suomessa pikaisesti lisätä ja sitä koskeva atomivastuulain muutos on tuotava eduskuntaan. Mielestäni sivistysvaltiona Suomen tulee omaksua Ranskan ja Saksan tapaan täysikatteinen vastuuperiaate voimaloilleen.

Kansantalouden menoja lisäävät myös tulevaisuudessa yleiset paineet väestönsuojien saamiseksi ydinvoimalakatastrofien varalta. Katastrofialuerajauksen tällä erää arvellaan ulottuvan noin 300 kilometrin etäisyydelle tapahtumapaikalta.

Suomen geopoliittinen asema on se mikä on, eikä se siitä muuksi muutu. Näin ollen Suomen tulee voimakkaasti ponnistella kansainvälisen rahoituksen saamiseksi lähialueiden ydinvoimalauudistuksiin tai niiden kokonaan lakkauttamiseksi. Suomalaisten tietotaito ydinenergian käytössä ja rakentamisessa on suunnattava ympäristökatastrofien ennaltaehkäisyyn ei vain omassa maassa vaan lähialueilla ja muualla Euroopassa.

On myös vapautettava energiakeskustelu ja siihen liittyvä päätöksenteko hajautettuun kotimaiia biopolttoaineita käyttävään suuntaan. Energiaomavaraisuuttamme tulee nostaa aluetalouksien kokonaisedun mukaisesti, jolloin hakepuun, energiapuun, turpeen ja jo rakennetun vesistöjen tuotantotehoa sekä tuulivoiman käyttöä tulee lisätä. Tähän liittyvää tutkimus- ja tuotekehittelyä sekä käyttötekniikkaa tulee tukea mm. kansainvälisten tutkimusprojektien avulla.

Metsät ovat hiilen nielu. Yhteyttämisessä sidottu hiilidioksidi varastoituu biomassaan yhtä

hyvin metsissä kuin soillakin. Puuvoima on suuri haaste, ja sen avulla tulee korvata hiilivoima kokonaan sekä öljy liikennepolttoainetta lukuunottamatta. Biodieselin käyttöä liikenteessä on sen sijaan kiirehdittävä.

Metsien hoidosta ja viljelystä on tulossa ihmiskunnan suuri ympäristöhaaste. Suomessa metsiä on arvostettu metsätalouden raaka-ainetuotannon takia. Jatkossa metsien hoitoa on entisestään tehostettava, sillä mikäli harvennushakkuita ei aikaansaada, menetetään vuoteen 2030 mennessä arviolta noin 140 miljardia markkaa raakapuun menetyksenä metsän heikon kasvun takia. Samanaikaisesti lisääntyy metsämaiden vettyminen, joten metsäojien perkaustöihin on jatkuvasti kiinnitettävä huomiota ja suunnattava niihin voimavaroja. Metlan harvennushakkuuprojektin tutkimusten arviot ovat seuraavat: Ellei harvennushakkuita suoriteta lähimmän 30 vuoden aikana, metsänkasvu alenee noin 500 miljoonaa kiintokuutiota, ja tukkipuun osalta olemme 30 vuoden päästä noin puolessa tuotossa verrattuna nykyiseen. Rahassa tämä arvioidaan vuoden 1991 hintatasossa noin 140 miljardin markan tappiona Suomen kansantaloudelle. Vuositasolla se on 4—5 miljardin markan menetys. Tämä olkoon vastauksena äsken käytyyn keskusteluun sosialidemokraattien traumasta ja kysymykseen, onko tekeillä jotain metsätalouden osalta, joka tuo tukiaisia maaseudulle. Päinvastoin on tekeillä uudelleenarviointi siihen suuntaan, onko meillä varaa mädättää metsiä ja menettää 4—5 miljardia vuosittain.

Erityisen huolenaiheen tutkijat osoittavat siinä, että mikäli 30 vuotta eteenpäin metsämaita pidetään näin heikossa metsänhoidollisessa tilassa, joudumme peruskunnostamiseen panemaan äärettömän paljon rahaa. Voisi lähteä melkein samasta olettamuksesta, missä Karjalan pusikkometsien kasvattamisen osalta nyt rajan takana ollaan.

Arvoisa puhemies! Suomi on ainoa läntinen kulttuurivaltio, missä on vielä kovia paineita ydinvoiman lisärakentamiseksi. Ne ovat joko avoimia tai piilotettuja paineita. On syytä kuitenkin huomioida, että Ranskassa työllisyyspoliittisin syin joka kolmas vuosi edelleenkin rakennetaan voimaloita, mutta varsinaisia energiapoliittisia paineita ei samassa määrin enää läntisessä Euroopassa ydinvoiman suuntaan esiinny kuten meillä Suomessa. (Ed. P. Leppänen: Ne ovat jäissä joka maassa!) Mikäli nämä voimat saavat tahtonsa läpi, tyrehtyy jälleen kerran seuraavaksi 20 vuodeksi biopolttoaineiden käytön kehittely, työttömyys lisääntyy, ja luonnonvaramme lojuvat heikkotuottoisella käytöllä. Pääoma seisoo tuottamattomana ja miinusmerkkisenä.

Ministeri Uosukaista on helppo nykyään lainata. Hän toteaa säästöpaineiden alla: "Suomella on vain päät ja puut." Työttömyyden hoidon budjetointiin on tänä vuonna pantu 25 miljardia markkaa. Vuonna 1991—92 lisäys työttömyysmenojen budjetoinnissa oli 26 prosenttia, ja rahoituksen lisätarve on huutava työttömyyslukujen noustessa. Kotimaisia energiavaroja käyttöön ottamalla voimme oikaista rakenteellisia vinoutumia ja osoittaa lukemattomia työpaikkoja eri puolille maatamme. Ihmisten hätää ei tule lisätä puhumalla ydinvoiman lisähankinnoista ja lisäämällä ydinvoimakatastrofipelkoja. Ihmisen hätää tulee lieventää ja osoittaa työpaikkoja. Se on yhteiskunnan ja meidän eduskunnan päättäjien tehtävä. Yksilön oikeus työhön on perustuslailla taattu, ja siitä tulee pitää kiinni ainakin ihanteena, tavoitteina ja päätöksinä.

Kotimaiseen energiahuoltoon liittyviä ratkaisuja on tehtävä sitä mukaa kuin hankkeet ovat valmiina. Valtion tukitoimia tulee suunnata mm. veropoliittisilla ratkaisuilla ja yritystuen muodossa niin, että puun ja hakkeen käyttö kannattaa.

Lopuksi, arvoisa puhemies, lyhyesti Pudasjärven turvevoimalahankkeesta: Vuonna 1986 eduskunta hyväksyi ponnen Pudasjärven turvevoimalan rakentamisesta. Sittemmin rakentamislupauksia ovat antaneet ministerit Suominen, Sorsa, Paasio, Väyrynen, Aho jne. On tekojen aika. Ministeri Juhantalon kunniakkaaksi tehtäväksi lankeaakin kypsän hedelmän poimiminen eli ajaa läpi päätös Pudasjärven turvevoimalan rakentamisesta. Ojitetut suot ovat valmiina, työvoimaa riittää ja maakuntatasolla kaikki poliittiset puolueet ja ammattijärjestöväki ovat tehneet piiritasolla päätöksen Pudasjärven turvevoimalan rakentamisesta. Kaiken lisäksi rakentamispäätös on tehtävä jo tänä keväänä ennen kesää ja joka tapauksessa hyvissä ajoin ennen Eta-lainsäädännön voimaan tuloa. Jokainen varmasti viimeistään alkusyksystä toteaa, että Eta-lainsäädännön jälkeen on paljon vaikeampi toteuttaa kuin ennen sitä; nyt meillä on itsellä kansallinen päätöksenteko kaikilta osin käytettävissämme.

Pudasjärven kunta on pinta-alaltaan liki Uudenmaan läänin kokoinen. Suomella on noin 10 prosenttia maapallon soista, niistä Pohjois-Pohjanmaalla 60 prosenttia, ja 10 prosenttia Pohjois-

Pohjanmaan polttoturvesoista on Pudasjärvellä. Pudasjärven työttömyys on 23,6 prosenttia ja koko lähialueen työttömyys 200 kilometrin säteellä 15—20 prosenttia. Valtion rahoitusta on käytetty Pudasjärven työllisyyden hoitoon vuonna 1991 noin 38,4 miljoonaa markkaa ja vuosina 1988—1992 yhteensä noin 140 miljoonaa markkaa. Mikäli valtio joutuisi sijoittamaan esimerkiksi 100 tai 150 miljoonaa markkaa voimayhtiöiden investointitukeen, tulisi sijoitus maksettua takaisin jo kolmen vuoden työllisyyssäästöinä. Vastaavasti Pudasjärven kunnan verotulot kasvaisivat ja verotulojen täydennystarve laskisi. Perheiden henkinen ja aineellinen hyvinvointi tuolla alueella kohentuisi.

Me Pohjois-Suomen kansanedustajat, ei vain Oulun läänin vaan myöskin Lapin läänin kansanedustajat, roikumme edelleen ministeri Juhantalossa. Me olemme yksimielisesti ajamassa nopeaa päätöstä Vuotoksesta ja Pudasjärvestä. Pudasjärven turvevoimalapäätös on saatava aikaan jo ennen kesää. Näemme molemmat nämä, niin Vuotoksen kuin Pudasjärvenkin, aluetalouden kannalta välttämättöminä ja osoitamme työllisyysrahoilla myöskin niiden kannattavuuden.

Muilta osin yhdyn keskustan ryhmäpuheenvuoron energiapoliittiseen linjaan eli säästäväisyyttä, kotimaista bioenergiaa ja maakaasua. Totean vielä, että mikäli pohjoismaista kaasuverkkoa ei synny, tulee vakavasti harkita myös mahdollisuudet tuottaa sähköä suoraan Norjasta, jolloin uutta ydinvoimalaa ei enää tarvita.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Meillä on teknologiaa biopolttoaineen polttoon, mitä ed. Renko peräänkuulutti. Tällaisia Ahlströmin pienvoimaloita on tulossa Kankaanpäähän, Pieksämäelle ja Kuhmoon muun muassa. Ongelma on vain koko järjestelmän kehittämisessä puun hinta: Se on liian kallista tässä maassa. Se on johtanut teollisuudessa mm. sähköä tuhlaavaan mutta puuta säästävään mekaanisen paperin tuotantoon. Kieltämättä on suuri vaara, että meillä mätänee 20 miljoonaa kuutiota puuta metsissä, joka vastaa 3,7:ää miljoonaa tynnyriä öljyssä, 2,7:ää miljardia markkaa vuodessa. Energian kulutuksesta se vastaa 12:ta prosenttia, ja sähköä sillä tuotettaisiin 1 500 megawattia, niin että mittasuhteet ovat aikamoiset.

Olisi hyvin tärkeää tietysti kehittää ympäristöystävällisiä energialaitoshankkeita ja hajautetun energiatuotannon mallia, aluetalousmallia, eräänä osana energiapolitiikkaa. Mutta kyllä silloin täytyy katsoa keskustan ja MTK:n suuntaan tiukasti sikäli, että MTK on tehnyt karhunpalveluksen koko kotimaisen energian kehittämiselle puun myyntilakoillaan ja -suluillaan. Se on ollut edesvastuutonta seikkailua koko teollisuuspolitiikan kannalta. Kenties, jos puun kantohintaa laskettaisiin, meillä rakennettaisiin kohta lisäkapasiteettia mahdollisesti sellu- ja paperipuolelle ja tätä kautta voitaisiin perustellakin jo energian lisärakentamista ja energian käytön lisäämistä.

Kyllä puun kantohintaa on nopeasti alennettava, koska muutkin tuotantoketjun osat laskevat hintojaan kilpailutilanteen heiketessä. Tältä osin kyllä todellakin asiaa pitää tutkia, mutta pitää aloittaa puun hinnan laskemisella.

Ed. R e n k o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edelleen tätä sosialidemokraattien maaseututraumaa joutuu puolustelemaan toisin päin: Eihän tietenkään ole kysymys yksistään puun kantohinnasta jne. Niin kuin ministeri Juhantalo kerran heitti: Jos jokainen suomalainen kantaa viisi runkoa ilmaiseksi hakevoimalan viereen, se kannattaa, eli se työkin siinä maksaa. Missä määrin tässä ollaan valmiita tinkimään? Jos se ei muuten lähde liikkeelle, muutetaan työllisyysehtoja sillä tavalla, että jokainen joutuu jotain tekemään saadakseen sen rahan, niin ettei ilmaisluukutusta jatketa ja ihmisiä opeteta työhaluttomuuteen ja passivoivaan elämisen tyyliin (Ed. Rajamäki: Ensin teette ihmisistä työttömiä ja sitten komennatte risusavottaan!)

Totean samalla, että kyllä metsäteollisuuden osalta on elinehto, että metsiä harvennetaan. Ei meillä ole varaa jättää raakapuuta riukuasteelle, koska meillä joka tapauksessa on jo uhkana tukkipuun kato. Ed. Dromberg aikaisemmin totesi, että puuta ei kannata polttaa, vaan se pitää viedä ulos runkoina. Ei ole mistä viedä 20—30 vuoden päästä, jos annetaan metsien vitikoitua sillä tavalla kuin tällä erää tehdään. Metsissä on todella työtä, ja silloin hakepuulle täytyy löytyä käyttöä. Tulee yhteiskuntapoliittisesti ohjata verolainsäädäntöä ja tukitoimia, niin että se myös kannattaa. Oletan, että joudutaan arvioimaan uudelleen niin työn kuin puunkin hintaa.

Ed. R a n t a: Herra puhemies! Niin kuin täällä on kerran ainakin sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorossa mainittu, energian edullisella, häiriöttömällä ja riittävällä saatavuudella

on ratkaiseva merkitys koko suomalaiselle yhteiskunnalle. Elinkeinomme eivät voi toimia eivätkä kehittyä, mikäli jokin näistä lähtökohdista ei toteudu tai toteutuminen on epävarmaa. Häiriöt vaikeuttaisivat pahasti jokapäiväistä elämää ja aiheuttaisivat monenlaisia vaaratilanteita. Energia on yksi yhteiskuntamme kohtalonkysymyksiä. Työllisyys ja toimeentulo eivät voi parantua ilman asianmukaista energiahuoltoa.

Hallituksen runollinen energiapoliittinen selonteko jättää valitettavan monia kysymyksiä avoimiksi. Leimaa-antavia ilmaisuja selonteolle ovat: laaditaan ohjelma, selvitetään viipymättä, tehdään periaatepäätöksiä ja pyritään lisäämään. Suuret linjaratkaisut puuttuvat. Pää pannaan pensaaseen tai jätekasaan. Risukasojen polttamisella ja biokaasulla ei voida ratkaista suuria energiaongelmia. Ministeri Juhantalon puheenvuorot ovat sen sijaan olleet paljon selkeämpiä. Ne ovat sisältäneet konkreettisia tavoiteasetteluja ja linjauksia.

Mutta hallitus on tällä epävarmalla ja epämääräisellä energiapolitiikallaan syventämässä sitä epäluottamusta, jonka synkkiä hetkiä koimme rahapolitiikassa viime viikonvaihteen aikana. Vain heittäytymällä Saksan armoille pystyimme vakaannuttamaan markkamme arvon. Tosin sekin näyttää tänään jälleen heiluvan. Vastaava energiapolitiikan laiminlyönti merkitsee armonlaukausta kouristelevalle suomalaiselle teollisuudelle. Valuuttapaon lisäksi kohtaamme helposti työpaikkapaon. Energiaintensiivinen tuotanto investoi jo nyt entistä enemmän ulkomaille.

Tuotantokapasiteetin lisäämiseksi on aikaansaatava selkeä ratkaisu, joka tuo meille nopeasti ja ympäristöä saastuttamatta riskitöntä sähköenergiaa. Tällöin on lähtökohtana pidettävä myös nykyisten saatavuusriskien vähentämistä ja edullisemman hintaneuvotteluasetelman aikaansaamista. Parhaimman lähtökohdan tälle tarjoaa Norjan Haltenbankenin kaasuvarojen hyödyntäminen. Kaasua on saatava useammalta toimittajalta turvallisuus- ja hintasyistä. Tavoitteeksi tulisi nykyistä selkeämmin ottaa kaasun lisäkäytön tavoite.

Tällä tavoitteella olisi yleisempääkin taloudellista merkitystä. Eurooppa yhdentyessään tulee epäilemättä toimimaan myös alueellisesti. Tällöin Suomen kannalta on välttämätöntä laajentaa ja tehostaa skandinaavista yhteistyötä sekä yhteistyötä muiden lähialueiden kanssa. Energian tuottaminen ja turvallisuuden parantaminen olisi tätä yhteistyötä parhaimmillaan.

Yhteistyölle tällä alalla luo vahvan pohjan pohjoismainen yhteen kytketty energiansiirtoverkko, jonka avulla jo nyt käydään energiakauppaa sekä integroidaan Skandinavian energiantuotantokoneistoja ja tuotantotilanteen muutoksia esimerkiksi vesivoiman osalta. Hyvä energiansiirtoverkko luo mahdollisuuksia sähkövoimalaitosten optimaaliselle sijoittamiselle koko Skandinavian alueelle. Tätä näkökohtaa Suomen ei tulisi hyljeksyä. Siis "kaasua, ministeri Juhantalo".

Ministeri Juhantalo on todennut, että mikäli Suomeen tuodaan sähköenergiaa Norjan alueella tuotettavasta esimerkiksi maakaasuvoimalaitoksesta, siinä tapauksessa ympäristöpäästöt lasketaan Suomen piikkiin. Tähän on ehkä syytä todeta, että mikäli vastaava voimalaitos sijaitsee Suomessa, se myös lasketaan Suomen piikkiin. Mitään eroahan tässä suhteessa ei ole.

Tuotantotoiminnan lisääminen edellyttää sähköenergian lisätuotantoa. Lisätuotannon tarve on kuitenkin sitä vähäisempi, mitä enemmän sähköä pystytään säästämään. Säästömahdollisuuksia on sekä tuotantotoiminnassa että lämmityksessä.

Myös muun energian käytön säästöillä on merkityksensä maamme yleiselle energiahuollolle. Säästöjä on merkittävästi saatavissa yhdyskunta- ja aluerakenteen kehittämisessä sekä liikenteessä. Näillä säästöillä on myös huomattava ympäristöpoliittinen vaikutus. Hajanainen yhdyskunta- ja aluerakenne on kallis rakentaa ja kallis käyttää. Energia kuluu hukkaan. Tässä suhteessa Suomen infrastruktuurissa on ylikapasiteettia ja aluerakenne eräissä osissa maata kuin haulikolla ammuttua. Rakentamisen ja aluesuunnittelun osalta tulisi nopeasti ryhtyä ratkaisuihin. Näyttää kuitenkin käyvän päinvastoin. Kepulle niin rakas maanomistajien edun mukainen vapaa rakentamisoikeus, siis harkitsematon oikeus, käy yleisen edun edelle.

Liikenne on näihin päiviin asti kasvanut ja taloudellisen taantuman aikanaan väistyessä kasvaa mitä ilmeisimmin edelleen. Suomessa käytetystä energiasta noin 14 prosenttia käytetään nyt liikenteen piirissä. Kun kaikesta Suomessa käytettävästä energiasta yli 30 prosenttia on öljyä, käyttää liikenne siitä jo yli 40 prosenttia. Valtioneuvoston selonteossa on kuitenkin liikenteen osuus jätetty sangen vähälle huomiolle.

Liikenteen aiheuttamat päästöt ovat kytkennässä sekä käytetyn energian laatuun että määrään. Pisimmälle menevissä visioissa autot liik-

kuvat vedestä tehdyllä vedyllä. Mutta ajat, jolloin valtaosa autoista kulkee jollakin uudella energiavaihtoehdolla, ovat vielä erittäin kaukana. Muun muassa vedyn ongelmana on varastointi ja reaktioiden hallinta. Lisäksi vedyn hinta on tämänhetkisten arvioiden mukaan suhteutettuna bensiinin hintaan noin 20-kertainen.

Tämän johdosta on syytä jatkaa autojen energiakulutusta vähentävien ponnistelujen tukemista. Erityisen tärkeää tämä on sen johdosta, että kasvihuoneilmiön kannalta keskeisten hiilidioksidipäästöjen määrä suoraan riippuvainen käytetyn fossiilisen polttoaineen määrästä. Kolmitoimikatalysaattori pystyy vähentämään 80—90 prosenttia häkää typenoksidi- ja hiilivetypäästöistä, mutta hiilidioksidia se ei kykene vähentämään. Autojen polttoaineen kulutusta on kyetty vähentämään viimeisten 20 vuoden aikana yli 20 prosenttia siten, että 1970-luvulla autot kuluttivat keskimäärin runsaat 9 litraa 100 kilometrillä, kun keskikulutus on nyttemmin alentunut runsaaseen 7 litraan per 100 kilometriä. Tämä kehitys on saatava jatkumaan.

Varsinkin liikenteen päästöistä puhuttaessa ovat useat vannoneet, ehkä tänäänkin vielä myöhemmin, sähköauton nimiin. Eihän yksittäinen sähköauto tuota juuri lainkaan päästöjä. Asiaa näin lähestyttäessä unohdetaan aivan ilmeisen tahallaan, että auton akkujen lataamiseen tarvittava sähkö on jollakin energiamuodolla tuotettava. Tehtyjen laskelmien mukaan koko Suomen autokannan muuttaminen sähkökäyttöiseksi edellyttäisi kahden 1 000 megawatin voimalan rakentamista.

Kun ydinvoiman tuotanto edellyttää yleensä tasaista kulutusta, jouduttaisiin mitä ilmeisimmin autojen lähinnä yöaikana ja keskipäivällä tapahtuva lataaminen tuottamaan lauhdevoimalla. Tämä puolestaan olisi hyvin suurella todennäköisyydellä hiilivoimaa. Tässä tapauksessa päästöt eivät kokonaisuuden kannalta tarkasteltuna vähenisi juuri lainkaan, mutta käytetyn energian määrä kasvaisi.

Energian käytön kannalta sähköauto on nykytekniikaltaan vielä tehoton. Sähkömoottorin hyötysuhde on sinällään hyvä, mutta energian varastoinnin kannalta auto on sangen tehoton. Nimittäin puhtaasti energiana 50:tä litraa bensiiniä vastaa 18 tonnia lyijyakkuja. Niin kauan kuin akkuongelmaa ei ole kyetty ratkaisemaan, ei sähköauto tule yleisempään käyttöön.

Liikenteessä hyötyjä on saavutettavissa myös rakenneuudistuksilla lähinnä kehittämällä kokonaisvaltaisia kuljetusjärjestelmiä niin henkilöliikenteen kuin tavarakuljetustenkin osalta. Joukkoliikenne nimittäin voi pärjätä yksityisautoiluun nähden vain toimiessaan kokonaisina, eri joukkoliikenteen muodot kattavina kuljetusketjuina. Näiden aikaansaaminen edellyttää matkakeskusten rakentamista, liikennelupajärjestelmän kehittämistä ja yleisen tietoverkon toteuttamista. Suomen nykyisessä liikennepolitiikassa ei ole pienimpiäkään merkkejä tämän päämäärän toteuttamisesta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen energiapoliittista selontekoa on pidettävä köykäisenä. Se jättää asiat puolitiehen ilman selkeää linjaratkaisua. Hallitusta koskeva epäluottamus laajenee tällä viikolla sen harjoittamatta jättämään energiapolitiikkaan.

Ed. Jaakonsaari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rannan puheenvuorosta tuli se keskeinen asia ilmi, mistä eduskunta näyttää olevan todellakin yksimielinen, eli se on energian säästö. Suomalainen energiakeskustelu olisi nyt hypännyt aimo askeleen eteenpäin, jos hallitus olisi selonteon yhteydessä tuonut energiansäästöohjelman ja jos ministeri Juhantalo edes vähän raottaisi salaisuuden verhoa sen suhteen, mitä lähiaikoina tuleva energiansäästöohjelma sisältää. Nimittäin nyt monet eduskuntaryhmät ovat esimerkiksi, kuten sosialidemokraattinenkin eduskuntaryhmä, asettaneet mahdolliselle lisäydinvoiman hyväksymiselle säästövaihtoehdon, niin että säästö on ykkönen. Jos tässä keskustelussa jollain tavalla tuosta säästöstä saataisiin konkreettisempaa tietoa, niin paljon nopeammin voitaisiin seuraava askel ottaa energiapoliittisessa selonteossa. Minusta ei kannata tätä selontekokeskustelua jättää käyttämättä sen suhteen, että myös säästökysymyksissä päästään enemmän konkretian asteelle.

Kun ministeri Juhantalo on paikalla, toinen asia, johon haluaisin vielä kerran puuttua, on Pudasjärven turvevoimala. Ministeri sanoi vähän kevyesti, että roikkukaa hänen kimpussaan, niin kyllä aina joku maininta tulee silloin tällöin tästä tärkeästä hankkeesta. Se ei riitä. Nimittäin minä pelkään nyt, arvoisa ministeri, että Pudasjärven turvevoimalasta on tulossa uusi Vuotos, jossa luvataan ja petetään ja pitkitetään ja tällä tavalla sekä yrittäjät että kuntalaiset Pudasjärvellä kokevat suurta turhautumista ylipäätään päätöksiin. Tässäkin, jos saisimme jotain konkretiaa tämän selonteon aikana, energiapolitiikassa kenties tulisi edes hitunen uskottavuutta.

Kauppa- ja teollisuusministeri Juhantalo: Herra puhemies! Tästä energiansäästöohjelmasta pari kertaa olen lausunut sen vuoksi, että silloin, kun hallitus teki toimintaohjelmansa energiapolitiikassa, siinä ensimmäisenä oli, että hallitus antaa eduskunnalle selonteon, ja toinen, että selonteon antamisen jälkeen valmistuu meillä ministeriössä noin parin vuoden ajan valmisteltu energiansäästöohjelma. Tämä säästöohjelma ei ole kampanja eikä vetoomus ja ilmoittelua. Siinä pyritään menemään hyvin huolella läpi kaikki ne inhimillisen elämän, yhteiskunnan, liikenteen ja teollisuuden toiminnot, joissa energiaa käytetään, ja katsotaan, millä tavoin kyetään yhteisin voimin parantamaan sekä energian säästöä että tehoa.

Itse se, että säästöohjelma ei ole eduskunnassa, ei vaikuta, minä nyt sanon lainausmerkeissä, mm. ydinvoima-asiaratkaisuun; eivät ne ole mitenkään toisiinsa kytköksissä. Säästöohjelma tulee hyvin nopeasti nyt esiin ja julkisuuteen. Se on hallituksen säästöohjelma. Minun kantani on ollut ja hallituksen kanta se, että ydinvoima-asia ratkaistaan puhtaasti ydinenergialain mukaisesti. Hallitus on sitoutunut ottamaan sen käsittelyyn lähiaikoina siten, että myönteisen päätöksen tullessa kyseeseen se on viimeistään syksyn kuluessa eduskunnassa.

Voin vain esimerkkejä sanoa energian säästöstä. Meidän kotitaloutemme käyttävät energiaa noin 7 prosenttia kokonaisenergiastamme. Valaistuksen osuus on noin 2 prosenttia. Liikenne on, niin kuin ed. Ranta eräin kohdin jopa ansiokkaassa puheenvuorossaan lausui, yli 10 prosenttia. Teollisuushan meillä on suurin energian käyttäjä. Kuten sanoin, meidän vientituotteissamme on runsaat 40 prosenttia aina mukana energiaa.

On selvää, että vaikka kotitalous ja valaistus ovat näin pieniä, kyllä sielläkin pitää puuttua normein, ohjein ja määräyksin energian käyttöön. Meidän todennäköisesti vieläkin tulee mm. asuntorakentamisessa parantaa lämmöneristyskykyä, ei niinkään rakentaen "pullotaloja", joissa ilma ei vaihdu, vaan todellista lämmöneristyskykyä. Yllättävää kyllä me asumme paljon lämpimämmin keskimäärin kuin laajasti muualla Euroopassa ja maailmalla. Me olemme tottuneet vähän nukkumaan muurin vieressä lämmössä ja siis tuhlaamme vanhasta tottumuksesta.

Teollisuuden osalta tietenkään mitään suuria harppauksia ei ole näköpiirissä, mutta teollisuudessa tekniikan kehittyminen on se suurin, mikä energiaa säästää.

Energiansäästöohjelmassa on vain sellainen hirmuinen tilanne, joka meillä on nähtävissä: Me olemme jo huipputekniikan maassa asuvia ihmisiä, ja meillä on hyvin kehittynyt teknologia. Se marginaali, joka säästämisellä saadaan, on sittenkin suhteellisen ohut. Mitä tehokkaammin tällaisesta ohuesta marginaalista otetaan osia pois, sitä kalliimpaa se on, eli lyhyesti sanottuna energian säästäminen tulee yllättävän kalliiksi. Se ohjelman yhteydessä tullaan näkemään.

Mitä tulee Pudasjärveen, vähän leikkimielelläkin sanoin roikkumisen ja sen, että roikkumalla on lausuma saatu. Viime syksyn aikana suhtauduin aika epäilevästi Pudasjärven mahdollisuuteen tulla vakavan keskustelun kohteeksi. Kuitenkin kesällä teimme ratkaisun, että teemme hyvin tarkan ja huolellisen selvityksen Pudasjärvestä. Tämä selvitys oli mielestäni positiivinen, ja kun nyt näin todella korkea työttömyys vaivaa maata, niin kiistattomien laskelmien mukaisesti työttömyyskustannukset ovat todella niin korkeat, Pudasjärven voimala-alueen vaikutusalueella noin 40—50 miljoonaa markkaa vuodessa. Sen selvityksen mukaisesti, jos turpeen hinta oli 35 markkaa, laskelmien mukaan meidän veronmaksajien investointitarve apuna olisi ollut 150 miljoonan markan luokkaa.

Tämän vuoksi minä olen pyytänyt nyt Imatran Voimalta ja Vapolta täsmälliset selvitykset siitä, minkälaisella järjestelmällä nämä yritykset olisivat valmiit toteuttamaan Pudasjärven voimalahankkeen. Siinä silloin näkisimme yrityspohjalta tehtynä selvityksenä, mikä olisi ns. meidän osuutemme vai olisiko sitä ollenkaan. Vapo on aika vakuuttavasti esittänyt, että se pysyy halvempaan turpeen hintaan pitkälläkin aikajänteellä kuin 35 markkaa, ja sen merkitys on todella suuri. Jos tullaan 32—33 markan turvehintaan, niin silloin valtion investointituki putoaa vain muutamaan kymmeneen miljoonaan markkaan. Niin suuri merkitys sillä on.

Selvitystyö nyt on käynnissä, ja toivotaan, että löytyy rakentaja. Tässäkin yhteydessä täytyy sanoa, että valtio itse ei rakenna voimaloita. Meillä ei ole voimalaitoksia, vaan välissä pitää olla yrittäjä, joka ottaa riskin.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olisin antanut ministeri Juhantalolle kolmannestakin puheenvuorosta, jonka olen kuullut, täydet pisteet, jos hän olisi suoraan ja rehellisesti sanonut, että säästäminen on meillä utopistista ja se lastu, joka pystytään höyläämään, ennen kuin siirrytään säännöstelyn puo-

lelle, on erittäin ohut. On eri asia, jos meillä mennään säännöstelyyn, mutta meillä kai tarvitaan rahamarkkinoilla nyt pientä säännöstelyä mieluummin kuin kotitalouksien sähkön kulutuksessa.

Minä en oikein paljon näe sikäli, että nykyaikainen asuntorakentaminen on pitkälle vietyä lämmön eristyksessä ja muuten, että silläkään puolella olisi kovin suurta merkitystä. Liikenteessä säästöt ovat siinä, että määrätään tietynlaisen mäen päällä heittämään vapaalle ja sammuttamaan moottori. Silloin täytyy tietysti auton ohjauslukko myös säätää sillä tavalla, että se ei jää päälle. Se on ainoa keino liikenteessä. Mitä tulee teollisuuteen, 10 — 20 vuoden aikavälillä pystytään merkittävästi sellaiseen teknologiaan, jolla pystytään säästämään.

Minä en ymmärrä näitä säästämishommia ollenkaan. Kymmeniä vuosia on aina säästetty, väännetty lamppuja auki jne. Kaikki on huit hait ja unohdetaan parin kuukauden perästä. Mutta se on hyvä, että kokeillaan taas kerran, niin että voidaan kymmeneksi vuodeksi unohtaa se.

Ed. J o u p p i l a : Herra puhemies! Me olemme nyt käsittelemässä eduskunnassa hallituksen selontekoa energiapoliittisista kysymyksistä. Tätä selontekoa onkin jo odotettu viime syksystä lähtien. Tämän selonteon yhteydessä on myös odotettu hallitukselta selkeitä ratkaisuja ja päätöksiä siitä, miten energian tarve lähitulevaisuudessa Suomessa turvataan. Energiapäätöstä pidetään myös yleisesti sen takia välttämättömänä, että se olisi eräs lenkki siinä ketjussa, joka on taottava, jotta saamme taloutemme taas nousuun. Vientiteollisuutemme selkärankahan on edelleenkin metsäteollisuus, ja se on hyvin energiariippuvaista. Jotta mm. tämän teollisuudenalan tulevaisuus voidaan turvata, tarvitsemme pikaisesti päätöstä suurvoimalasta.

Itse olen suurvoimalahankkeen yhteydessä kallistunut ydinvoimalan puolelle aivan sen takia, että näen, että kivihiilellä tai muilla fossiilisilla polttoaineilla tuotettu energia siinä laajuudessa, kuin tarvetta meillä on, olisi ilman saastumisen ja päästöjen kannalta selvästi huonompi ratkaisu. Hiilidioksidin päästötavoitteeksi 1990-luvun loppuun mennessä on asetettu se, että hiilidioksidipäästöjen kasvu pysytetään 1990-luvun alun tasolla. Tämä tarkoittaa sitä, että Suomessa hiilidioksidipäästöt olisivat tuolloin samat kuin nyt eli 55 miljoonaa tonnia. Meri-Pori nostaa niitä kohta 3 miljoonalla tonnilla vuodessa, ja muiden rakenteilla tai suunnitteilla olevien kaukolämpölaitosten ja vastaavien nettolisäys on 6 miljoonaa tonnia. Jos 1 000 megawatin perusvoimala olisi maakaasuvoimala, lisäys olisi 3 miljoonaa tonnia, ja jos suurvoimala olisi hiilivoimala, lisäys olisi 6 miljoonaa tonnia vuodessa. Nämä olisivat silloin sitä luokkaa, että vuonna 2000 hiilidioksidipäästöt olisivat siis 15 miljoonaa tonnia liian suuret asetettuun tavoitteeseen verrattuina. Rakentamalla perusvoimaksi ydinvoimaa tätä ongelmaa ei olisi. Jotta tavoite saavutettaisiin, on lisäksi säästettävä energiaa niin, että vanhoja hiilivoimaloita voidaan vähentää ja säästää 9 miljoonaa tonnia eli puolentoista ydinvoimalan verran.

Toinen seikka, minkä takia vielä puollan ydinvoimalan rakentamista Suomeen omalle maaperälle, on mielestäni se, että me tällä hetkellä tuomme lähes 20 prosenttia perusvoimasta Neuvostoliitosta ja siellä se on tuotettu tunnetusti heikompikuntoisilla reaktoreilla kuin meidän turvallisuusvaatimuksemme edellyttäisivät. Tästähän saimme hyvin konkreettisen esimerkin juuri muutama viikko sitten tapahtuneen Pietarin ydinvoimalavuodon yhteydessä. Niinpä mielestäni on jopa moraalisesti väärin tuoda meille energiaa alueelta, joka on lähellä maatamme ja kuitenkin ulottumattomissa esimerkiksi silloin, kun jotakin tapahtuu ja tarvittaisiin turvallisuustoimenpiteitä.

Energiaratkaisut ovat hyvin vaikeita ja arvomaailma-asioita, kuten me kaikki tiedämme. Toisaalta ongelmana on fossiilisiin polttoaineisiin liittyvä ilman saasteongelma ja siitä aiheutuva ilmaston muutos. Tuota muutosta, ilmatilan lämpenemistä, pidetään ympäristöasiantuntijoitten mukaan jokseenkin yksimielisesti pahimpana ympäristöuhkana maapallolle. Toisaalta ydinvoimaan liittyvät huoltoriskit tai ydinjätteen loppukäsittelyongelmat ovat ne, jotka pelottavat ydinvoimassa ihmisiä.

Omasta puolestani uskon, että tekniikka myös tällä alueella on kehittynyt ja kehittyy edelleen ja ydinreaktorit ovat tulevaisuudessa yhä turvallisempia. Myös loppujäteongelmat ovat niiden selvitysten perusteella, joihin olemme saaneet tutustua, mielestäni hyvinkin turvallisesti ratkaistut.

Ed. Renko ei ole nyt paikalla, mutta hän esitti puheenvuorossaan aikaisemmin, että ydinvoimalapäätös estäisi bioenergian tutkimuksen ja käytön ja Suomen puuvarojen energian hyödyntämisen. Tämähän ei pidä paikkaansa, sillä ydinvoiman lisäksi energiahuollossa tarvitaan myös

muita ratkaisuja, esimerkiksi juuri edellä mainitsemiani, samoin maakaasua ja muuta hajautettua energiatuottoa.

Niinpä nyt pohjoissuomalaisena kansanedustajana haluankin kiirehtiä sitä, että viimeinkin tehtäisiin myös selvä päätös siitä, rakennetaanko Vuotos-allas vai ei, josta monta vuotta on puhuttu. Päättämättömyyden tila on varmasti Lapin seudun asukkaille pahempi, erittäin hankala ja paha tilanne, ja ne ihmiset, jotka asuvat Vuotosaltaan alueella, elävät jatkuvasti epävarmuudessa, mikä ei voi luonnollisesti olla positiivista. He eivät voi suunnitella tulevaisuuttaan. Itse näkisin, että Vuotos-allas tulisi rakentaa. Se olisi lisää vesivoimaa, siis saasteetonta energian tuottoa, ja allasalue, jolla ihmisiä kuitenkin asuu hyvin pieni määrä, voisi tulevaisuudessa olla energiatuotannon ohella myös sanotaan virkistys- ja kalastusmahdollisuuksien kannalta hyvinkin positiivinen ratkaisu.

Lisäksi haluan tässä yhteydessä tuoda esiin myös kysymyksen Pudasjärven turvevoimalasta. Energiapoliittisessa selonteossahan todetaan, että "Pudasjärven turvevoimalaitosta koskevat selvitykset saatetaan pikaisesti loppuun" ja että "kiirehditään hankkeessa mukana olevia osapuolia konkreettisiin kaupallisiin neuvotteluihin laitoksen toteuttamiseksi osana 1990-luvun sähköhuollon turvaamistointa". Tämä oli siis energiapoliittisesta selonteosta. Tämä on ihan hyvin kirjattu, mutta tässäkin asiassa pitäisi tehdä selvä ratkaisu. Näkisin, että Pudasjärven turvevoimalaratkaisu positiiviseen suuntaan pitäisi tehdä jo aivan silläkin perustella, että koskiensuojelulain yhteydessä vuonna 86 eduskunnassa tehtiin asiaa koskeva päätös. Nyt tätä asiaa on kuusi vuotta tutkittu ja palloteltu, ja päättämättömyys aiheuttaa myös Pudasjärven kunnalle, sen asukkaille, yrittäjille ja yleensä elinkeinoelämälle turhia vaikeuksia heidän suunnitellessaan elämäänsä ja toimintaansa eteenpäin.

Lisäksi Pudasjärven turvevoimalaitoksen rakentaminen esimerkiksi 150 megawatin suuruisena on KTM:n Ekonolla teettämän selvityksen mukaan, joka on julkaistu 3.1.1992, kivihiilivoimaan verrattuna kannattava energiainvestointi. Se tekisi mahdolliseksi jo tehtyjen investointien hyödyntämisen. Se lievittäisi alueen työttömyyttä ja loisi edelleen uusia mahdollisuuksia seudun kehittämiselle. Se vähentäisi myös tarvetta valtion työllisyys- ja aluetukeen, kuten edellisessä puheenvuorossakin on todettu. Näinpä Pudasjärven turvevoimalapäätös tulisikin toteuttaa hyvin nopeasti, sillä se todella loisi uskoa tulevaisuuteen Koillismaan alueella, joka on pahinta työttömyysaluetta meillä Suomessa.

Herra puhemies! Lopuksi haluan vain vielä todeta, että nyt odotetaan päätöksiä.

Ed. V ä h ä k a n g a s (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Juuri niillä perusteilla, kuin ed. Jouppila sanoi, Pudasjärven turvevoimalalla on kiire.

Mutta haluan palauttaa ed. Jouppilan mieleen, että edellisessä hallituksessa oli kokoomuksesta kauppa- ja teollisuusministeri. Tämä puhe olisi ollut hyvä käyttää silloin, vaatia niitä toimenpiteitä, joita nyt esitetään. Parempi tietenkin myöhään kuin ei milloinkaan. Mutta vuodesta 86 saakka tutkimuksia on tehty. Eduskunta antoi silloin kantansa asiaan enemmistöpäätöksellä velvoitteeksi hallitukselle, jossa kokoomus oli jo mukana, edellisessä hallituksessa, toteuttaa eduskunnan tahto. Mutta sitä ei kokoomuskaan halunnut.

Ed. J o u p p i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vähäkankaan näkemykseen yhdyn, koska asia on totta, ja me tiedämme hyvin ed. Vähäkankaan kanssa, että ainakin me Pohjois-Suomen kansanedustajat olemme asiasta kaikissa sopivissa yhteyksissä eduskunnassakin puhuneet. Toivotaan nyt, että tämä hallitus, jossa kokoomus myös on mukana, tekisi päätöksen. Minusta tässä nyt ei enää tarvitse olla mitään puoluepolitiikkaa. Tämä on, kuten me kaikki tiedämme, siellä elämän ja kuoleman kysymys kyseisille ihmisille. Heidän puolestaanhan me täällä olemme.

Ed. P. L e p p ä n e n: Arvoisa herra puhemies! Kun on kuulostanut keskustelua, vallankin ryhmäpuheenvuoroja, on jotenkin päätynyt sellaiseen toteamukseen, että energiapoliittista selontekoa ei ole tukenut kuin keskustan ryhmä. Kokoomus siitä irtautui osin ryhmäpuheenvuorossaan. Samoin teki RKP. Kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa ei tunnettu vastuuta lisääntyvästä kulutuksesta, jätteistä eikä myöskään ydinvoiman jätteitten käsittelystä, ei yleensä vastuuta mistään. Tämä on luonnollista, koska silloin voi puhua lisäkäytöstä ja ydinvoiman puolesta, jolloin saataisiin niin sanotusti halpaa energiaa.

Kun meillä muutaman viikon kuluessa tulee todellinen talouspommi tähän maahan syntymään, niin nähtävästi tämä poliittinen keskustelu on oireellista sikäli, että kun hallitus on

antanut tämän selonteon tänne ruodittavaksi, niin näyttää, että hallitukselta on pallo hukassa tässäkin asiassa. Selonteko syleilee lähes kaikkia asioita, mutta poliittista vastuuta tai poliittista kantaa hallitus ei ole pystynyt ottamaan, miten perusenergia tässä maassa jatkossa tuotetaan.

Ydinenergiakeskustelu, jota on käyty vuodesta toiseen, nähtävästi on johtamassa siihen, että keskusta lähtee painostamaan omaa jäsenkenttäänsä samalla tavoin kuin kävi EY-asiassakin. Mielestäni jos ydinenergia on turvallista — monet sen puolesta tänäkin päivänä puhuvat ja maan poliittinen enemmistö sitä haluaa — uusi ydinvoimalaitos pitää rakentaa Mannerheimintien varteen keskelle Helsinkiä. Eduskuntataloa vastapäätä on tontti sitä varten. (Ed. Tiuri: Ei hiilivoimaloitakaan rakenneta siihen!) Näin on rakennettu monissa Euroopan maissa keskelle asuintaajamia ydinvoimaloita: Belgiassa, Saksassa jne. (Ed. Dromberg: Mutta vaikeudet ovat suuria!) Jos ydinvoima on turvallista, niin näin voitaneen menetellä myös Helsingissä. (Ed. Tiuri: Ihan hyvin!) Silloin voitaisiin jätelämpö ottaa sieltä käyttöön, ja se on monta miljardia markkaa, kun koko Helsinki lämpiää sillä. Kun hallitus puhuu säästöistä, niin tämäkin säästökohde täytyisi ottaa vakavasti harkittavaksi.

Miksi ydinvoimalaitos vietäisiin johonkin korpeen, kun se on kerran turvallinen muuallakin? (Ed. Dromberg: Suositteletteko sitten Neuvostoliitosta ostoa?) — En suosittele sitä, vaan tuotetaan energia Helsingissä, ei sitä tarvitse lankoja myöten tänne tuoda. — (Ed. Dromberg: Aikaisemmin suosittelitte!) Tässä syntyy monta miljardia markkaa säästöä, kun tämä asia otetaan vakavasti, jos me yleensä tarvitsemme ydinvoimaenergiaa jatkossa.

Kun hallitus ei ole pystynyt määrittelemään energiapoliittisia tavoitteita, niin monissa puheenvuoroissa niitä on esitetty ja varmasti tullaan illan kuluessa ja huomenna lisää esittämään. (Ed. Dromberg: Mikä on ed. P. Leppäsen vaihtoehto?)

Mielestäni ensiksikin Suomessa ei ole säästökohteita etsittykään. Se on ollut keskustelutasolla mm. teollisuuden piirissä. Siellä puhutaan paljon, että kohteita olisi ja raskas teollisuus pystyisi hyvin paljon säästöä synnyttämään, mutta kun energian hinta on halpa, niin totta kai sitä myös päästetään menemään. Meillä on hyvää tekniikkaa, erilaisia säätölaitteita, kytkimiä, jotka voivat hoitaa sen homman, kun eivät pumput, valot tai jotkin laitteet käy eikä niillä ole sähkön tarvetta.

Mielestäni seuraava perusenergiavaihtoehto on maakaasu. Ensin säästetään, ja sitten pitää tuottaa maakaasua. Siihen ei nähtävästi ole tällä hetkellä mitään esteitä. Ainakin eräät asiantuntijat ovat sanoneet, että se on toteutettavissa aika lyhyellä aikajänteellä ja siihen tulevat Norja ja Ruotsi mukaan, kun Suomi tekee siitä vain ratkaisunsa. Mutta jos Suomi puhuu edelleen vuosia ydinvoiman puolesta, niin ei varmasti mikään muukaan maa kiinnostu maakaasuyhteistyöstä.

Myös kotimainen puulla tuotettu energia, joskin pienimuotoiseen toimintaan ja tuotantoon, on puhdasta ja ympäristöystävällistä ja sen vaikutukset ovat hyvin merkittävät. Se loisi mm. noin 10 000 uutta työpaikkaa, jos otettaisiin 1 000 megawattia siitä ulos, saman verran kuin ajateltu ydinvoimalaitos. Uskoisin, että nämäkin työpaikat ovat monissa kunnissa kullanarvoisia, ja tiedämme, että myös järeämpää puuta tällä hetkellä on poltettavaksi eikä pelkästään risuja. Monessa yhteydessä kuulee, että risuilla ei lämmitetä mitään, mutta jos otetaan järeämpää puuta käyttöön, joka nyt mätänee metsiin, niin myös kustannustaso pystytään hoitamaan. (Ed. Tiuri: Ei makseta palkkaa!) — Kyllä pystytään maksamaan myös palkkaa. (Ed. Dromberg: Silloin se tuleekin jo kalliiksi!) Muun muassa jos tällä hetkellä kannattaa yhteiskunnan maksaa keskimäärin 216 markkaa per päivä viitenä päivänä viikossa passiivisille työttömille, niin sekin raha olisi käytettävissä.

Mutta tästä ei haluta keskustella, vaan muun muassa ed. Tiuri on puhunut ikänsä ydinvoiman puolesta ja nähtävästi puhuu jatkossakin sen vuoksi, koska se on halpaa, mutta se ei ole vaaratonta eikä ongelmatonta. Mutta jos ydinvoimalle asetetaan täysarvovakuutus, niin sen hinta noin kymmenkertaistuu. (Ed. Tiuri: Kuka happosateet maksaa?) Silloin ei ydinvoima ole kilpailukykyinen Suomessa eikä missään muuallakaan. Mutta tässä on osoitus siitä, että sähköyhtiöillä, jotka tuottavat ydinvoimalasähköä, ei ole vastuuta. Jos vahinko syntyy, silloin yhteiskunta eli veronmaksajat laitetaan taas vastuuseen. (Ed. Tiuri: Kuka happosateet maksaa?)

Saksassakin oli viime viikolla monta yksikköä ydinvoimaloita alhaalla sen takia, koska niissä oli vikoja. Ne oli ajettu sen takia alas. (Ed. Dromberg: Se on ihan oikein!) Mutta ei niistä kerrota mitään. Olisi kiva tietää, kuinka monta siellä oli tosiaan viime viikollakin alhaalla. Me näimme niitä olevan useita, koska paikkakunnan asiantuntijat kertoivat.

Tällä hetkellä mm. ydinvoimarakentaminen on lähes kaikissa maissa jäissä. On aika mielenkiintoista, että Suomessa puhutaan sellaisesta asiasta, mistä ei muissa läntisissä teollisuusmaissa puhuta. Se on laitettu kaikissa maissa jäihin. Syyt varmaan tiedätte.

Heitän myös sellaisen arvion, mikä on todellinen lisäenergian tarve vuonna 95 Suomessa. Väitän, että se ei ole sitä suuruusluokkaa, mitä nyt teollisuuden laskelmat ovat esittäneet. EY:n myötä tulemme menettämään työpaikkoja aika paljon Suomesta, mikä myös heikentää energian tarvetta, ja kun ihmisten ostovoimaa leikataan, se heijastuu myös energian tarpeeseen.

Kun meillä on kotimaista energiaa johon äsken viittasin, mm. puu, niin mikä maa, jolla olisi kotimaista energiaa, ei käyttäisi sitä hyödyksi? Ihmetellä täytyy sitä. Kannattaa ihmisille maksaa, jotka ovat passiivisina työttömyyskortistossa. Tämä on sitä politiikkaa, jota nykyään halutaan harjoittaa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä haluan heittää keskusteluun sen, kun täällä puhuttiin auton käyttämästä energiasta, että mielestäni olisi Suomessakin, koska meillä osataan tehdä kaiken näköistä, rakennettava sellainen sähköauto, joka lähtee käyntiin, ja kun se liikkuu, tuotetaan myös oma energia sillä autolla. Laitetaan generaattorit vaikka joka pyörän napaan. Silloin päästäisiin saasteettomaan autoon eikä tarvitse sähköllä ladata niitä akkuja. Auto tuottaisi oman energiansa silloin, kun se liikkuisi. (Ed. Björkenheim: Tehtäisiinkö ikiliikkuja?) Tähän varmaan löytyy asiantuntemus meiltä kotimaasta, kun tämä otetaan vakavasti. Se on eräs keskustelun kohteiksi heittämiäni asioita.

Ed. Dromberg (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. P. Leppäsen puheenvuoro oli hyvin mielenkiintoinen, kun hän väitti, ettei kokoomus ota mitään vastuuta ydinjätteistä ja muista aiheeseen liittyvistä kysymyksistä, jotka ovat niitä uhkatekijöitä, mitä koko ajan kuvaillaan. Kyllä minä sanon, että kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenvuorossa erityisesti kiinnitettiin huomiota siihen, että kansallisen energiapolitiikan reunaehtona ydinvoiman suhteen on kansallisen päätösvallan säilyttäminen ydinturvallisuudessa, ydinmateriaalissa ja ydinjätehuollossa. Suomeen ei vastoin kansallisia päätöksiä saa tuoda ydinjätteitä tai muitakaan radioaktiivisia aineita. Kyllä tässä selvästi otetaan myös kantaa ja kokoomus haluaa kantaa vastuun myös näistä kysymyksistä. Se on ihan oleellinen osa tätä päätöstä.

Sitten kun ed. P. Leppänen sanoo, että hallitus ei ota kantaa, mikä energiaratkaisu on, niin kokoomuksen eduskuntaryhmä on ainakin selkeästi ottanut kantaa siihen, että perusenergia on meidän mielestämme ydinenergia. Kun ed. P. Leppänen sanoo, että Norjasta rakennettava kaasuputki on hyvä vaihtoehto, se on mielestämme hyvä vaihtoehto korvaamaan hiilivoimaloita, ja sen me olemme selkeästi tuoneet esille. Kuten ed. P. Leppänen kuuli ministeri puheenvuorossaan otti myös esille ne päästöt, mitä norjalaiset eivät halua ottaa omalle kontolleen. Ne tulisivat suomalaisten maksettaviksi, ja se ei mielestämme kyllä ole oikein.

Ed. Björkenheim (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan vain huomauttaa ed. P. Leppäselle, että keskusta ei painosta kenttäänsä. Keskustassakin ollaan kahta mieltä ydinvoiman lisäämisen suhteen, ja sehän ei ole mitään tavatonta. Tavatonta päinvastoin mielestäni olisi se, että niin suuri puolue olisi yksimielinen niin mittavan asian edessä. Keskusta kyllä pystyy keskustelemaan ydinvoimasta yhtä hyvin kuin EY:stä, ja sitten jokainen kansanedustaja päättää täällä oman harkintansa mukaan, kun se paikka tulee.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. P. Leppänen mainitsi siitä, että ydinvoiman kaikkia kustannuksia ei ole laskettu mukaan. Kustannuksiin on laskettu mukaan ainakin voimalan lopettaminen ja jätteiden hautaaminen, ja jos siinä halutaan vielä vakuutusmaksua lisätä, niin se varmaan 0,1 penniä kilowattituntia kohti voi nostaa hintaa. Mutta sen sijaan hiilivoimaloiden ja maakaasuvoimaloiden, puuvoimaloiden, mitä niitä nyt lieneekin, öljyvoimaloiden kustannuksissahan ei ole ollenkaan mukana happosateita eikä ilmastonmuutosta. Mikä on ilmastonmuutoksen hinta, kun lopulta huomattava osa maanpinnasta jää meren alle, suuria kaupunkeja häviää? Kyllä niillä varmasti on melkoinen hinta. Mikä on happosateiden hinta? Sillekin on hyvin vaikea rajaa määrätä. Minusta nämä hinnat pitäisi ottaa kaikilla laitoksilla huomioon, jos ydinvoimasta vaaditaan jotain lisähintaa mukaan.

Sitten ed. P. Leppänen mainitsi tämän auton, mikä kulkee ihan hienosti omalla energiallaan. Minuun ottaa suurin piirtein kerran kuukaudessa aina tämmöisiä keksijöitä yhteyttä, jotka ovat

keksineet ikiliikkujia. Valitettavasti ikiliikkuja on mahdoton, niin ettei sitä kannata sen enempää tutkia.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. P. Leppäsen puhe oli varsin mielenkiintoinen, ja yhdyn moneen kohtaan. Mutta erääseen asiaan haluan kiinnittää huomiota. Kun ed. P. Leppänen totesi, että passiivisuudesta maksetaan yli 200 markkaa päivässä viitenä päivänä viikossa, ja viittasi tietenkin työttömiin ja työttömyyspäivärahoihin, niin ymmärsin, että ed. P. Leppänen halusi, että lakia muutettaisiin sellaiseksi, että työtön henkilö voidaan esimerkiksi metsätyöhön määrätä. Ei kai ed. P. Leppänen tarkoittanut ainoastaan metsätyöntekijöitä, vaan ymmärsin, että oikeastaan kaikkia, jotka sellaiseen työhön kykenevät. Jos hallitus nyt tuo tällaisen lakimuutoksen eduskuntaan, niin ilmeisesti ed. P. Leppänen sitä voimakkaasti kannattaa.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Drombergin puheenvuoron johdosta pyysin tämän vastauspuheenvuoron. Kun hän korosti sitä, että Suomella pitää olla itsellä päätösvalta ydinjätteiden sijoittamisen suhteen, niin toteaisin, että Suomi on nyt hakenut EY-jäsenyyttä ja jos me sen jäsenyyden saamme ja, jos Suomi aikanaan EY:n täysjäseneksi liittyy, niin silloin tietojeni mukaan meillä ei ole enää mahdollisuuksia määritellä, miten me ydinjätteemme sijoitamme. EY-keskustelussa tuli varsin selkeästi esiin esimerkiksi se, että silloin Suomen ns. vakaat peruskalliot olisivat myös Euroopan ydinjätteiden sijoituspaikkana. On paljon mahdollista, että meidän peruskallioitamme silloin tultaisiin käyttämään. Tätä asiaa täällä salissa kysyttiin esimerkiksi ympäristöministeri Pietikäiseltä. Hän sanoi, että tällainen asia on enemmän kuin todennäköinen.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ed. Tiurin kanssa samaa mieltä siitä, että ympäristökustannukset tulee sälyttää verojen ja vakuutusmaksujen muodossa kaikkien sähköntuotantomuotojen hintoihin eli kannatan mm. hiilidioksidiveroja, rikkiveroja ja muita vastaavia ympäristöveroja. Mikäli todelliseen onnettomuusriskiin, jossa on otettu huomioon myös suurin mahdollinen onnettomuus, perustuvien vakuutusmaksujen sälyttäminen ydinvoimayhtiöille nostaisi ydinsähkön hintaa todella vain 0,1 penniä kilowattituntia kohti, kuten ed. Tiuri esittää, ihmettelen, miksi ydinvoimateollisuus niin kiivaasti vastustaa tätä. Olen keskustellut asiasta esimerkiksi Perusvoiman edustajien kanssa. Heidän viimeinen argumenttinsa tähän oli vain se, että vakavin mahdollinen ydinvoimalaonnettomuus on suuruudeltaan luonnonmullistuksen, maanjäristyksen tai muun vastaavan, luokkaa. Sellaisten onnettomuuksien varalta ei muutenkaan vakuuteta. Minusta on kuitenkin oleellista, että ydinvoimalaonnettomuus on ihmisen aikaansaama onnettomuus. Sen riskin aiheuttamisesta joku saa taloudellista hyötyä eli siirtää kustannuksia silloin toisten maksettaviksi.

Ed. P. L e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvostelin sen takia kokoomuksen ryhmäpuheenvuoroa, että kokoomus ei kanna vastuuta, koska yksikään ydinenergialaitos ei ole saanut vielä jätteiden sijoittamislupaa Suomessa. Se on varmasti hyvin vaikea kysymys. Silloin, kun puhutaan sellaisen energiamuodon puolesta, jossa on epävarmuustekijöitä mm. jätteiden osalta, ei myöskään kanneta mielestäni vastuuta.

Myös huolestuttaa, kun kokoomuslainen ministeri Sirpa Pietikäinen EY-keskustelussa toi esille, että mahdollisesti EY:ssä joskus tehtäisiin päätös, että Suomeen tuotaisiin kaikki EY-maiden jätteet. Se on täysin mahdollista, koska meillä on peruskallio, joka on paljon parempi kuin Keski-Euroopassa. Mutta täälläkään se ei ole turvallinen. Siksi sanoin keskustan suuntaan, että keskustan kenttäkierros nähtävästi johtaa siihen niin kuin EY-keskustelussa, että painostetaan. Näin ovat ihmiset kentällä kertoneet. En tiedä, mitä mieltä täällä ollaan, mutta kentällä kerrotaan.

Ed. Kallis nosti esille työttömien aseman. Minusta ei tarvitse edes lakia muuttaa, koska tuhansia metsureita on työttöminä. On myöskin koneiden kuljettajia ja autoilijoita, jotka ovat valmiit lähtemään töihin välittömästi, kun heille tarjotaan mm. hakkeen kuljetusta tai hakepuun poistoa koneilla tai metsureiden toimesta, eikä tarvitse edes lakia muuttaa. Ennemmin kannattaa maksaa ihmisille työnteosta kuin maksaa kortistoon, koska ihmisen perusoikeuksiin kuuluu työnteko.

Ed. W e s t e r l u n d : Herr talman! Regeringens energipolitiska redogörelse är i och för sig en välkommen sådan med tanke på att energipolitiken har en så väldigt stor betydelse.

Den stora frågan de flesta av oss tänkt på redan långt innan redogörelsen presenterades i riksdagen har varit på vilket sätt regeringen tänkt behandla en eventuell ytterligare utbyggnad av kärnkraften. Frågan blir även nu tämligen obesvarad, även om man fortfarande kan finna en positiv inställning till ännu mera kärnkraft. Det kommer nog på flera håll till synes.

Det vore på tiden att man i vårt land nu en gång för alla slutligen skulle besluta sig för att nu får det vara slut med en ytterligare utbyggnad av kärnkraften. Kan det vara möjligt att Finland som enda västland under detta år skulle gå in för ytterligare en beställning av ett nytt kärnkraftverk? Jag kan inte se hur man skall kunna försvara en sådan åtgärd.

Jag skall också i det följande redovisa för några av de alternativa lösningar vi har och som också i viss mån berör den energipolitiska redogörelse regeringen har tillställt riksdagen. Vad sparåtgärderna beträffar har i det hänseendet väldigt litet gjorts. Som känt har handels- och industriministeriets intresse för forskning i och utredning av sparåtgärderna varit tämligen obefintliga. Med stort intresse har man kretsat kring kärnkraften och på vilket sätt vi skall få mera kärnkraft. Det har varit det väsentliga.

En omständighet som man mycket sällan talar om är att det totala energibehovet i vårt land egentligen inte mera ökar. Det är sedan en annan sak att det sker en viss förskjutning inom energisektorn så att elenergibehovet ökar, men det sker i det närmaste en motsvarande minskning av övriga energimedel. Under de senare åren har det främst gällt olja.

Totesin, että hallituksen energiapoliittinen selonteko on hyvin tervetullut sinänsä, koska energiapolitiikkammehan on mahdottoman tärkeä kysymys. Suurin kysymys, josta monet ehkä ovat ajatelleet, että se tässäkin selonteossa tulisi jotenkuten selvästi esiin, olisi se, miten suhtaudutaan ydinvoimaan. Käsitin, että aikaisemmassa vaiheessa muutama viikko sitten tämä selonteko oli huomattavasti (Ed. Tiuri: Parempi!) siinä mielessä ystävällisempi ydinvoimaa kohtaan kuin nyt on tapahtunut, ja hyvä näin.

Mutta — ed. Tiuri — miten on mahdollista, että Suomi ainoana maana Länsi-Euroopassa on mahdollisesti tilaamassa uutta ydinvoimalaa, jos tähän mennään? Toivottavasti ei. Mutta miten se on mahdollista, koska taas kaikissa muissa maissa lähinnä pohdiskellaan, miten tästä aikanaan päästäisiin eroon? Esimerkiksi, kuten varmasti professori, kansanedustaja Tiuri hyvin tietää, Keski-Euroopassa bioenergian käyttäminen on hyvin mielenkiintoinen kysymys näinä aikoina ja minkä takia? Heidän on pakko mennä tähän, koska siellä ei enää rakennetta uusia energialaitoksia, joitten käyttövoima on ydinvoima. (Ed. Tiuri: Jos suomalaiset ovat viisaampia?) — No, tuskin tämä vastaus nyt täyttää tätä aukkoa. — Minä tosiaan toivon, että täälläkin nyt päästäisiin vihdoinkin siihen päätökseen, että ydinvoimaloita ei enää rakenneta lisää. Päinvastoin meidän pitäisi toimia niin kuin Pohjoismaiden neuvoston yksimielinen kannanotto edellyttää. Meidän pitäisi laatia lopettamissuunnitelma, miten me aikanaan pääsemme tästä vaarallisesta energiamuodosta eroon ja millä tavalla me korvaamme sen.

Den rationella skötseln av vårt skogsbruk har medfört att trädbeståndet i landet har ökat så att den årliga tillväxten för närvarande är cirka 80 miljoner fasta kubikmeter. För tio år sedan var motsvarande siffra endast cirka 70 miljoner fasta kubikmeter. För att upprätthålla ett bestående och livskraftigt skogsbestånd vore det nödvändigt att avverka cirka 70 miljoner kubikmeter per år, det är det minsta. Avverkningarna har under de senaste åren dock uppgått till endast cirka 50 miljoner kubikmeter och under de senaste åren ännu mindre, såsom till exempel i år och föregående år eller som det i år sannolikt kommer att gå. De outnyttjade avverkningsmöjligheterna är alltså 20—30 miljoner fasta kubikmeter per år större än vad som har utnyttjats.

Behovet av skogsvårdande gallringar kommer att öka påtagligt under de närmaste årtiondena, borde åtminstone göra det. Om man inte kan öka gallringarna utgör det ett allvarligt hot mot det skogsbruk man utövar och därigenom också mot hela den nationalekonomiska välfärden. I Skog 2000 -programmets revisonskommittés betänkande konstateras att en märkbar ökning av vedanvändningen vid energiproduktionen skulle förbättra möjligheterna att förverkliga de nödvändiga gallringarna. Samma enhälliga kommitté konstaterar att brännved för förbränning kan tas förutom av klena träd också av grövre virke och då blir dess anskaffningspris betydligt mera konkurrenskraftigt.

Energimängden motsvarar den årliga tillväxten som ej utnyttjats i det närmaste tre 1 000 megawatts kärnkraftverk. Det här skulle man alltså kunna åstadkomma med våra egna kraf-

ter, dvs. tillfredsställa energibehovet genom att helt enkelt utnyttja de egna resurserna på ett annat sätt än som nu är fallet. Man skulle kunna kompensera den årliga importoljan till ett värde av ett gott stycke över en miljard på årsnivå utan några större problem.

Energianvändningen av ved kan ökas till det dubbla i de fjärrvärmeanläggningar som nu använder flis, dvs. till cirka två miljoner kubikmeter löst mått. Anläggningarna för tung brännolja kunde byggas om för flisanvändning. På många orter är det dessutom just nu aktuellt att planera och bygga el- och värmeproducerande kraftverk. I 21 landskommuner och städer planerar man för närvarande att bygga nya energiverk som varierar från någonting mellan maximalt drygt 50 megawatt till cirka 12. Och de borde självfallet byggas för flisanvändning. Några anläggningar är redan under byggnad så det finns exakta uträkningar över deras lönsamhet. De kan användas också till annat ändamål. Underlag finns för beslutsfattandet. Det enda som behövs är åtgärder för att göra den flis- och vedbaserade värmen och elektriciteten konkurrenskraftig. Försäljningspriset för värme producerad i små flisdrivna enheter var år 1990 i medeltal 217 mark per megawatt, varav flisens andel var 75 mark. De motsvarande talen för tung brännolja var 161 mark. Priset för flis varierade mellan 30 och 105 mark beroende på om det var skogsflis eller sågspill.

Då anläggningarna för flis blir saneringsfärdiga kommer man troligen att ersätta flisen med annat bränsle om den nuvarande priskonkurrenssituationen förblir oförändrad.

Enligt de utredningar som alldeles nyligen gjorts på uppdrag av Skogsbranschens Funktionärsförbund skulle en utökad energiproduktion genom utnyttjande av ved och flis medföra en väldig ökning av sysselsättningen och samtidigt en betydande inbesparing av dyrbar västvaluta. En sammanlagd energiproduktion om exempelvis 1 000 megawatt beräknas kräva cirka 10 miljoner kubikmeter ved på årsnivå.

Den direkta sysselsättande effekten skulle innebära cirka 5 000 nya heltidsarbetsplatser. Därtill kommer den indirekta sysselsättningseffekten som beräknas till det dubbla. Till den delen hade rdm. P. Leppänen nog rätt. Vi behöver inte ändra sysselsättningslagen för att åstadkomma den här sysselsättningseffekten. Det finns nog yrkeskunnigt folk mer än det här antalet som skulle kunna placeras utan några större problem.

Enligt samma undersökning skulle statens och kommunernas skatteintäkter öka med cirka 150 miljoner mark och sysselsättningsanslaget minska med närmare 300 miljoner mark på årsnivå. Det här är beräkningar som har gjorts av ett vad jag kan se helt objektivt organ. En idealisk lösningsmodell kunde vara värmeverk i storleksordningen som jag här nämnde, 8—10 megawatt och uppåt.

Sedan vad Pudasjärvi och Vuotos värmeverk — eller energianläggningar — som här har nämnts i ett flertal sammanhang — beträffar, så borde de naturligtvis utbyggas så snart som möjligt.

En ökad användning av ved vid energiproduktionen motiveras med vedens miljövänlighet och dess positiva inverkan på den regionala ekonomin, sysselsättningen, handelsbalansen samt skogsvården. Av flisens pris utgörs cirka 80 procent av arbets- och maskinkostnader. Investeringskostnaderna för anläggningar som använder inhemskt bränsle är något högre än för sådana som använder tung brännolja, men arbetet och råvaran är dock nästan helt inhemska.

Finland har också lovat minska svavel- och kväveutsläppen. Man vill inte heller öka koldioxidutsläppen, om man ersätter tung brännolja till exempel med ved skulle kväveutsläppen minska 3 miljoner ton, svavelutsläppen 70 miljoner ton, koldioxidutsläppen skulle vara noll.

Då trä förmultnar, som här också tidigare har nämnts, frigörs samma mängd koldioxid som vid förbränning och därför är det ju lika bra att ta värmen tillvara.

Sedan ytterligare några synpunkter beträffande kärnkraften. Att KSSE-mötet tidsmässigt sammanföll med kärnkraftsolyckan i Sosnovyj Bor får man hoppas skall leda till ett aktivt och skyndsamt ingripande för en radikal förändring av bl.a. öststaternas energilösningar. Det är helt enkelt ett överlevnadsvillkor för hela det tättbefolkade Västeuropa och samtidigt även för öststaterna själva att eliminera de undermåliga energianläggningarna. Jag kan inte tänka mig någonting annat än att dessa åtgärder måste inledas omedelbart, vilket i viss mån redan också skett.

Om ingenting görs är det en tidsfråga när följande incident inträffar. Den kan vara långt allvarligare än tillbudet i Sosnovyj Bor. Vad våra egna kärnkraftverk beträffar har vi redan i dessa en riskvolym som ter sig skrämmande. Det delvis med ryska komponenter byggda Hästholmens kärnkraftverk har ju redan genomgått otaliga

ändringsarbeten och omkonstruktioner för att överhuvudtaget kunna utnyttjas.

Totesin juuri, että eiväthän meidän omat ydinvoimalamme niin mahdottoman varmoja valitettavasti ole. Onhan niissä, tarkoitan lähinnä Loviisan Hästholmenin ydinvoimaloissa, tapahtunut eräitä pahanlaatuisiakin onnettomuuksia. Viimeinen ei ole kovin kaukanakaan. Siitähän on runsas vuosi, kun venttiili räjähti ilmaan.

On otettava huomioon tai muistettava, että nehän on rakennettu silloisen Neuvostoliiton avulla ja ne elementit, joita siellä on käytetty, ovat monessa suhteessa hyvin ala-arvoisia. Tätä laitosta on jo monessa yhteydessä muutettu ja muunnettu, niin että siellähän on kenties osia melkein kaikkialta maailmalta. Mutta toivotaan, että ne kestävät, koska muuta toivoa meillä ei ole, sen takia että esimerkiksi väestönsuojelu on melkein olematon tai hoitamatta. Näin on tilanne. Jos me laskisimme, miten korkeaksi nämä kustannukset nousisivat, niin kyllähän ydinvoimaenergian hinta olisi aivan toisenlainen siihen nähden, miten nyt lasketaan, puhumattakaan jätteiden hoitamisesta, minkä seuraavat sukupolvet valitettavasti saavat tehtäväkseen. Millä tavalla he pystyvät sen hoitamaan, on toinen asia.

I stället för att diskutera en ytterligare utbyggnad av kärnkraftverken borde diskussionen kretsa kring en framtida avvecklingslösning. Kärnkraftsanläggningarna blir inte hållbarare med tiden utan i stället osäkrare. I synnerhet i dessa dagar har befolkningsskyddsåtgärderna kommit särskilt i blickpunkten. I Lovisanejden är dessa som känt så gott som obefintliga och inte lär situationen i Olkiluoto heller vara så väldigt mycket bättre, vilket framkom då en medborgardeputation från Olkiluoto nyligen besökte riksdagen.

Sedan har vi också fått belägg på att våra kärnkraftverk vad byggnadskostnaderna beträffar inte alls är så billiga som man har gjort gällande. Den engelska forskaren och ekonomen Gordon MacKerron, som var här i Finland för ett par veckor sedan, framhöll just den omständigheten att de i England kostar nära nog tre gånger mera. Hur kan det här vara möjligt?

Kaikkihan yleensä täällä Suomessa on kalliimpaa kuin muualla, mutta kai ydinvoimaloiden kohdalta on asia toinen, kun englantilainen tutkija Gordon MacKerron totesi, että Englannissa ydinvoimalat maksavat kaksin — kolminkertaisesti sen, mitä Suomessa on laskettu. Kai on juuri niin, että ydinvoimaloiden kohdalta tilanne riippuu siitä, kuka nämä kustannukset laskee.

Minä lopetan tässä, herra puhemies, vaikka minulla olisi valtavan paljon vielä kerrottavaa, mutta ehkä palaan vielä asiaan tämän keskustelun aikana tarpeen vaatiessa.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En halua puuttua muuhun kuin tuohon viimeiseen toteamukseen, miksi Englannissa on kalliimpaa. Siihen on kaksi yksinkertaista selitystä.

Englantilaiset joutuvat rakentamaan ydinvoimalansa maanjäristyksen kestäväksi, ja siinä menee noin 400 000 tonnia sementtiä esimerkiksi, kun Suomessa tarvitaan vain 200 000. Siinä on vielä kaiken näköistä huonoa suunnittelua, niin että on pitkiä putkia ja muuta semmoista. Suomessa insinöörit ovat paremmin koulutettuja kuin Englannissa, missä parhaat nuoret menevät lakimiehiksi.

Toinen syy on se, että Suomessa ydinvoimala on käynnissä 90 prosenttia ajasta vuodessa, Englannissa vain 50 prosenttia. Silloinhan sähkön hinta nousee jo lähes kaksinkertaiseksi, kun voimala seisoo puolet ajasta.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä olen SMP:n eduskuntaryhmässä ainoa, joka suhtaudun myötämielisesti ydinvoiman käyttöönottoon, siis viidennen reaktorin rakentamiseen. Toki asetan ensisijalle maakaasun, jos se on mahdollista, mutta suhtaudun myönteisesti tähän toiseen ratkaisuun myös.

Minä totean ed. Westerlundille, että Keski-Euroopan teollistuneissa maissa ei perusvoimakysymyksiä hoideta risusavotalla eikä tulla hoitamaan myöskään biokaasuilla navetan takaa. Se on aivan varma asia. Ratkaisut tulevat löytymään muualta.

Mitä tulee Loviisan ydinvoimalaonnettomuuteen, siellä on kysymys samasta. Joku höyryputki lähti paikaltaan, ja kun julkinen sana Suomessa sai tiedon siitä, se teki siitä ydinvoimalaonnettomuuden, vaikka sillä ei ole siihen suuntaan meneviä ominaisuuksia. Aivan sama oli Venäjän puolella tämä viimeinen tapaus. Muutama pisara tipahti kuumavesiputkesta lattialle; senkin tiedotusvälineet saivat käsiinsä, ja siitä tehtiin Suomessa ydinvoimalaonnettomuus. En tiedä, olivatko jodikauppiaat myös asialla, että saatiin asia tähän suuntaan.

Kansainvälinen ydinvalvontajärjestö on to-

dennut, että kyseessä Venäjän puolella ei ole ydinvoimaonnettomuus, mutta kun se tulee Suomeen, halutaan saada uutisia. Kun Sarah Fergusonin avioliitto ei enää vedä, tehdään suomalaisissa uutisvälineissä turhanaikainen kohellus tästä asiasta ja kaikki ovat ydinvoimalaonnettomuuksia, äärettömän naurettavatkin asiat. Näin on asia. Tähän ansaan meidän ei pidä mennä.

Ed. Björkenheim (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies, herr talman! Det som jag inte kan undgå att fråga mig, för jag får ju inte fråga rdm. Westerlund, är: Borde man också gå in för att få bort de existerande kärnkraftverken och hur skall vi våga leva med dem långt in på 2000-talet? Om de fyra existerande är acceptabla, kan man då tänka sig att ett femte är acceptabelt, eller är det oacceptabelt? Det är ju rätt omöjligt att ersätta den existerande kärnkraften på något sätt, tyvärr, inom överskådlig framtid.

Ed. Westerlund (vastauspuheenvuoro): Herr talman! Det är helt klart att det är oacceptabelt att bygga ytterligare ett kärnkraftverk, alltså ett femte, och jag framhöll också här i mitt anförande att vi självfallet skall gå in för en avveckling av dem som finns, inte omedelbart men så fort förutsättningarna därtill föreligger. Framförallt bör vi göra en avvecklingsplan som inom ramen för Nordiska rådet, märk väl enhälligt här för fyra år sedan har godkänts, men vår regering har ingenting gjort i den här frågan. De länder, det är faktiskt bara Sverige och Finland, som har kärnkraftverk bör göra en avvecklingsplan för hur den här frågan skall skötas. Förr eller senare måste de avvecklas, det är sedan en fråga när.

Mitä Keski-Eurooppaan tulee ja bioenergiaan, ed. Aittoniemi, niin minä otin sen esiin ainoastaan yhtenä vaihtoehtona, mitä siellä tullaan käyttämään. Eipä tietenkään sitä voida perusvoimana yksistään käyttää. Eihän maakaasukaan sinänsä tyydytä, mutta se on tullut vahvasti kuvaan mukaan. Maakaasu sinänsä on ihan hyvä asia, ja jos tarvitaan lisää perusvoimaa esimerkiksi Suomessa, niin se on erinomainen asia sekin.

Mutta toivottavasti ne asiantuntijat, jotka meillä on, lähinnä Nesteellä, saavat tehdä tutkimukset rauhassa, ilman että heidän työhönsä sekaannutaan tavalla tai toisella, mitä valitettavasti on tapahtunut, mikäli olen käsittänyt tämän asian oikein. Sen takia juuri nämä tutkijat ja asiantuntijat Nesteen puolelta ehkä vielä enemmän korostivat ydinvoiman hyvyyttä ja sitä, miten tärkeää ydinvoima on, vaikka heidän olisi pitänyt puhua ehkä juuri sen alan energiatoiminnasta, minkä he parhaiten tuntevat, siis maakaasusta. Toivottavasti he saavat työskentelyrauhan ja tämä on ainakin yksi vaihtoehto, mikä tulee mahdollisesti lisää.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Totean jo etukäteen, että puheenvuoroni saattaa ylittää 15 minuutin suositusrajan. En aio ottaa tätä tavaksi, mutta kyseessä on kerrankin sellainen asia, joka liittyy minun alkuperäiseen ammattikoulutukseeni: energiatekniikkaan.

Hallituksen energiaselonteko esittää joukon ympäristöystävällisiksi tarkoitettuja fraaseja, mutta varsinaiseksi lähtökohdaksi hallitus on kuitenkin valinnut sähkön kulutuksen kasvun aina ja iankaikkisesti katkeraan loppuun asti. Luonnollinen johtopäätös selonteosta, johtopäätös, jonka hallitus vielä tässä vaiheessa taktisista syistä jättää sanomatta ääneen, mutta jonka kaikki kuitenkin tietävät, on se, että kiireen vilkkaa tulee tehdä päätös vähintään yhden uuden ydinvoimalan rakentamisesta.

Oletukset, joihin selonteon linja nojaa, ovat toisaalta kyseenalaisia, toisaalta vanhentuneita. Jopa ne taloudelliset oletukset, jotka hallitus on ottanut lähtökohdakseen, perustuvat 80-luvun puolenvälin tilanteeseen eli suunnilleen aikaan ennen Tshernobylin onnettomuutta. Vaikuttaa siltä, että Suomen energiaestablishment, joka Tshernobylin onnettomuuden takia suureksi pettymyksekseen joutui jäädyttämään ydinvoiman lisärakentamishankkeet muutamiksi vuosiksi, katsoo nyt hetkensä tulleen, kun laskeuma on sen verran hälvennyt, että metsäsieniä taas voi syödä. Tässä ei sinänsä ole mitään ihmeellistä, mutta outoa on se, että perustelut on kaivettu koipussista melkein sellaisinaan entisen shabloonan mukaisina. Maailman ja taloudellistenkin realiteettien muuttuminen tällä välin näyttää jääneen huomaamatta.

Ainakin seuraavia asioita näyttää jääneen näkemättä selonteon valmistelijoilta:

Ensinnäkin: laman vaikutus sähkön kulutukseen ja se, että lama antaa meille hengähdysaikaa miettiä, minkälainen energiaratkaisu todella on pitkän tähtäimen kannalta järkevä. Toiseksi: puunjalostusteollisuuden markkinatilanteen muutos ja sen vaikutus alan tuotantorakenteeseen. Kolmanneksi: metsiemme hakkuuylijäämä. Neljänneksi: metsien energiakäytön vaiku-

tus maaseudun työllistämiseen. Viidenneksi: korkotason nousu ja sen vaikutus pääomavaltaisen ydinvoiman kustannuksiin. Kuudenneksi: mahdollisuus ostaa maakaasua Haltenbankenin kaasukentiltä Norjasta. Viimeisenä ja tärkeimpänä asiana hallitukselta näyttää jääneen huomaamatta ympäristöongelmien kärjistyminen. Käsittelen näitä asioita seuraavassa kohta kohdalta.

Ensinnäkin näistä sähkön kulutuksen ennusteista: Hallitus on yhdessä IVOn, Teollisuuden Voiman ja Perusvoima Oy:n kanssa luomassa mielikuvaa, jonka mukaan Suomi joutuu tuota pikaa sähköpulaan, jos päätöstä uudesta suurvoimalasta ei tehdä ja äkkiä. Hallitus jättää kuitenkin kertomatta, että viime vuonna sähkön huippukulutus on 10 340 megawattia, kun käytettävissä oleva tuotantokapasiteetti oli melkein puolitoistakertainen eli noin 15 000 megawattia. Laman vaikutuksesta sähkön kulutus ei viime vuonna kasvanut. Se, että tuomme sähköä Venäjältä, ei johdu oman voimalaitoskapasiteetin puutteesta, vaan tariffipolitiikasta. Inkoon 1 000 megawatin voimala seisoo käyttämättä ja on seissyt jo pitkään. Jopa lehdet kertovat henkilökunnan turhautumisesta ja siitä johtuvista psyykkisistä ja fyysisistä vaivoista.

Ministeri Juhantalolla, joka tänäänkin on moneen kertaan valitellut sähkön ostoa Venäjältä, olisi käsittääkseni mahdollisuudet vaikuttaa tämän tuonnin lopettamiseen vaikka heti. Oletan, että Neuvostoliiton kanssa tehdyt sopimukset käydään muutenkin läpi, ennen kuin ne siirretään Suomen ja Venäjän väliseksi. Sosnovyi Borin voimaloiden turvattomuus on riittävä syy irtisanoa sopimus sähkön tuonnista. Vastaava sähkön määrä voidaan korvata välittömästi, vaikkapa käynnistämällä Inkoon voimala. Sen pitäminen käynnissä pysyvästi ei tietenkään ole ympäristöystävällinen teko, mutta se voidaan korvata muutaman vuoden kuluttua maakaasulla, jos sitä todella halutaan. Eri asia on sitten se, että vaikka Suomessa tehtäisiin minkälaisia voimalaitosratkaisuja, niin ne eivät sinänsä sulkisi Sosnovyi Borin laitoksia eivätkä mitään muitakaan Itä-Euroopan vaarallisista laitoksista.

On tietenkin todennäköistä, että jos lamasta päästään, niin sähkön kulutus alkaa taas kasvaa. On kuitenkin muistettava, että sähkönkulutusennusteet eivät ole tosiasioita, realiteetteja, vaan ne ovat ennusteita. Mutta jos niihin suhtaudutaan kuin tosiasioihin, ne kyllä toteuttavat itse itsensä.

Kerron esimerkin näiden ennusteiden totuusarvon suhteellisuudesta. 70-luvulla opiskelin Teknillisessä korkeakoulussa Otaniemessä pääaineenani energiatalous ja voimalaitostekniikka. 70-luvun puolessavälissä alan perusoppikirja kertoi sivumennen, itsestäänselvyytenä, että vuonna 1990 Suomessa tulee olemaan 10 ydinvoimalaa, teholtaan 500—1 000 megawattia. Kuten kaikki tiedämme, vuonna 90 Suomessa oli ja edelleenkin on neljä ydinvoimalaa, teholtaan noin 440—700 megawattia. (Ed. Tiuri: Se on vahinko!) Eli energian hinnannousu 70-luvun puolessavälissä muutti realiteetteja näin paljon. Se teki kaikissa markkinatalousmaissa kannattavaksi ottaa käyttöön lukemattomia vanhoja ja uusia energiansäästömenetelmiä niin, että energian kulutus tuoteyksikköä kohti on laskenut. Vastaava ilmiö tapahtui päinvastaiseen suuntaan suunnilleen 80-luvun puolesta välistä alkaen, kun öljyn reaalihinta laski.

Toiseksi: selonteostakin käy ilmi, että Suomen energian käyttö suhteessa bruttokansantuotteeseen on Oecd-maiden toiseksi korkein. Esimerkiksi Japani tuottaa tietyn bruttokansantuotearvon puolta pienemmällä energiamäärällä. Suomen energiaratkaisussa onkin kysymys mitä suurimmassa määrin maamme tuotantorakenteesta. Kulutuksen kasvukäyrät perustuvat oletukseen, jonka mukaan metsäteollisuuden asema säilyy entisellään ja se jatkaa investointia kuumahierretehtaisiin, jotka todella vaativat paljon sähköä. Markkinatilanteen muutos Keski-Euroopassa on mullistanut asetelman täysin. Jos Saksassa ja myöhemmin muissakin EY-maissa menee läpi vaatimus korkeasta kierrätyspaperiosuudesta, Suomen metsäteollisuudella on kolme vaihtoehtoa. Ensinnäkin se voi tuoda keräyspaperia Keski-Euroopasta, toiseksi se voi siirtää tuotantokapasiteettiaan Keski-Eurooppaan, mikä itse asiassa on jo alkanut, tai kolmanneksi se voi siirtyä tuottamaan hierteiden sijasta sellua, jonka kierrätettävyys on moninkertainen hierteisiin verrattuna. Kaikki nämä kolme vaihtoehtoa merkitsevät metsäteollisuuden sähkön tarpeen dramaattista laskua.

Ryhmäpuheenvuoroissa ed. Dromberg ja ed. Biaudet totesivat sen, että selluprosessi tuottaa itse tarvitsemansa energian ja vähän ylikin ja ottaa sen puusta. Ed. Dromberg oli sitä mieltä, että meidän tulee silti valmistaa hierteitä, jolloin puusta saadaan enemmän paperia. Valinta ei kuitenkaan ole yksinomaan meidän, sillä jos asiakkaat eivät hierrepaperia osta, niin mekaanisen puunjalostusteollisuuden sähkön tarve loppuu siihen.

Professori Gullichsenin viime keväänä esittämien laskelmien mukaan mekaanisten massojen korvaaminen sellulla vähentäisi puunjalostusteollisuuden ulkoisen sähkön tarvetta vähän yli 1 000 megawatilla eli yhden suuren ydinvoimalan verran, jos paperin tuotanto säilyy entisellään.

Paavo Haavikon ja kahden muun kirjoittajan kohuttu kirja "Suomen tauti, sen diagnoosi ja hoito" esittää täsmälleen saman ajatuksen Suomen metsäteollisuuden kohtalosta. Myös KTM:n energiaosaston ylijohtaja Taisto Turunen myöntää tämän päivän Demarissa, että Suomen sähkön kulutuksen kasvuennusteet heittävät häränpyllyä, jos metsäteollisuuden suunnitelmat uusista kuumahierreinvestoinneista peruuntuvat. Metsäteollisuuden Keskusliiton varapuheenjohtaja Pentti Laine on hiljan todennut, että on todella täysin mahdollista, että uusia kuumahierretehtaita ei 90-luvulla rakenneta.

Minusta on käsittämätöntä, että metsäteollisuuden markkinoiden muuttuessa näin perusteellisesti hallitus silti toimii kuin vanha maailma olisi entisellään. Tulee etsimättä mieleen, miten vaikea Suomen hallituksen oli tajuta muuttumattomaksi uskotun Neuvostoliiton murentuminen.

Oma lukunsa on Suomen teollisen tuotannon rakenne kokonaisuutena. Pidämmekö todella ainoana mahdollisuutena sitä, että teollisuutemme säilyy yhtä energiaintensiivisenä kuin nyt? Eikö meidän pikemminkin tulisi miettiä keinoja teollisen perustamme uudistamiseksi? Viime vuosien katkera kokemushan on osoittanut, että puunjalostusteollisuuden keskeinen asema Suomessa tekee koko kansantaloudesta äärimmäisen haavoittuvan.

Kolmanneksi puun energiakäyttömahdollisuuksista: Yksi huomattava mahdollisuus on se, että puunjalostusteollisuus ottaisi enemmän energiaa puusta, koska sillä on tekniset mahdollisuudet valita, ottaako se massan tuotannon energian puusta vai muualla tuotetusta sähköstä. Valinnan on sanellut puun ja sähkön keskinäinen hintasuhde. On pitkään pidetty itsestäänselvyytenä, että paperi syntyy halvemmalla, kun prosessin energiaa ei oteta puusta vaan tuontipolttoaineesta, mutta tämähän on juuri sellainen asia johon politiikalla voidaan vaikuttaa. Tuntuu oikeastaan aika uskomattomalta, että Suomessa on vuosikymmenet tehty puu, tärkein oma energia-raaka-aineemme, hinnaltaan kilpailukyvyttömäksi.

Hallituksen selonteossaan esittämä väite, ettei Suomella olisi omia energiavaroja, ei pidä paikkaansa. Monien selvitysten mukaan vuotuinen hakkuuylijäämä on valtava. Teknisesti olisi mahdollista käyttää puuta kaksi kertaa sen verran kuin nykyisin eli 50 miljoonan kuutiometrin hakkuut voitaisiin nostaa 100 miljoonaan kuutiometriin. Jos koko lisäys käytettäisiin sähköenergian tuotantoon, voitaisiin saada jopa 5 000 megawattia sähköä. Kyse ei todellakaan ole mistään risusavotasta. Tunnustan, että energiainsinöörinä olen itsekin ollut näistä luvuista ällistynyt. Puuhun sisältyvä energiapotentiaali on aivan toista kertaluokkaa kuin muiden uusiutuvien energiavarojen: biodieselin tai aurinko- ja tuulienergian. (Ed. Dromberg: Entä ympäristöhaitat?) Tietenkin aurinko- ja tuulienergialla on huomattavat kehitysmahdollisuudet, mutta puhun nyt käytettävissä olevasta potentiaalista.

On tietenkin otettava huomioon se, ettei koko puupotentiaalin hyödyntäminen ole ekologisesti järkevää. Käsittääkseni myös ekologiselta kannalta on perusteltua lisätä puun polttoa, joka moderneissa laitoksissa on varsin puhdasta, toisin kuin professori Tiuri väittää. Mikä tärkeintä, se ei lisää hiilidioksidipäästöjä, koska kasvaessaan puu sitoo täsmälleen saman hiilidioksidimäärän, joka sen palaessa vapautuu. (Ed. Tiuri: Entä typen oksidit?)

Kun luin Metsäalan Toimihenkilöliiton selvitystä siitä, mitkä tuhohyönteiset viihtyvät vanhenevissa talousmetsissä, en voinut olla ihmettelemättä, miksi metsähallitus vaarantaa useiden harvinaisten eliölajien olemassaolon Suomessa hakkaamalla vähiä ikimetsiämme, kun samalla jätetään vanhenevia talousmetsiä tuhohyönteisten ruoaksi.

Neljänneksi puun energiakäytön työllistävästä vaikutuksesta: Se, ettei hallitus ole ryhtynyt tositoimiin puun energiakäytön lisäämiseksi, on käsittämätöntä ennen muuta siksi, että hallitusta johtaa keskusta ja maaseudulla vallitsee suuri työttömyys. Maatalouden koko tukijärjestelmä on joutunut kriisiin. Valtiontalouden tarkastusviraston ylitarkastaja Risto Hänninen totesi tammikuun lopulla Helsingin Sanomissa, että maaseudun asukkaita voitaisiin työllistää paljon vähemmällä valtion rahalla puun korjuuseen kuin mitä saman ihmismäärän työllistäminen tarvitsee nykyisen maataloustuen muodossa.

Metsäalan Toimihenkilöliiton mukaan puun energiakäyttö toisi maaseudulle 10 000 uutta työpaikkaa. Jos se tehdään subventioiden avulla, kansalaisten energialasku kasvaisi keskimäärin 140 markkaa vuodessa. Puun poltto tulisi kilpailukykyiseksi ilman subventioitakin, jos fossiilisil-

le polttoaineille säädettäisiin hiilidioksidivero 10 penniä hiilidioksidikilo, mikä esimerkiksi öljylle merkitsisi 30 pennin lisäveroa litralta. Tämä on täysin mahdollisuuksien rajoissa, varsinkin jos toteutetaan ministeri Pietikäisen ajatus, että hiilidioksidivero palautetaan vientiteollisuudelle vietyjen tuotetonnien mukaan. Tällöin se ei rasittaisi teollisuuden kansainvälistä kilpailukykyä lainkaan.

Lisäksi verotuksen painopisteen muuttaminen siten, että työhön kohdistuvaa verotusta alennetaan ja ympäristöverojen kertymää vastaavalla määrällä tukisi muutenkin työntekoa ja työllistämistä.

Viidenneksi ydinvoimalan edullisuudesta: Kokemus osoittaa, että sähkön kulutuksen ns. reunaehdot muuttuvat koko ajan ja samoin muuttuvat eri voimalaitosmuotojen keskinäiset edullisuussuhteet.

Ydinvoiman edullisuudella on kolme ehtoa:

1) Koron on oltava alhainen.

2) Rakentamiskustannukset eivät saa nousta kiristyneiden turvallisuusvaatimusten vuoksi.

3) Ydinvoimayhtiöt pitää vapauttaa korvausvastuusta suuronnettomuuden sattuessa.

Ydinvoiman kustannuksethan koostuvat melkein kokonaan rakentamiskustannuksista. Vielä 80-luvun puolessavälissä 5 prosentin reaalikorkolaskelmat olivat realistisia, mutta sitä ne eivät enää ole. Voi tietysti olla, että IVOlla ja TVO:lla on takeet siitä, että ne saavat ydinvoimalan rakentamiseen halpakorkoista lainaa. Mutta mitä se vaikuttaa Suomen rahamarkkinoihin kokonaisuutena? Jos 10 miljardia todella olisi mahdollista saada normaalia halvemmalla korolla ydinvoimalan rakentamiseen, niin mitä se vaikuttaa siihen korkoon, jolla muu elinkeinoelämä voi saada lainoja? (Ed. Aittoniemi: Setelipaino pyörimään!)

Oma lukunsa on se, että suomalaisten laskelmien mukaan voimala maksaa noin kolmasosan siitä, mitä englantilaiset arvioivat hinnaksi. Ed. Tiuri äsken selitti, että se johtuu siitä, että englantilaisten ydinvoimaloiden rakentamiseen tarvitaan 200 000 tonnia sementtiä enemmän. Jos se aiheuttaa todella 20 miljardin markan lisäkustannukset, niin sitten Englannissa sementti maksaa 100 markkaa kilolta.

Ydinvoimalan vakuutusasioista äsken keskusteltiin, joten en niistä totea muuta kuin sen, että voimaloiden onnettomuuden todennäköisyysarvioiden laatijat eivät ole riippumattomia niistä tahoista, jotka hyötyvät ydinvoimalasta. Se on mielestäni suuren luokan yhteiskunnallinen jääviysongelma. Luottaisin riskiarvioissa enemmän vakuutusyhtiöihin kuin voimayhtiöihin.

Kuudenneksi kaasusta: Jos 80-luvun puolessavälissä ei ollut realistista ajatella kaasun ostoa Norjasta, niin miksi tänä vuonna, 1992, kauppa- ja teollisuusministerin pitää kieltää Neste Oy:tä esittämästä kaasua ydinvoiman vaihtoehdoksi, kuten Hufvudstadsbladet on kertonut. Mikä on se intressi, joka saa kauppa- ja teollisuusministerin omistajan äänellä sanelemaan Nesteelle, että se ei saa perusvoimaratkaisussa kilpailla IVOn ja TVO:n kanssa? Mikä on se intressi, joka saa ministeri Juhantalon ja kokoomuksen ryhmäpuhujan, ed. Drombergin väittämään, ettei Haltenbankenin putken edellyttämää kaasun kulutusta pystytä kattamaan? Tämä tietohan ei pidä paikkaansa. Uuden kaasuputken rakentaminen edellyttäisi Suomen kaasun kulutuksen kohottamista nykyisestä noin 3 miljardista kuutiometristä noin 8 miljardiin kuutiometriin. Ministeri Juhantalo ja ed. Dromberg väittivät, että 4 miljardin kuutiometrin kulutus puuttuu. Mutta Nesteen ilmoituksen mukaan 6 miljardin kuutiometrin kulutus löytyy helposti, kun uusitaan vanhentuvia kaukolämpövoimaloita maakaasua polttaviksi, eli putken kannattavuuslaskelmissa on vain 2 miljardin kuutiometrin aukko. Tällä 2 miljardilla kuutiometrillä voitaisiin tuottaa noin 1 500 megawattia perusvoimaa.

Käytännössä, jos tänä vuonna tehdään päätös 1 000 megawatin ydinvoimalan rakentamisesta, niin se merkitsee tasan tarkkaan sitä, että Suomi kieltäytyy Haltenbankenin kaasusta, koska päätökset kaasuputkesta on tehtävä pian, muuten putki rakennetaan toiseen suuntaan. Eli todellinen kiire ei ole ydinvoimapäätöksellä vaan kaasuputkipäätöksellä.

Kaasulla tuotettu perusvoima olisi kilpailukykyinen ydinsähköön verrattuna, koska kaasukombilaitoksen hyötysuhde on paljon parempi ja itse laitos monin verroin halvempi kuin ydinvoimala. Kaasu tuottaa fossiilisista polttoaineista vähiten hiilidioksidia ja muita haitallisia päästöjä. Lisäksi kaasulla on suuria teknisiä etuja ydinvoimaan verrattuna. Kaasuvoimalaa ei ole pakko rakentaa suurvoimalaksi. Pienemmät voimalat voidaan sijoittaa lähemmäs kulutusta. Lisäksi kaasuvoimala on sekä teknisistä että taloudellisista syistä helpommin ja taloudellisemmin säädettävissä. Hitaasti säädettävän ydinvoimalan rakentaminen edellyttää vastaavasti lisää nopeasti säädettävissä olevaa tehoa, ja juuri tämän takia ydinenergiamafia kiirehtii myös

Vuotoksen allasta. Kaasuvoimala ei tällaista erillistä säätövoimaa tarvitse. Mitä tulee hiilidioksidin kokonaispäästöihin, ydinvoimala estäessään kaasuputken rakentamisen estäisi vanhojen kaukolämpölaitosten uusimisen maakaasulle eli estäisi niiden hiilidioksidipäästöjen pienentämisen.

Lopuksi hiukan energiasta ja ympäristöstä: Tämä Suomen energiaratkaisu on itse asiassa maamme oleellisin ympäristöpoliittinen ratkaisu. Hallitus näyttää kuvittelevan, että edelleen riittää se, että ympäristöä vahingoittavat päätökset kuorrutetaan ympäristöystävällisin korulausein. Mutta metsät, maaperä, vesistöt ja ilmakehä eivät näistä korulauseista mitään tiedä ja vaikka tietäisivätkin, eivät niistä piittaisi.

Maapallon ympäristöongelmat ovat vakavia, niin vakavia, että jopa valtiovalta tuntuu niiden edessä voimattomalta. On muitakin suuria globaaleja ongelmia kuten väestönkasvu, mutta katson, että jokaisen on näiden globaalien ongelmien edessä tehtävä jotain sille asialle, jolle jotain voi. Suomen energian kulutus on sellainen asia, jolle Suomi ja Suomen valtiovalta voivat jotain tehdä, ja niinpä globaali velvollisuutemme ihmisinä on tehdä se.

Oleellisin valinta ei loppujen lopuksi ole uuden voimalaitoksen tyyppi, vaan se, haluammeko sähkön kulutusta lisätä. Olen sitä mieltä, että Suomen tulee ottaa vakavasti Brundtlandin komission suositus siitä, että kehittyneet teollisuusmaat puolittavat energian kulutuksensa vuoteen 2030 mennessä. Tämä tavoite kuulostaa hurjalta, mutta itse asiassa vuositasolla se merkitsisi vain 2 prosentin laskua. Toinen tapa ilmaista tämä tavoite on se, että laskemme hitaasti ja hallitusti energian kulutuksemme 70-luvun puolenvälin tasolle 40 vuodessa. Kun tekniikka samalla kehittyy koko ajan, ei meitä kivikausi uhkaa, vaikka tähän ryhtyisimmekin.

Vaikka energian kokonaiskulutus saataisiin laskuun, sähkön kulutuksen kasvu on silti mahdollista ja voi jonkin aikaa olla jopa järkevää. Esimerkiksi yksityisautoilun vähentäminen ja liikenteen siirtäminen raiteille lisää sähkön kulutusta mutta on silti ympäristöystävällistä. (Ed. Tiuri: Entäs sähköautot?) — Kyllä sähköautotkin ovat ympäristöystävällinen ratkaisu ainakin bensiini- ja dieselautoihin verrattuna. (Ed. Tiuri: Siis lisää sähköä!) — Minä juuri sanoin, että sähkön kulutuksen kasvu saattaa jonkin aikaa olla ympäristöystävällistä, vaikka kokonaisenergiankulutusta laskettaisiinkin, jos tämä sähkön kulutuksen kasvu johtuu siitä, että epäympäristöystävällisempiä energian muotoja siirretään sähkölle.

Mutta oleellista tässä voimalaitosvalinnassa on mielestäni, minkälaisia tulevaisuuden valinnan vapauksia ratkaisu meille antaa tai ei anna. Ydinvoimalan kaikkein pahin piirre on se, että se olisi suurinvestointi kulutuksen lisäämiseen. Jos uusi ydinvoimala rakennetaan, taloudellinen intressi todellisiin säästötoimiin katoaa pitkäksi ajaksi. Sen sijaan energiapolitiikka, joka lisää puun energiakäyttöä ja päättää kaasuputken rakentamisesta Norjasta, antaa meille huomattavat vapaudet tulevaisuuden valintojen suhteen.

Herra puhemies! Se, joka väittää, ettei Suomella ole muita vaihtoehtoja kuin ydin- tai hiilivoiman lisärakentaminen, valehtelee. Ikävintä on se, että huomattava osa näistä henkilöistä valehtelee tietoisesti.

Ed. L o u e k o s k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ihmettelen ed. Hassin puheenvuorossa kahta asiaa.

Ensinnäkin hän mainostaa polttoaineena puuta ja kaasua. Minä en itse vastusta kaasuvoimalaitosten rakentamista, mutta kiinnitän edustajan huomiota asiaan, jonka hän tietää varmasti vähintäänkin yhtä hyvin kuin minä: Polttoaineiden kohdalla on se ympäristöongelma, jolle me emme voi mitään, eli hiilidioksidi. Miten voidaan ajatella, että polttoaineiden käyttöä lisäämällä parhaiten suojeltaisiin ympäristöä?

Toinen asia, jonka ed. Hassi myös tietää yhtä hyvin kuin minä mutta kieltäytyy sitä vain tunnustamasta, on se, että kun meillä puunjalostusteollisuuden ja raskaan metallin vientituotteissa energian osuus on erittäin suuri, mikä on se logiikka, että näitä tuotteita tuotettaessa ei pyrittäisi tuotantokustannusten alentamiseen eli sähkön säästöön, jos sen näillä sanoilla sanoisi. Esimerkiksi koboltin ja jaloteräksen lopputuotteen hinnassa energiaa on 20—30, jopa 35 prosenttia. Sellainen teollisuusjohtajahan on täydellinen idiootti, joka ei pyrkisi energiaosuuden alentamiseen ja säästämään sähköä kaikella mahdollisella tavalla. En voi käsittää, että tällainen perusseikka jätetään huomioon ottamatta puheenvuorossa, jonka käyttää vihreän eduskuntaryhmän edustaja.

Ed. S a a r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluaisin kiinnittää ed. Hassin puheenvuoroon huomiota vähän toisella tavalla kuin ed. Louekoski. Tervehdin sitä suurella ilolla siitä syystä, että oikeastaan ensimmäistä kertaa

vihreän liiton edustajan suusta kuulin ajatuksen, että metsiämme pitäisi hakata enemmän. Oikeastaan tähän saakka ainakin tilanne on ollut sellainen, että kun jossakin on hakkuutyömaata estetty sillä tavalla, että puussa on ollut joku, yleensä se on ollut enemmän vihreän liiton kannattajia. Minusta oli hyvin miellyttävää kuulla ed. Hassin suusta tällainen realistinen ajatus, että voisimme metsiemme hyödyntämistä lisätä.

Myös hän hyvin johdonmukaisesti ja suurella ammattitaidolla ja tietämyksellä osoitti, että kaasututkimuksen suorittaminen on nyt ajankohtaisempaa kuin nopea ydinvoimalan rakentamispäätöksen teko.

Kun oikeastaan kaikki ryhmäpuhujat ovat vielä olleet suurin piirtein samalla kannalla nopeasta ydinvoimalapäätöksestä, en voi kuin hämmästyä kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa esitettyä tapaa, jossa hallituskumppania hyvin ala-arvoisella tavalla piikiteltiin muistamatta lainkaan, mikä on realistista ja mikä on sopiva aikataulu.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun metsäteollisuuden suunnitelmat mahdollisesti heittävät, niin kyllähän ne tietysti heittävät, jos metsäteollisuus saa selville, että mitään luotettavaa energiaa ei ole saatavissa. Jos me emme tee ydinvoimapäätöstä vaan jahkailemme vain kaikkien kaasututkimusten kanssa, lopputulos on se, että metsäteollisuus tietää, että Suomessa ei enää kannata kovin paljon tuotantoa lisätä, vaan se siirtyy Keski-Eurooppaan. Ilmeisesti ed. Hassi toivookin sitä, koska siellä kierrätyskuitua saadaan, ja Suomessa saa puu vapaasti lahota. Se ei ole minusta Suomen kannalta millään lailla järkevä tulos.

Samalla tietenkin, kun metsäteollisuus romahtaa, romahtaa Suomen sosiaalinen perusturva. Siitähän nähtiin jo viime vuodelta hyvä esimerkki: Kun bkt putosi 6,5 prosenttia, tänä vuonna ei auta enää muu kuin ruveta karsimaan sosiaalipuoleltakin menoja. Tämä ilmeisesti jatkuu sitten, kun metsäteollisuus on yhä enemmän hätää kärsimässä.

Meillä ei ole pulaa työstä, meillä on pulaa järkevästä työstä. Ei ole mitään järkevää työtä kuljeskella metsässä ja kerätä käpyjä ja risuja ja oksia. Ei se ole tuottavaa työtä, koska energiaa voidaan tehdä paljon edullisemmin monella muulla tavalla. Jos puu pystytään metsästä keräämään niin, että se olisi järkevää käyttää energiaksi, on monin verroin järkevämpää käyttää se paperiksi, joten sitä ei missään nimessä pidä ruveta polttamaan.

Vaikka ed. Louekoski epäili, että puu tuottaa hiilidioksidipäästöjä, sitä se ei onneksi sentään tee, koska se ilmeisesti kasvaa saman verran ja imee hiilidioksidin pois. Mutta se tuottaa kuitenkin muita kasvihuonekaasuja, niin ettei se siinäkään auta.

Suomi on vapaa maa. En ymmärrä, miksi täällä jatkuvasti vaaditaan kaasua rakennettavaksi. Neste saa ihan vapaasti rakentaa putkia niin paljon kuin haluaa. Kukaan ei sitä kiellä.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kiinnittäisin huomiota ed. Hassin puheen siihen osaan, missä hän käsitteli puunjalostuksen eri vaihtoehtoja. On totta, että sellun keitossa saadaan ligniinin poltosta energiaa sillä tavalla, että sitä riittää sellutehtaasta myytäväksikin.

Mutta ongelma meillä on siinä, että meidän tulisi löytää kuusipuulle, jota on erityisesti Etelä-Suomen metsissä reservissä, käyttökohteita. Tällä hetkellä sellunkeittoprosessissa kuusen hyödyntäminen ei ole kannattavaa. Tosin on suunniteltu ja tutkitaan uudenlaisen sulfiittiprosessin aikaansaamista, mutta tässä suhteessa tutkimukset ovat kesken, ja ympäristön kannalta hyväksyttävää järkevää tapaa kuusen jalostamiseen ei tällä tavalla ole. Jos haluamme kuusireserviä jalostaa, siinä tullaan hierrepuolelle, joka edellyttää aika suurta energiamäärää. Eli johtopäätökseni on se, että kuusen jalostamiseksi tarvitaan energiaa. Ehkä myöhemmässä vaiheessa päästään sellaiseen tekniikkaan, että toisenlaisetkin vaihtoehdot ovat käytettävissä, mutta ei vielä tässä vaiheessa ainakaan.

Ed. D r o m b e r g (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Saari kohdisti kokoomukseen puheenvuoron, oikeastaan minuun, viittaan ministeri Juhantalon puheeseen, jossa hän sanoo, että Ahon hallituksen hallitusohjelmaa laadittaessa myös energiapoliittiset linjanvedot suoritettiin ja silloin siinä oli järjestys seuraava: Se perustuu säästämiseen, kotimaisten energiamuotojen lisäkäytön hyödyntämiseen, maakaasun lisäkäyttämiseen ja tämän jälkeen, mikäli vielä tarvitaan, päätökseen mahdollisesta suurvoimalasta.

Mikäli minä erään teidän edustajanne puheesta käsitin, tämä on tärkeysjärjestys. Me katsomme kokoomuksessa, että säästäminen on erittäin tärkeätä ja se ohjelma täytyy mahdollisimman

pikaisesti tuoda eduskuntaan. Mutta katsomme, että seuraavana ja sen rinnalla on nimenomaan päätös perusenergiasta eli suurvoimalasta, joka tulee tehdä mahdollisimman pikaisesti ja jopa tämän kevään aikana. Ministerihän antoi ymmärtää, että viimeistään syksyyn mennessä tulee nämä ratkaisut tehdä.

Mutta jos me ajattelemme, että hallitus on todellakin nyt tehnyt hyvän paketin, 10 miljoonan säästöpaketin, niin se ei ole riittävä vielä, jotta meidän taloudellinen turvallisuutemme taattaisiin, vaan tarvitaan ehdottomasti lisätoimenpiteitä, niin kuin hallitus itsekin on sanonut. Kokoomuksessa me katsomme, että tärkein seuraava askel on nimenomaan perusenergian turvaaminen ja ydinvoiman kautta se tulee, koska on kaikki selvitykset ja valmius olemassa, että tämä pannaan vauhtiin.

Ed. S a a r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Nyt ed. Dromberg puhui erinomaisen asiallisesti. Näinhän hallitusohjelmassa on sovittu, ja tässä järjestyksessä tulisi edetä. Kuitenkin ryhmäpuheenvuorossaan ed. Dromberg suvaitsi sanoa, että Suomella ei ole varaa ydinvoimalapäätöksessään odottaa keskustan puoluekokousta. Minä väitän, että tämän eduskunnan suuri enemmistö, joka katsoo, että tulisi edetä suurin piirtein siinä järjestyksessä kuin hallitusohjelmakin edellyttää, ei todellakaan odota keskustan puoluekokousta, vaan tämä järjestys pidetään siitä syystä, että näin on asiallista tehdä.

Ed. Gustafsson merkitään läsnä olevaksi.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin ed. Louekoskelle. Uskoisin hänen talousoppineena ymmärtävän sen, että sähkön hinta vaikuttaa tasan tarkkaan kaikkiin niihin vaihtoehtoihin, joita sähkön säästämiseksi kannattaa investoida. Eli mitä korkeampi on sähkön hinta, sitä useammat säästöinvestoinnit tulevat taloudellisesti kannattaviksi.

Mitä tulee puun polttoon, niin kuten ed. Tiuri jo totesi, puun poltto ei kyllä hiilidioksidipäästöjä lisää.

Mitä tulee maakaasun hiilidioksidipäästöihin, niin ilmeisesti ed. Louekoskelta jäi kuulematta sekä minun puheenvuorossani että muissakin puheenvuoroissa esitetyt näkökohdat siitä, että maakaasulla voidaan hyvin paljolti korvata kaukolämmön tuotannossa sellaisia polttoaineita, jotka tuottavat enemmän hiilidioksidipäästöjä kuin kaasu.

Ed. Tiurille puunjalostusteollisuuden prosesseista. Minä olen todella päätynyt samaan tulokseen kuin kirjailijakollega Paavo Haavikko, eli että Suomen metsäteollisuuden kannattaisi ottaa energiansa enemmän puusta. Kun me emme mahda sille mitään, ja minusta se on sinänsä ihan hyvä asia, että Keski-Euroopassa kierrätysvaatimukset kasvavat, niin meidän kannattaa tuottaa sellaista paperia, joka on mahdollisimman hyvin kierrätettävissä, ja pyrkiä sellaiseen eurooppalaiseen työnjakoon, että tämä tulee Suomen puunjalostusteollisuuden osaksi.

Ed. Korkeaojalle toteaisin, että jos kuusen käytössä on ongelmia, mikäli tähän selluvaltaisuuteen siirrytään, niin vertailun vuoksi vain: Hänen edustajatoverinsa Markku Laukkanen joku aika sitten totesi, että toisin kuin on oletettu leppä ja haapakin ovat osoittautuneet mainioiksi kuitupuiksi. Luotan tekniikan kehitykseen näissä asioissa.

Ed. K a l l i s : Arvoisa herra puhemies! Ilmeisesti kotimaisen energian puolesta ei tarvitse puhua, kun oikeastaan kaikki edustajat ovat varsin voimakkaasti puhuneet kotimaisen energian puolesta. Todennäköistä onkin, että lähivuosina oman kotimaisen energian osuus on voimakkaasti noussut.

Hallituksen energiapoliittinen selonteko on pintapuolinen mutta siitä huolimatta hyvin informatiivinen. Selonteon sisällysluettelo antaa hyvän kuvan energiapolitiikkaan kuuluvista asioista. Energiatalouden lähtökohdat ovat tänään selvästi paremmat kuin 20 vuotta sitten, jolloin riippuvaisuus öljystä oli todella suuri. Omat energiavaramme ovat vähäiset ja tänä päivänä vielä 70 prosenttia energiatarpeestamme tuodaan ulkoa. Olemme edelleen siis alttiita maailmanmarkkinoiden häiriöille.

Jokainen yhtynee selonteossa mainittuihin toteamuksiin tavoitteiden vaativuudesta. Siihen liittyvät ympäristöasiat, turvallisuuskysymykset ja toteamukset ohjauskeinojen tarpeellisuudesta. Valtio voi monella tavalla ohjata meitä siinä, minkä laatuista ja minkä tyyppistä energiaa käytetään. Energian säästämisen välttämättömyydestä on toteamukset, ja käykin ilmi, että on runsaasti säästömahdollisuuksia. Bioenergian edistämisen tärkeydestä on varsin tärkeä otsikko ja tärkeä toteamus, ja siinä on viittauksia puun energiakäyttöön, turpeeseen ja muun kotimaisen energian lisäämiseen. Ilmeistä on, että Pudasjär-

ven turvevoimalaitos käynnistyy lähivuosina, jos ryhmäpuheenvuoroihin ja muihin puheenvuoroihin on luottamista. (Ed. Tiuri: Lisää saasteita!) — No, joka tapauksessa Suomen kansa näin tahtoo. — Toteamus tuontipolttoaineiden saannin varmuuden lisäämisestä ja ne asiat, jotka selonteossa siitä todetaan, ovat varsin tärkeitä, ja niihin ilmeisesti jokainen voi yhtyä. Selonteossa mainitut tavoitteet ja ratkaisuvaihtoehdot edellä mainituissa asioissa ovat yleisesti hyväksyttäviä.

Haluan kiinnittää huomiota ainoastaan kahteen asiaan. Toinen koskee maakaasuvoiman lisäämistä ja toinen ydinvoimalaitosten turvallisuutta.

Selonteossa sivulla 40 todetaan aivan oikeutetusti mahdollisuudet lisätä maakaasun käyttöä rakentamalla Norjaan kaasuvoimalaitos, josta sähköä tuodaan Suomeen. Todetaan, että tällaista yhteispohjoismaista hanketta kannattaa selvittää, mikäli kaasuputken vetäminen Norjasta Suomeen käy mahdottomaksi. Olin tähän päivään saakka ihan samaa mieltä, että kannattaa selvittää, mutta aivan niin kuin ministeri Juhantalo tänään totesi, asiaa on tutkittu jo kolmisen vuotta. Teknisesti se on täysin mahdollista, ja on jopa edullista siirtää sähköä Norjasta Suomeen käyttäen jo rakennettua siirtoverkkoa, mutta poliittisesti se on ainakin tänään täysin mahdotonta. Ympäristösyistä Norjan suurkäräjät eivät anna lupaa kaasuvoimalan rakentamiselle, niin kuin ministeri Juhantalo totesi. Tilanne saattaa tietenkin muuttua, joten näitä suunnitelmia ei pidä lopullisesti haudata.

Samalla sivulla todetaan, että Venäjältä tuotava sähkö tuotetaan ydinvoimalaitoksissa, joiden turvallisuus ei vastaa kansainvälistä tasoa. Jokaisessa ryhmäpuheenvuorossa on tänään viitattu tähän turvallisuusriskiin. Hallitus ilmoittaa selonteossa olevansa valmis lisäämään asiantuntija- ja muuta apua lähialueiden ydinlaitosten turvallisuuden parantamiseksi, siis hallitus on valmis lisäämään tätä apua.

Pelkään, että meidän ja muiden antama asiantuntija- ja muu apu jää ainoastaan kosmeettiseksi eikä vähennä kovin paljon turvallisuusriskiä. Kansainväliset asiantuntijat ovat varoittaneet venäläisistä ydinvoimaloista ja vaatineet välittömiä toimenpiteitä riskien eliminoimiseksi. Esitetyt toimenpiteet ovat olleet yksinkertaiset eli voimaloiden sulkeminen välittömästi.

Arvoisa herra puhemies! Pelkään, että valitsemmepa me minkä vaihtoehdon hyvänsä perusvoiman tuotannon laajentamisessa, jää kuitenkin itärajamme taakse viritetty aikapommi. Tästä riskistä emme pääse asiantuntija- ja muuta apua antamalla. Mielestäni Suomen tulisi yksin tai yhteistyössä muiden Pohjoismaiden kanssa ryhtyä neuvottelemaan Venäjän kanssa siellä sijaitsevien ydinvoimaloiden siirtämisestä yhteisyrityksen omistukseen. Ed. Tiuri oli vähän samoilla linjoilla, kun hän eräässä vastauspuheenvuorossa mainitsi, että venäläiset ydinvoimalat tulisivat turvallisemmiksi, mikäli suomalaiset työntekijät niissä työskentelisivät. Ilmeisesti hän oli sitä mieltä, että siihen pitää pyrkiä, ja silloin ilmeisesti ei tarvitse Suomeen viidettä ydinvoimalaa hänen mielestään rakentaa.

Esitystä ryhtymisestä neuvotteluihin ei pidä torjua sillä väitteellä, ettei Venäjältä löydy tahoa, jonka kanssa voisi tällaisia neuvotteluja käydä. Ovathan ruotsalaiset ja saksalaiset viime vuosina perustaneet useita tänä päivänä hyvin tai ainakin verraten hyvin toimivia yhteisyrityksiä. Ydinvoimalat tulisi sitten yhteisyrityksen toimesta saattaa turvalliseen kuntoon. Tällä tavalla Suomi turvaisi sähkönsaantitarpeensa samanaikaisesti kuin ydinvoimalaonnettomuuden riski olennaisesti laskisi. Investointia ei pidä vierastaa potentiaalisten poliittisten riskien johdosta, koska tällä hetkellä oleva onnettomuusriski on paljon suurempi ja kohtalokkaampi.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Suomeen tarvitaan tietenkin viides ydinvoimala. Meillä on lisäksi tällä hetkellä yksi ydinvoimala käytössä Pietarin lähellä, mutta se ei ole suomalaisten. Mutta jos tosiaan sinne saataisiin suomalainen käyttöhenkilökunta, sieltä voitaisiin toimittaa turvallisesti sähköä varmaan sen verran kuin sitä tähänkin asti on tuotettu, jonkin verran ainakin, Suomeen. Lisäksi voitaisiin varmasti vanhan Neuvostoliiton alueella pysäyttää kaikkein vaarallisimpia laitoksia.

Ed. Mäkelä: Arvoisa puhemies! Hallituksen energiapoliittisen selonteon sisältö kaikessa ympäripyöreydessään, teoretisoinnissaan ja kantaaottamattomuudessaan kuvastaa hallituksen kyvyttömyyttä tehdä selkeitä ratkaisuja sekä hallituksen sisällä vallitsevia ristiriitaisia näkemyksiä edes energiapolitiikasta. Kun hallitus oli ajautumassa vakaviin erimielisyyksiin Suomen energiapolitiikan suunnasta, selontekoon on kirjoitettu eri suuntiin vetävien ministereiden mieliksi vähän kaikista asioista jotakin.

Hallituksen energiapoliittinen linja noudattaa samaa jahkailun ja päättämättömyyden linjaa,

josta hallitusta on voitu jatkuvasti niin monien asioiden kohdalla syyttää. Hallitus ei ota laajassa selonteossaan selvää kantaa siihen, minkälaisin ratkaisuin energian lisätarve olisi jatkossa parhaiten turvattavissa. Hallitus on kirjannut vain eri vaihtoehtoja, mutta tulevista perusratkaisuista ei ole mitään tietoa.

Kiistellyn ja SMP:n voimakkaasti vastustaman ydinvoimapäätöksenkin hallitus ilmoittaa tapahtuvan lähiaikoina. Kun hallitus ei nyt näytä uskaltavan ottaa selkeää kantaa minkään energiavaihtoehdon puolesta, eduskunnan tehtävänä on jäädä ilmeisesti ensi syksyyn asti odottelemaan hallituksen ratkaisuja, jotta keskustakin ehtisi pitää puoluekokouksensa ja kääntää takkinsa ydinvoimakysymyksessä kuten EY-kannanotossakin.

Todennäköisesti hallitus syksyllä liputtaa sisäisen enemmistönsä turvin viidennen ydinvoimalan puolesta, ellei hallitus jo ennen syksyä ole kaatunut Suomen kansan suureksi onneksi ja siunaukseksi tai sitten siirtänyt ydinvoimaratkaisua vielä pitemmälle Sosnovyi Borin ydinvoimalaonnettomuuden pelästyttämänä. Sosnovyi Borin onnettomuus on selkeästi lisännyt kansalaisten pelkoa ydinvoimaa kohtaan, mikä hallituksen olisi syytä ottaa huomioon ratkaisuja tehdessään.

SMP:n mielestä ensi syksyn kunnallisvaalien yhteydessä voitaisiin aivan hyvin järjestää kansanäänestys ydinvoimasta. Vaikka äänestys olisi vain neuvoa-antava, sillä olisi varmasti jotakin vaikutusta poliittisten päättäjien kannanottoihin. Tuskinpa hallitus ja eduskunta olisivat valmiita jääräpäisesti ajamaan lisäydinvoimaa, jos kansa selvällä enemmistöllä vastustaisi ydinvoiman jatkorakentamista.

On hämmästyttävää, ettei hallitus jo nyt ole luopunut ajatuksesta ydinvoiman lisäämiseksi. Sosnovyi Borin onnettomuuden, vaikkakin se tapahtui turvallisuudeltaan kelvottomaksi havaitussa venäläisessä voimalassa, olisi uskonut vakuuttavan hallituksen ydinvoimaloitten todella karmeista riskeistä. Läntisessä maailmassa ollaan yleisesti luopumassa uusien ydinvoimaloitten rakentamisesta. Miksi Suomessa pitäisi lisätä ydinvoimaa? Eikö hallitus todellakaan pysty vastustamaan metsäteollisuuden painostusta? Olisi myös hyvä saada tietää, rakennetaanko Suomeen lainkaan lähivuosina uusia paperitehtaita, joita varten lisäenergiaa on erityisesti kiirehditty, kun entisetkin tuntuvat lähtevän maasta pois.

Oman kysymyksensä arvoisia ovat laskelmat maamme tulevaisuuden energiatarpeesta, laskelmat, jotka perustuvat ei faktiseen tietoon vaan olettamuksiin, ja näitä olettamuksia käytetään perusteluina ydinvoiman jatkorakentamiselle. Englantilaiset asiantuntijat ovat arvostelleet suomalaisia myös virheellisistä ydinvoimaloitten kustannuslaskelmista. Ilmeisesti epärealistisilla kustannus- ja korkolaskelmilla pyritään lisäämään kiinnostusta ydinvoimaan.

Kuten jo SMP:n ryhmäpuheenvuorossa on esitetty, SMP:n energiapolitiikka lähtee jatkorakentamisen osalta kotimaisten, uusiutuvien, hajautettujen energialähteiden tehostetusta käytöstä.

Puun käyttöä energialähteenä olisi mielestäni voimakkaasti lisättävä. Suomen metsät ovat täynnä sopivaa puuta energiahakkeena käytettäväksi. Vuosittain jää metsiin miljoonia kuutioita puuta, jota voitaisiin tehokkaasti käyttää maamme energiatuotannossa.

Maakaasun käyttöä voitaisiin niin ikään voimakkaasti lisätä. Ihmetystä herättää, ettei hallitus ole tarmokkaasti lähtenyt neuvottelemaan lisämaakaasun saamisesta Norjasta Pohjanmereltä ja myöhemmin myös Venäjältä Barentsinmeren alueelta. Hallitus valittelee selonteossaan maakaasun epävarmuutta sen tähden, että sitä nykyisin tuodaan vain idästä. Maakaasu olisi erittäin ympäristöystävällistä, ja riskitkin olisivat aivan toista luokkaa kuin ydinvoimassa. Miksi hallitus ei nyt tartu hyvään tilaisuuteen saada maakaasua useasta lähteestä? Päätöksiä maakaasun lisäämiseksi olisi tehtävä ajoissa, viimeistään tämän vuoden kuluessa, jo yksin putkiston rakentamista ajatellen. Ruotsin mukaantulo maakaasuputken rakentamiseksi Norjan Haltenbankenista varmistuisi heti, jos Suomi ilmoittaisi tilaavansa uudet ilmavoimien hävittäjänsä Ruotsista. Ei kai JAS-kone ole yhtään sen huonompi vaihtoehto kuin muutkaan tarjotut konetyypit. Jos toisin olisi, JAS ei enää olisi mukana tarjouskilpailussa.

SMP:n energialinjana on myös se, ettei energian tuotantoa tule keskittää liian suuriin yksikköihin. Energiatuotannon olisi tapahduttava myös mahdollisimman monipuolisin tuotantojärjestelmin, mihin Suomessa viime vuosina on pyrittykin, tosin ei riittävän ponnekkaasti.

Viimeistään nyt ennen viidennen ydinvoimalan rakentamispäätöstä tulisi käynnistää puolueettoman selvityselimen toimesta selvitys mahdollisten energiamuotojen käyttömahdollisuuksista ja kustannuksista. Aivan liian pienelle huomiolle on jäänyt biokaasun, tuulivoiman, aurin-

koenergian, turpeen, maakaasun ja energiakasvien tutkimus. KTM:ää ei voi kuitenkaan nimetä puolueettomaksi selvityselimeksi, sillä tunnetusti se on nykyisen kauppa- ja teollisuusministerinsä mukaisesti valjastettu ydinvoiman puolestapuhujaksi.

Biokaasu on hiilidioksidilla laimennettua maakaasua, jota syntyy luonnostaan soissa, kaatopaikoilla ja lannassa. Sitä voidaan käyttää samaan tapaan kuin maakaasua sähkön tuotantoon ja lämmitykseen. Soista syntyvän biokaasun keräämiseen keksittiin Suomessa 70-luvun alussa menetelmä, jolle myönnettiin patentti. Koska viranomaiset eivät tuolloin olleet halukkaita koetoimintaan, keksijät muuttivat Ruotsiin, jossa pääsivät heti käynnistämään mittavan koetoiminnan Ruotsin valtion varoin. Voimme hyvin ymmärtää, miksi asiasta on haluttu sittemmin vaieta. Suomessa on kuitenkin moninkertainen määrä suota Ruotsiin verrattuna, joten kauppa- ja teollisuusministeriön olisi syytä pyrkiä asiassa edes yhteistyöhön ruotsalaisten kanssa.

Maatalouden ja jäteveden puhdistamojen lietejätteiden hyötykäyttöön kehitettiin Suomessa julkisin tukivaroin biokaasureaktorikin 70-luvun lopulla. Reaktori patentoitiin kansainvälisesti, ja se alkoi yleistyä maatalouden piirissä, kunnes Neste osti patenttioikeudet 80-luvun puolivälissä. Kauppa- ja teollisuusministeriöltä olisi mielenkiintoista kuulla, mitä tälle suomalaiselle menetelmälle on jatkossa tehty.

Kaatopaikkakaasu sisältää maakaasun ohella paljon myrkyllisiä ja haisevia aineita. Kaasu voidaan kuitenkin kerätä ja polttaa energiakäyttöön yksinkertaisesti pumppaamalla kaasu kaatopaikan sisältä ennen kuin se purkautuu ympäristöä saastuttamaan. Tämä teknologia on ollut Yhdysvalloissa normaalikäytössä jo 15 vuotta. Itsekin olen saanut tutustua tällaiseen biokaasua tuottavaan kaatopaikkaan Amerikassa. Helsingin Vuosaaressa rakennettiin 80-luvulla kaatopaikkakaasun koekeräilylaitos julkisin varoin. Laitos tuottaa nyt jatkuvalla 2 megawatin teholla kaukolämpöä Helsingin energialaitokselle. Missä ovat suunnitelmat seuraaville laitoksille, ympäristöministeriöltä tekisi mieleni kysyä.

Arvoisa puhemies! Vesivoiman käyttö energiatuotannossa on varteenotettava vaihtoehto. SMP ei sulje pois vesivoiman lisävaljastamista. Nykyiset jo valjastetut kosket ja joet tulisi jatkorakentaa ja ottaa vesivoimasta kaikki irti, mitä saatavissa on. Onhan vesivoima luonnonmukaisin ja turvallisin tapa tuottaa energiaa. Pohjoisen joista on vielä saatavissa lisävoimaa. Vuotosta voitaisiin ryhtyä rakentamaan välittömästi. Ei myöskään pidä jättää käyttämättä niitä energiamahdollisuuksia, joita eräissä pienemmissä joissa on käyttämättä. Eivät kaikki Suomen vapaat joet ole luonnonsuojelullisesti niin tärkeitä ja pyhiä kuin on tahdottu väittää. SMP kannattaa ympäristön ja luonnon suojelua järkevissä puitteissa. Mutta ei sen tarvitse merkitä intomielistä patoihin itsensä kahlehtimista tai puissa virkavallan kiusaksi roikkumista.

Kaikkia ratkaisuja tehtäessä on kuitenkin alueen asukkaita kuunneltava ja kunnioitettava heidän mielipiteitään. Pohjoisen vesivoiman ja Vuotoksen altaan rakentamisessa parhaita asiantuntijoita ovat paikalliset ihmiset, eivät esimerkiksi Saksan vihreät tai muut ns. luonnonsuojeluintoilijat, joille eläimet ja luonto ovat ihmisiä ja ihmisten toimeentulomahdollisuuksia tärkeämmät. Vesivoiman jatkorakentaminen toisi energian lisäksi myös huomattavan piristysruiskeen Pohjois-Suomen synkkiin työllisyystilastoihin. Pelkästään Vuotoksen allas tarjoaisi töitä sadoille ihmisille.

Viime aikoina energiapoliittisissa keskusteluissa on korostettu haittaverojen merkitystä puhtaamman energian tuottamiseksi. Haittaverot ovat hyväksyttäviä, kunhan niistä ei tule pelkkä valtiovallan fiskaalinen rahankeräysautomaatti ilman myönteisiä vaikutuksia. Myöskään haittaverojen ei saa antaa kehittyä sellaisiksi, että saastuttaa saa miten paljon tahansa, jos vain maksaa. Erityisen tärkeää olisi antaa erityisen saastuttavaa energiaa kuten kivihiiltä ja öljyä käyttävien energialaitosten päästöjen puhdistus- ja suodatinlaiteinvestoinneille täydellinen verovapaus.

Selonteossaan hallitus huomauttaa, että energiansäästömahdollisuuksia on monia. Energian säästämisen ongelmana on kuitenkin ihmisten ja viranomaisten asenteet. Kun vielä varsin kohtuuhintaista energiaa on ympäri maata saatavissa, ei säästämiseen nähdä tarvetta ennen kuin energian saanti vaikeutuu tai sen hinta rajusti nousee. Monissa kaupungeissa ja kunnissa kulutetaan iltaisin ja aamuyöstä turhaa sähköä katuja ulkovalaistukseen, vaikka ulkona olisi jo riittävän valoisaa. Hallitus ilmoittaa päättävänsä lähiaikoina laajasta energiansäästöohjelmasta. Toivottavasti edes tästä kysymyksestä hallitus voisi keskuudessaan olla yksimielinen ja toivottavasti säästöohjelma todella tulee lähiaikoina eikä joskus tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen energiapoliit-

tinen selonteko eduskunnalle on verhottu kiiltopaperikansiin. Koreasta ulkoasusta ei ole kuitenkaan mitään hyötyä, kun selonteon sisältö ei anna minkäänlaisia vastauksia kysymykseen, mikä on hallituksen kanta lähivuosien perusenergiaratkaisuksi. Hallitus näyttää jatkavan tässäkin asiassa tutuksi tullutta ajelehtimistaan, jahkailuaan ja päättämättömyyttään. Paljon puhuttu ja kauan odotettu selonteko on osoittautunut pelkäksi tyhjäksi hallituksen sananhelinäksi. Maamme energiapolitiikan tulevaisuuden suunta jää vaille vastausta.

Hallitukselta olisi odottanut selkeää energiapoliittista ratkaisua, jossa olisi otettu huomioon puolueettomasti kaikki vaihtoehdot etuineen ja haittoineen. Nyt eduskuntaryhmät ottavat toinen toisensa jälkeen eri energiavaihtoehtojen edustajia luokseen. Mitään vertailua ei pystytä tekemään, koska eri vaihtoehtomuodot sulkevat pois toinen toisiaan eikä tosissaan halutakaan etsiä toinen tosiaan täydentäviä, ydinvoimaa korvaavia turvallisia vaihtoehtoja. Valtionyhtiöt tuntuvat olevan nyt erityisen innokkaasti liikkeellä. Toivottavasti energiapoliittisia ratkaisuja ei tehdä kuitenkaan kestityksen hyvyyden tai puhujien kyvykkyyden mukaan, vaan puolueettomien, monipuolisten ja tosiasioihin perustuvien tutkimustulosten pohjalta.

Ed. Björkenheim: Arvoisa puhemies! Suomen energiahuollon tulevaisuus pariksi vuosikymmeneksi on ratkaistava tämän vuoden aikana. Tarvitsemmeko tulevaisuudessa lisäenergiaa, riittääkö nykyinen kapasiteetti vai onko sitä vähennettävä?

Itse lähden siitä, että kapasiteettia on lisättävä, koska kulutus kasvaa. Viimeisten 20 vuoden aikana maamme sähkön kulutus on kolminkertaistunut. Viime vuonna sähkön kulutus teollisuudessa laski 5 prosenttia matalasuhdanteiden takia, mutta yksityistalouden kulutus nousi 2 prosenttia siitä huolimatta, että oli leuto talvi ja sähkön käyttö lämmitykseen oli vähäisempää kuin normaalina talvena. Tämä osoittaa sitä, että huolimatta kansan keskuudessa aika suositusta puheenaiheesta, energian säästöstä, ei juuri kukaan silti ole valmis sitä itse tekemään ainakaan tuntuvasti. Hallitus on luvannut säästöohjelman vielä tänä keväänä. Toivottavasti siihen suhtaudutaan myönteisesti joka taholla. Lähden siis siitä, että kapasiteettia on lisättävä.

Selonteossa todetaan, että kaikkiaan on varauduttava hankkimaan sähkön kysyntää varten uutta ja korvaavaa kapasiteettia 1990-luvun jälkipuoliskolle noin 2 500 megawattia ja vuosille 2000—2010 saman verran lisää siitä huolimatta, että sähkön säästötoimenpiteet säilyisivät määrätietoisina koko ajan.

Selonteossa luetellaan hallituksen lähiajan energiapoliittiset toimenpiteet. Kansalaisia kiinnostaa erityisesti, rakennetaanko viides ydinvoimala vai ei. Tähän ei hallitus ota kantaa tässä vaiheessa eikä suosittele minkään muunkaan polttoaineen varassa toimivan suurvoimalan rakentamista. Maakaasun tuontia luvataan selvittää ja palata ydinvoimalahankkeeseen syksyllä. Olen samaa mieltä kuin ed. Markku Koski, joka aikaisemmin päivällä esitti keskustan ryhmän kannan, että ensin on säästettävä ja yritettävä tulla toimeen kotimaisilla vaihtoehdoilla ja maakaasulla. Jos tämä ei riitä, vasta sen jälkeen otetaan harkittavaksi ydinvoiman lisärakentaminen.

Teollisuuden energian tarve on pystyttävä kuitenkin turvaamaan joka tapauksessa. Jos tulevaisuus perustuu siihen, että ostamme ydinvoimalla tuotettua sähköä muualta, olisi tietysti parempi, että vastaava ydinvoimala olisi Suomessa. Koska maailmassa tällä hetkellä on 425 toiminnassa olevaa ydinvoimalaa, on maapallon turvallisuuden kannalta aika yhdentekevää, onko Suomessa neljä vai viisi. Silti päätöksenteko on ongelmallista monesta syystä. Uusia ydinvoimalatilauksia ei tällä hetkellä ilmeisesti ole yhtään, mikä osoittaa sen, että ydinvoiman vastustaminen on voimakasta joka taholla.

Mitä maakaasuun tulee, on kolme kysymystä selvitettävä: Onko myyjiä? Onko ostajia? Onko kuluttajia? Näihin kysymyksiin on syksyyn mennessä saatava vastaukset.

Selonteko voidaan tulkita siten, että hallitus todellakin haluaa panostaa hajautetun, uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvan energian tuottamiseen kestävän kehityksen periaatteen mukaisesti. Onko meillä riittävästi aikaa selvittää, saammeko sillä tavalla kokoon 4 000 megawattia? Energian tuotanto on rakennettava sille pohjalle, että saanti on varma ympäri vuoden, että käyttö on turvallista sekä ettei synny ympäristövahinkoja tai ainakin mahdollisimman vähän. Lisäksi on taloudelliset seikat otettava huomioon. Puuta voi polttaa ympäri vuoden, mutta vesi-, tuuli- ja aurinkoenergian saanti riippuu sääolosuhteista, joihin emme voi vaikuttaa.

Pohjanmaalla Korsnäsin kunnassa on viime kesänä rakennettu 4 tuulivoimalaa, joista saadaan sähköä 80 omakotitalon lämmittämiseen, mutta pahin on tietysti se, että silloin kun ei

tuule, ei liioin tule sähköä ja silloin tämäkin alue on perusvoimasta riippuvainen. Mutta hyvä apuhan tämä tietysti on.

Suurella innolla puhutaan kotimaisen puuylijäämän käyttämisestä energiatuotantoon. On mahdollista käyttää yli 20 miljoonaa kuutiometriä puuta vuodessa tähän tarkoitukseen. Jos tämä määrä käytettäisiin energian tuotantoon, säästyisi arviolta noin miljardin verran energiatuonnin menoja. Tehoa siitä saataisiin 2 000 megawattia. Työllistävä vaikutus olisi merkittävä maaseudulle, missä juuri tänä aikana uusien työpaikkojen luominen on elintärkeä asia.

Mutta tässäkin asiassa pitää lähteä arkipäivän todellisuudesta. En ole kuitenkaan vielä nähnyt yhtään luotettavaa laskelmaa, jonka mukaan energiapuulle tulisi sellaista kantohintaa, jota verottaja tänään käyttää pinta-alaverotuksen pohjana. Olen kyllä nähnyt sellaisia laskelmia, missä yhteiskunnan tukea on tarvittu kannattavan bioenergian tuotantoon. Sellaisia odotuksia pidän täysin epärealistisina. Tasoittaminen energiaverolla tekee vain energian kalliimmaksi, ja sitä kai meidän ei pidä tavoitella kuluttajien harmiksi.

Jotta puun käyttö energian tuotannossa olisi mielekästä, pitää järjestelmän kannattaa kummallekin osapuolelle: ei yhteiskunnan tukea, mutta jonkinnäköinen kantohinta. Ilmaisen puun raahaaminen poltettavaksi halvan sähkön tai lämmön tuottamiseksi ei mielestäni voi tulla kysymykseen. Puu on arvokas ja tarpeellinen raaka-aine, jota pitäisi jalostaa mahdollisimman pitkälle ja myydä valmiina tuotteina. Energiatuotantoon pitäisi tulla vain sellaisen puutavaran, joka ei muuhun kelpaa, mutta kuitenkin on muistettava, että myös harvennuspuulla on hintansa. Kuitenkin kannatan lämpimästi puun käyttöä energian tuotannossa, mutta taloudelliseen puoleen on kiireesti paneuduttava tutkimalla asiaa eli sitä, miten saisimme puutavaran metsästä energialaitokseen kannattavasti sekä kansantalouden että yksityistalouden näkökannalta.

Eräänä esimerkkinä siitä, miten maakunnissa on valmiudet, kunhan vain saisivat starttiavun valtiolta, on Vöyrin kunnassa menossa oleva bioprojekti. Vöyrillä pari viljelijää on keksinyt omaperäisen mallin, jonka mukaan peltojen kesannoimismaksuja voitaisiin kääntää biomassan tuotantoon 2,5 megawatin pieneen lämpölaitokseen. Heidän laskelmiensa mukaan kantohinta ilman erityistoimenpiteitä olisi nolla tai jopa alle. Lähtökohta viljelijän kannalta on, että hakkeelle on saatava riittävä hinta. Lähtökohta lämpölaitoksen kannalta taas on, että rakennusinvestoinnin on oltava kannattava ja hakkeen on kilpailtava osin turpeen ja myös öljyn kanssa. Vöyrin mallin mukaan on lähtökohta valtion kannalta se, että lisäavustus lämpöinvestointeihin on säästettävä maatalouden vientimenoista, joten toimenpide on valtiolle siinä mielessä kannattava. Kysymyksessä on eräs pakkokesannoinnin vaihtoehto. Tämä pienlämpösuunnitelma on lähetetty KTM:lle, jossa toivon, että hallituksen selontekoon viitaten asiaan paneudutaan huolellisesti, ja mielelläni tietysti näytän vöyriläisten laskelmat, jos joku on niistä kiinnostunut.

Ympäri maata on muutenkin kiinnostusta ja valmiuksia pienvoima- ja lämpölaitosten rakentamiseen. Nyt KTM:n pitäisi laatia valmis toimintaohje kaikille halukkaille, jotka kysyvät neuvoa. Tästä toimintaohjeesta tulisi käydä ilmi, minkälaisia suunnitelmia, laskelmia ja sitoumuksia energialaitosavustushakemus edellyttää, mihin hakemus on lähetettävä ja keneltä voi saada apua ja neuvoja. Siis pienenergiatuottajan ohjekirjaa kaivataan. Tähän olisi otettava myös ohjeet pienvesivoimaloiden rakentamiseen, koska nekin saattavat olla hyvin kannattavia oikein rakennettuina.

Sitten toivomme tietysti, että valtio suhtautuisi myönteisesti esimerkiksi — täällä on mainittu Pudasjärvi — myös Vetelin kunnan suunnittelemaan voimalaitokseen, jossa polttoaineena olisi myös turve ja puu.

Parituhatta megawattia olisi ehkä helpostikin saatava koolle, jos kaikki valmiudet kartoitettaisiin. Eräältä taholta esitettiin minulle, että noin 800 megawattia olisi saatavissa vanhoista, käytöstä poistetuista ja rappiolla olevista vesivoimaloista, joiden uusinvestointitarve olisi verrattain pieni.

Suomessa ovat aina huonot ajat saaneet esiin suomalaisten parhaat puolet. Olisiko tilanne nyt sellainen, että talkoohenkeä energian tuotantoonkin saataisiin, idearikkautta, tarmokkuutta ja mahdottoman tekemistä mahdolliseksi? Hajautettu energian tuotanto on mielekästä monesta syystä.

Syksyllä joudumme ottamaan kantaa suurvoimalan rakentamiseen, koska kuitenkaan en usko, että meidän kotimaiset vaihtoehtomme niin lyhyellä varoitusajalla saavat kilpailukykyä aikaan kaikista hyvistä aikomuksista ja unelmista huolimatta, mutta siihen mennessä ja siitä huolimatta on kaikki kotimaiset vaihtoehdot tarkoin kartoitettava. Olisihan aika mukavaa tulla mahdollisimman paljon omillaan toimeen.

Kun syksyllä palaamme asiaan, meidän on saatava luotettavat laskelmat suurvoimalan rakentamis- ja käyttökustannuksista asiaan kuuluvine vertailuineen, mitä sekä kaasuun että ydinvoimaan tulee. Tällaista materiaalia jäin kaipaamaan hallituksen selonteosta, vaikka se muuten on laadittu herättämään keskustelua ja saamaan esille kaikkien eri vaihtoehtojen hyödyt ja haitat. Itse ratkaisen kantani ydinvoiman suhteen vasta kun tarvittavat taustatiedot on meille toimitettu.

Ed. K a r h u n e n : Arvoisa herra puhemies! Valtioneuvoston selonteossa todetaan, että talous- ja ympäristöpoliittiset vaatimukset ovat usein eri suuntiin vetäviä. Tämä tosiasia konkretisoitui erittäin hyvin hallituksen selontekokäsittelyn aikana julkisuuteen tulleista tiedoista, kun talous- ja ympäristöpoliittiset syyt vetivät hallitusta kahteen eri suuntaan: kestävän ja kestämättömän kehityksen suuntiin.

Valtioneuvostolle virallisesti valmisteltu kestämättömän kehityksen energiastrategia sai käsikirjoituksen vastaisesti haastajakseen ympäristöministeriössä valmistellun kestävän kehityksen energiastrategian. Käsittelyn aikana selontekotekstiin lisättiin useita hyviä kohtia, mutta kompromissipaperissa talouspolitiikka, ympäristöpolitiikka ja energiapolitiikka ovat entistä enemmän erillään toisistaan.

Valtioneuvoston energiapoliittisen selonteon ensi sivuilla luvataan, että energiastrategia määrittelee tavoitteet ja keinot energiatalouden kehittämiselle. Vaihtoehtojen luetteleminen ei kuitenkaan riitä tavoitteeksi eikä keinoksi. Päättäjien tehtävänä on valita vaihtoehdoista paras. Selonteossa toki todetaan, että energiakysymysten hankaluus johtaa helposti päätöksenteon viivästymiseen. Ilmeisesti tämä on tarkoitettu ensi sivuja ja loppusivuja koskevaksi itsekritiikiksi.

Suomen keskeisiä tavoitteita YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssissa kesäkuussa Brasiliassa on tuotanto- ja kulutustapojen muuttaminen. Suomen kansallinen valmistelu on tapahtunut laajapohjaisessa valmistelutoimikunnassa kolmen ministerin johdolla. Valmistelutoimikunta esittää, että tuotanto- ja kulutustapoja muutettaisiin tehostamalla energian säästöä ja kehittämällä ympäristön kannalta kestäviä energialähteitä. Suomen tavoitteiden uskottavuus kuitenkin kärsii, kun Suomen hallitus omassa energiapoliittisessa selonteossaan ottaa lähtökohdaksi energian kulutuksen kasvun.

Energian tarvelaskelmat on arvioitava uudelleen, koska nykyinen taloudellinen tilanne on vaikuttanut sähkön käytön kasvuennusteisiin. Kukaan ei toivo taantumaa, mutta optimistisinkaan ei usko, että parissa vuodessa saavutettaisiin entiset kasvuennusteet. Hallituksen on laadittava myös uskottava säästöohjelma. Oikeassa marssijärjestyksessä ensin olisi pitänyt arvioida säästömahdollisuudet, sen jälkeen tehdä kasvuennusteet ja vasta sitten laatia tuotantostrategia ja tehdä päätökset perusvoiman lisäämisestä. Aikaa on kuitenkin tuhlattu jopa vuosia, kun ydinvoiman kiihkeimmät puolustajat eivät ole uskaltaneet antaa mahdollisuutta energian tarpeen uudelleen arviointiin saati yhteiskuntataloudelliseen kustannusvertailuun.

Uncef-konferenssin kansallista valmistelutoimikuntaa johtanut ulkoministeri Väyrynen antoi tänään suuressa valiokunnassa kuulemistilaisuudessa ymmärtää, että Suomi on säästänyt jo riittävästi. Olen eri mieltä. Säästöjä tarvitaan, ja siihen on vielä paljon mahdollisuuksiakin. Energiaintensiivisestä teollisuudestamme energiaintensiivisin on metsäteollisuus. Metsäteollisuuden sisälläkin on varaa uudelleenarviointiin. Paperiteollisuus voi paitsi siirtyä sellunkeittoon säästää esimerkiksi käyttämällä painehiokemenetelmää kuumahiokemenetelmän sijasta ja lisäämällä massaan jätepaperia jopa 50 prosenttia sähköenergiaa suunnitellusta.

Teollisuus on viime vuosina tehnyt kaikkensa saadakseen päättäjät uskomaan energian tuotannon lisärakentamistarpeeseen. On luonnollista, että osaa päättäjistä on hyvin vaikeaa tai mahdotonta saada vakuutetuiksi säästökyvyistä. Paitsi halpa energia myös teollisuuden asennekasvatus on heikentänyt kuluttajien halua energian säästöön. Päinvastoin kuin teollisuus itse uskon, että jokaisen suomalaisen energiankulutuspäätöksillä on vaikutusta energian kulutuksen kokonaismäärään. Mielestäni hallituksen on pikaisesti asetettava energiansäästötavoite ja tehtävä tavoitteensa kansalaisille selväksi. Kokonaisenergian kulutuksen kasvu on pysäytettävä vuosituhannen vaihteeseen mennessä ja supistettava viidenneksellä vuoteen 2010 mennessä.

Asiansa kiihkeimmät puolustajat ovat yleensä suurin uhka tavoitteensa toteutumiselle. Tämä koskee sekä niitä ihmisiä, joiden kanssa olen samaa mieltä, kuin niitä, joiden kanssa olen eri mieltä. Erittäin ärsyttävää on käyttäytyminen, jolla saatetaan jopa oman asian puolustajat suuttuneiksi. Tähän kiihkeään käyttäytymiseen ovat sortuneet esimerkiksi ydinvoiman fanaattiset

kannattajat kieltäytymällä keskustelemasta vaihtoehtoisista energiantuotantomuodoista.

Ydinvoiman lisärakentamista puolustetaan paitsi sen ympäristöystävällisyydellä myös sen taloudellisuudella. Ydinenergian kilpailuasema on kuitenkin vääristynyt. Ydinenergian hinnoittelussa ei ole kattavasti huomioitu polttoaineena käytettävän uraanin kaivamisesta ja rikastamisesta aiheutuvia haittoja, polttoaineen valmistamisesta aiheutuvia haittoja sekä käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituksen tai mahdollisen jälleenkäsittelyn ympäristövaikutuksia. Myös nykyinen atomivastuulaki vääristää ydinvoiman kilpailuasemaa eri energiamuotojen taloudellisuusvertailussa. Saksassa ja Sveitsissä ydinvoimayhtiö on täydessä rajattomassa vastuussa mahdollisen onnettomuustilanteen aiheuttamista vahingoista. Yhdysvalloissa ja Japanissa yhtiön vastuu on Suomeen verrattuna noin 50-kertainen. Hallitus on luvannut tutkia sekä tätä asiaa että myös ydinvoimaloiden edellyttämiä pelastuspalvelujärjestelyjä ja niiden aiheuttamien kustannusten jakamista. Hallituksella ei kuitenkaan vielä ole ollut esitystä annettavaksi Suomessa vallitsevan tilanteen muuttamiseksi.

Mielestäni Suomen perusvoimaksi, jos perusteltua kasvua havaitaan ja lisää perusvoimaa rakennetaan, on valittava maakaasu. Suomen sijainti maapallon kaasuvarojen kannalta on edullinen. Hallituksen on tuettava kaikin voimin Nesteen pyrkimyksiä vetää Haltenbankenilta kaasuputki Suomeen. Tiedän hyvin, että hallitus ei ole norjalaisyrityksen vastakumppani mahdollisissa kaupoissa, mutta hallituksella on mahdollisuus vaikuttaa joko positiivisesti tai negatiivisesti tehtäviin päätöksiin. Täällä tänään käyty keskustelu ei hallituksen osalta välttämättä ole ollut positiivisesti vaikuttavaa.

Jotta kaasuputki Haltenbankenilta Suomeen kannattaisi vetää, on kulutusta oltava noin 4,5 miljardille kuutiolle kaasua. Sähköenergiaksi muutettuna — korjatkoon joku, jos olen väärässä — se on noin 4 000 megawattia. Käyttöä tälle 4 000 megawatille Suomesta varmasti löytyisi ilman, että kaasua pudoteltaisiin edes matkan varrella Ruotsiin. Uuden ydinvoimalan tuotantokapasiteetiksi on suunniteltu 1 000 megawattia. Venäjältä tuodaan suurin piirtein saman verran ja saman verran tuotetaan myös hiilellä. Mielestäni maakaasulla voidaan tarpeen tullen vaikka korvata Venäjältä tuotava sähkö, kaikki hiilivoimalat ja seuraavaksi vaikka jo olemassa olevia ydinvoimaloita Suomessa.

Maakaasupäätöksellä on kiire. Norjan päätökset kaasun hyödyntämisestä etenevät. Tänä vuonna päätetään, mihin Haltenbankenin alueen kaasuvarat johdetaan, Pohjoismaihin vai muualle Eurooppaan. Jatkossa Suomella on myös mahdollisuus johtaa Barentsinmereltä pumpattavat kaasuvarat maamme kautta Eurooppaan.

Arvoisa puhemies! Selonteossa todetaan, että ympäristön asettamat reunaehdot ovat usein vaarassa jäädä toissijaisiksi taloudellisten arvojen rinnalla, mikä ei pitkällä tähtäimellä ole edes taloudellisesti järkevää. Mielestäni hallitus on sortumassa juuri tähän. Hallitus on rakentamassa Suomesta energiaparatiisia, kun veroparatiisia maasta ei ole pystytty tekemään.

Selonteko on tarkoitettu sielunhoidoksi hallituspuolueiden kansanedustajille, sillä löysän selonteon pohjalta voidaan harjoittaa millaista energiapolitiikkaa tahansa. On sellainen olo, että koirat haukkuu ja karavaani kulkee ja viides ydinvoimala on päätetty rakentaa.

Kauppa- ja teollisuusministeri Juhantalo: Herra puhemies! En nyt lähde väittelemään enkä vähääkään opastamaan ed. Karhusta, jonka edustaman puolueen kanssa olemme hallitusyhteistyössä. Mutta minun täytyy kyllä sanoa, että me hallituksessa olemme olleet yksimielisiä selonteosta, jonka olemme tänne lähettäneet, ja se yksimielisyys ei tarkoittanut sitä, että me lähetämme selonteon, joka perustuu kestämättömälle pohjalle.

Suomen talouden kehitys on siinä vaiheessa, että nyt täytyy katsoa tosiasioita silmiin, ja se kestävä kehitys, jonka me olemme valinneet tässä selonteossa, tarkoittaa lähtökohtana talouden kasvun välttämätöntä vaatimusta. Kun me olemme valinneet taloudellisen kasvun periaatteen, se vääjäämättä Suomen teollisella rakenteella tarkoittaa myös energian lisätarvetta tulevaisuudessa, erityisesti sähköenergian lisätarvetta.

Minä en lähde tässä puolustamaan sen paremmin ydinvoiman kuin kaasunkaan käyttäjiä. Totean vielä kerran, että Suomen valtio ei ole tekemässä sopimusta ydinvoimasta tai kaasuvoimasta. Ydinvoima-asia on ajankohtainen siksi, että Suomen teollisuus on jättänyt valtiolle pyynnön saada luvan rakentaa ydinvoimalaitos. Teollisuus on nämä laskelmansa tehnyt. Sikäli kuin tiedämme tällä hetkellä, Suomen ydinvoima on edullista ja osin ydinvoimalaitosten kautta on tullut hyöty Suomen teollisuudelle tai ainakin energia on meillä kilpailukykyistä. Hal-

lituksen ohjelmassa on päätös, että me edelleen takaamme kilpailukykyisen energian hinnan Suomen teollisuudelle. Tietysti on hyvä löytää ne vaihtoehdot, miten teollisuus tämän kilpailukykyisen energian tekee: kaasulla tai ydinvoimalla. Henkilökohtaisesti en kannata kivihiiltä ja en lähde kertaamaan niitä erilaisia haittaverojärjestelmiä ja kustannuksia, joita eri muotoihin kohdistuu.

Suomen valtio ei myöskään lähde määräämään, millä tavalla tehdään sellua ja paperia. Se on suomalaisten yritysten asia. Täältä voidaan lähettää monia viisauksia näille yrityksille, miten ne voivat puolet pudottaa kustannuksiaan. Useimmiten ne vain eivät ole olleet realistisia, ne ehdotukset joita oikopäätä täältä annamme.

Halusin tällä puheenvuorolla ainoastaan sanoa sen, että meidän hallituksemme on kestävän kehityksen linjan mukaisen selonteon tänne antanut, ei kestämättömän kehityksen.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Karhusen puheenvuoron johdosta kolme asiaa.

Ensinnäkin hän puhui ministerin Väyrysen suuressa valiokunnassa lausuneen, että on tarpeeksi säästetty. Väyrynen tarkoitti ilmeisesti Suomen talouselämää, ja aivan oikein, jos hän sitä tarkoitti, on säästetty tarpeeksi ja pitäisi pistää ranttaliksi, alkaa vähän kuluttaakin, että saataisiin yhteiskunnan pyörät pyörimään.

Mitä tulee säästötavoitteeseen, mistä ed. Karhunenkin puhui, niin kuten aikaisemminkin totesin, säästäminen energian puolella on utopistista. Siinä on hyvin ohut kalvo päällä, jossa voidaan puhua säästämisestä, ja sen leikkaaminen on erittäin vaikeata. Jos mennään suurempiin säästötoimenpiteisiin, ne muuttuvat säännöstelyksi. Ei ole kysymys enää säästämisestä vaan säännöstelystä, ja siihen me emme tietysti Suomessa halua.

Mitä tulee kasvuennusteisiin ja heittäytymiseen pessimistiseksi ed. Karhusen tavoin — toisin sanoen tuskin me tarvitsemme energiaa, koska meille ei tule kasvuakaan — olen aivan samaa mieltä kuin käsitykseni mukaan ministeri Juhantalo: Jos me lähdemme siitä, että me emme usko talouden kasvuun, niin turha meidän tätä keskusteluakaan täällä on käydä. On paras, kun pannaan pensselit santaan ja rukkaset naulaan. Siitä on lähdettävä, että lähivuosina aika voimakaskin taloudellinen kasvu meillä on edessä ja se merkitsee tässä vaiheessa varautumista energian lisätuotantoon ja ehdottomasti siihen, koska säästäminen merkittävässä määrin on utopistista.

Ed. Hassi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Juhantalo totesi, että hallitus haluaa taata Suomen teollisuudelle energian kilpailukykyiseen hintaan. Haluaisin kuulla ministeri Juhantalon perustelut sille, miksi hallitus ei lähde toteuttamaan sitä ministeri Pietikäisen ajatusta, että toteutettaisiin energiaan liittyviä haittaveroja siten, että vientiteollisuudelle vietyjen tuotetonnien osalta palautettaisiin ne, jolloin ainakaan vientiteollisuus ei joutuisi kärsimään.

Haluaisin myös kuulla perustelut sille, miksi hallitus ei ole ainakaan ilmoittanut aikeistaan toteuttaa hiilidioksidivero vähintään tasolla 10 penniä per hiilidioksidikilo, mikä tekisi puun energiakäytöstä liiketaloudellisesti kannattavaa.

Ed. Karhunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Juhantalolle ensin haluaisin kommentoida, kun hän sanoi, että hän ei kannata hiilienergian lisärakentamista, että en minäkään enkä kovin monen ole kuullut täällä tänään sitä kannattavan. Muistan lähiaikoina eduskunnassa tulleen esille, viime talvena, että ministeri Pekkarinen kyllä on julkisuudessa kannattanut lisätuotantoa hiilivoimalla.

Sen sijaan haluaisin ministeri Juhantalolta kysyä. Hallituksen selonteossa sanotaan, että hallitus tulee vielä tutkimaan ydinvoimaloiden osuutta riskirahastoinnista ja vakuutusrahastoinnista, osallistumista pelastuspalvelujärjestelyihin ja niiden kustannuksiin, esimerkiksi juuri atomivastuulain muuttamisen aiheuttamiin kustannuksiin. Mitä tämä vaikuttaa ydinenergian hintaan? Aiotaanko nämä laskelmat ja atomivastuulain muutos tuoda eduskuntaan ennen mahdollista suurvoimalapäätöstä? Mielestäni ne pitäisi tuoda. Jos oikaisut tähän vääristyneeseen tilanteeseen oikeudenmukaisesti ja kohtuullisesti toteutetaan, ydinenergian hinta tulee kyllä huomattavasti nousemaan.

Ed. Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ministeri Juhantalon puheenvuoron loppuosa, jossa hän puhui kestävästä ja kestämättömästä kehityksestä,

mielestäni osoitti hyvin, miten termi "kestävä kehitys" on kärsinyt inflaation, kun se on aikanaan Brundtlandin raportin yhteydessä julkaistu ja tänä päivänä sillä voidaan esimerkiksi puolustaa energian kulutuksen kasvua tai talouskasvua tai mitä kukin sillä kulloinkin puolustaa.

Ministeri Juhantalo halusi, että Suomessa energiaa tuotetaan kilpailukykyiseen hintaan, tai mainitsi, että se on hallituksen tavoite. Herää kysymys: kilpailukykyinen hinta mihin verrattuna? Onko kysymys siitä energiaparatiisista, jota teollisuus tänne tavoittelee? Onko tarkoitus saada Suomeen halvempi energian hinta kuin kilpailijamaissa ja sillä tavalla saada Suomeen keskittymään sellaista teollisuutta, joka tarvitsee paljon energiaa ja joka tarvitsee sitä halpaa energiaa. Vai pyritäänkö Suomen tuotantorakennetta, tietysti vähä vähältä, kehittämään toiseen suuntaan? Mielestäni energiaratkaisuissa päätetään myös teollisuuspolitiikan suunnasta. Vaikka hallitus ei yksittäisistä tuotantolaitoksista tietenkään tee päätöksiä, niin kyllä se päättää maan teollisuuspolitiikan suunnasta tässä mielessä, ja energiakysymyksestä päätettäessä tällaisia valintoja tietenkin tehdään.

Mitä tulee ydinvoimakysymykseen, niin mielestäni se sisältää sellaisia ratkaisemattomia ongelmia, mm. jätteitä koskevia, että itse en ainakaan ole valmis ottamaan vastuuta kymmeniksituhansiksi vuosiksi eteenpäin keskeneräisestä teknisestä keksinnöstä.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Yhdyn pitkälti siihen energiapoliittiseen ajatteluun, joka on esitetty ministerien Kuuskosken ja Pietikäisen vaihtoehtoisessa selonteossa "Suomen kestävä energiastrategia". Tässä mielestäni kestävä-sanaa voidaan käyttää. Siksi ei ole tarpeen tässä yhteydessä toistaa, mitä mainitussa vaihtoehtoselonteossa on esitetty.

Ministeri Juhantalo totesi, että hallituksen selonteossa Vuotoksesta on esitetty selkeä kanta. Tästä asiasta selonteossa todetaan: "Hallitus tekee Vuotoksen allasta koskevan periaatepäätöksen lähiaikoina hanketta koskevien ympäristö- ja kansantaloudellisten selvitysten valmistuttua." Jos tämä on selkeä kanta, ei se ministeri Juhantalon ajattelun tuntien voi tarkoittaa muuta kuin sitä, että hallitus aikoo päättää Vuotoksen rakentamisesta lähiaikoina.

Hallituksen Vuotos-kannanottoa on syytä verrata hallituksen ydinvoimakannanottoon. Siitähän selonteossa todetaan: "Ydinvoimayhtiöiden hallitukselle jättämän periaatepäätöshakemuksen käsittely viedään päätökseen hallituksessa lähiaikoina." Tämä tarkoittanee sitä, mitä täällä on pitkin päivää epäilty eikä mitenkään perusteettomasti, koska meillä on myöskin tietoa siitä käsittelystä, mikä hallituksen sisällä tästä selonteosta on käyty. Tämä kannanotto voidaan siis tulkita myöskin niin, että hallitus aikoo tehdä myönteisen ydinvoimalapäätöksen. On aika erikoista, että hallituksessa näin pitkälle tämä asia on jo päätetty, kun katsotaan kansanedustajien kannanottoja viidennen ydinvoimalan rakentamiseen. Niistä, joilla kanta oli, huomattava enemmistö on esittänyt kielteisen kannan. Myönteisen kannan esitti vain 51 kansanedustajaa.

Mutta kun 57, jos nyt oikein muistan tämän luvun, kansanedustajaa ei osannut tai ei halunnut ottaa kantaa ydinvoimalan rakentamiseen, niin tästä tuli mieleeni toivomusaloite, jonka olen jo kaksi vuotta sitten ensimmäisen kerran tehnyt: Suuria teknisiä projekteja kuten ydinvoimaloita, moottoriteitä, lämmitysjärjestelmiä ja niitä koskevia suunnitelmia tulisi voida arvioida myös ilman erityisasiantuntemusta, samoin tarvittaessa vähäisempiä teknisiä kokonaisuuksia kuten henkilöautoja, kodinkoneita, henkilökohtaisia tietokoneita jne. Näitä kaikkia pitäisi voida arvioida ja nimenomaan niiden todennäköisiä vaikutuksia yhteiskunnan ja sen kansalaisten elämään.

Tällaiseen arviointiin tarvitaan systemaattisia kunkin kohteen tarkasteluun riittävän tarkkoja analyysejä, pisteitysmenetelmiä, joilla selviää maallikkokin, joita me kansanedustajat suurelta osalta olemme niin kuin kansalaiset yleensäkin, joilla pitää olla kuitenkin näin suuressa asiassa sanansa sanottavana. Tarvitaan menetelmiä, joilla siis maallikkokin saa keskenään vertailukelpoisia tuloksia esimerkiksi määritelläkseen kantansa kahden tai useamman vaihtoehdon paremmuusjärjestykseen.

Järjestyksen ratkaiseminen esimerkiksi kokonaispäästöjen perusteella on huomattavasti vaikeampaa kuin se, että on esimerkiksi vain yksi ominaisuus, jota pitää arvioida. Jokainen päästö täytyy mitata tai aistivaraisesti arvioida ja sitten painottaa ja laskea yhteen tulokset jonkinlaiseksi kokonaispäästöjä kuvaavaksi lukemaksi, jota sitten verrataan toisen vaihtoehdon vastaavaan lukemaan. Kokonaislaatutason taikka hyvyyden arviointi on pelkästään teknisesti vielä vaativampi tehtävä. Mutta juuri tällaisia teknisten systeemien kokonaislaatutason

arviointiin soveltuvia menetelmiä tarkoitetaan teknologian arviointimalleilla.

Myös parlamentaariseen päätöksentekoon soveltuvia teknologian arviointimalleja on kehitetty. Esimerkiksi Yhdysvalloissa kongressin yhteydessä on 1970-luvulta alkaen ollut erityinen toimisto näiden mallien kehittämistä ja käyttämistä varten. Nämä mallit ovat siis päätöksentekoa varten, tuottavat tarvittavaa informaatiota. Periaatteessa jokainen päätöksentekoon aktiivisesti osallistuva voi käyttää omaa mallia tai ainakin omia painotuksia. Tällaisen toimiston kustannukset, jos sellainen eduskunnan yhteyteen perustettaisiin, saattaisivat olla puolen miljoonan markan luokkaa vuodessa. Sen palvelukset saattaisivat olennaisella tavalla edistää päätöksentekoa juuri tämäntapaisissa kysymyksissä kuin se, mistä me nyt puhumme: energiapoliittisissa ratkaisuissa. Todennäköisesti se lisäisi myös päätöksenteon kansanvaltaisuutta. Hyöty koituisi siten koko kansantaloudelle. Tällainen malli ei olisi ollenkaan huono ajatellen Euroopan yhteisön jäsenyyden arviointia.

Ehdotankin, herra puhemies, että eduskunta ryhtyisi toimenpiteisiin tällaisen teknologian arviointitoimiston perustamiseksi. Varmaan on tarpeellista tehdä ehdotus kirjallisena eikä vain täältä puhujakorokkeelta, joten kirjelmä tulee myöhemmin.

Herra puhemies! Vielä lopuksi haluaisin palata maakaasukeskusteluun, jota aikaisemmin ministeri Juhantalon kanssa jo kävimme. Hän yritti kovasti perustella hallituksen tekemättömyyttä sillä, että yhtiöt tekevät ratkaisut näissä asioissa. Tukeahan voi olla monenlaista, ja tietysti olisi erittäin hyvä, jos ei siihen valtion rahaa tarvittaisi, mutta maakaasuasiassa luultavasti jossain määrin tarvitaan, vaikka niin kuin meidän ryhmämme edustajat ovat todenneet Nesteen taholta on sanottu, että ainakaan tässä vaiheessa ei valtion rahaa tarvita. Mutta se tuki voi nimenomaan olla sellaista, että se kannustaa tämän vaihtoehdon valitsemiseen, ja tässä hallitus ei ole ollut kovin aktiivinen tähän mennessä. Tämäntapaista tukea hallitukselta toivomme. Sitä tässä selonteossa ei ole riittävästi. Sen vuoksi toivomme, että eduskunta ottaisi tämän selonteon käsittelyn yhteydessä selkeän kannan siitä, että se asia, mistä ensimmäisenä päätetään, on maakaasun lisähankinta Suomeen.

Ed. M. Pietikäinen: Herr talman! I statsrådets energipolitiska redogörelse konstateras i inledningsavsnittet att "Enenergifrågorna är besvärliga, vilket lätt kan leda till att beslutsfattandet uppskjuts eller att kortsiktiga avgöranden blir följden." Det är ganska lätt att hålla med detta påstående. Trots att redogörelsen innehåller en översikt av många olika alternativ och möjligheter har man ändå en känsla av att den mångsidighet som beskrivs inte nödvändigtvis uppfattas som nödvändig eller ens möjlig av de ansvariga bakom skrivelsen.

Samtidigt kan man som läsare inte låta bli att ställa frågan: Hur är det möjligt att regeringen nu presenterar ett program, där flera av de alternativ som presenteras som regeringens energipolitiska åtgärder i närmaste framtid, bl. a. ett åtgärdsprogram för energisparande, en större satsning på naturgas, främjande av utnyttjande av biodiesel, etanolbränsle och vindkraft samt ibruktagande av energiskatter, är frågor som har diskuterats och krävts bl.a. av en stark medborgaropinion redan under en lång tid. Det kan inte hjälpas att redogörelsen på många punkter verkar nymornad. I själva verket är det skrämmande att konstatera att redogörelsen bekräftar den farhåga många känt, jag själv inberäknad, att många år har gått till spillo under det att ett utvecklande av alternativa energikällor och energisparande stampar på stället.

Att det officiella Finland sovit en törnrosasömn i energifrågan rättfärdiggör dock inte kortsiktiga avgöranden i dag. Den alternativa redogörelsen som uppgjorts av ministrarna Pietikäinen och Kuuskoski var en uppfriskande läsning. Jag håller personligen i mycket med deras linjedragningar och beklagar att regeringen i sin helhet inte kunde ställa sig bakom deras förslag.

Herra puhemies! Selonteon lukijana en voi olla esittämättä kysymystä, miten on mahdollista, että hallitus esittää nyt ohjelman, jossa useampia niistä vaihtoehdoista, joita esitellään hallituksen lähiajan energiapoliittisina toimenpiteinä, kuten energiasäästön toimenpideohjelmaa, suurempaa panostusta maakaasuun, biodieselin, etanolipolttoaineen ja tuulivoiman edistämistä sekä energiaverojen käyttöönottoa, on pohdittu ja vaadittu mm. voimakkaassa kansalaismielipiteessä jo pitkän aikaa. Ei voi mitään, että syntyy vaikutelma, että selonteossa olisi herätty vasta nyt monissa kohdin. Itse asiassa on pelottavaa todeta selonteon vahvistavan monien, itseni mukaan lukien, tunteman pelon, että aikaa on kulunut hukkaan monia vuosia, joiden aikana vaihtoehtoisten energialähteiden kehittäminen ja energian säästäminen on polkenut paikoillaan.

Virallisen Suomen nukkuma ruususen uni ei kuitenkaan tee oikeutta lyhytnäköisille ratkaisuille tällä hetkellä.

Ministereiden Sirpa Pietikäisen ja Eeva Kuuskosken laatima vaihtoehtoinen selonteko oli virkistävää luettavaa. Olen henkilökohtaisesti pitkälti samaa mieltä heidän linjaustensa kanssa ja valitan, että hallitus ei kokonaisuudessaan voinut asettua heidän ehdotustensa taakse. (Ed. Tiuri: Sadut on mielenkiintoisia!)

Suomen kannalta kaikkein lyhytnäköisin ratkaisu olisi lähteminen ydinvoiman lisärakentamisen tielle. Ydinvoiman lisärakentamisen vastaiset argumentit ovat monet.

Ensimmäiseksi mainitsen kustannukset. Ne ovat suuret, paljon suuremmat kuin Suomessa ollaan valmiit olettamaan. On muuten mielenkiintoista ja pelottavaa panna merkille, että Suomen atomivastuulaki ei aseta ydinvoimayhtiöille täyttä taloudellista vastuuta ulkopuolisille aiheutuvista vahingoista. Tästähän muun muassa ed. Karhunen myöskin mainitsi puheenvuorossaan. Saksalla ja Sveitsillä on 100-prosenttinen vastuu, ja USA:ssa ja Japanissa vastuu on 50 kertaa niin suuri kuin Suomessa.

Toiseksi mainitsen uraanin louhinnan, joka on edellytyksenä myös meidän ydinvoimaloidemme toiminnalle. Se tapahtuu maamme rajojen ulkopuolella eikä näytä huolestuttavan ydinvoiman puolesta puhujia erityisen paljon. (Ed. Tiuri: Entäs kivihiilen louhinta?) Näin siitä huolimatta, että uraanin louhinnasta aiheutuu paljon säteilyä, mikä on vakava vaaratekijä louhintatöissä oleville.

Kolmantena: ydinjätteen säilytys on ratkaisematon ongelma. Mielestäni tutkijat ovat oikeassa todetessaan suomalaisen peruskallion olevan sopimaton ydinjätteen säilytykseen. Ydinjätteen ongelmia ei myöskään tule lakaista maton alle lähtemällä ydinjätteiden vientiin muihin maihin.

Ydinvoimaloihin liittyviä riskejä ei tule unohtaa. Riskit ovat todellisia siitä huolimatta, että ydinvoiman puolestapuhujat vakuuttelevat, että onnettomuuksia ei voi tapahtua suomalaisissa voimaloissa. Onnettomuus voi tapahtua myös Suomessa. Tshernobylin tapausta ei pidä unohtaa, ei myöskään viimeisintä vaaratilannetta Sosnovyi Borissa. Tshernobylin katastrofi osoitti, että vakavan ydinonnettomuuden vaikutukset voivat muodostua maantieteellisesti hyvinkin laajoiksi. Teoria 30 kilometrin turvavyöhykkeestä on vanhentunut, vaikkakin se mahdollisesti riittää suojaamaan pienemmiltä päästöiltä. Suuremmassa ydinvoimalaonnettomuudessa peltomaa voi käydä käyttökelvottomaksi 100—300 kilometrin vyöhykkeen sisällä. Myös asunnot voivat vaurioitua yli 100 kilometrin säteellä.

Det finns många skrämmande rapporter om hur en kärnkraftolycka inverkar på människors liv och hälsa. Åsikterna om hur allvarliga följderna är varierar men utom allt tvivel står att följderna drabbar inte bara oss som lever i dag utan också framtida generationer. Min åsikt är att Finland står inför ett viktigt etiskt beslut i energifrågan. Vi kan välja mellan ett lappverk av olika energiformer som i kombination med energisparande kan ge oss den energi vi behöver och vi kan, men det tycker jag vi inte skall göra, välja kärnkraft för det betyder ett ansvarslöst, självskt beslut, där vi ställer våra egna kortsiktiga behov i centrum i en blåögd tro att allt skall gå bra och glömmer att vi har ett ansvar också för framtiden.

Herra puhemies! On monia pelottavia raportteja siitä, miten ydinvoimalaonnettomuus vaikuttaa ihmisten henkeen ja terveyteen. Mielipiteet seurausten vakavuudesta vaihtelevat. On kuitenkin vääjäämättä selvää, etteivät seuraukset kohdistu vain meihin tällä hetkellä eläviin, vaan myös tuleviin sukupolviin. Käsitykseni on, että Suomi on tärkeän eettisen päätöksen edessä energiakysymyksessä. Voimme valita joko eri energiamuodoista rakentuvan koosteen, joka yhdessä energian säästön kanssa voi antaa meille tarvitsemamme energian, tai sitten voimme valita ydinvoiman, joka merkitsee vastuutonta, itsekästä päätöstä, jossa asetamme omat lyhytnäköiset tarpeemme keskeiselle sijalle sinisilmäisessä uskossa siihen, että kaikki menee hyvin, unohtaen vastuumme tulevaisuudesta.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Energiakysymykset ovat todella eettisiä päätöksiä myöskin. Jos ajatellaan kasvihuoneilmiön karkuunpääsyä, kyllä tulevat sukupolvet ilmeisesti tulevat syyttämään meitä, jos huonosti käy. Ei sitä voi minusta hyväksyä. Se on suurin uhka maapallolla.

Pienemmät uhat ovat esimerkiksi hiilivoimaloiden ja dieselmoottoreiden ja muiden hiukkaspäästöt, jotka aiheuttavat syöpää ja geneettisiä vaurioita. Kaikkein pienimmät häiriöt aiheutuu kuitenkin ydinvoimasta, koska esimerkiksi Japanissa ei pommituksista ole mitään geneettisiä vaurioita todettu myöhemmissä sukupolvissa. Siitä syystä ei voi ainakaan ydinvoimaa siitä

syyttää, että se olisi huomattava tekijä siinä suhteessa. Myöskin monet muut seikat ovat ihan toisenlaisia kuin tällä hetkellä ne, jotka ovat saaneet jonkinlaisen säteilykauhun, ajattelevat.

Ed. Hautala: Arvoisa puhemies! Aion puhua Itä-Euroopan energiataloudesta, ydinvoimasta ja Suomesta. Yleisesti Suomea koskevassa energiapolitiikassa olen hyvin paljon samoilla linjoilla kuin esimerkiksi ed. Hassi, joka käytti mielenkiintoisen konkreettisen puheenvuoron.

Vasta Sosnovyi Borin onnettomuus herätti Suomessa vakavampaa keskustelua Venäjän ja muun entisen Itä-Euroopan energian tuotannon vaaroista, vaikka nehän ovat olleet tiedossa jo vuosia. Tarkastelen sitä, miten Suomen tulisi suhtautua Sosnovyi Borin kaltaisiin ydinvoimaloihin, ja kysyn, onko epärealistista vaatia niiden sulkemista. Olisiko se katastrofi, niin kuin Venäjän ydinvoimaministeri väittää? Ydinvoimaloiden vaarojen olisi pitänyt olla selvillä viimeistään huhtikuusta 1986. Tshernobyl-tyypin grafiittihidasteisia reaktoreita on Venäjällä, Ukrainassa ja Liettuassa yhteensä 16.

Kansainvälisen asiantuntijaryhmän mukaan — arvioni, jota käytän, on vuodelta 1988 — niissä on peräti 30 rakenteellista virhettä, joista 9:ää ei ole edes mahdollista korjata. On myös huomautettu, että kun Tshernobyl-tyypin reaktoria kehiteltiin, Neuvostoliitossa ei pystytty rakentamaan tarpeeksi suuria paineastioita. Niinpä polttoaine-elementit ovat erillisiä ja niiden suuri määrä tekee reaktorin vaikeammin hallittavaksi.

Mutta myös Loviisan-sukuisten painevesireaktoreiden turvallisuusriskejä pidetään osin mahdottomina korjata. Itäisessä Saksassa Greifswaldissa neljä ensimmäisen sukupolven painevesireaktoria onkin suljettu, mutta samoilla perusteilla pitäisi heti sulkea vastaavanlaisia painevesireaktoreita mm. Kuolassa ja Kozloduyssä Bulgariassa. Loviisassahan on kannettu huolta sitä paitsi paineastian haurastumisesta.

Olin viime viikolla henkilökohtaisesti yhteydessä Venäjän hallituksen ympäristöneuvonantajaan Aleksei Jablokoviin. Jablokovin mukaan on vain osa totuutta, että venäläiset ydinvoimalat ovat teknisesti 100 tai 200:kin kertaa läntisiä vaarallisempia. Jablokov arvioi työntekijöiden virheiden muodostavan jopa 3/4 riskeistä. "Niin kauan kuin asenteemme työhön on mikä se on, on vaarallista itsepetosta haaveilla turvallisuudesta", Jablokov sanoi. Tässä ei siis välttämättä auta mikään ulkoinen apu. Ei kai kukaan, edes professori Tiuri, vakavissaan esitä, että näihin voimaloihin pysyvästi palkattaisiin läntinen henkilökunta. (Ed. Tiuri: Miksi ei?)

Useat länsimaat ja kansainväliset järjestöt ovat nyt ryhtyneet parantamaan idän ydinvoimaloiden turvallisuutta. Aleksei Jablokov epäilee monien muiden tavoin, että tällä tavoin läntiset yhtiöt luovat lähinnä markkinoita omalle tekniikalleen. Vasta allekirjoitetun Euroopan energiaperuskirjan mukaan Venäjästä tulee Euroopan tarvitseman öljyn ja kaasun tuottaja, mutta omalla alueellaan sen tulee rakentaa ydinvoimaloita.

Myös Venäjän ydinenergiaministeriö pitää kiinni nykyisistä ydinvoimaloistaan. Myös Venäjällä ydinvoimateollisuudella ja siihen sitoutuneella virkakoneistolla on pelissä koko elinkeinohaaran tulevaisuus.

Edellä esittämäni perusteella katson, että tavoitteeksi tulee ottaa näiden ydinvoimaloiden sulkeminen. Kiireellisyysjärjestyksen arvioiminen on riippumattoman asiantuntijaryhmän tehtävä, ei Kansainvälisen atomienergiajärjestön Iaea:n. Sen aikeisiin ja kantoihin on suhtauduttava epäillen, onhan sen perustavoitteena ns. rauhanomaisen ydinvoiman käytön edistäminen. Tämän pääjohtaja Blixkin totesi suoraan käydessään tällä viikolla Helsingissä.

Ei ole odottamatonta, että läntinen ydinvoimateollisuus väittää nyt, että Tshernobyl-tyypin ydinvoimaloiden sulkeminen palelluttaisi Venäjällä kuoliaaksi tuhansia ihmisiä. Mutta miten on? Idän energiataloudet ovat erittäin tuhlaavia. Entisessä Neuvostoliitossa bruttokansantuoteyksikön tuottamiseksi on tarvittu jopa kaksi kertaa enemmän energiaa kuin Yhdysvalloissa ja jopa kuusi kertaa enemmän kuin Japanissa. Lukuisien arvioiden mukaan koko Venäjän sähkön käyttöä voitaisiin tehostaa vähintään viidenneksen jo lähivuosien kuluessa.

Törmäsin tässä Eestin rakennusministeriön arvioon, jonka mukaan Eestissä voitaisiin säästää jopa puolet energian kulutuksesta investoimalla 2—4 miljardia Suomen markkaa 3—4 vuoden takaisinmaksuajalla.

Venäjän teollisuustuotanto on vähentynyt dramaattisesti viime aikoina. Etenkin sähköä kuluttavaa sotateollisuutta ajetaan muutenkin alas. Ei liene epärealistista väittää, että sähkön kulutus on jo alentunut ainakin kymmeneksen. Korvattavaa Tshernobyl-tyypin reaktorien kapasiteettia olisi tämä mukaan lukien noin 85 terawattituntia vuodessa.

Arvoisa puhemies! Greenpeace on julkistanut tänään Moskovassa ohjelman, jolla Tshernobyl-tyypin ydinvoimalat voidaan sulkea aiheuttamatta yhteiskunnallista hätätilaa. Ohjelman toteuttamiseksi tarvitaan kansainvälisten laitosten voimakas tuki, mm. Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin ja Euroopan yhteisöjen. Tämän ohjelman hinta on noin 30 miljardia markkaa. Vertailun vuoksi on hyvä muistaa, että Tshernobylin onnettomuuden arvioidaan aiheuttaneen yli 1 000 miljardin markan vahingot, ja sellainen on siis täysin mahdollinen millä hetkellä hyvänsä.

Greenpeace esittää, että ohjelman mukaisesti energian käytön tehokkuutta parannetaan, tuotetaan noin 10 000:ta megawattia vastaava teho yhdistettyä sähkön- ja lämmöntuotantokapasiteettia, joka olisi saatavissa käyttöön niinkin pian kuin yhden vuoden kuluessa. Olisi tutkittava Tshernobyl-tyypin reaktorien turbiinien käyttöä muun kuin ydinvoiman tuotantoon. Ohjelmassa esitetään myös uusiutuvien energialähteiden ohjelmaa sekä energiaa säästävien laitteiden tuotannon edistämistä.

Greenpeacen esittämän ohjelman hinta on alle puolet kaikkien Tshernobyl-tyypin reaktorien korjauskustannuksista ja vain viidesosa uusien vastaavien ydinvoimaloiden rakentamiskustannuksista. Ohjelman avulla annettaisiin sitä paitsi sysäys ympäristön kannalta kestävän energiatalouden luomiselle Ivy-maihin. Ivy-maiden ydinvoimaloiden korjaaminen läntisten suunnitelmien mukaisesti ei varmasti siten ole least cost planningia, jota vihreiden ryhmäpuheenvuorossa esitettiin energiatalouden investointipäätösten perustaksi.

Suomen teollisuudella on fantastiset mahdollisuudet päästä mukaan taloudellisesti kannattavalla tavalla uusimaan Venäjän energiataloutta. Suomi on edelläkävijämaita monilla niillä aloilla, jotka ovat keskeisiä Ivy-maiden energiatalouden uudistamisessa. Yhdistetty sähkön ja lämmön tuotanto, uudet polttotekniikat kattiloineen ja energian käytön tehostaminen ovat tällaisia aloja. IVO ja Jaakko Pöyry-yhtiöt ovat viime viikolla ilmoittaneet perustaneensa yhtiön nimeltä Finnish Energy Conservation Group. Tämä toiminta on kiitettävää.

Kansainvälisen atomienergiajärjestön pääjohtaja kutsui alkuviikosta suomalaisia mukaan ohjelmiin, joiden tarkoitus on parantaa Ivy-maiden ydinturvallisuutta. Mielestäni Greenpeacen ohjelma kelpaa tämän työn lähtökohdaksi sellaisenaan. On erityisesti pidättäydyttävä valheellisista turvallisuusilluusioista, joiden toteuttaminen reaktoreita korjaamalla hyödyttää lähinnä Länsi- ja Itä-Euroopan yhä tiiviimmin yhteen hakeutuvaa ydinvoimateollisuutta.

Ydinvoimateollisuuden kansainvälisen luonteen vuoksi voidaan yhä vähemmän jakaa ydinvoimalat vaarallisiin itävoimaloihin ja turvallisiin länsivoimaloihin. Sitä paitsi myös läntisiä ydinvoimaloita tulisi romuttaa sitä mukaa kuin vaihtoehtoja saadaan kehitettyä. Vaihtoehdot eivät synny yhdessä yössä. Varojen uhraaminen ydinteollisuuteen ja uusiin ydinvoimaloihin on silkkaa hulluutta, kun on luotava tekninen perusta kokonaan toisenlaiselle, tehokkaaseen energian käyttöön ja uusiutuviin energialähteisiin rakentuvalle energiatulevaisuudelle.

Arvoisa puhemies! Tällä ns. rauhanomaisella ydinvoimalla on myös sellaisia ulottuvuuksia, joista ei meillä ole kovin paljon puhuttu. Suomessa paljastui äskettäin, että Kuolassa oli muutamia vuosia sitten käytetty ei-sotilaallisia ydinräjäytyksiä kaivostoiminnassa. Ydinpommeilla on siirretty maamassoja, rakennettu patoja, räjäytetty hiili- ja timanttikaivoksia, on luotu valtavia onkaloita ongelmajätteiden kaatopaikoiksi jne.

On hälyttävää, että Moskovassa on hiljattain perustettu uusi organisaatio näitä ns. rauhanomaisia ydinräjäytyksiä varten. Uusia räjäytyksiä onkin odotettavissa eräiden tietojen mukaan jo tämän vuoden elokuussa Novaja Zemljalla. Venäjän federaation nykyisellä ydinvoiministerillä Mihailovilla sanotaan olevan vankka yhteys tähän organisaatioon. Tämäkin osoittaa, että rajaa sotilaallisen ja rauhanomaisen ydinvoiman käytön välillä ei ole.

Suomen ei tule viedä Loviisan ydinvoimaloiden käytettyä polttoainetta Venäjälle. Uralin itäpuolella sijaitseva Tsheljabinsk on entisen neuvostoimperiumin pahimpia ympäristökatastrofialueita. Sähkön tuonti Venäjältä voidaan lopettaa vaikka heti. Tosin kuin aivan yleisesti oletetaan, tuonnin syynä ei ole Suomen sähkön tarve sinänsä vaan tuontisähkön edullinen hinta.

Lainaan lopuksi oikeusministeri Hannele Pokkaa, joka kirjoitti viime viikolla Helsingin Sanomissa: "Syyllistymme valtavaan itsepetokseen vastustamalla viidennen ydinvoimalan rakentamista Suomeen, kun samanaikaisesti ostamme Venäjältä 1 000 megawattia sähköä ydinvoimaloista, jotka pitäisi heti sulkea niiden turvallisuudessa olevien lukuisien puutteiden vuoksi. Pidän turvallisempana ydinvoimalan rakentamista Suomeen kuin sähkön tuonnin jatkamista Venäjältä."

Arvoisa puhemies! Pidän tätä todellisena itsepetoksena.

Ed. N ä s i : Herra puhemies! Suomen energiastrategia on nyt eduskunnan punnittavana. Energiahuollon kestävän kehityksen edellytyksenä ovat tehokas energiatalous, siirtyminen kohti pitkäkestoisia ja uusiutuvia energialähteitä, ympäristövaikutusten kaikinpuolinen hallinta ja kulutustottumusten ohjaus energiaa ja muita luonnonvaroja säästäviin tuotteisiin.

Energiapolitiikkaa ei voida harjoittaa erillisenä muusta yhteiskuntapolitiikasta. Se on syvästi sidoksissa koko yhteiskunnan kehitykseen ja muuttumiseen. Energiapoliittiset päätökset ovat lisäksi pitkävaikutteisia. Nyt tehtävillä ratkaisuilla joudutaan useissa tapauksissa toimimaan useita vuosikymmeniä.

Mielestäni hallituksen energiapoliittinen selonteko on varsin selkeä ja onnistunut linjanveto energiapolitiikan tulevalle suunnalle. Kansan suuri enemmistö on vankasti sitä mieltä, että kohtuullinen jatkuva talouskasvu on Suomen suunta. Saavutettu suomalainen elämänmuoto ja kansalaisten perusturvallisuus voidaan ylläpitää vain, jos talouskasvusta huolehditaan. Tämän kansallisen perustavoitteemme olennainen työväline ja tuotantopanos on hallittu energiapolitiikka.

Mielestäni tässä maassa tarvitaan nyt energiapoliittista kokonaisnäkemystä. Hallituksen selonteko antaa tässä suhteessa hyvät lähtökohdat energiahuoltomme tulevalle kehittämistyölle. Näin ollen on johdonmukaista, että hallitus tulee käytännössä toteuttamaan energiapoliittisia toimenpiteitä tapaus kerrallaan. Päätöksiä tehtäessä on hyvänä pohjana selonteon 9 kohdassa mainitut varsin selkeät tavoitteet.

Arvoisa puhemies! Sallittaneen muutama valikoitu ajatus meille lappilaisille hyvin keskeisestä tärkeästä aiheesta: Vuotoksen altaasta.

Koillis-Lappi on maamme vaikeinta työttömyysaluetta. Tällä hetkellä on lähes joka neljäs henkilö työttömänä, ja tilanne vaikeutuu vielä kuluvan vuoden aikana. Nyt tarvitaan kipeästi uusia, taloudellisesti perusteltuja työpaikkoja. Vuotos on tällainen työkohde. Se tarjoaa välittömästi valtioneuvoston periaatepäätöksen jälkeen alkavissa raivaustöissä noin 100 työpaikkaa ja lähimmän kymmenen vuoden ajalle laskettuna keskimäärin 300 työpaikkaa vuodessa.

Vuotos on myös energiapoliittisesti perusteltu hanke. Altaan rakentaminen merkitsee Kemijoki Oy:n energian tuotannon merkittävää lisäystä. Myös valtakunnallisesti hanke on merkittävä, koska se lisää valtakunnallista erittäin arvokasta säätötehoa 5—10 prosenttia riippuen toki siitä, kuinka runsaasti vettä taivaalta vuosittain sataa.

Vuotoksen altaan kustannusarvio on noin 1 miljardi markkaa. Hanke on liiketaloudellisesti kannattava, eikä sen toteuttamiseen tarvitse osoittaa taloudellisissa vaikeuksissa olevan valtiomme rahoitusta.

Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen ja Suomen ympäristövaikutusten arviointikeskuksen toimesta on valmistunut hiljattain tutkimus Vuotoksen altaan vaikutuksista alapuoliseen vesistöön: "Kemijoen vesistömalli 1992". Tutkimuksen mukaan alkuvuosina alapuolisessa vesistössä esiintyy fosfori-, väri-, humus-, happi- ja elohopeapitoisuuksissa poikkeamia normaalitilanteesta. Noin kymmenen vuoden kuluttua vesistö palaa luonnontilaan ja eräiltä osin veden laatu jopa paranee luonnontilaisiin vesistöihin verrattuna. Tämä on tiedetty jo aiemminkin Lokan ja Porttipahdan altaiden käyttäytymistä koskevan seurannan perusteella. Nyt asia on Vuotoksen osalta myös ennakkoon tieteellisesti tutkittu. Vuotoksesta ja sen mahdollisista ympäristövaikutuksista onkin tehty peräti viitisenkymmentä erilaista tutkimusta ja selvitystä.

Todettakoon lisäksi, että Vuotoksen altaan rakentamisella ei menetetä mitään erityisiä suojeluarvoja. Aluehan on pääasiassa tavanomaista suo- ja rämeikkömaisemaa, joka muuttuu rakentamisen jälkeen järvimaisemaksi, ja koko alue sijaitsee jo rakennetun Kemijoen vesistöalueen varrella.

Todettakoon lisäksi, että Lapin pinta-alasta on eriasteisen suojelun piirissä peräti 25 prosenttia. Lienee kohtuullista sanoakin, että suomalainen suojelun kolonialismi, siirtomaapolitiikka, on todella kohdellut rajusti ja kaltoin Lappia. Ja usein ohjaus on tapahtunut Helsingin suunnasta.

Esko Ahon hallituksen ohjelmassa todetaan: "Kotimaisten energiamuotojen käyttöä tehostetaan ympäristöystävällisellä tavalla. Vesivoiman tuotantoa jo rakennetuissa vesistöissä voidaan lisätä." Nyt eduskunnan käsiteltävänä olevassa valtioneuvoston energiapoliittisessa selonteossa hallitus ilmoittaa tekevänsä Vuotoksen allasta koskevan periaatepäätöksen lähiaikoina hanketta koskevien ympäristö- ja kansantaloudellisten selvitysten valmistuttua. Kaikki laaditut sekä ympäristölliset että taloudelliset selvitykset puoltavat Vuotoksen rakentamista.

Myös eduskunnan enemmistö on Vuotoksen rakentamisen puolesta. Eduskunnan kannatus

mitattiin Vuotoksen rakentamista koskevassa välikysymysäänestyksessä kesäkuussa 1991. Lappi odottaakin nyt hallitusohjelman mukaisia tekoja. Vesivoiman hyväksikäytön lisääminen jo rakennetuissa vesistöissä on ympäristöystävällinen tapa kotimaisen energian käytön tehostamiseksi, että Vuotoksen allashanketta ei tule kytkeä ydinvoimapäätökseen, koska se ei ole missään yhteydessä ydinvoiman rakentamiseen. Säätötehoa tarvitaan aina riippumatta siitä, millä tavoin perusvoima tuotetaan.

Lapin etu ja varsinkin laaja maakunnallinen näkemys edellyttävät, että hallitus tekee viipymättä myönteisen päätöksen Vuotoksen altaan toteuttamisesta allasalueen väestön, Koillis-Lapin kuntien ja Lapin maakuntaliiton altaan toteuttamiselle asettamien ehtojen mukaisesti.

Lopuksi haluan vielä kertoa kertaukseksi ja muistin virkistämiseksi: Vuotoksen rakentamista kannattavat Lapin väkevät maakunnalliset voimat. Kemijärven, Sallan ja Savukosken kunnanvaltuustot ovat puolesta, Lapin maakuntaliitto, seutukaavaliitto ja Lapin lääninhallitus puolesta. Puolueista keskustan, kokoomuksen, SDP:n ja vasemmistoliiton piirien puoltavat päätökset ovat selvät. Myös työmarkkinajärjestöt, maanrakentajien piirijärjestö sekä allasalueen maanomistajista pinta-alan perusteella mitattuna yli 80 prosenttia ovat puolesta.

Oman synkän lukunsa Vuotos-syndroomassa muodostaa se tunnettu tosiseikka, että Pelkosenniemi on tätä hanketta vastaan. Pelkosenniemen väestön mielipiteitähän on tehokkaasti manipuloitu ulkopuolelta eteläisestä ilmansuunnasta johdetulla ympäristömafialla. Kunta on ollut parikymmentä vuotta tässä suhteessa sekä suomalaisen että kansainvälisen ympäristömafian temmellys- ja kokeilukenttä. Rauhalliset ihmiset on manipuloitu ja nostatettu vastustamaan oman edun mukaista rakentamispäätöstä. Myös Pelkosenniemen kunta on saatettu konkurssitilan partaalle. Voidaan vastuullisesti kysyä, mikä on se muu, toinen toimiva vaihtoehto perinteiselle suomalaiselle hallittuun taloudelliseen kasvuun perustuvalle elämänviisaudelle. Mistä työ, leipä, palvelut ja kohtuulliset sirkushuvit hankitaan ja millä ne maksetaan?

Lopetan toteamalla, että allekirjoittaneelle sattuu olemaan alueen väestöltä valtakirja puhua näin vakavasti totuuden sanomaa.

Ed. Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Näsin puheenvuoro niiltä osin, kuin se koski etelästä johdettua ympäristömafiaa, oli varsin värikäs, kun ymmärtääkseni kuitenkin alueella aikoinaan järjestettiin ns. Vuotos-vaalit, joissa kuntalaiset ottivat kantaa myös altaan rakentamiskysymykseen ja siltä pohjalta valitsivat omat edustajansa, jotka ovat Pelkosenniemelläkin ottaneet kantaa asioihin. Käsittääkseni siihen paikallisella väestöllä on oikeus ja velvollisuuskin. Ed. Näsin esittämä salaliittoteoria kuulostaa tässä yhteydessä vähän liioittelulta.

Toinen kiinnostava näkökulma ed. Näsin puheenvuorossa oli se, että kesäkuussa 91 olisi eduskunta äänestänyt Vuotoksen altaan puolesta. Se oli välikysymysäänestys. Kun katsoo viimeaikaisia tulkintoja erilaisista äänestyksistä, niitä tulkitaan vähän miten sopii. Joskus ne ovat vain hallituksen kannattamista, ja joskus ne ovat substanssiäänestyksiä. Tässä tuntuu tarkoituksesta riippuen olevan edustajilla erilainen kanta, joten tässä tapauksessa en yhdy ainakaan ed. Näsin esittämään tulkintaan kesäkuun 91 välikysymysäänestyksestä.

Ed. Nyby: Arvoisa puhemies, värderade talman! Maan hallitus on ainakin siinä mielessä johdonmukainen, että se taas kerran on antanut eduskunnalle selonteon, josta hallituksen sisällä vallitsee erimielisyyttä. Tärkeintä on, että selonteko palvelee keskustan sisäisiä intressejä. Hallituksen energiapoliittinen selonteko on laadittu keskustan puoluekokousta varten, ja sen keskeinen viesti on "lähiaikoina". Tulkinnat siitä, mitä "lähiaikoina" tarkoittaa, vaihtelevat: keväällä, syksyllä tai ei kovin kauan kestä.

Suomalaisella teollisuudella on oikeus saada vastaus siihen, miten Suomen perusenergiaa tuotetaan tulevaisuudessa. Epävarmuus lykkää investointeja ja lisää sen kautta työttömyyttä.

Hallituksen skenaario maamme tulevasta sähkön kulutuksesta on jyrkästi ristiriidassa kestävän kehityksen kanssa. Brundtlandin raportin mukaan meidän pitäisi pitkällä tähtäyksellä vähentää energiakulutuksemme puoleen. Kotimaisten energiataloutta koskevien ennusteiden mukaan Suomi tarvitsee vuonna 2025 noin 30 prosenttia enemmän energiaa kuin nykyisin.

Päättäessämme maamme energiapolitiikasta marssijärjestyksen pitää olla selvä. Ensin tarvitsemme kestävän säästöohjelman. Vasta sen jälkeen on syytä keskustella suurvoimalasta ja sen polttoaineesta. On aivan luonnollista, että sähkön tuottajat eivät puhu paljon säästämisestä. Se on poliitikkojen tehtävä. Valitettavasti maan

hallitus polvistuu taas kerran ihastuksesta mykkänä markkinavoimien alttarin edessä.

Englantilainen tiedemies Gordon MacKerron, johon on viitattu keskustelussa jo useasti, kertoi hämmästyttäviä asioita eduskunnassa pari viikkoa sitten. Hän muistutti, että useimmat länsimaat eivät enää rakenna ydinvoimaloita sen takia, että niillä tuotettu energia on liian kallista. USA:ssa käyttökustannukset nelinkertaistuivat vuodesta 74 vuoteen 89. Samanaikaisesti vanhentuneiden voimaloiden välttämättömät purkamiskustannukset nousevat. Samana vuonna, kun öljykriisi iski, tilattiin maailmassa 42 ydinvoimalaa. Kymmenen vuotta myöhemmin tilauskanta oli vähentynyt 13:een. Viime vuonna tilattiin 6 ydinvoimalaa. Yksi reaktori sijoitetaan Eurooppaan, Ranskaan, useimmat Koreaan ja Japaniin. MacKerron sanoi olevansa yllättynyt siitä, että suomalaiset elävät uskossa, että rakentaminen on halpaa. Viides ydinvoimala maksaisi kustannusarvioiden mukaan 8,3 miljardia. MacKerronin mielestä vastaavanlainen voimalaitos maksaisi Englannissa 26 miljardia.

Vastustan monesta syystä viidennen ydinvoimalan rakentamista.

Maakaasu on hyvä vaihtoehto, mutta tarvitsemme kaasua kahdesta eri suunnasta. Sen takia meidän pitäisi ruotsalaisten kanssa ostaa kaasua Norjasta, ja päätös asiasta tarvitaan pikaisesti eikä "lähiaikoina". Pohjoismainen yhteistyö teollisuuspolitiikan alalla olisi muutenkin viisasta yhdentyvässä Euroopassa. Yhteiset energiainvestoinnit muodostaisivat valtavan vitamiiniruiskeen koko Pohjolan talouselämälle. Maakaasu on tulevaisuuden polttoaine puhtautensa ja joustavien käyttömahdollisuuksiensa vuoksi.

Herr talman! Den kommersiella energiförbrukningen per person är också ett mått på hur vi påverkar miljön. De 42 länder som har en låg eller medellåg energiförbrukning per person omfattar tre fjärdedelar av jordens befolkning, men svarar bara för en femtedel av den kommersiella energiförbrukningen. Vi som bor i länder med hög energiförbrukning använder i genomsnitt aderton gånger mera energi än en person som bor i ett land med låg förbrukning. En stor energiförbrukning ger ökade skador på miljön. En nordamerikan ger upphov till dubbelt så stora koldioxidutsläpp som en sydamerikan.

Finlands energiförsörjning har således också en global dimension. Tyvärr är vi finländare storkonsumenter av elektricitet. Det finns bara fyra länder i världen som använder mera elektricitet per capita än vi, Norge, Island, Sverige och Kanada. Till exempel Tyskland och Japan använder betydligt mindre elektricitet per invånare än vi.

Den andel av vår elförbrukning som inte ankommer på industrin är nästan lika stor som Storbritanniens hela elförbrukning per invånare. Dessutom har vår elförbrukning ökat snabbare än i de flesta industriländer.

Det här visar med all önskvärd tydlighet att vi har misslyckats med att styra elförbrukningen och att varken industrin eller samhället har inspirerats att använda energin effektivt. Det här visar också att Finland nu i första hand borde koncentrera krafterna på att spara energi. Tyvärr är regeringens redogörelse också på den här punkten ytterst vag. Den står helt enkelt i bjärt kontrast till Brundtland-kommissionens rapport, som ansåg att det är möjligt att inom femtio år uppnå att nuvarande energitjänster i världen produceras med endast hälften av nuvarande basenergi. I motsats till FN-rapporten anser regeringen att vi behöver 2 500 megawatt ny och ersättande kapacitet under 1990-talets senare hälft. Rapporten om en hållbar utveckling bevärdigas inte ens med ett omnämnande i redogörelsen.

Regeringens redogörelse är en sillsallat av kompromisser. Där finns planer i olika skeden, regeringen utreder, kärnkraften stöter på motstånd, vindkraftens ekonomiska förutsättningar förbättras, hur då har riksdagen rätt att få veta.

Vindkraften är en energikälla som kommit på efterkälken i Finland. I Danmark har man vindkraftskapacitet för 300 megawatt, i Finland endast för 1,3 megawatt. Inte minst industripolitiska skäl och miljöhänsyn talar för att vindkraften bör ökas också i Finland. Tyvärr utgör lagen om energiunderstöd som trädde i kraft den 1 januari i år ett hinder för utbyggd vindkraft. Formuleringen "beviljas den eller de första kommersiella tillämpningarna av teknologin i fråga" är olycklig. Vindkraften borde jämställas med andra energitekniker på basen av effekt, inte på basen av antalet kraftverk, annars förfelar lagen sin målsättning.

Regeringen borde därför snarast skrida till åtgärder för att vindkraften vid beviljande av investeringsbidrag betraktas som en ny energiteknik under fem år eller till dess att man installerat vindkraft för en produktion av 100 megawatt.

Vindkraften kan naturligtvis aldrig svara för någon stor del av Finlands energiförsörjning,

men man får inte heller tro att vindkraften är något som världsfrånvarande nostalgiker ägnar sig åt. Finlands första vindkraftspark som togs i bruk i Kornäs för några månader sedan producerar 0,8 megawatt och produktionspriset på elektriciteten beräknas bli 0,34 mark per kilowattimme. Inom EG planerar man att bygga 4 250 megawatt vindkraft.

En satsning på ett storkraftverk nu leder till mindre intresse för att spara och att forska. I redogörelsen uttrycker regeringen sin stora förtjusning över vedeldning. Alternativet kan inte viftas bort, även om det mera är sprunget ur skogsägarnas än konsumenternas intressen. Eftersom energi producerad med flis i dag har en elkostnad om 250 mark per megawattimme är den åtminstone inte ännu något realistiskt alternativ, men forsknings- och utvecklingsarbete pågår och inom VTT utvecklas nya metoder som förvandlar flis till energi, metoder som anses göra flisen konkurrenskraftig.

Fördelarna är att nettoutsläppen av koldioxid är noll och att inte heller utsläppen av svavel eller kväve är alarmerande. Däremot anses att vedeldningen borde koncentreras till centraliserade högeffektiva anläggningar. Annars bildas cancerframkallande ämnen under förbränningen, s.k. klorareomater PAH. Den vedeldade bastun vid sommarstugan är inte så naturenlig och miljövänlig som man kan förledas att tro.

Avsnittet om bioenergi koncentreras till allmänna resonemang om ved och torv. Energigrödorna ägnas inte någon uppmärksamhet värd namnet. Nu då Finlands lantbrukspolitik står inför stora omdaningar måste odlingen av energigrödor, till exempel rörflen, få större uppmärksamhet. En beskogad åker är fördärvad som odlingsmark. En åker med rörflen kan enkelt tas i användning för till exempel spannmålsodling. Beräkningar visar att rörflensodling är kommersiellt gångbar. De lantbrukare som frivilligt övergår från spannmålsodling till odling av energigrödor är värda allt stöd. Odlingen av energigrödor kan på sikt bidra till en levande landsbygd och bör användas som ett alternativ till tvångsträda.

Herr talman! Regeringens redogörelse är tyvärr en fördold lovsång till kärnkraften. Ändå är kärnkraftens nackdelar uppenbara. Risken för storolyckor är överhängande. Avfallshanteringen är problematisk. Kärnkraftverken kräver reglerenergi som betyder torvkraftverk eller en utbyggnad av vattenkraften. Hela två tredjedelar av bränslets energi i ett kärnkraftverk leds ut i naturen. Därför motsätter jag mig en utbyggnad av kärnkraften.

Ifall det visar sig att Finland trots kraftfulla satsningar på en rationell användning av elektricitet, dvs. besparingar, behöver ett nytt storkraftverk är naturgas enligt min uppfattning det bästa alternativet. Ifall Finland och Sverige köper naturgas från Norge innebär det ett industripolitiskt samarbete med långtgående positiva följder, ett samarbete som stärker Nordens roll i ett integrerat Europa.

Ed. Tiuri: Herra puhemies! Kun olen kuunnellut näitä puheenvuoroja, niin huomaan, että täällä kyllä puhutaan ympäristöasioista, mutta ei ole ollenkaan tajuttu niiden suurta merkitystä ja määräävyyttä energia-asioissa. Maailman ympäristöihmisten, asiantuntijoiden, mielestä ilmastomuutos on ratkaisevan vaikea ympäristöongelma, ja siihen täällä näkyy suhtauduttavan vielä hyvin vapaamielisesti, koska melkein kaikki puhujat innokkaasti kannattavat energialähteitä, jotka vain pahentavat ilmastonmuutosongelmaa.

Muutaman kymmenen vuoden kuluessa maapallon lämpötila nousee useita asteita ja monet kasvi- ja eläinlajit kuolevat sen vuoksi sukupuuttoon, viljanviljelyalueet kuivuvat, autiomaat laajenevat ja merenpintakin alkaa vähitellen nousta. Tämä on sellainen käsikirjoitus, joka on kirjoitettu olettaen, että kaikki menee tasaisesti, mutta todellisuudessa on sitten uhkaavia vaaroja positiivisten ja negatiivisten takaisinkytkentöjen vuoksi, jotka voivat kokonaan vielä yhtäkkiä muuttaa tilanteen entistä pahemmaksi:

Esimerkiksi rikkidioksidipäästöt Euroopan yläpuolella ovat hidastaneet lämpiämistä täällä.

Samaten metsien voimakas kasvu typpilaskeuman ja hiilidioksidimäärän kasvun johdosta on kasvattanut Euroopan metsiä aivan hurjaa vauhtia viime vuosikymmeninä ja metsät ovat sitoneet huomattavan osan hiilidioksidipäästöistä. Nyt nämä metsät alkavat olla siinä pisteessä, ettei niiden kasvu enää voi kovin paljon kiihtyä vaan loppuu, ja silloin todella alkaa hyvin nopeasti ilmakehän hiilidioksidimäärä kasvaa.

Kaiken lisäksi cfc-aineiden, joita on pidetty aika suurina kasvihuonekaasuina, vaikutus on uusimpien tutkimusten mukaan jokseenkin tasan kompensoitunut otsonikadon vastaavalla kasvulla yläilmakehässä. Otsonihan on kasvihuonekaasu, ja kun se vähenee, ilmasto kylmenee. Freonit taas ovat kasvihuonekaasuja, ja kun ne lisääntyvät siellä, ilmasto lämpiää. Sattumalta

ne ovat olleet ihan tasapainossa. Me voimme siis lähivuosina odottaa hyvinkin suuria muutoksia lämpimään suuntaan maapallolla.

Sitten on vielä happosateet ja hiukkaspäästöt, jotka ovat energiaan liittyviä. Kaikkia niitä täällä kannatetaan silloin, kun kannatetaan maakaasua, turvevoimaa ja puuta. Puu tuottaa hiilidioksidia ja hiukkaspäästöjä hyvin paljon, ja paineistetussa poltossakin se tuottaa typpioksiduulia, jonka määrää ei vielä tarkkaan tiedetä, mutta se on ainakin uhkaava kasvihuonekaasu.

Vaikka kaikkien ympäristöasiantuntijoiden mukaan radioaktiivinen säteily ja ydinjätteet ovat vasta kolmannen hankaluusluokan ympäristöongelmia, niin niistä täällä on puhuttu suurin osa ajasta ja nämä vaikeammat jätetty lähes käsittelemättä tai annettu niitten vain pahentua.

Meillä maakaasun puhtaus on myytti siltä ajalta, jolloin rikkidioksidi oli ainoa pelätty päästö. Myöhemmin on havaittu, että typpidioksidit ovat pahoja päästöjä, ja aivan viime vuosina vasta on herätty huomaamaan, että hiilidioksidi on se lopullinen paha päästö.

Mitä nyt sitten hallitus esittää? Eduskunnassa hallitus esittää, että Suomessa pitäisi hiilidioksidipäästöt pysäyttää vuoden 2000 tienoilla. Mutta ilmeisesti melkein samaan aikaan lähetetään Rion konferenssiin papereita, joissa Suomi yhdessä muitten Efta- ja EY-maiden kanssa vaatii, että hiilidioksidipäästöt vuonna 2000 ovat samalla tasolla kuin olivat vuonna 1990. Siinä on noin 25 prosentin ero Suomessa, jos kaikki menee sen mukaan kuin kauppa- ja teollisuusministeriö on kaavaillut ja perusvoima tehdään hiilivoimalla. En tiedä, kumpaa hallitus nyt ajaa. Kuitenkin tämä vaatimus, että hiilidioksidipäästöt pysäytetään vuoteen 2000 mennessä, on tietenkin mahdottoman helppo, kun vain päästetään hiilidioksidia siihen asti niin paljon kuin keritään ja sitten ei enää tehdä lisää maakaasu-, turve-, hiili- eikä muita fossiilisia voimaloita, niin että tuo nyt ei ole vaatimus eikä mikään.

Kyllä minä ymmärrän, että Suomi todellisuudessa yrittää ajaa Rion konferenssissa sitä, että päästään vuonna 2000 vuoden 1990 tasolle. Jos sitä ajetaan, niin silloin kertakaikkiaan ei ole mitään mahdollisuuksia ajatella mitään muuta perusvoimaa kuin ydinvoima, koska kaikki muut tuottavat niin paljon lisää hiilidioksidia. Hiilivoima tuottaa jopa 40 prosenttia siitä, mitä meidän pitäisi vähentää vuoteen 2000 mennessä, maakaasuvoimala 20 prosenttia jnp. Ei ole mitään mahdollisuuksia muuhun kuin ydinvoimaan. Minusta vaihtoehtojen tutkiminen on yhtä tyhjän kanssa. Se on vain ajan haaskausta ja pään pensaaseen panoa.

Tässä herättääkin hämmästystä, kuinka kauan esimerkiksi vihreät, jotka kuitenkin yrittävät luonnon puolta pitää, vielä pystyvät vastustamaan ydinvoimaa. Esimerkiksi Rooman klubi on todennut, ei niin kuin täällä ed. Kekkonen sanoi, että on joko säästettävä tai käytettävä ydinvoimaa, vaan Rooman klubi yksinkertaisesti toteaa, että ydinvoimaa on pakko käyttää tässä ekologisessa kriisissä, jossa hiilidioksidipäästöjä on drastisesti, nopeasti vähennettävä. Siinä on kerta kaikkiaan pakko käyttää kaikkia keinoja. Emme me säästämisellä pääse puoleenkaan siitä, mitä tarvittaisiin. Ydinvoima ei myöskään yhdessä säästämisen kanssakaan riitä, mutta edes jonkinlainen parempi tulos saadaan aikaan. Minusta tämä pitäisi viimeinkin jo tunnustaa kaikkien, jotka haluavat maapallon pelastaa.

Täällä puhutaan kovin hurskaasti siitä, että meidän täytyy ajatella tulevia sukupolvia, jotka kuulemma häiriintyvät siitä, että kallioperään tulee vähän lisää uraania, jota siellä ennestään on, tai plutoniumia, joka säteilee vähän tehokkaammin kuin uraani. Mutta säteilyä Suomen kallioperässä on jo valtavasti. Ei se tulevia polvia häiritse. Sen sijaan tulevia polvia varmasti häiritsee se, että maapallon ilmasto on mennyt ties mihin, mikä voi olla hyvin hankalaa ihmiskunnalle, ja suuri määrä kasvi- ja eläinlajeja kuollut sukupuuttoon. Tätä minusta pitäisi miettiä silloin, kun puhutaan tulevista sukupolvista: Hukutetaanko heidät veteen, vai suodaanko heille vielä maapallo, joka on suurin piirtein yhtä hyvässä kunnossa kuin nykyään. Siitä on kysymys.

Toteaisin vielä ennen kuin siirryn ryhmäpuheenvuorojen joidenkin yksityiskohtien käsittelyyn, että säästäminen ei ole missään tapauksessa riittävä keino kasvihuoneilmiötä vastaan, koska asiantuntijoiden mukaan hiilidioksidipäästöt on pudotettava suurin piirtein kolmasosaan eli nykyisestä yli 60 prosenttia on päästöjä vähennettävä. Mutta meidän samaan aikaan täytyy hyväksyä, että kehitysmaat saavat päästää enemmän, koska niillä ei kuitenkaan ole hienoa ydintekniikkaa käytettävissään eikä ydinvoimala onnistu siellä pysymään pitkään, joten niiden on saatava päästää lisää hiilidioksidia. Se merkitsee sitä, että muutaman kymmenen vuoden kuluttua suomalaisten päästöoikeus on vain noin 0,9 tonnia hiilidioksidia vuodessa. Tällä hetkellä me päästämme 10 tonnia. Ei se säästäminen taida onnistua niin pitkälle, että

kymmenesosa on enää jäljellä. Ainakin täällä on aika kylmä sitten talvella, vaikka kasvihuoneilmiö sitä vähän lämmittääkin.

Sitten puheenvuoroihin, mitä on käytetty. On niin valtavasti esitetty misinformatiota, etten sitä tässä lyhyessä puheenvuorossa kerkiä paljon käsittelemään, mutta ehkä maukkaimpia paloja.

Kauppa- ja teollisuusministeri on jo lähtenyt, mutta hän on onnistunut siinä, mitä minä olen pelännyt eduskunnan koko ajan tekevänkin, että eduskunta päättää, että luonnonlait ovat voimassa vain, jos eduskunta ei toisin päätä. Kauppa- ja teollisuusministeri puheissaan ilmoittaa, että turve on uusiutuva luonnonvara, niin että sen hiilidioksidipäästöjä ei pitäisi haittaverottaa. Tämähän on tietenkin aika omalaatuinen tulkinta. Sen perusteellahan voidaan todeta, että kivihiilikin on biopolttoaine. Kun turve on vain muutamia tuhansia vuosia vanhaa, niin kivihiili on miljoona vuotta. Ei se ihmisen eliniässä niin valtava ero tietenkään ole, mutta molemmat ovat ehdottomasti fossiilisia polttoaineita.

Keskustan ryhmäpuheenvuorossa esitetään, että säästöinvestointien pitäisi maksaa itsensä muutamassa vuodessa, mutta ihmetellään, miksi kuitenkin uusilta energiatuotantolaitoksilta vaaditaan kannattavuutta vasta 20 vuoden tähtäyksellä. Tämähän tietenkin johtuu siitä, että tekniikka kehittyy kaiken aikaa. Jos me nyt ostamme uusimman tekniikan mukaisia laitteita, jotka säästävät, niin 5 vuoden kuluttua niitä saa jo paljon halvemmalla, koska niiden on täytynyt siihen mennessä kustantaa itsensä.

Sitten on kerta kaikkiaan vaikea ymmärtää keskustapuolueen ja muidenkin suurta intoa nostaa energian hintaa verottamalla täällä Suomessa ja selittämällä, että sillä lailla teollisuus ei sitten turhaan haaskaa energiaa. Viime vuonnahan jo nähtiin, mitä siitä seuraa, kun teollisuus ei haaskaa energiaa. Kestävän kasvun suuntaan ilmeisesti mentiin noin 6,5 prosenttia, mutta se ei kuitenkaan tyydytä keitään muita kuin vihreitä Suomessa.

Ihmettelen, että se kuitenkin tyydyttää keskustapuoluetta, jonka ryhmäpuheenvuorossa vaaditaan huomattavia veroja, niin että energian hinta nousisi huomattavasti. Tässä sanotaan, että "suuren puuvarannon omistavan Suomen pitää ajaa valtiota tiukasti sitovia hiilidioksidimaksuja". Tämähän merkitsee sitä, että paperin hinta nousee aika lailla ja Suomi pystyy myymään sitä aika paljon vähemmän, joten suurta puutavaravarantoa ilmeisesti tulee vain lisää. Kantohinnat ainakin häviävät, tulevat negatiivisiksi, jos teollisuus joutuu maksamaan energiasta vielä suurempaa hintaa. Täytyy muistaa, että vaikka Saksassa energian hinta voi olla suurempi kuin Suomessa, niin kilpailijamaissa Ruotsissa ja Kanadassa on edullista energiaa.

Keskustan puheenvuorossa sanotaan myös, että ainoa toteuttavissa oleva keino jolla kasvihuoneilmiötä voidaan vähentää, on metsien viljely. No, eiväthän metsät tietenkään ime hiilidioksidia kuin siihen asti, kun ne kasvavat. Sitten kun ne ovat kasvaneet eikä niitä enää hakata, vaan niistä tehdään luonnonsuojelualueita tai vastaavia, ne eivät enää ime hiukkaakaan hiilidioksidia, päinvastoin luovuttavat pikkuhiljaa lahotessaan.

Sitten sanotaan, että ydinvoima voi ainoastaan hidastaa kasvihuoneilmiötä. Ei ydinvoima tietenkään pysty sitä estämään, kun meillä tarvitaan niin paljon energiaa, ettei pystytä millään ydinvoimalla sitä äkkiä tuottamaan ja ilmiötä torjumaan, mutta niin kuin Rooman klubi on todennut, se on kuitenkin ihan ratkaiseva apu siinä suhteessa.

Vielä murehditaan tulevista sukupolvista ydinjätteiden suhteen eikä huomata, että tulevat sukupolvet ovat paljon enemmän innostuneita siitä, onko luontoa enää olemassa, onko niin paljon moninaisuutta luonnossa kuin nyt on. Kasvihuoneilmiön seurauksena kaikki voi olla ihan toisenlaista.

Samalla lailla voi lukea esimerkiksi sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorosta ed. Kekkosen vaatimuksia, että ainoastaan energian kulutuksen voimakkaalla vähentämisellä eli veroja lisäämällä voidaan päästä eteenpäin. Vaaditaan portaittain kohoavaa energiaveroa. Tietenkin tällaista voidaan vaatia. Jos nuo vaatimusportaat olisivat esimerkiksi 15 vuotta, se olisi mahdollinen, mutta paperikoneita ei vaihdeta muutamassa vuodessa.

Täällä on tietenkin vielä hyvin paljon mitä kummallisimpia väitteitä muittenkin puheenvuoroissa, mutta aika näyttää pikkuhiljaa loppuvan, niin että täytyy varmaan tuleviin aikoihin jättää huomautukset muista puheenvuoroista.

Koska vielä on muutama sekunti aikaa, totean, että esimerkiksi ruotsalaisten ryhmäpuheenvuorossa selvitetään, että uutta, energiaa säästävää tekniikkaa pystytään kehittämään vain pakosta ja kun teollisuus joutuu maksamaan niin paljon energiasta, sitä muka kehittyy. Kyllä teollisuus siirtyy sitten muualle eikä sitä paljon Suomessa kehitetä.

Toivoisin, että Suomessa viimeinkin kansanedustajat huomaisivat, että energia on ihan sama asia kuin leipäkin. Jos leipä on kallista, niin se on inhottavaa, eikä leivän halventaminen välttämättä lisää kovin paljon liikalihavuutta.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua jatkuvasti hämmästyttää se, että vaikka ed. Tiuri puhuu ihan paikkansapitäviä tosiasioita esimerkiksi ilmastomuutoksen uhkista ja kaikista niistä uhkakuvista, mitä siihen liittyy, niin hän toisaalta sitten tekniikan alan ihmisenä ei tunnu lainkaan uskovan tekniikan mahdollisuuksiin esimerkiksi energian säästön kehittämisessä. Hän toisaalta tunnustaa tekniikan mahdollisuudet erilaisten laitteiden hinnan halventamisessa. Minusta tämä on outoa epäluottamusta tekniikkaa kohtaan.

Mitä tulee esimerkiksi puun polton päästöihin, niin tämä kaikkein vakavin ongelma eli hiilidioksidiongelma on ratkaistu silloin, kun polttoaineena käytetään biomassaa, koska silloin hiiltä kierrätetään. Nähdäkseni kaikki muut päästöongelmat tässä asiassa ovat pienemmän luokan ongelmia ja tekniikan kehittäminen niihin on mahdollista. Jos esimerkiksi typen oksidien puhdistaminen autojen pakokaasuista on täysin mahdollista, ja tietääkseni ed. Tiuri on hyvin innokas tämän asian puolestapuhuja, niin miksi typen oksidien puhdistaminen suuremmassa mittakaavassa olisi jotenkin periaatteessa sen mahdottomampaa? Mitä tulee esimerkiksi ydinvoiman vaikutukseen hiilidioksidipäästöihin, ed. Tiuri unohtaa kokonaan esimerkiksi ydinvoiman tarvitsemien säätöaltaiden vaikutukset hiilidioksiditaseeseen, kun ne peittävät metsää ja altaat mm. päästävät monien vuosikymmenien ajan kasvihuonekaasuja ilmaan.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Tiuri kuten ilmeisesti hallituksen enemmistökin näyttää ihan tarkoituksellisesti käyttävän kasvihuoneilmiötä perusteluna viidennen ydinvoimalan ajamiselle, kun ed. Tiuri antaa ymmärtää, että jos nyt rakentaisimme ydinvoimalan, voisimme tältä osin olla merkittävästi vaikuttamassa siihen, että maailman kasvihuoneilmiö ei pahenisi. Kuitenkin selvitysten mukaan laajamittaisellakaan ydinenergian lisärakentamisella ei pystytä yksin estämään näitä ilmastonmuutoksia. Otetaan vaikka esimerkki:

Jos kaikki maailman sähköä tuottavat hiilivoimalat korvattaisiin ydinvoimaloilla, tarvitsisi näitä uusia yhden gigawatin ydinvoimaloita rakentaa 5 000 kappaletta 2—3 päivän välein 30 vuoden ajan. Tämä, niin kuin ed. Tiurikin varmaan tietää, ei ole maailman mittakaavassa edes mahdollista. Mutta vaikka kaikki tämä tehtäisiin, niin kasvihuonekaasujen määrä vähenisi vain 10 prosenttia, jos kaikki muu energian kulutus, esimerkiksi polttoaineiden ja muiden, jäädytettäisiin nykytasolle, vaikka se ei edes kasvaisi. Näin marginaalinen hyöty tästä saataisiin kaikesta huolimatta.

Ed. H a a v i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiuri kävisi paremmin luonnonsuojelijasta, jos hän olisi johdonmukainen puheenvuorossaan, mutta hän ensin toteaa, että hiilidioksidipäästöt ovat, näin ymmärrän, pahimpia luonnonsuojelumielessä. Lopussa hän kuitenkin ihmetteli, miksi Suomessa energian pitäisi maksaa enemmän tai miksi Suomen tulisi ajaa hiilidioksidimaksuja kansainvälisessä ympäristöpolitiikassa tehokkaasti. Ymmärtääkseni juuri siksi, että hiilidioksidipäästöt vähenisivät. Haluaisin kuulla, mikä on se mekanismi, jolla ed. Tiuri arvelee, että yritykset kehittäisivät säästävää teknologiaa tai vähentäisivät energian kulutustaan, ellei markkinamekanismiin voitaisi juuri näillä maksuilla ja veroilla vaikuttaa. Mitä mekanismia ed. Tiuri pitää parempana?

Asia, josta olen hänen kanssaan samaa mieltä, on hiilidioksidin sitominen metsiin. Hän puhui Euroopan metsistä, mutta laajemminkin asia on näin. Silloin kun tässä salissa käsiteltiin edellisen kauden aikana Porin kivihiilivoimalaa, toimme esiin ratkaisun, johon Amerikassa jotkut yritykset ovat menneet. Kun ne ovat rakentaneet kivihiilivoimalan, ne ovat istuttaneet jossakin kehitysmaassa vastaavan määrän metsää sitomaan ne hiilidioksidipäästöt. Tällainen menettely voisi olla jopa lakiin perustuva tai siitä voisi olla kansainvälisiä sitoumuksia. Porin kivihiilivoimalasta voimme tietysti sitten vielä olla monta mieltä. Itse en sen rakentamista kannattanut.

Vielä ydinvoimasta sen verran, että ed. Tiuri on hyvin tekno-optimistinen tässä. Kun me näemme niin lähellä kuin Venäjällä ydinvoiman valtavat ongelmat sekä jätehuollon, turvallisuuden että henkilökunnan koulutuksen suhteen, niin käsitämme, että maailman mittakaavassa tämä on täysin marginaalinen ratkaisu. Sellaista ihmistä ei ole vielä näköjään luotu, joka pystyisi tämän energiamuodon kanssa systemaattisesti toimimaan.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Hassi luottaa mahdottomasti tekniikkaan silloin, kun puhutaan uudesta tekniikasta ja uudistuvista energialähteistä. Minä olen 30 vuotta tekniikkaa kehittänyt ja teidän, mitä vaikeuksia siinä on. Luotan jostakin syystä kuitenkin ydinvoimalaan, kun olen nähnyt, kuinka niitä on kehitetty ja saatu kuntoon. Jostakin syystä ed. Hassi taas ei luota siihen tekniikkaan lainkaan. Minusta on kovin ristiriitaista, kun johonkin uuteen tekniikkaan, jota vasta kokeillaan, luotetaan, ja tekniikkaan, jota on pitkän aikaa kehitetty ja joka saatu kuntoon, ei luoteta.

Kansanedustaja O. Ojala esittää täällä Greenpeacen tarinoita, joista nyt varoittaisin, että niihin ei kerta kaikkiaan pidä uskoa. Tässä esimerkissä, minkä hän mainitsi, on kymmenyspilkkuvirhe. Se määrä, 5 000 ydinvoimalaa, hävittää vaadituista hiilidioksidipäästöistä noin 200 prosenttia eikä suinkaan 10:tä prosenttia, jos laskee sen oikein. Siitä syystä minusta teidän ei pitäisi luottaa Greenpeacen papereihin. Niiden tarkoituksena on vain pelottaa ihmisiä, johtaa harhaan ja kerätä rahaa kyseiselle yhdistykselle. Se ei ole missään tapauksessa mikään luotettava lähde. Minä voin esittää lukemattomia samanlaisia esimerkkejä siitä, miten siinä paperissa, joka minullakin on, on hyvin monta asiaa pielessä. Tämä ei kerta kaikkiaan pidä paikkaansa.

Ed. Wahlström: Herra puhemies! Tuntuu hieman vaikealta näin asiantuntevien puheenvuorojen jälkeen, tohtoreitten väittelyn jälkeen, uskaltautua keskustelemaan, mutta olen havainnut ennenkin, että asiantuntijoita näissä asioissa on monenlaisia, kaikki yhtä vakuuttavia tai vähemmän vakuuttavia. Ed. Tiurin tai Greenpeacen tarinat voi siinä mielessä asettaa omaan arvoonsa, ja pakko on kai luottaa jonkin verran myös omaan järkeensä ja tunteeseensa, koska siitäkin tässä on kysymys. Vaikka aivotutkijat väittävät, että ainoastaan naisten aivoissa kyetään yhdistämään järki ja tunne, minä kyllä luotan siihen, että kaikilla ihmisillä järki ja tunne asuvat samassa paikassa, ei tunne sydämessä ja järki päässä, vaan molemmat päässä. Ja ne vaikuttavat aina meidän ratkaisuihimme, vaikka useimmiten ns. asiantuntijat väittävät, että he puhuvat järkeä ja toiset tunteilevat.

Mielestäni hallituksen selonteon perusjuonne on se, mikä on ilmennytkin tämän illan aikana: suostuttelu ja selittely viidennen ydinvoimalan puolesta, vaikka siihen ei näköjään otetakaan kantaa. Kasvihuoneilmiöllä pelottelu on yksi suostuttelumuoto. Hallitus on kuten jo edeltäjänsäkin niin sitoutunut ydinvoiman lisärakentamiseen, ettei muita vaihtoehtoja tosiasiassa nähdä. Hallitus käärii toki ydinvoimakiihkonsa säästäväisyyden ja ympäristöystävällisyyden silkkipaperiin, mutta kauniin kuoren alta ei löydy todellista säästöhalua eikä ympäristönäkemystä. Kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossahan asia sanottiin selvästi. Siinä todettiin, että hyväksyessään selonteon eduskunta antaa hallitukselle valtuudet suuntautua ydinvoiman lisärakentamiseen. Näin on kokoomus tulkinnut selonteon.

Hallituksen lähtökohta on väärä. Se perustuu ennen kaikkea teollisuuden tarpeista lähtevään jatkuvan kasvun ajatteluun. Luonnollisesti valittu lähtökohta johtaa arvioon energian tarpeen jatkuvasta kasvusta. Pelkän kasvun tavoittelusta meillä on surullisia esimerkkejä monelta, monelta suunnalta maailmassa, mutta otetaan esimerkki naapurista ja kotimaasta.

Itänaapurissa tavoiteltiin kasvua piittaamatta ympäristölle aiheutuvista suunnattomista vaurioista. Naapurimaan kansojen ohella mekin maksamme holtittoman kasvuajattelun seurauksia vielä pitkään. Meillä Suomessa viime vuosikymmeninä kasvu ei perustunut luonnon silmittömään tuhoamiseen, onneksi. Kyllä se siihenkin perustui osittain. Valitettavasti kasvu perustui ulkomaiselle velalle. Lainarahalla rakennettu kasinopeli, väärät investoinnit ja tuhlaileva tuotanto loivat kasvun illuusion. Viime vuoden bruttokansantuote väheni näiden virheiden seurauksena. Virheet maksatetaan nyt kansan vähäosaisilla. Sen vuoksi, kun kasvusta puhutaan, pitää puhua myös sen laadusta ja keinoista, joilla kasvua tuotetaan.

Mikäli hallitus olisi kasvun näkökohdista, ympäristönäkökohdista tehnyt perusvalinnan, se olisi valinnut joko säästövaihtoehdon tai suurvoimalavaihtoehdon, koska lähtökohta varmasti sanelee hyvin paljon, minkälaisiin johtopäätöksiin tullaan. Hallitus on valinnut linjakseen halvan energian tuottamisen teollisuuden tarpeisiin.

Samalla hallitus suhtautuu energiaan ja energian tuotantoon, ikään kuin se olisi sinänsä tarpeellinen ja hyvinvointia tuottava hyödyke. Toki me tiedämme täällä Pohjolassa, että lämpöenergia on hyvin tarpeellinen ja hyödyllinen silloin, kun on kylmä. Mutta energiasta voi tulla myös haitake, ellei arvioida yhteiskunnan tarpeita ja toimintoja, jotka synnyttävät energian kysyntää ja edellyttävät energiapalveluita. Jos syn-

nytetään paljon liikennettä ja sitä kautta energiatarvetta yhteiskunnan toimesta, se on virhe. Energia ei ole enää palveleva, se on haittaava. Sen vuoksi pitää kysyä: Millaista energian laatua, miten tuotettua kuhunkin yhteiskunnan tarpeeseen käytetään? Energiatuotanto on mielestäni väline ihmisen hyvinvoinnin turvaamiseksi eikä mikään päämäärä.

Liian halpa energia viime aikoina on johtanut ja johtaa tarpeettomaan kulutukseen ja energian tuhlaukseen. Se mahdollistaa lisääntyvän tavaratuotannon, joka ei sinänsä lisää ihmisten hyvinvointia. Ei ihminen elä tuotantoa varten, vaan kyllä kaiken tuotannon pitäisi palvella ihmisten tarpeita. Päinvastoin tuhlailu ja holtiton kaman tuottaminen kostautuu ympäristön ja ihmistenkin sairauksina.

Suomen hallitus on todella kaksinaamainen, niin kuin jo ed. Tiurikin osoitti. Parhaillaan valmistaudutaan YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssin Brasiliassa Riossa ensi kesäkuussa ja Suomen hallitus on asettanut mm. seuraavanlaisia tavoitteita konferenssiin perusohjelmaan: tuotanto- ja kulutustapojen muuttaminen; ympäristöä ja kestävää kehitystä vahingoittavien tuotanto-, kulutus- ja elintapojen muuttaminen; energian säästön tehostaminen; ja ympäristön kannalta kestävien energialähteiden kehittäminen. Näin siis hallitus esiintyy YK:n puitteissa.

Selonteko sen sijaan ottaa hyvin epämääräisen kannan mainittuihin asioihin. Energian säästöä ei oteta tosissaan, vaikka siitä kauniisti puhutaan. Toki selonteko huomauttaa säästämisen vaativan myös kulutustottumusten muuttamista. Selonteossa jopa mainitaan, että erityinen säästöohjelma tehdään. Mutta kuluttajalle asetetaan melkoinen vastuu. Vaaditaan, että kuluttajan tietoisuuden pitäisi vaikuttaa yritysten motivaatioon kehittää energiasisällöltään edullisia tuotteita ja palveluja. Tämä on hyvä tavoite, mutta se tuskin onnistuu, jos energian hinta on liian halpa ja toisaalta jos mitään rajoituksia ja normeja ei ole. Pelkästään kuluttajan varaan sitä ei voi jättää.

Aivan oikein huomautetaan ja sen pitäisikin olla tavoite, että tuotteiden pitää olla kestäviä, korjattavia ja kierrätettäviä. Mutta tähän päästäksemme on todella käsitys hyvinvoinnista muokattava uuteen uskoon. Kertakäyttö ja tuhlailu eivät kuulu hyvinvointiin.

Todelliset elämäntapamuutokset vaativat kyllä varmaan vertailua myös koko maailman väestön tilanteeseen. Ei ole mitään mieltä siinä, että rikkain viidennes maapallon väestöstä, siis me, kuluttaa 15 kertaa enemmän paperia, 10 kertaa enemmän terästä ja 12 kertaa enemmän polttoainetta, pääasiassa fossiilisia polttoaineita, kuin köyhin viidennes. (Ed. Aittoniemi: Sen takia me olemmekin rikkaita!) Jos me pidämme tätä oikeutenamme, on turha mennä YK:n konferenssiin opettamaan uusia ympäristöä säästäviä kulutustottumuksia niille, jotka eivät näitä ongelmia aiheuta. — Niin ed. Aittoniemi, varmaankin nämä ympäristöhaitat ja kaikki muut osoittavat, että meidän rikkautemme on hyvin suhteellista. Kulutuksen taso ei ole todellakaan sama kuin hyvinvoinnin taso. (Ed. Aittoniemi: Jos ei ole kulutusta, ei ole työtäkään!)

Hallitus puhuu kestävästä kehityksestä. Sen mukaista minusta ei ole ydinvoiman rakentaminen. Ydinvoiman lisärakentamiselle ei ole esitetty mitään todellisia perusteita. Ydinsähkön hinta on saatu edulliseksi jättämällä yksinkertaisesti kustannuksia laskematta ja perustamalla investointeja aivan epärealistisen alhaiseen korkoon. Mikäli ydinvoiman jätehuoltokustannukset ja täyskatteinen vakuutus onnettomuuksiin otetaan huomioon, ei ydinsähkö ole edullisempaa. (Ed. Tiuri: On otettu!) — Ei valitettavasti ole otettu huomioon ja ei kai oteta huomioon sitäkään, että se betoni maksaisi siellä Englannissa monikymmenkertaisesti tai satakertaisesti enemmän kuin Suomessa.

Ydinvoiman puolustajilla, joihin hallituksen enemmistö lukeutuu, on vankka käsitys siitä, että ydinjätteen loppusijoitus olisi ratkaistu. Näinhän ei ole, vaan ydinjätteeseen liittyviä säteilyriskejä ei hallita. Suurin osa suomalaisista ei suinkaan halua maaperäämme ydinjätteen loppusijoituspaikaksi. Jo nyt toimivien ydinreaktoreiden tuottama jäte on aivan tarpeeksi suuri ongelma. Lisää ei tarvita. Lisää ydinvoimaa emme siis tarvitse, energiaa kyllä, vaikka säästökin onnistuisi.

Vaihtoehto perusvoimaksi on maakaasu, jota on mahdollista saada Norjasta. Päätös siitä on tehtävä pian. Jos tehdään päätös uudesta ydinvoimalasta, se merkitsee kieltäytymistä kaasun lisäkäytöstä. Sähkön tuotantoa ja muutenkin energian tuotantoa on hajautettava, bioenergian ja muun kotimaisen energian käyttöä on lisättävä määrätietoisesti. Siitä on paljon puhuttu, mutta toimiin ei ole ryhdytty. Kotimaisen energian käytön lisääminen on hyvä tapa estää ulkomaisen velkaantumisen kasvua, parantaa työllisyyttä ja varjella ympäristöä.

Puutahan Suomessa käytetään jo nykyään energiana melko paljon. Tästä huolimatta jää

metsiimme eri arvioiden mukaan ainakin 20 miljoonaa kuutiometriä harvennuspuuta, hakkuutähdettä ja korjauskelpoista pienpuuta. Nyt tietenkin sanotaan, että ei risusavotoilla tätä hommaa hoideta. Mutta puun energiakäyttö ei ole halveksittavaa risusavottaa tai tuottamatonta työtä. Toki puun saattaminen energiakäyttöön edellyttää korjuumenetelmien kehittämistä, nimenomaan koneellisten menetelmien kehittämistä. Se on mahdollista, ja esimerkiksi VTT on kehittänyt korjuumallin, joka nähdäkseni tekee korjuusta ja puun käytöstä tehokasta ja kilpailukykyistä. Hallituksen selonteko on oikean suuntainen painottaessaan kotimaisen energian käytön edistämistä. Tuki merkitsee kuitenkin rahallista panostusta. Uskon kuitenkin määrärahojen olevan huomattavan pieniä niihin summiin nähden, joilla ydinvoimaa tosiasiassa tuetaan.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä pelkään, että yritysten motivaatio kyllä heikkenee, jos yritysjohtajat saavat kuulla näitä puheita, mitä täällä tänäänkin on pidetty, kun ainoa energia, mitä tarjotaan, on energiavero ja säästäminen. Sehän merkitsee sitä, että Suomessa tosiaan joudutaan elämäntapoja muuttamaan hyvin jyrkästi, kun työttömiä tulee yhä enemmän ja heillä ei ole enää niin paljon rahoja käytettävissään, niin että kyllä hallituksen esittämä tavoite, vaikka hallitus ei sitä haluaisikaan, ilmeisesti vasemmiston toivomuksesta ainakin onnistuu, jos nämä tavoitteet toteutuisivat, mitä siellä sanotaan.

Minä ihmettelen jatkuvasti, miksi ydinenergian kustannuksia penätään, mutta kukaan ei arvioi fossiilisten polttoaineiden kustannuksia: ilmastomuutosta, happosateita. Kuinka paljon pitää lisätä sähkön hintaa, että ne kustannukset tulisivat otetuiksi huomioon? Ne ovat varmasti aivan valtavia summia. Ei siinä tuo esitetty vero merkitse yhtään mitään, kun se on pelkästään kulutuksen vähentämiseksi. Mitä maksavat hiilikaivosonnettomuudet ja vastaavat, joita näkyy joka vuosi sattuvan ja joissa kuolee aina satoja ihmisiä?

Kun puhutaan, että Suomen kallioperään ei voi ydinjätteitä turvallisesti panna, niin minä olen jo useaan kertaan todennut eri yhteyksissä, että Suomen kallioperässä on niin paljon säteileviä aineita, että jos otetaan 8 kilometriä kanttiinsa oleva möykky, niin siinä on yhtä paljon säteilyä kuin Olkiluodon voimalan 30 vuoden toiminta-aikana tuottamissa ydinjätteissä. Tämän tyyppisiä luonnonsäteilyvarastoja Suomen kallioperään mahtuu 20 000, niin että ei siellä yksi ydinvoimala lisää paljon vaikuta.

Ed. Lax: Herr talman, herra puhemies! Mänsklighetens historia är en obruten utveckling, där mänsklig arbetskraft har ersatts med olika former av energi. Det finns ingen anledning att tro att den här utvecklingen skall kunna brytas så länge människosläktet fortsätter att föröka sig. Tvärtom kommer energianvändningen att öka om också länderna i tredje världen skall ha en chans att resa sig ur sitt armod. Skall denna ekvation kunna lösas utan att grunderna för mänskligt liv raseras på vårt klot måste vi målmedvetet satsa på människans förmåga att fortgående utveckla, ta i bruk och behärska allt renare energiutvinningsmetoder.

De länder som kommit längst och som visat att de behärskar rena och komplicerade energiproduktionsformer har ett stort moraliskt ansvar för att detta kunnande till fullo utnyttjas. Finland är ett sådant land. Skall riksdagen vända ryggen åt något av det värdefullaste tekniska kunnande som vårt folk lyckats driva fram och som vunnit odelat erkännande bland världens ledande experter på området.

Herra puhemies! Ihmiskunnan historia on katkeamaton kehitys, jossa ihmisen työ on korvaantunut erilaisten energiamuotojen käytöllä. Ei ole syytä kuvitella, että tämä kehitys olisi murrettavissa niin kauan kuin ihmiskunta jatkaa lisääntymistään. Päinvastoin energian käyttö tulee vain kasvamaan, mikäli myös kolmannen maailman kansoille halutaan suoda mahdollisuus nousta kurjuudestaan. Jotta tämä yhtälö voisi ratketa, ilman että ihmiskunnan eloonjäämisen perusedellytykset maapallolla romahtaisivat, meidän on pakko määrätietoisesti panostaa ihmisen kykyyn alati kehittää, ottaa käyttöön ja hallita entistä puhtaampia energiantuotantomuotoja.

Ihmiskunnan kaksi suurinta ongelmaa ovat väestömäärän kasvu ja kasvihuoneilmiö. Kehittyneimmät maat ja kansat, jotka ovat osoittaneet hallitsevansa puhtaan ja teknisesti vaativan energian tuotannon, kantavat suuren vastuun tämän osaamisensa täysimääräisestä hyödyntämisestä. Suomi on tällainen kehittynyt maa. Aikooko eduskunta kääntää selkänsä maamme ja kansamme parhaimpiin suorituksiin kuuluvalle ja kansainvälisten huippuasiantuntijoiden tunnustamalle tekniselle osaamiselle?

Tänään täällä käytetyissä puheenvuoroissa on

esitetty aivan liikaa toiveajatteluun perustuvia ehdotuksia. Arkipäivän todellisuus on edelleenkin yllättävän kaukana kansanedustajien maailmasta ja peittyy monesti perusteettoman pelon ja tietämättömyyden synnyttämiin uskomuksiin. Joko ei haluta tai sitten ei osata ymmärtää, kuinka hitaasti ns. teknostruktuuri on muutettavissa ja kuinka erottamattomasti kansalaisten arkiaskareet ja toimeentulo ovat tuohon struktuuriin sidotut. Uusien teknisten energia-alan ratkaisujen laajamittainen käyttöönotto kestää yleensä vuosikymmeniä. Sen vuoksi on usein mahdotonta nopeasti saavuttaa merkittävää energian säästöä, ja samasta syystä on turha puhua kansalaisten ja yritysten käyttäytymisen ohjaamisesta erilaisilla maksuilla tilanteissa, jolloin tosiasialliset toimintavaihtoehdot puuttuvat.

Edellä mainituista syistä joudun toteamaan, että eräät keskeiset ed. Eva Biaudet'n ruotsalaisen eduskuntaryhmän puheenvuorossa esittämät lähtökohdat ja johtopäätökset ovat kestämättömät. En jaksa ymmärtää esimerkiksi, millä lailla kolmannen maailman nälkää näkevät hyötyisivät siitä, että suomalaiset ehdoin tahdoin pudottaisivat elintasoaan. Olemme vastikään joutuneet toteamaan, kuinka maamme taloudelliset vaikeudet verottavat myös virallista kehitysapua.

Olisi jo aika tunnustaa, että nyky-yhteiskunnan energian muodoista sähkö on ihmisen paras ystävä. Aikakautemme tärkeimmän välttämättömyyshyödykkeen käyttöä sinänsä ei pidä keinotekoisesti rasittaa veroilla ja maksuilla. Toimenpiteet on sen sijaan kohdistettava sähkön tuotantoon ja siinä käytettyyn tekniikkaan ottaen erityisesti huomioon sen ympäristövaikutukset. Päästöjen puhdistamisen ja turvallisuuden kustannukset on täysimääräisesti kohdistettava asianomaisella tekniikalla tuotetun sähkön hintaan.

Ed. Antero Kekkonen oli oikeassa, kun hän huomautti, ettei hallituksen selonteko sisällä selvää strategista linjanvetoa lähivuosikymmenille. Ilmeisesti näkemykset eivät vielä ole selkiintyneet täysin hallituksenkaan piirissä. Ministeri Juhantalo jäsenteli kuitenkin selkeästi ja maanläheisesti hallituksen ja eduskunnan tosiasiallisen liikkumavaran tehtävän energiapoliittisen linjanvedon osalta.

Karu totuus on, että suomalaisten toimeentulon turvaaminen edellyttää tavaraviennin tuntuvaa nostamista, ja se voi onnistua vain hyödyntämällä täällä olevaa parhainta osaamista. On turha moralisoida sitä, että tässä maassa kehitetty huippuosaaminen monilla tavoin kytkeytyy metsävarojemme hyödyntämiseen ja että tätä energiaintensiivistä toimintaa säätelevät kansainvälisen kilpailun kovat lait. Epävarmuuden jatkuva ylläpitäminen sen suhteen, millä tavoin teollisuuden sähkövoiman saanti vastaisuudessa järjestetään, voi koitua kalliiksi ja kohtalokkaaksi Suomen talouden selkärangan tervehdyttämisen kannalta. Nyt on todella tullut päätöksenteon aika.

Keskitynkin tämän jälkeen perusvoiman tuotannon vaihtoehtoihin ja eräisiin harhakäsityksiin, jotka liittyvät eri tuotantomuotojen käyttöönottoedellytyksiin sekä niiden turvallisuuteen ja taloudellisuuteen. Eri tuotantomuotojen ympäristövaikutuksista sen sijaan vallitsee kohtalaisen suuri yksimielisyys.

Haitallisten ympäristöpäästöjen minimoimiseksi olisi ilmeisesti kaikkein edullisinta tuottaa perusvoima kaasulla ja ydinvoimalla. Ei ole poissuljettua, että pitkällä aikavälillä olisi mahdollista edetä kohti tällaista perusyhdistelmää.

Täällä monella suulla puollettu marssijärjestys, jossa edellytetään kaasuputken rakentamista Norjan Haltenbankenista, ei kuitenkaan ole toteuttamiskelpoinen. Todellinen, joskaan tuskin ennen vuotta 2005 toteutuva vaihtoehto sen sijaan on Barentsinmereltä Keski-Eurooppaan kansainvälisten yritysyhtymien toimesta rakennettava putki. Suomi voisi luontevasti liittyä tuohon putkeen joutumatta yksin kantamaan kohtuuttomia rakentamiskustannuksia. Tämä olisi nähtävästi taloudellisempi ratkaisu kuin Haltenbankenin vaihtoehto. Maanosamme kaasuesiintymät ja Keski-Euroopan kaasuntarve johtavat ajan oloon väistämättä tuon Barentsinmeren esiintymän hyödyntämiseen. Vasta silloin voidaan maassamme toden teolla ruveta korvaamaan hiilivoimaa kaasuvoimalla.

Ennen kuin putki Barentsinmereltä voi toteutua, Suomessa tulee joka tapauksessa kuitenkin rakentaa rinnakkaisjärjestelmä nesteytetyn maakaasun varaan. Se voisi toimia varajärjestelmänä yksinomaan kaasulla toimivien prosessien varmistamiseksi sen varalta, että nykyisissä tuotantotoimituksissa syntyisi vakavia häiriöitä. Toisaalta nesteytetyn kaasun avulla voitaisiin asteittain laajentaa kaasun käyttöä maassamme Barentsin-putken valmistumista odotettaessa. Nesteytetyn kaasun varmistaminen niihin laitoksiin, joissa ei voi käyttää vaihtoehtoista polttoainetta, maksaisi murto-osan Haltenbanken-vaihtoehtoon verrattuna.

Miksi Haltenbanken ei ole varteenotettava vaihtoehto?

Suomi ei ole diktatuuri eikä suunnitelmatalousmaa. Vain sellaisessa maassa olisi mahdollista riittävän nopeasti saada syntymään sitova ratkaisu 4 miljardin kuutiometrin kaasun vuosittaisesta tuonnista vähintään 15 vuodeksi, niin kuin kaasuntoimittaja yleensä edellyttää. Suomessa on itse asiassa jo kaluttu kaikki kaasun edullisimmat käyttömahdollisuudet. Teollisuutemme kaasun käyttö vastaa jo nyt muun Länsi-Euroopan tasoa. Ilmiselvää on, ettei meillä kotitalouksissa länsieurooppalaiseen tapaan laajassa mittakaavassa tulla käyttämään kaasua polttoaineena. Pelkästään sen selvittäminen, kuinka paljon kaasua mitkäkin tahot sitoutuisivat pitkäaikaisilla sopimuksilla tuomaan Suomeen, kestää parhaimmassakin tapauksessa vähintään kolme vuotta. Meillä ei ole varaa odottaa noin kauan eikä varaa ottaa sitä riskiä, että tuolloin vahvistuvat tuontimäärät osoittautuvat liian pieniksi.

On tähdellistä ottaa huomioon, että norjalaiset ovat tottuneet saamaan kaasustaan Keski-Euroopan tason mukaisen kovan hinnan. Suomen teollisuus puolestaan tarvitsee välttämättä halpaa energiaa. On sitä paitsi helppo kuvitella, miten suomalaisten mahdollisuudet neuvotella itselleen kohtuullisia hintoja norjalaisilta hupenevat olemattomiin, mikäli eduskunnan arvovallalla ensin on teilattu ydinvoimaratkaisu. On epätodennäköistä, että kaasuvoima saataisiin hinnaltaan hiili- tai ydinvoiman tasolle ilman valtion tukea. Energiaa subventoimallako Suomi nousee taloudellisesta kriisistään? Tämäkö on se tapa, jolla metsäyritysten johto ja omistajat saadaan luottamaan alansa toimintaedellytysten vahvistumiseen maassamme?

Lopuksi muutama sana ydinvoimasta.

En jaksa lakata ihmettelemästä, että yhä edelleen jaksetaan rinnastaa Suomen ydinvoimalat ja niiden turvallisuus tekniikaltaan todella vaarallisiin venäläisiin laitoksiin. En myöskään jaksa ymmärtää sitä pelkoa, jota lietsotaan meillä kehitettyä ydinjätteen loppusijoitusratkaisua kohtaan. Asiantuntijat ovat ilmeisen yksituumaisia siitä, ettei ainakaan suuronnettomuutta voi syntyä käytetyn ydinjätteen vuoksi.

Käydessäni Olkiluodon voimalassa pari vuotta sitten yritin saada selville, mitä tapahtuu, mikäli käytetyn ydinpolttoaineen säilytysbunkkeri hajoaisi ja säilytysaltaan vesi häviäisi. Tämähän sinänsä on äärimmäisen epätodennäköinen mahdollisuus. Kun ei vastausta kuitenkaan tahtonut löytyä, keksin aikoinaan käräjäistumisen harjaannuttamana esittää tyhmän kysymyksen. Kehotin isäntiä heittämään yhden käytetyistä uraanisauvoista pihalle ja kysyin toistamiseen, mitä silloin tapahtuu. "Parasta kyllä pysyä 200 metrin etäisyydellä", kuului vastaus. Vieläpä ilmeni, että sauvan radioaktiivisuus, ennen kuin se 40 vuotta myöhemmin sijoitetaan maan uumeniin, laskee tuhannekseen. En tietenkään väitä, etteikö kysymyksessä ole vaarallinen aine, mutta suhteellisuuden taju näissäkin asioissa on paikallaan. Vaarallisimmillaan uraanipolttoaine tietysti on itse käytössä voimalassa, jossa sitä miltei päivittäin liikutellaan.

Turvallisuudesta puheenollen olen jo kaksi vuotta sitten esittänyt, että Suomen hallituksen tulisi toimia sen puolesta, että YK:n yhteydessä toimivalle Kansainväliselle atomienergiakomissiolle Iaea:lle annettaisiin valtuudet vahvistaa maailmassa käytössä olevien ydinvoimaloiden turvallisuusmääräyksiä. Samalla Iaea:n tulisi saada valtuudet valvoa annettujen määräysten noudattamista ja määrätä voimaloiden sulkemisesta, jos ei vaatimuksia voida täyttää. Ehdotukseni on edelleen yhtä ajankohtainen.

Yksituumainen kansainvälinen asiantuntijakäsitys luokittelee suomalaiset ydinvoimalat maailman turvallisimmiksi. Samat tahot ihailevat myös suuresti suomalaista suunnittelua ja insinööritaitoa, jonka johdosta ydinvoimala pystytään täällä rakentamaan jopa puolta halvemmalla kuin muualla ja käyttämään sitä kokonaistaloudellisesti muita tehokkaammin. Paras osoitus tästä kansainvälisen yhteisön tuntemasta luottamuksesta näkyy luottokelpoisuudessa. Esimerkkinä todettakoon, että Teollisuuden Voiman kansainvälinen luottoluokitus yhä edelleen on maailman huippua. Sen mukaisesti yhtiö maksaa nyt useita prosenttiyksiköitä matalampaa korkoa lainoistaan kuin muu Suomi. Päähäni ei mahdu, miten Suomella olisi varaa luopua ydinvoiman käytön laajentamisesta. Näyttöä on siitä, että sekä turvallisuus että talous hallitaan. Ydinvoimalat eivät pyydä tukiaisia, vaan rahoittavat itse itsensä aivan laitosten purkamiskustannuksia ja vastuuvakuutuksia myöten. Pahinta ydinvoiman tuomitsevassa päätöksessä kuitenkin olisi, että eduskunta, valtakunnan ylin päättävä elin, koko arvovallallaan näin lausuisi syvällisen epäluottamuslauseensa Suomessa kehitetyn huippuinsinööritaidon parasta näyttöä kohtaan.

Herra puhemies! Ydinvoimaratkaisu on tehtävä kiireellisesti. Riippuvuutta hiilivoimaloista voidaan vähentää lisäämällä kaasuvoiman käyt-

töä vasta, kun kaasuputkin Barentsinmereltä toteutuu. Siihen asti kaasun saanti on turvattava kaasusta täysin riippuvaista tuotantoa varten rakentamalla nesteytetyn maakaasun varainen järjestelmä.

Herr talman! Ett beslut om att bygga ut kärnkraften måste fattas snabbt. Vårt beroende av kolkraften kan vi inte minska genom att bygga ut gasanvändningen förrän rörledningen från Barents hav till Mellaneuropa blir verklighet. Fram till dess måste gastillgången för den produktion som bara kan ske med gas tryggas genom att ett parallellsystem för gas i vätskeform byggs ut.

Ed. R ä t y: Arvoisa puhemies! On erittäin mielenkiintoista jälleen kerran tulla puhumaan hyvin tärkeästä asiasta. Kun näin ensimmäistä kautta kansanedustajana on täällä parlamentissa, niin päivä päivältä yhä vaikeammat asiat tulevat eteen. Vastuuta reppuun näyttää tulevan lisää. Onko vastuuta eduskunnalla, se nähdään jälleen kerran tämän kysymyksen edessä.

Henkilökohtaisesti en ymmärrä energiapolitiikasta kovinkaan paljon. En oikeastaan tiedä energiapoliittisista ratkaisuista yhtään mitään. Minulla on ainoastaan se käsitys, mikä on tavallisilla ihmisillä, ja ne tuhannet viestit, mitä minulle on tullut, kun tätäkin asiaa jälleen kerran käydään tässä salissa.

Iltapäivällä saamani selvitys ministeriltä oli erittäin tyhjentävä ja selkeä. Viesti oli erittäin selkeä, että me tulemme rakentamaan seuraavan ydinvoimalan, tulemme rakentamaan Vuotoksen, tulemme rakentamaan täydellä varmuudella, eli päätös on tehty jo aikaisemmin eikä suinkaan täällä. Tuli myös selväksi se, että hallitus ei tule näitä voimaloita ostamaan eikä myöskään eduskunta eli tulemme antamaan vain sen signaalin, millä tavoin yritykset ja energiapoliittiset tahot kehitystä lähtevät viemään Suomessa eteenpäin.

Toisin sanoen onko tällä keskustelulla sitten mitään merkitystä? Onko tällä todella sitä painoarvoa, mikä eduskunnalla tulisi olla suurimpana päättävänä elimenä? Tätä minä kysyn tällä hetkellä joka päivä. Tätä kysyvät Suomen kansalaiset, tätä kysyvät myös itse ministerit, viimeksi ministeri Viinanen. Missä on se todellinen valta ja mihin se valta keskittyy? Kenellä valta on Suomessa? Onko se todella eduskunnassa?

Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että eduskunta ottaa äärettömän vakavasti kantaa energiastrategiaan, jonka vaikutukset tulevat olemaan hyvin kauaskantoiset.

Henkilökohtaisesti en näe mitään järkeä siinä, että rakennamme lisää ydinvoimaloita. Miksi? Koen erittäin tärkeänä sen viestin, mitä naapurimaistamme on tullut. Koen erittäin tärkeänä ottaa vakavasti ne viestit, mitä tutkijat ovat tästä asiasta meille kertoneet lehdistön, television, radion ym. julkisen sanan kautta. Toisin sanoen uskommeko me asiantuntijoita vai emme? Vai haluammeko kaivaa itsellemme hautaa?

Jos ajattelemme pitkällä aikavälillä ydinvoimaloiden vaarallisuutta, sitä aikapommia, mikä tikittää meidän rajojemme ulkopuolella, se on kammottava viesti, mikä sieltä tulee. Toisin sanoen mikä päivä tahansa voi räjähtää ydinvoimala ja mikä päivä tahansa loppuu elämä Euroopasta, Suomesta tai Etelä-Suomesta.

On myös väitetty, että meidän teknologiamme, tutkimus, tiede ja tekniikka on niin pitkällä, että meidän ydinvoimalamme ovat erittäin kestäviä, teknisesti taitavasti rakennettuja ja niitä parannellaan jatkuvasti eli ydinkatastrofin mahdollisuutta ei ole edes olemassa. Jälleen kerran tässä asiassa selkeästi on todistettu se, että kaikissa ydinvoimaloissa niin lännessä kuin idässä on tapahtunut vuotoja, puhumattakaan viimeisimmästä ydinvoimalaonnettomuudesta, josta annettiin jälleen kerran jopa valheellisia tietoja meille.

Eli onko koko energiastrategiassa sen kaltaisia mahdollisuuksia, jotka loisivat turvallisemman tulevaisuuden, turvallisemman Euroopan, turvallisemman elämän kaikille meille, puhumattakaan lapsillemme ja lapsenlapsillemme? Tähän kysymykseen en suoranaisesti osaa vastata. Sillä, miten ympäristömme saastutamme, miten saastutamme koko elämisen mahdollisuuden maapallolla, tämä ihmiskunta menee kohti tuhoaan, se on selvästi todistettu. Ja me olemme luomassa taas uutta ratkaisua, jolloinka luomme kilpailua, luomme lisää taloudellista kasvua. Haluamme, että Suomi liittyy Euroopan yhteisöön, siihen Eurooppaan, joka perustuu tuotannon kovalle kasvulle, sille fantasialle, että olemme vielä Euroopan yhdysvallat, jossa Suomi on osana. Haluamme luoda sellaisen maailmanjärjestyksen, jossa ei pienille henkilöille anneta tilaa elää. En ymmärrä, lyhyesti sanottuna, mihin tämä koko maailma on menossa.

Poliittinen peli jälleen kerran tämän kysymyksen kohdalla on selvästi näkyvissä. Kaikki me ymmärrämme sen, että ratkaisu täytyy tehdä. Kaikki me ymmärrämme sen, että hallituksen

täytyy pelastaa nahkansa. Miten se pelastaa sen, siitä ollaan hyvin monta eri mieltä.

Kaikki nämä selvitykset, kukin vuorollaan tullessaan puhumaan tänne, kun minä kuuntelen, vakuuttavat minut täysin. Eli oikeita puheenvuoroja näyttää olevan erittäin monta. Missä on totuus? Missä on totuus? Onko totuutta olemassa?

Herra puhemies! Tulin sen vuoksi tänne, koska halusin jättää eskonpuumerkkini myös tähän keskusteluun. Mutta viimeisin mahdollisuus, mitä meillä on, on vastustaa ydinvoimaloiden rakentamista. Onnistuuko se, se jälleen kerran nähdään.

Ovat jänniä nämä gallupit, kun meiltä kysytään, kuka kannattaa ja kuka ei, ja sitten se, kuka seuraavissa vaaleissa jatkaa tässä salissa työtään suhteellisen hyvällä palkalla näin lämpimästä käsin; selkeästi näkyvät myös kannanotot sen mukaisesti. Ja niin hallituksessakin olevien ministereiden tietysti oma työpaikka on aina hyvä taata erittäin taitavasti.

En usko, että Suomi tarvitsee ydinvoimaa, mutta uskon, että energiaa tarvitsemme, koska olemme erittäin kehittynyt ja hyvin sivistynyt valtio, jota nyt tietysti kansainvälisten mittapuiden mukaan romutetaan oikein railakkaasti. Tietysti on erittäin hyvä, että välillä pysähdymme selvittämään, onko tämä talouskasvu ja tuotantovauhti hyväksi meille vai ei. Henkinen pahoinvointi lisääntyy tässä yhteiskunnassa. Euroopan 14 miljoonaa työtöntä plus meidän puoli miljoonaa työtöntä, mihinkä heidän henkinen kapasiteettinsa riittää tällä hetkellä?

Tänä iltana olin keskustelemassa aiheesta veljeni kanssa, joka toimii yritysmaailmassa hyvin konkreettisella tavalla. Nämä päätökset, mitä nyt eduskunnassa tai hallituksessa on tehty, menevät jo niin pitkälle, että jo pankinjohtajan edessä yritysjohtajat menevät sekaisin ja suoraan viedään mielisairaalaan hoitoon, mikä kertoo siitä sairauden tilasta, missä tämä maailma on menossa meidän yhteiskunnassamme. Kuka ottaa vastuun tästä henkisestä pahoinvoinnista yhteiskunnassamme? Ei kukaan. Ainoastaan tehdään näköjään politiikkaa, osastoja suljetaan, sairaaloiden takana olevat jonottavat sairaat jäävät oman onnensa nojaan, mutta me pojat porskuttelemme eteenpäin luoden ydinenergiaa sille eliitille, luoden mahdollisuuksia mennä semmoiseen maailmaan, semmoiseen tuotantovauhtiin, että se hyvinvointi olisi mahdollista vielä niille, joilla ei todellisuudessa ole varaa.

Herra puhemies! Olen täysin hämmästynyt siitä, miten kieroa peliä poliittinen keskustelu tässä salissa on ollut viimeisen vuoden aikana ja niin näyttää olevan tämänkin keskustelun aikana. Haluan nähdä ne tulokset, mitä näillä keskusteluilla on merkitystä. Lämmin kiitos!

Kauppa- ja teollisuusministeri J u h a n t a l o : Herra puhemies! On suuresti miellyttävää kuulla tällaista rehellisesti pohdiskelevaa puheenvuoroa, jonka ed. Räty juuri esitti. Kun kyse on energiapolitiikan linjauksesta meillä tulevaisuuteen, on tietysti vahinko, että myös ed. Räty kuitenkin putoaa siihen ensimmäiseen kuoppaan, ydinvoimakuoppaan, joka asia tulee aikanaan oman lakinsa mukaan tänne.

Minua on jonkin verran ihmetyttänyt se, miten moni edustaja ei nyt tosiaan pääse tämän ydinvoima-asian yli ja käytä hyvää tietotaitoa, hyvää kapasiteettia pohdiskellen avoimesti eri vaihtoehtoja omista lähtökohdista lähtien tietenkin, hyväksyykö taloudellisen kasvun vai lähteekö jotenkin muuhun, ja sen jälkeen asettaen rinnakkain, ehkä vastatustenkin, erilaisia tapoja, miten Suomessa tehdään energiaa tulevaisuudessa, ostammeko sitä vai teemmekö itse. Tässä pitäisi nyt ponnistella eikä pysähtyä maagiseen ydinvoima-asiaan.

Minä pidin tuosta puheenvuorosta, sen rehellisen älyllisen pohdiskelun vuoksi, mutta toivoisin, että ed. Räty käyttäisi toisen puheenvuoron, jossa pohdittaisiin muita energiavaihtoehtoja, jos ed. Räty haluaa taloudellista kasvua maassamme.

Minä haluan ehdottomasti sanoa, että tasavallan hallitus ei ole tehnyt mitään juonia, ei minkäänlaisia päätöksiä, ei ydinvoimasta eikä muistakaan vaihtoehdoista, niin että salattaisiin eduskunnalta. Minä luulen, että me kansanedustajat ja tämä eduskunta, joka mittausten mukaan on menettänyt kannatustaan kansalaisten silmissä, olemme itse sitä aktiivisesti olleet tekemässä, kun me luomme sellaista ilmapiiriä ympärillemme, niin kuin me kansanedustajat ja me kansaneduskunta ratkaisisimme kaikki asiat tässä maassa, kaikki sellaisetkin, jotka eivät millään tavalla tälle kuulu, ja luomme mielikuvan, että me olemme todellisia lopullisia päättäjiä. Mutta kansalaiset pettyvät, kun me emme todellisuudessa olekaan.

Meille kuuluu lainsäädäntö, meille kuuluu budjettivalta ja meille kuuluu monien eri lakien mukaisesti suurissa asioissa päätäntävalta. Yksi näistä suurista asioista on ydinvoima, josta meil-

lä on täsmällinen erityislakinsa. Kun suomalainen teollisuus on jättänyt hakemuksen tasavallan hallitukselle tämän lain mukaisesti, niin vääjäämättä tämä hakemus pitää käsitellä, pitävät hallituksen hallituksen jäsenet tai hallitus siitä hakemuksesta tai eivät. Kun tämä käsittely säädösten mukaisesti etenee, jos se etenee sen vaiheen yli, että hallitus pitää yhteiskunnan kokonaisedun mukaisena ydinvoiman lisärakentamista tai muutoin harkitsee perusteiden olevan sellaisia, että tämä on syytä eduskunnassa käsitellä, niin tämä asia tulee tämän lain mukaisena automaattisesti eduskuntaan.

Kun me käsittelimme energiapoliittista selontekoa, sovimme siinä, että hallitus ottaa käsittelyyn teollisuuden meille tekemän hakemuksen. En minä henkilökohtaisesti voi sitä pitää piironginlaatikossa, niin kuin ennen vanhaan hallinnossa virkamiehet ja ministerit saivat pitää vuosikausia. Nykyisin pitää asiat käsitellä. Tämän selonteon yhteydessä on päätetty, että hallitus ottaa lähiaikoina tämän asian käsittelyyn, ja mikäli tulee myönteinen päätös, se alistetaan eduskunnan tarkistettavaksi, mikä tarkoittaa tosiasiassa sitä, että silloin on aika puhua täysin rinnoin ydinvoimasta, laskelmista, vertailuista jne., koska jokainen joutuu sen napin valitsemaan, mitä painaa. Tuon lain mukaan on vastattava "juu" tai "ei", sitä ei pääse pakoon. Puhelimeen voi mennä, soittaa kentältä lisäohjeita, mutta se on vääjäämätön paikka.

Nyt pitäisi kyetä ylittämään tämä tulevaisuuden napinpainalluksen kauhukuva ja pohtia meidän ydinenergiasta riippumattomia kaikkia mahdollisia energiantuotantovaihtoehtojamme kriittisesti ja punniskellen. Tämä selontekohan käsitellään valiokunnissa, siitä pyydetään useiden valiokuntien lausuntoja, ja aikanaan eduskunta antaa vastauksen juuri tähän asiaan.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Räty puhui hyvin vaikuttavasti, mutta valitettavasti ihan väärillä perusteilla, ja se on helppo ymmärtää, kun tiedotusvälineet jatkuvasti välittävät informaatiota, joka vaikuttaa hyvin tehokkaasti, mutta on täysin paikkansapitämätöntä.

Tyyppiesimerkkejä ovat sellaiset asiat kuin Tshernobylin lapset. Näytetään sairaita lapsia ja väitetään heidän sairastuneen säteilyn vuoksi. Kansainvälinen tutkimusryhmä, joka on näitä asioita todella selvittänyt, ja Japanin atomipommikokeiden seurannaistutkimukset osoittavat, että mitään synnynnäisiä vääristymiä ei ydinsäteilyn jälkivaikutuksena ole, vaan ne ovat aivan normaaleja tapauksia, joita aina valitettavasti yhteiskunnassa esiintyy. Niissä kylissä esimerkiksi Ukrainassa, joissa ei ole ollut lainkaan laskeumaa, on aivan samalla lailla samantapaisia sairauksia. Ei pidä paikkaansa, että ne olisivat ydinvoiman aiheuttamia.

Sen sijaan unohdetaan täysin se, mitä hiilivoimalat ja vastaavat tekevät. Euroopassa voi arvioida noin 15 000 ihmisen kuolevan syöpään joka vuosi tavallisten voimaloiden ja energian tuottamisen ansiosta. Kun suurimmatkin arviot, joita on nähty Tshernobylistä seuraavan, ovat ne, että 50 vuoden kuluessa kuolee 15 000, ei ydinvoima voi millään olla sellainen kauhea energialähde kuin ed. Räty antaa ymmärtää. Kyllä hänen pitäisi ruveta todella tutkimaan näitä asioita eikä vain luottaa siihen, mitä televisiosta tulee.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Juhantalon äskeisessä puheenvuorossa oli yksi periaatteellinen kannanotto, joka ei liittynyt energia-asiaan. Hän sanoi, että kansanedustajat luovat sen käsityksen, että eduskunta päättää kaikesta, ja kansa uskoo. Näin todella on asia. Ministeri sanoi asian ytimen. Kysymys on siitä, kuinka kauan ja mistä syystä kansanedustajat ovat tätä käsitystä kansan keskuudessa kertoneet. Eikö kysymys ole ollut siitä, että kun on taisteltu poliittisissa vaaleissa poliittisesta mandaatista, on todella luotu käsitys, että kun valitsette meidän puolueen ja valitsette minut, niin minä parannan koko maailman ja päätän kaikista asioista?

Nyt, kun taloudellista kasvua ei enää siinä määrin ole kuin aikaisemmin on ollut, tämän käsityksen purkaminen on aika vaikea. Kansa todella uskoo, että tämä eduskunta päättää niin rahapolitiikasta, pankeista, ydinvoimasta, energiaratkaisuista kuin kaikista muistakin asioista. Tulevaisuudessa kansanedustajilta vaaditaan rohkeutta ja omakohtaista panosta siinä, että he uskaltavat kansalle kertoa, että ei eduskunta kaikista asioista voi tässä yhteiskunnassa päättää.

Ed. R ä t y (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan ministerille, että syy, minkä takia halusin tuoda tämän kaltaisen kannanoton keskusteluun, on se, että itse henkisen työn tekijänä näen hyvin syvälle sen huolen, joka tällä hetkellä äänestäjällä, veronmaksajalla, tavallisella kansalaisella on, kun keskustellaan energiapolitiikasta ja tässä tapauksessa

ydinenergiasta. Kaikki me tiedämme, että huoli on todella suuri.

Mitä tulee siihen, että en ota kantaa muihin energiavaihtoehtoihin, sanoin, että en ole asiantuntija. On erittäin paljon asiantuntijoita, jotka ovat tuoneet vaihtoehdot jo esille. Kysymys on vain siitä, ottaako hallitus mm. vihreiden ryhmäpuheenvuorossa tuodut vaihtoehdot vakavasti. Pääministeri Aho on hyvin usein pyytänyt, että tuokaa hyviä, selkeitä esimerkkejä, kyllä hallitus ne ottaa vastaan. Nyt vihreiltä on tullut erittäin hyvä signaali teille. Olkaa hyvä ja käyttäkää hyväksenne.

Mitä vastaan ed. Tiurille 14 miljoonan syöpätapauksen johdosta? Jokainen syöpätapaus on liikaa, jonka hyvinvointiyhteiskunta ja hyvinvointi-Eurooppa tuottaa. Sen johdosta teollisuusvaltioiden on laitettava rahat piippujen päähän asennettaviin laitteisiin, koska on olemassa tekniikka, joka suodattaa saasteet. Mutta miksi sitä ei kukaan tee? Miksi siihen ei satsata rahaa? Koska se maksaa. Aina vain edellytetään, että kun tuo valtio osallistuu, niin mekin osallistumme. Sitten olemme yhtenä kauniina päivänä siinä, kun katastrofi on selvä. Ei sellaiseen ole enää kerta kaikkiaan varaa. Sen ovat myös asiantuntijat sanoneet hyvin moneen kertaan, mutta päättäjien kalloon se ei mene, ei millään hinnalla, vaan tehdään lisää ja vedotaan, että antaa kuolla vain, pääasia, että ei meille tule. Aivan samoin meidän ydinjätteidemme lähetyspaikka on Venäjällä. Sieltä ei edes kerrota, mihin ne pannaan, mitä niille tehdään, minkälainen katastrofi sieltä on tulossa.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Minä en oikein ymmärtänyt ministeri Juhantalon oppivartin ympärille kehittynyttä keskustelua, mihin se oikein liittyi ja mitä se tarkoitti, mutta ei minun välttämättä tarvitse tietysti ymmärtääkään.

Omalta osaltani voin todeta, että minun näkemykseni poikkeaa edustamani ryhmän kannasta. Se on jo aikaisemminkin selväksi tullut asia. Voimasuhteet meillä ovat 6—1, ja kyseiset kuusi kansanedustajaa SMP:n ryhmässä tietysti edustavat näin ollen ryhmän näkemystä asiasta. Mutta energiakysymyksissä tulemme tietysti käyttämään omaa kansanedustajan oikeuttamme muodostaa näkemyksemme ja käyttäytyä myös aikanaan ratkaisuissa sen mukaisesti.

Herra puhemies! Kun valmistauduttiin vuoden 91 vaaleihin, minä tein sellaisen A5-kokoisen lehtisen, jota jaettiin Tampereen seudulla ja Hämeessä yleisölle aika suuret määrät. Tuossa lehtisessä minä otin yksiselitteisen ja selkeän kannan energiakysymykseen ja nimenomaan ydinvoimakysymykseen. Minä tietenkin perustelin näkemykseni lyhyesti ja pelkistetysti mutta riittävän tarkasti.

Ensinnäkin lähdin siitä, että on realistista olettaa energian kulutuksen tulevina vuosina kasvavan, mikäli uskomme siihen, että myös kansantuotteemme, teollisuutemme tuotto kasvaa, niin kuin on syytä tietysti olettaa.

Toiseksi lähdin siitä, että niiden energiamuotojen valikoima, joiden kautta voidaan tuottaa suuria määriä perusvoimaa, on varsin vähäinen. Esitän yhden niistä. Esimerkiksi kivihiili on tähän kelvollinen, kuitenkin käyttökelvoton ottaen huomioon sen, mikä meillä tällä hetkellä selkeästi on nähtävissä, ympäristön tuhoutuminen, ilmakehän tuhoutuminen, joka huonouskoisemmankin on uskottava, kun katselee viime vuosia. Esimerkiksi Pohjolassa jotakin on tapahtunut, ja se on selkeästi näyttö siitä, että tämän tyyppisten polttoaineiden käyttäminen energian tuotannossa on tuhoon johtavaa.

Aprikointini jälkeen päädyin loppujen lopuksi siihen, että ainoa puhdas edullinen energiantuotantomuoto on ydinvoima. Siihen aikaan maakaasu ei ollut tällä tavalla keskustelussa kuin tänä päivänä. Oli tietysti, mutta sen saantiturvallisuus Neuvostoliiton suunnasta oli tietysti sitä luokkaa, että sen varaan ei suurien energiamäärien tuotantoa voitu perustaa.

Näin minä siinä lausuin, ja se oli täysin yksiselitteistä. Minulle sanoivat muutamat politiikan asiantuntijat, että se oli sinun poliittisen urasi loppu. Minä sain, en nyt halua sillä leuhkia sillä asialla, kolminkertaisesti ääniä verrattuna vuoden 79 vaaleihin. Toisin sanoen selkeitä ja rehellisiä kantoja, perusteltuja kantoja politiikassa tietyn asian puolesta tai vastaan ei pidä pelätä esittää. Näin ollen, kun on ajatuksia siitä, että eduskunnassakin vaikuttaa vähän siltä, että täällä on enemmän tietyn suunnan energian kannattajia kuin puheet ja keskustelut osoittavat, voin lohduttaa sillä, että jos perustelee kantansa, tuskinpa seuraava tiketti ja passi tänne vuoden 95 vaaleissa on yhtään sen kauempana kuin sillä, että kierrellään, kaarrellaan eikä uskalleta sanoa omia näkemyksiään, annetaan seitsemän erilaista vastausta, jotta se on jokaisen mieleen, ja sitten vielä kolme lisävastausta, vara-

vastausta, jos joku ei sattuisi käsittämään. (Ed. Gustafsson: Tuli virhe, vaalit ovat aikaisemmin!) — Niin, 94 minulla mutta teillä 95.

Sen jälkeen kun vaalit olivat ja tuon lehtisen tein, ei ole tapahtunut mitään sellaista, mikä olisi saanut minut muuttamaan mielipidettäni asiassa, ei myöskään se, että Loviisan ydinvoimalassa on jostakin ilmanvaihtoputkesta jokin liitin irronnut taannoisina vuosina, eikä se, että Venäjän puolella taannoin jostakin kuumavesiputkesta muutama tippa vettä pääsi vuotamaan lattialle, mistä suomalaiset tiedotusvälineet nostivat hälyn, kun ei sillä hetkellä sattunut olemaan mitään muuta kerrottavaa. Eivät ne tapaukset ole muuttaneet minun mielipiteitäni yhtään, vähimmässäkään määrin. Näkemykset ovat täsmälleen samat kuin vuonna 91 ennen vaaleja ja niiden jälkeen.

On uhkailtu ehtimiseen sillä, että Venäjän puoleiset voimalat ovat meille hyvin vaarallisia, ja niin ne ovatkin varmasti. Kunnollinen ydinvoimalaonnettomuus saattaa merkitä Suomessa olosuhteiden muuttumista kokonaisuudessaan, evakuointia jne., sairauksia, kuolemaa ja sillä tavalla. Mutta meidän on otettava huomioon se seikka, että rakennamme me viidennen reaktorin tai olemme rakentamatta, se ei poista vaaraa ja ydinvoimaloita entisen Neuvostoliiton puolelta. Aivan yhdentekevää, rakennamme me tai emme rakenna. Näin ollen pelottelut Tshernobylillä, pelottelut voimaloilla, jotka ovat rajan takana, ovat ihmisjärjen mukaan täysin turhia.

Kun katsotaan nykyaikaista tekniikkaa, joka on maailmalla kehittynyt niissä maissa, jotka ydinvoimaloita ja niiden teknisiä laitteita rakentavat, katsotaan suomalaista valvontaa, niin vaikka idioottivarmaksi ei saada mitään, mitään vertailukohteita ei jää entisen Neuvostoliiton ydinvoimaloille. Meteoriitti saattaa pudota päähän vaikka kuvun läpi yhtäkkiä. Sillehän me emme voi mitään. Aina on mahdollisuutta tapahtua onnettomuus. Onnettomuuksien kirjo on monenlainen, mutta viidennen reaktorin suhteen en näe mitään sellaista.

Mitä tulee maakaasuun, se on tullut myöhemmin Norjan puoleisilta alueilta mahdollisuutena. Olen tietysti sitä mieltä, että jos maakaasuratkaisu tulee meille rakennettavaksi riittävän nopeasti ja on riittävän edullinen meille verrattuna ydinvoimaan, ilman muuta itsekin asetun maakaasun kannalle. Mutta minä katson, että tällä hetkellä tilanne on se, että meillä ei ole varaa odottaa niin kauan, kunnes nämä asiat ratkeavat. Siitä syystä ratkaisut täytyy tehdä huomattavasti nopeammin. On todennäköistä, että ratkaisu tulee olemaan silloin ydinvoimaratkaisu.

Mutta se ajatus, että olisin joku fanaatikko ydinvoiman suuntaan, on tietenkin järjetön. Eihän niin hullua ole ketään. Minä katselen vain asioita realistisesti enkä kääntele takkiani yön yli nukuttuani.

Muutama sana, herra puhemies, vielä muista energiamuodoista ihan kiinnostuksen vuoksi. Mehän tarvitsemme tietysti myös tasausvoimaa, eikä yksi ydinvoimala ja yksi 1 000 megawatin reaktori meidän energiatarpeitamme lopullisesti ratkaise. Me tarvitsemme tietysti myös kotimaisia vaihtoehtoja, myös maakaasua sen rinnalla jne.

Pohjoisen suunnasta Lapista on tullut viime päivinä useitakin yhteydenottoja ja on keskusteltu siitä, että Lapin vesistöt on turhan vähäisesti rakennettu. Siellä ovat kaikki Ounasjoki-lait, koskiensuojelulait, kaikki muutkin tällaiset estäneet vesistöjen järkevän rakentamisen. Mielestäni pitäisi harkita uudelleen, onko Lapin vesistöissä mahdollista rakentaa vesivoimaa, koska sehän ei mitään saastuta. Totta kai se vangitsee, kahlitsee vesistön. Siitä huolimatta asiaa kannattaisi harkita.

Samoin on tietysti turvevoima, joka sekin saastuttaa, kuitenkin käyttökelpoinen.

Sen sijaan katson, että puun käyttäminen energiatuotannossa on lähinnä utopistista ainakin sillä tavalla, jos puhutaan risuista, pajupelloista ja tämän tyyppisistä. Se on mahdollista ehkä silloin, jos puun muu tarve Suomessa vähenee niin paljon, että me voimme perustellusti käyttää energian tuotannossa järeämpää puustoa vaikka vain ensiharvennushakkuiden osalta, jos saadaan toimivat koneet. Tuskinpa metsurien ja hevosmiesten ansiosta enää saadaan puuta tienvarteen energiatarpeisiin. Tällaisia voi aina ajatella, mutta ei ratkaisuksi ole puskista eikä pajupensaikoista, se on aivan selvä. Mutta jos saadaan tehokkaat korjuumuodot, tietysti asiaa voi ajatella. En kuitenkaan usko, että risukoista ja puiden latvuksista ja oksista Suomen energiatarpeita tullaan koskaan tyydyttämään niin kuin vanhaan aikaan, kun keräiltiin lamuskakuorma; aina päivässä saivat koottua isä ja poika, kun olivat kokoilemassa syksyllä puita. Ei niillä paljon maailmaa rakenneta eikä nokka tohise.

Herra puhemies! En mene tämän pidemmälle. Halusin vain todeta sen, että tämä on minun kantani asiassa. Se minua huvittaa ja oikeastaan ärsyttääkin, että kansanedustajat luulevat, että jos kansanedustaja ottaa kannan johonkin asiaan, se on hänen poliittisen elämänsä tuho. Ei se

ole. Jos hän perustelee näkemyksensä sillä tavalla, että se on järkeen menevä, jos hän sitten myös pysyy siinä alituiseen sitä muuttamatta, niin kyllä saa poliittiseen uraansa siltä osin katsella luottavaisesti.

Ed. Vanhanen: Arvoisa puhemies! Pohjoismaiden sähkön kulutus on selvästi suurempi verrattuna väestömäärältään yli kaksinkertaiseen Englantiin. Syitä ovat luonnollisesti kylmä sää ja teollisuutemme rakenne, mutta ilmeisesti myös sähkön hinnan suhteellinen halpuus on Suomessa houkutellut sähkövaltaiseen toimintaan.

Energiapolitiikka ei ole pelkkää sähköpolitiikkaa, mutta sähkön tuotannon ratkaisut heijastuvat hyvin laajalle koko energiapolitiikassa. Jos eduskunta saa syksyllä käsiteltäväkseen ydinvoiman lisärakentamisen, on viimeistään siinä yhteydessä kyettävä arvioimaan yhteiskunnan kokonaisetu. Tähän kokonaisetuun liittyy sekä ympäristönsuojelu, työllisyys, energian kotimaisuusaste että taloudellisuus.

Nyt annettu selonteko ei ehkä kaikista muista eduistaan huolimatta kykene vielä erittelemään tätä yhteiskunnan kokonaisetua eri vaihtoehtojen kohdalla. Mielestäni selonteon lopussa ilmoitetut hallituksen energiapoliittiset toimenpiteet ovat oikeita ja jokseenkin myös oikeassa järjestyksessä esitettyjä. Etenen tämän ohjelman mukaan.

Ensimmäiseksi toimenpidelista kirjaa tämän kevään aikana valmistuvan energian säästön toimintaohjelman. Energian säästön mahdollisuuksista parhaan kuvan antaa tarkastelu taaksepäin. Teknologinen kehitys ja meillä erityisesti kiinteistöjen parempi lämpöeristys ovat tuoneet vuosien mittaan suuria tuloksia. Mahdollisuudet jatkossakin ovat todellisia.

Toisena kohtana hallitus esittää bioenergian ja muun kotimaisen energian käytön lisäämistä. Jokainen ymmärtää noustessaan Helsinki — Vantaan lentoasemalta ilmaan jo puolen minuutin lennon sisällä, että nykyistä merkittävämpi osa tämän maan energiahuollosta voitaisiin hoitaa puun ja muun bioenergian avulla. Energiaa kasvaa joka puolella. Kun vielä 1960-luvun alussa 80 prosenttia kiinteistöjen lämmityksestä hoidettiin puulla, on tämä osuus nyt romahtanut. Kun kiinteistöjen lämmityskulut ovat edelleen yli viidenneksen kaikesta energiasta, olisi juuri lämmityksessä biomassaa kyettävä käyttämään nykyistä enemmän. Kun liikenteen osuus kokonaisenergian kulutuksesta on myös niinkin suuri kuin 14 prosenttia, on täysi aihe panostaa myös biodieselin ja polttoaine-etanolin kehittämiseen.

On muistettava, että maapallo on kuin pullo. Se on suljettu systeemi, jonka ilmakehään ei voi loputtomasti päästää maaperän uumeniin varastoitunutta hiiltä ja rikkiä. Maailma ja sen ilmakehä eivät säilytä nykyisen elämän mahdollisuuksia, jos ilmakehään palautetaan kaikki se, mikä aikoinaan poistui luonnon kierrosta ja muuttui meidän tuntemiksemme fossiilisiksi polttoaineiksi. Jos ihmiskunta aikoo säilyttää elämisen mahdollisuudet, on tulevaisuuden energiahuolto järjestettävä suoran aurinkoenergian, tuulen, vesivoiman, vuorovesivoiman, maalämmön ja biomassan varaan. Jos muita ympäristön kannalta hyväksyttäviä voiman tuotannon tapoja keksitään, niin hyvä on, mutta tällä hetkellä valikoima maapallon pelastamiseksi on tämä.

Suomen kohdalla tästä listasta helpoimmin toteutettavia ovat biomassan voimaperäinen käyttö ja vesivoiman rakentaminen. Mutta paikallisesti erityisesti kiinteistöjen lämmityksessä myös aurinkoenergia ja maalämpö ovat jo koeteltuja keinoja. Tuulivoiman käytöstäkin on myönteisiä kokemuksia. Puun ja muun biomassan energiakäyttö ei kasva ilman selvää politiikan muutosta. Valtiolla on käytössään verotuskeinot, joilla työvaltaista puuenergian hankkimista pitää edistää ja joilla ympäristön kannalta haitallisempia energiamuotoja pitää rasittaa. Tällaiset päätökset on tehtävä. Vain heti tuntuva taloudellisuus panee puun liikkeelle. Sama koskee yleisemminkin biopolttoaineita.

Kolmantena kohtana on energiateknologian kehittäminen; siinä hallitus on oikeassa.

Neljäntenä listalla on maakaasun lisämahdollisuuksien selvittäminen. Etelä-Suomen kaupungeissa on suunnitteilla noin 1 500 megawatin sähkötehoiset kaukolämpölaitokset. Näiden pääpolttoaineena tulee pääosin olemaan hiili, ellei maakaasun saantia kyetä varmistamaan toisella putkella. Tätä toista putkea ei saada kannattavaksi, ellei kaasua käytettäisi samalla myös sähkön perustuotantoon, ja ratkaisu pitää Norjan aikataulun vuoksi tehdä tämän vuoden kuluessa. Ellei kaasuputkea saada, lisääntyy kivihiilen poltto maassamme tuntuvasti ja samalla joudumme tarpeettoman nopeasti turvautumaan sähkön perustuotannossa uuteen ydinvoimalaan.

Päätöksenteon asetelma on yhteiskunnan kokonaisedun kannalta harvinaisen selvä. Luomalla edellytykset maakaasun tilaamiselle luomme todellisen vaihtoehdon kivihiilelle, sillä ydinvoimalla ei tulevaisuudessakaan lämmitetä etelän

kaupunkeja. Hiilen ainoa vaihtoehto on maakaasu. Muualla Suomessa hiilen vaihtoehtona pitää käyttää rohkeasti myös kotimaista turvetta ja puuta.

Maakaasupäätöksellä voisimme samalla nostaa kaasun osuutta energiahuollossamme lähemmäksi kansainvälistä tasoa ja loisimme myös perustan pohjoismaiselle kaasuverkolle, jonka kautta aikanaan myös Jäämeren valtavat kaasuvarat voitaisiin saattaa sekä energia- että muuhun teollisuuskäyttöön. Jos energia- ja teollisuuspolitiikassa on jokin strateginen päätös nähtävissä, seisomme me juuri nyt sen äärellä. Kaasupäätös on tehtävä ja päätös lähtee liikkeelle siitä, että sähkön perustuotantoa hoidetaan jatkossa osittain kaasulla. Ellei tätä päätöstä nyt tehdä, syytetään meitä tulevaisuudessa harvinaisesta lyhytjänteisyydestä.

Viidentenä kohtana hallitus esittää päätöksentekoa sähkökapasiteetista. Edellä jo luettelin puun, turpeen, vesivoiman, maakaasun ja tuulivoiman. Näiden lisäksi mm. Nesteen Porvooseen suunnittelema 600 megawatin raskaan polttoöljyn kaasutuslaitos saa puolestamme kaiken tuen. Laitos kaasuttaisi muutoin ympäristön kannalta haitallisen rikkipitoisen raskaan polttoöljyn. Tuloksena saataisiin merkittävä määrä sähkötehoa sekä Porvoon laitosten vaatima höyry. Rikkipitoisen raskaan polttoöljyn vähentyminen markkinoilta parantaisi arvioiden mukaan lisäksi Keski- ja Pohjois-Suomessa puun ja turpeen kilpailukykyä.

Uuden ydinvoimalan rakentamista en pidä niin ajankohtaisena kuin julkisuudessa on usein esitetty, jos kaikki edellä luetellut kohdat määrätietoisesti kyetään toteuttamaan. Ydinvoimalassa pääpolttoaineena on raha. 60 prosenttia sen kustannuksista johtuu pääomasta. En voi mitenkään luottaa taloudellisiin laskelmiin, joissa pääoman hinnaksi esitetään 5 prosentin korkoa. Jos Suomessa kyetään sillä hinnalla saamaan lähes 10 miljardia markkaa kokoon, olisi se todennäköisesti yhteiskunnan kokonaisedun nimissä kannattavampaa käyttää muihin tarkoituksiin kuin ydinvoimalan rakentamiseen.

Meiltä on vaadittu ydinvoimapäätöstä siksi, että se lisäisi luottamusta Suomen talouteen ja antaisi pohjan teollisuuden investoinneille. Kysyn: Mille investoinneille, mihin, milloin, kenen toteuttamille ja minkä arvoisille? Tuntuisi luontevammalta, että ensin olisi tarkka tieto uuden energian tarpeesta ja aikataulusta, ennen kuin meidän pitää sitoutua hyvin ongelmalliseen ratkaisuun. Olen varma siitä, että yhteiskunnan päättäjät huolehtivat kyllä siitä, että tarvittava energiamäärä on aina saatavilla.

En ilmeisesti vastusta ydinvoimaa välttämättä loputtomiin. Näen, että vähitellen meidän pitää ratkaista nykyisten ydinvoimaloiden korvaaminen, ja uuden ydinvoiman rakentaminen on todennäköisempää kuin rakentamatta jättäminen. Kyse nyt on kuitenkin mielestäni siitä, että ennen uutta ydinvoimaratkaisua on kyettävä painamaan läpi edellä kuvattuja muita energiaratkaisuja, joilla kestävän kehityksen ja työllisyyden kannalta on suuri merkitys.

Ydinvoiman eettiset ongelmat ovat syntyneet, kun ensimmäinen ydinreaktori Suomessa käynnistettiin. Tämä ongelma ei suhteellisesti juuri muutu siitä, onko meillä yksi tai kaksi ydinvoimalaa enemmän tai vähemmän. Jäteongelma ja käytettyjen reaktoreiden ongelma on jo olemassa. Se, tuleeko jätettä joitakin kuutioita enemmän, ei juuri muuta eettistä tai edes jätteisiin liittyvää turvallisuusongelmaa. Ydinsaasteen loppusijoitusta ei ole vielä ratkaistu, mutta arvioin, että Suomessa esitetyt suunnitelmat jätteen hautaamisesta kallioperään sisältävät itse asiassa pienemmän riskin kuin käytössä oleva voimala. Huomiota pitäisi kiinnittää oikeastaan siihen, onko jätteiden vienti Venäjälle järkevämpää kuin niiden hoitaminen täällä Suomessa.

Kun valtiovalta arvioi ydinvoiman lisärakentamisen yhteydessä yhteiskunnan kokonaisetua, pitää ydinvoima taloudesta saada nykyistä moniulotteisempi keskustelu aikaan. Mikä on rahan hinta, miten varaudutaan mahdollisen onnettomuuden valtaviin kustannuksiin ja onko ydinjäterahaston koko arvioitu oikein? On myös otettava huomioon se, että mitä ydinvoimavaltaisemmaksi sähköhuoltomme muodostuu, sitä epävarmemmaksi koko järjestelmä muuttuu. Vakava onnettomuus muualla maailmassa saattaa johtaa myös oman ydinvoimatuotantomme nopeaan alasajoon. Ydinvoimaan liittyvä aiheellinen turvallisuuspelko on yhteiskunnallinen realiteetti, joka pitää ottaa huomioon.

Venäjän ydinenergiaongelmat eivät ole perustelu suomalaiselle lisärakentamiselle. Venäjän sähköhuollosta ydinenergia kattaa vain 12 prosenttia, ja tuontimme Venäjältä oli viime vuonna 700 megawattia. Tuonti voidaan korvata muutenkin.

Kaikesta sanomastani huolimatta toivon, että oma puolueenikin irrottaisi yksittäisten ydinvoimaloiden rakentamisharkinnan kaksivuosittain kokoontuvasta puoluekokouskierrosta. Energiapolitiikalle pitää saada selonteossa hahmotel-

tu strategia ja päämäärä, jonka toteuttamisen yksityiskohdista pitää voida päättää ilman valtavaa poliittista kiistelyä.

Ed. Luhtanen: Arvoisa puhemies! Kun hallitus antaa eduskunnalle Suomen energiastrategiaksi määritellyn selonteon, olisi helposti luullut, että pääasiassa luonnontieteellisiin ja teknis-taloudellisiin tosiasioihin perustuva politiikan osa-alue esitettäisiin selkeästi ja loogisesti. Voisi myös olettaa, että tällaisessa asiakirjassa asiat esitetään johdonmukaisesti yleistaustasta lähtien ja päätyen yleisten periaatteiden kautta selkeisiin hallituksen toimenpiteisiin. Näin asia ei tällä kertaa tai tälläkään kertaa valitettavasti ole.

Hallituksen esitys on sinänsä sujuvasti kirjoitettu. Sen rakenne ei ole ehkä kaikkein onnistunein. Mutta suurin ongelma on mielestäni kuitenkin siinä, että asiakirjan sisältö on mitäänsanomaton, sekava ja poukkoileva. Se ei ala oikein mistään eikä päädy minnekään. Tärkeimmät kannanotot ovat lähiaikoina luvattavia selvityksiä.

Voisin todeta sen jo täällä oikeastaan moneen kertaan todetun asian, että selonteon loppuponnet osoittavat, että hallitus kelluu tässä asiassa eteenpäin ilman varsinaista poliittista tahtoa todellisia kannanottoja vältellen. Tuli mieleeni, että hallitus ilmeisesti toivoo, että tässäkin asiassa markkinavoimat kuten kotimaiset spekulantit tai Saksan keskuspankki tai tasavallan presidentti hoitaisivat asian kertoen meille, kuinka asioiden tulee olla, mitä meidän rauhaamme todellisuudessa kuuluu.

Vaikka seuraava vertaus sisällöllisesti hirvittääkin, olisin toivonut, että hallitus olisi energiapolitiikassa osoittanut yhtä suurta harrastusta ja huolellisuutta, millä se nyt heikentää sosiaaliturvaamme, leikkaa ihmisten elämisen perusedellytyksiä ja murentaa hyvinvointimme hiellä ja uhrauksin rakennettuja perusteita.

Onnistunut ja määrätietoinen energiapolitiikka on niin tärkeä ihmisten ja yhteiskunnan hyvinvoinnin, teollisuuden kannattavuuden ja kasvun sekä terveen kansantalouden edellytys, että se olisi ansainnut todella hallitukselta olennaisesti voimakkaamman ja ratkaisuhakuisemman panostuksen. Mielestäni koko tämän eduskuntakäsittelyn tarkoituksen toteutuminen kärsii olennaisesti siitä, että erittäin keskeiset ja suuret energiakysymykset kuten ydinvoiman jatkorakentaminen, suhtautuminen kaasuvoimaan, energiansäästöohjelma, Vuotos ja monet muut otsikkotasoiset ohjelmalupaukset jäävät kannanottoa vaille tässä paperissa. Koko selonteko menettää merkityksensä, kun eduskunnassa ei ole hallituksen todellista esitystä keskustelun ja päätöksenteon pohjaksi. Jos tämä on ollut tarkoitus, mielestäni hallitus on kyllä syyllistynyt edustuksellisen demokratian väärinkäyttöön kuten itse asiassa jo aiemminkin. Jos se ei ole tarkoitus, hallitus on osoittanut kyvyttömyytensä tehdä olennaisia päätöksiä ja saattaa ne kritiikin kohteeksi kansanedustuslaitoksessa.

Kun tämä hallituksen selonteko on näin puutteellisesti rakennettu, niin minun mielestäni ei ole oikeastaan mitään mahdollisuutta, hyvä ed. Aittoniemi, ainakaan tämän esityksen perusteella ottaa kantaa esimerkiksi niin isoon asiaan kuin ydinenergian jatkorakentaminen tai maakaasulla tuotetun perusvoiman mahdollinen edullisuus muihin tuotantomuotoihin verrattuna. Kyllä minä olisin odottanut, että ne vaihtoehdot olisivat olleet tässä asiakirjassa. Toki kansanedustajalla ja ihmisillä voi olla kannanotot asioihin ilman tätäkin selontekoa, mutta minä olisin lähtenyt siitä, että tämä asiakirja olisi antanut eduskunnalle sen todellisen pohjan käydä keskustelua, ja näin ei ole. Ja minä tulkitsen näin, että tämä taas merkitsee sitä, että selonteon käsittelyllä hallitus ei voi myöskään saada mitään eduskunnasta lähtevää selkänojaa lupaustensa mukaisille tuleville energiaratkaisuille.

Arvoisa puhemies! Eräs energiapolitiikan suuri kysymys on se, kuinka markkinavoimien pyrkimykset ja yleisistä eduista lähtevät ympäristötavoitteet ja -vaatimukset saadaan kohtaamaan. Vastaavaa problematiikkaa on nähtävissä myös siinä, kuinka energiansäästötavoitteet saavutetaan. Säästö ei synny itsestään. Se vaatii väistämättä paitsi asenteen muutoksia myös uusia energiankäyttötapoja ja muutoksia yksilön käyttäytymismalleissa. Ja kummallakin edellä mainitulla ristipaineita sisältävällä alueella eräänä ratkaisuna voidaan esittää yhteiskunnan säätämää rankaisua eli haittaveroja ympäristön tuhoamisesta ja kalliimpaa energiaa sen tuhlailevan käytön seurauksena. — Professori Tiuri lähti täältä pois, ja minä en ymmärtänyt ollenkaan, ehkä hän huomenna valottaa vielä perusteellisemmin sitä, mikä oli hänen käsityksensä siitä, että energian kysyntää ei pitäisi hillitä esimerkiksi hintapolitiikalla. Toivottavasti sen huomenna kuulemme. Minun käsitykseni on se, että energian kysynnän hillitseminen tässä tilanteessa vaatisi nykyistä huomattavasti kovempia poliittisia toimenpiteitä.

Eräs energiapolitiikkaan ja sen käytännön toimeenpanoa koskeva seikka käy jälleen selvästi ilmi myös hallituksen selonteosta: Energiatutkimus on jatkuvasti erittäin keskeisessä asemassa energiaongelmien ratkaisussa. Hallitusohjelman kannanotoista huolimatta ei tutkimus eikä myöskään koulutus ole saanut ansaitsemaansa tukea hallituksen toimissa. Vaikka Suomen energiatutkimuksen ja kehittämisen markkamääräinen rahoitus on pysynyt verrattain muuttumattomana ihan 80-luvulle saakka, määrärahojen reaaliarvo on nyt vähentynyt energiatutkimuksessa. Vielä vuonna 1980 oli energiatutkimuksen osuus tekniikan rahoituksesta noin 10 prosenttia, mutta tällä hetkellä käsittääkseni vain noin 5. Tähän kiinnitti erityistä huomiota myös Suomen energiapolitiikan tutkinta vuonna 1991 -raportti todeten, että erilaiset ehdotukset kattavan energiastrategian aikaansaamiseksi Suomeen painottavat nimenomaan uusien teknologioiden käyttöönottoa energian tuotannossa ja korostavat nimenomaan sitä, että energiateknologian tutkimus- ja kehittämistuki on keino saavuttaa tämä tavoitteet.

Tänä päivänä mielestäni tutkimusedellytysten turvaamiseen kaiken kaikkiaan on syytä kiinnittää huomiota, ja totean jälleen kerran sen jo täällä itse asiassa monta kertaa toistamani asian, että korkeakoulujen ja Suomen Akatemian tutkimusvarat ovat supistuneet viime vuosina, parina viime vuotena tämä vuosi mukaan lukien noin 3 prosenttia. Ja kun hallitus vielä kriisipakettiinsa liittyen leikkaa korkeakouluilta 200 miljoonaa, voidaan todeta, että tutkimusedellytykset ovat todella tällä hetkellä vaarassa. Olisi toivottavaa, että tähän asiakirjaan sisältyvät tutkimusmyönteiset ajatukset, joita sieltä siis löytyy, eivät olisi pelkästään silmänlumetta, niin kuin pääsääntöisesti tähän mennessä hallituksen tutkimuspoliittiset kannanotot ovat olleet.

Suomen energiapolitiikan kolme keskeistä haastetta ovat yhteiskuntapolitiikan kahden lohkon eli energiatalouden ja ympäristöpolitiikan ristiriitaisten tavoitteiden yhteensovittaminen, energian käytön tehostaminen ja säästäminen sekä kasvavan sähkön kysynnän vaatiman kapasiteetin aikaansaaminen. Kilpailupolitiikan näkökulmasta energiamarkkinoiden tietty vinoutuminen ja määräävässä markkina-asemassa olevien alan yritysten aseman väärinkäytön estäminen kuuluvat myös suurten energiakysymysten piiriin.

Kuten edellä totesin, hallituksen esitys ei täytä perusedellytyksiä energiapolitiikan strategian muodostamiselle. Pidän tätä erittäin valitettavana ja, voisi jopa todeta, kohtalokkaana maan talouden tervehdyttämisen kannalta. Minusta on ihan uskomatonta, ettei hallitus tässä asiassa ole kyennyt parempaan, ja tästähän me kaikki kärsimme.

Arvoisa puhemies! Suomen maantieteellinen sijainti ja teollisuuden rakenne johtavat väistämättä runsaaseen energian tarpeeseen. Tämä puolestaan korostaa sitä, että energiaa tulee käyttää tehokkaasti ja säästäen. Ennen kuin energiapolitiikan tämä puoli on kunnossa ja tehokaan ohjauksen ja ohjelman piirissä, on turha puhua perusvoimaratkaisusta, sen ajoituksesta ja vaihtoehtoisista tuotantotavoista perusvoimatarpeen tyydyttämiseksi.

Omalta osaltani haluan korostaa myös sitä ja yhtyä niihin vaatimuksiin, joita täällä on jo esiin tuotu, että hallituksen olisi tähän asiakirjaan pitänyt sisällyttää tehokas energiansäästöohjelma eikä vain luvata päättää siitä kuluvan kevään aikana. Tämähän itse asiassa tarkoittaa sitä, että tärkeät päätökset ydinvoimasta ja muista energiaratkaisuista joudutaan valmistelemaan ja tekemään vasta säästöpäätöksen jälkeen vai kuinka. Minun käsitykseni on, että päätökset tehokkaasta energian säästöstä ja fossiilisten polttoaineiden käytön vähentämisestä on nimenomaan tehtävä ennen kuin tehdään päätökset mahdollisesta ydinvoiman lisärakentamisesta. Tämä taas tarkoittaa sitä, että tärkeä ydinvoimaa koskeva lisärakentamispäätös siirtyy herra ties minne. Hallituksen olisi tullut tämä oivaltaa, tehdä tarvittavat johtopäätökset ja esittää juuri nyt tehokas kattava kokonaisohjelma energian käytön tehostamisesta ja säästämisestä. Vain näin olisi voitu luoda edellytykset kasvavan energiatarpeen tyydyttämiseen tähtäävälle strategialle ja ohjelmalle.

Minä yhdyn myös ed. Kekkosen vaatimukseen siitä, että Suomen on pyrittävä entisen Neuvostoliiton alueen valtioiden kanssa energiayhteistyöhön siten, että ne voisivat luopua tekniikaltaan vanhentuneiden grafiittihidasteisten voimaloiden käytöstä.

Samaten yhdyn siihen, mitä ed. Lax esitti, että Kansainväliselle atomienergiajärjestölle tulisi antaa nykyistä huomattavasti suuremmat valtuudet eli valtuudet mm. sulkea epäluotettavat ja riskialttiit voimalaitokset.

Ed. Perho-Santala: Arvoisa puhemies! Hallituksen energiapoliittinen selonteko muistuttaa jossain määrin niitä runsaudensarvia, joi-

ta poliittisilla puolueilla oli vaalien alla tapana tarjoilla äänestäjille viime vuosikymmenen lihavina vuosina ja myös ihan lähimenneisyydessä tyyliin "kaikille kaikkea hyvää". Luonnollisesti selonteko tarjoaa paljon monipuolista, joskaan ei kovin perusteellista informaatiota. Toki niin ankaraan kritiikkiin kuin ed. Luhtanen äskeisessä puheenvuorossaan en katsoisi olevan aihetta. Voidaan asia nähdä niinkin, että eduskunnan mielipiteille halutaan antaa siinä määrin painoa, että täältä kerätään kannanotot, mielipiteet, joita täällä on varsin runsaasti tullut esille.

Selonteossa on esitetty arvio energian lisätarpeesta vuoteen 2000 mennessä ja edelleen vuosille 2000 — 2010, joka arvio edellyttää ratkaisua perusvoimakysymyksessä. Arvio on toki vain arvio ja perustuu osittain itse energiakysymyksen ratkaisuun eli siihen käsitykseen, että perusvoimaratkaisu ja sen tekeminen lisää taloudellista toimeliaisuutta ja rohkeutta erityisesti metsäteollisuuden lisäkapasiteetin rakentamiseen ja parantaa vientiteollisuuden kasvunäkymiä. Käykö näin, jää nähtäväksi. Tosiasia luonnollisesti on, että energiapolitiikkaa ei voida harjoittaa erillisenä muusta yhteiskuntapolitiikasta. Se on syvästi sidoksissa koko yhteiskunnan kehitykseen ja muuttumiseen ja vaikuttaa keskeisesti maamme kansantalouteenkin.

Näen hyvin tärkeäksi, että nyt käytävässä energiapoliittisessa keskustelussa annetaan selkeitä eväitä ja myöskin vauhtia hallituksen suhtautumiselle Neste Oy:n jatkoneuvotteluihin ja valmisteluihin maakaasun tuomiseksi Suomeen Norjan kaasukentiltä. Hallitus on toki todennut tässä selonteossa kiirehtivänsä selvityksiä yhteispohjoismaisen maakaasuverkoston luomiseksi ja neuvottelujen käynnistämistä maakaasun lisätuonnista Norjasta Ruotsin kautta Suomeen kaasun myyjien ja potentiaalisten käyttäjien kanssa. Kuitenkaan tämä tahdonilmaus ei välttämättä ole riittävän jämäkkä ottaen huomioon aikataulukysymykset. Norjan rannikolle tulevan putken mitoituksesta on päätettävä kuluvan vuoden kesään mennessä eli varsin nopeassa aikataulussa. Näin ollen sekä Ruotsin että Suomen tahdonilmaisulla on varsin kiire.

Maakaasu on tulevaisuuden polttoaine puhtautensa ja joustavien käyttömahdollisuuksiensa vuoksi, ja pohjoismaisen kaasuverkon luominen on sähkön tapaan merkittävä energiapoliittinen varmistus. Maakaasu on rikitön energialähde, ja myös typenoksidipäästöjä voidaan pienentää maakaasun avulla. Maakaasun käytön lisäämisen tekee mahdolliseksi vastaavasti vähentää hiilen käyttöä.

Suomella on mahdollisuus maksimissaan alustavien selvitysten mukaan 4 miljardin maakaasukuution käyttöön, josta määrästä maakaasun nykyisellä jakelualueella ja Länsi-Suomessa on tiedossa pääasiassa yhdyskuntien kaukolämmön ja voiman tuotannossa noin 2,5 miljardin kuution lisätarve vuosikymmenen loppuun mennessä. Mikäli lisäksi perusvoiman tuotannosta 1 000—1 500 megawattia rakennettaisiin maakaasua käyttäen, riittävä kulutus olisi olemassa.

Varsinais-Suomen kannalta näillä ratkaisuilla on myös suuri merkitys. Varsinais-Suomessa on pidetty maakaasuratkaisua pitkään esillä, koska se on eri vaihtoehdoista paras mahdollinen. Vaikka perusvoimaksi valittaisiinkin ydinvoima, niin varalle on joka tapauksessa otettava kaasu tai hiili, ja kaasu on Varsinais-Suomen kannalta hiilen vaihtoehto, ei ydinvoiman. Varsinais-Suomelle on luonnollisesti tärkeätä se, että mikäli Norjasta vedettävän putken osalta päästään siihen ratkaisuun, että se vedetään Norjan rannikolta Ruotsista Gävlen kautta Suomeen, se vedetään Uuteenkaupunkiin.

Tässä yhteydessä haluan muista energiamuodoista painottaa bioenergiaa ja nimenomaan sitä, että valtion panostus on välttämätöntä bioenergian ja muun kotimaisen energian käytön edistämiseksi tarvittavan teknologian kehittämiseksi. Tämä on tärkeää myös maaseudun kannalta mietittäessä hakkuujätteiden käyttöä ja mahdollisesti myös peltojen käyttöä bioenergian tuottamisessa.

Myös odotan erittäin suurella innostuksella ja mielenkiinnolla hallituksen jo tänä keväänä lupaamaa konkreettista energiansäästöohjelmaa, joka tässä selonteossa on luvattu, eli sitä, millä tavalla nämä lupaukset lunastetaan.

Iltalehden haastattelussa kuuluin niihin, jotka olivat ydinvoimarakentamisen kannalla, eli noudatin vanhemman valtiopäivämiehen, ed. Aittoniemen toivomusta siitä, että kannat pitää sanoa jämäkästi julki eikä pyöritellä. Mutta koska kysymyksenasettelu oli joko puolesta tai vastaan ilman lisäkommentoinnin mahdollisuutta, esille ei tullut kantani, joka liittyy nimenomaan maakaasuun. Mikäli tarpeelliset selvitykset ja kustannusvertailut saadaan nopeassa aikataulussa valmiiksi ja mikäli ne nostavat maakaasun varteenotettavaksi vaihtoehdoksi, olen valmis harkitsemaan perusvoimavaihtoehtojen marssijärjestystä tai asettumaan kokonaisuudessaan maakaasun puolelle.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään torstaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan torstaina 9 päivänä huhtikuuta kello 0.04.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen